

نصو پر ابو عبد الرحمن القفري

تەفسیری رهوان

بۆ تیگەیشتنی قورئان

به‌رگی [٦]

نووسینى

مه‌لا مه‌حموودى گه‌لا‌له‌یى

جزمى [١٢]

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

تەفسىرى رەۋان

بۇ تېگە يىشتى قورئان

بەرگى شەشەم

نووسىنى

مەلا مەحمۇدى گەللاھىي

جزمى (۱۲)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

📖 ته‌فسیری ره‌وان بۆ تی‌گه‌یشتنی قورئان.

📖 نووسینی: مه‌لا مه‌حموودی گه‌لا‌له‌یی.

📖 چاپی یه‌که‌م.

📖 چاپخانه‌ی ئۆفسیتی تیشک.

📖 تی‌زار: (٥٠٠) دانه.

📖 ژماره‌ی سپاردن: (٢٩٩) ی سالی (٢٠٠٠).

📖 مافی چاپکردن پارێزراوه و ته‌نها هی نووسه‌ره.

تیکرای نهم سوره ته له دواى سوره تی (یونس) هاتۆته خواری، سوره نى (یونس) یش دواى سوره تی (الاسراء) دابه زیوه، نهمهش ئاماژه ی نهمه ی تیدایه: که سهرده می هاتنه خواره وه ی سوره تی هود ناخۆشتین کات بوو ناسکترینو زه همه ترین رۆژگار بوو له میژووی بانگه وازی ئیسلام له مه ککه دا، نهمه بوو پیش هاتنه خواره وه ی سوره تی (هود) نه بوطالیب که مامی پیغه مبه ر بوو خه دیجه که خیزانی بوو هه ردوکیان دوو پالێشتو یارمه تیده ری پیغه مبه ر بوون کۆچی داییان کرد، رینگا بۆ قوریشییه کان ئاچۆخ بوو که هیرش بکه نه سه ر پیغه مبه ر ﷺ له وه پیش نه یانده وێرا به و شیوه نهمه ته تی پیغه مبه ر بده ن، به تایبه تی پاش روداوی ئیسراو میعراج: که کافره کان به لایانه وه شتیکی سه یرو نه گونجاو بوو، ده ستیان کرد به گالته پیکردنو به درۆخستنه وه، هه ندیک له وانه ی له وه پیش موسولمان بوو بوون پاشگه ز بوونه وه، سه رباری مردنی هاوسه ری به وه فای خاتو خه دیجه و مردنی نه بوطالیبی مامی که دوو پشتیوانی دلسۆزی پیغه مبه ر بوون، قوریشییه کان په ره یان به دژایه تی کردنی بانگه وازیکردنی ئیسلام داو له سنووریان تیه پراڻدو ته نگیان به پیغه مبه رو هاوه لانی هه لچنی، به جۆریک جهو جۆلی بانگه وازی ئیسلامی له په لو پۆ کهوتو ته جمید بوو، ته نانه ت وای لی هات له مه ککه و ده ورو به ری دا بۆ ماوه یه کی زۆر کهس موسولمان نه ده بوو، تا خوا کردی په یمانی عه قه به ی یه که جه دوو هم به سترانو ده رویه کی به ره حمه ت له بانگه وازی ئیسلامی کرایه وه له حاله تی خامۆشی یان بلّین: له حاله تی جمود رزگاری بوو.

سوره تی (هود) که له دواى سوره تی (یونس) هاتۆته خواری، له زۆر لایه نه وه نهم دوو سوره ته لیک ده چن، مانایان لیک ده چن، باسه کانیا ن وه کوو یه ک وان، هه ردوکیان به (الر) ده ست پی ده کهن، هه ردوکیان به وه صفی ئیسلام باسی قورئانو په سنی پیغه مبه ر کۆتایییان پی دی، هه ردوکیان بانگه وازیکردنی ئاده میزاد بۆ به روا کردن به په یامی پیغه مبه رو شی کردنه وه ی

ئەو باسانەى لەسورەتى یونسدا بە کورتى ھینراون دەربارەى عەقیدەو
یەکتاپەرستى و زیندوبوونەو و پاداش و سزاو ھىسابو لیکنۆینەو و سەرئاسایى
قورئانو چەسپاندنى ئایەتەکانى و بەرپەرچدانەو ەى موشرىکەکانو تەھەدا لى
کردنیاں بەقورئانى لەخۆگرتوو، ھەروا باسى ھەندى سەرگوزشتەو بەسەرھاتى
پێغەمبەرانى وەکوو نوح و ئیبراھیم و ھود و صالح و شوعەیب (درودى خودایان
لەسەر بى) لەخۆگرتوو.

ئەم سورەتە تایبەتەندىیەكى تێدایە لەبارەى ھەرپەشەو ترساندن و سام
بەرخستەو: کە لەچیرۆكى ئەو پێغەمبەرانەدا ھەبە لەشۆینى تری قورئاندا
ئاوا بەزەقى بەرچا و ناکەون.

بانگەوازی جەخت لەسەرکراوى تێدایە بۆ خۆگرى و پابەند بوون بەئایینەو.
تیرمىزى لەئەبەسەو ھەرمودەبەك رىوایەت دەکا دەلى:
ھەزەرەتى ئەبو بەكر عەرزى پێغەمبەرى کرد وتى: ئەى پێغەمبەرى خودا!
پیرى لى ديارى داوى! لەو ئەلامدا پێغەمبەر ﷺ ھەرمووى: سورەتى (ھود) و
(الواقعة) و (المرسلات) و (عم يتساءلون) و (إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ) پیریاں
کردم. لەرىوایەتێكى تردا ھاتوو دەلى: پرسیار لەپێغەمبەر کرا، چ شۆینىكى
سورەتى ھود پیری کردى؟ ھەرمووى: ئایەتى ﴿فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ﴾.

ئەو باسانەى لەم سورەتەدان:

ئەم سورەتەش وەکوو سورەتى یونس بنەما سەرەکییەکانى ئایینى
لەخۆگرتوون: کە بریتین لەیەکتاپەرستى و پێغەمبەرایەتى و زیندوبوونەو و
سزا و پاداش. وەکوو لەم خالانەدا ئاماژەیان پى دەکەین:

۱- چەسپاندنى ئەو: کە قورئان لەخوداوە ھاتوو و ئایەتەکانى ھەموو
رێکنو پێکنو ھەواو پتەو و تەواو بى کەم و کورین، چەسپاندنى ئەو: کە
قورئان پەرە لەبەلگەى یەکتاپەرستى و راستى پێغەمبەرایەتى و ھوكم و یاسا

په ندو ناموژگاریو چیروکتو جوداوازی خستن له نیوان حدقو به تالدا، لیک هه لاوردنی راستو ناراست..

چه سپاندنو سه لماندنی سه رناسایی قورشانو ته حه دا کردن له عه ره بو غهیری عه ره ب که بتوان ده سوره تی وه کوو نه م قورشانه به خنه رو، وه کوو ده فهرموئ: ﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوْرٍ مِثْلِهِ مُفْتَرِيَاتٍ وَادْعُوا مَنْ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ هود/۱۳.

ئه مجار که دهسته وه سان بوون: له هیئانی نمونده ی قورشان، یان ده سوره ت، ته نانه ت یه ک سوره ت له کورترین سوره تیش، جا که ئی فلاسی و بی ده سه لاتییان ده رکه وت، نه وه بزانه یه قینتان زیاد ببی که نه وه قورشانه له خودا وه هاتوه. وه کوو ده فهرموئ: ﴿فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا أُنْزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ﴾ هود/۱۴.

۲- یه کتاپه رستی خودا. نه ویش دوو جوړه:

ا- تا کتو ته نهایی له خودایه تی دا (الالهیه) نه میش بریتییه له به ندایه تی کردن بو خودا و به س! په رستنی خودا و طاعت بو نه و کردن، واته: که سی تر نه په رستی و به ندایه تی بو که سی تر نه کا.

ب- تا کتو ته نهایی له ربوویییه ت دا. واته: بیرو باوه رت وابی که هه ر خودا به دیهینه رو هه ل سورپنه ری بوونه وه ره. هه ر نه و ده توانی به ویستی خوئی گورپانکاری تیدا نه نجام بدا.

عه ره به کان له وه پیش بریایان و ابوو: که هه ر خودا به دیهینه ره، به لام بریایان به فره خودایی هه بوو، ده یانگوت: خودا هاوه لو شه ریکی هه ن. قورشان له م باره وه ده فهرموئ: ﴿وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لِيَقُولَنَّ اللَّهُ...﴾ العنکبوت/۶۱.

بۆیه له قورئاندا زۆر نایهت هه‌ن؛ تاکو ته‌نهایی خودا له‌ربووبیه‌تدا ده‌چه‌سپێنن؛ یه‌کیک له‌و نایه‌تانه‌ نایه‌تی ژماره (۷) ی ئهم سوره‌ته‌یه: که ده‌فه‌رموی: ﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ... الْآيَةُ﴾.

۳- چه‌سپاندنی زیندووبونه‌وه‌و هه‌بوونی حیسابو لی‌کۆلینه‌وه‌و پادا‌شو سزا. وه‌کوو ده‌فه‌رموی: ﴿إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ هود/۴. یان ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَقَدْ قُلْتُمْ: إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولُنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا: إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ﴾ هود/۷.

۴- به‌تاقیکردنه‌وه‌ی ئاده‌میزاد بۆ ئه‌وه‌ی بزانه: کامه‌یه‌ کرده‌وه‌ی باشو به‌سودیان. وه‌کوو ده‌فه‌رموی: ﴿لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا﴾ هود/۷.

۵- به‌رامبه‌ریکردنۆ به‌یه‌ک گرتنی سروشتی موسو‌لمانۆ کافر له‌کاتی خۆشی و ناخۆشی‌دا. ئه‌وه‌تا خاوه‌ن باوه‌رو خودا په‌رست له‌کاتی ته‌نگانه‌دا خۆگه‌، له‌کاتی خۆشی و فه‌رحی‌دا سوپاس‌گوزاره. کافر له‌کاتی خۆشی‌دا ته‌په‌ده‌ماخو له‌خۆبایی ده‌بی، له‌کاتی ته‌نگانه‌دا به‌رچاوته‌نگۆ بی و زه‌و کوفرکه‌ره. سه‌یری نایه‌تی (۹-۱۱) بکه‌.

۶- ئاده‌میزاد په‌له‌ ده‌کا بۆ وه‌ده‌سته‌ینانی خێرو سودو هاتنی عه‌زابو سزا، وه‌کوو ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَقَدْ أَخْرَنَّا عَنْهُمُ الْعَذَابَ إِلَى أُمَّةٍ مَّعْدُودَةٍ لِّيَقُولُنَّ: مَا يَحْبِسُهُ...﴾ هود/۸.

هه‌روه‌کوو له‌سوره‌تی (یونس) یاشدا ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَوْ يَعْجَلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجَالَهُمْ بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ إِلَيْهِمْ أَجْلُهُمْ﴾ یونس/۱۱.

۷- سورشتی ئاده‌میزاد جو‌دا‌وا‌زو هه‌مه‌ جو‌ره‌ ته‌نانه‌ت له‌وه‌رگرتنی (ثایین) یاشدا مه‌گه‌ر که‌سی‌ک خودا ره‌حمی پی‌ بکا. وه‌کوو ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ إِلَّا مِنْ رَحْمِ رَبِّكَ، وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ﴾ هود/۱۱۸-۱۱۹.

۸- هینانی چیرۆکو سه‌رگۆزه‌شته‌ی پی‌غه‌مبه‌ران به‌شیوه‌یه‌کی درێژ‌نامیز، به‌مه‌به‌ستی دلدانه‌وه‌ی پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ له‌سه‌ر ئه‌و نه‌زیه‌تو

ناره‌ه‌تیه‌ی تووشی ده‌هات له‌لایه‌ن قور‌ه‌یشیی‌ه‌کانه‌وه‌و رو وەر‌گێ‌پ‌رانو پشت
هه‌ل‌کردنیان له‌بان‌گه‌وازی‌یه‌که‌ی! وه‌کوو ده‌فه‌رموی: ﴿كَلَّا نَقْصُ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ
الرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ﴾ هود/ ۱۲۰. هه‌ل‌به‌ته‌ له‌ه‌موو چیرۆ‌کو
سه‌ر‌گوزشته‌یه‌کی‌ش‌دا په‌ندو ئامۆ‌ژ‌گاری هه‌یه‌ بۆ موسو‌لمانان..

له‌م سوره‌ته‌دا چیرۆ‌کی هه‌زره‌تی هود له‌ (ده) ئایه‌ته‌دا باس ده‌کا
(ئایه‌تی ۵۰-۶۰) پاشان چیرۆ‌کی هه‌زره‌تی صالح له‌گه‌ل قه‌ومه‌که‌ی
له‌ئایه‌تی (۶۱-۶۸) دا‌شی ده‌کاته‌وه‌و به‌دوو ئایه‌ت (۶۹-۷۰) ئاما‌ژه‌ بۆ
چیرۆ‌کی میوانه‌کانی هه‌زره‌تی ئیبراهیم: که‌ فریشته‌ بوون ده‌کا.

ئه‌م‌جار چیرۆ‌کی هه‌زره‌تی لوط له‌ئایه‌ته‌کانی (۷۰-۸۳) دا ده‌گێ‌پ‌ته‌وه‌.
له‌ئایه‌ته‌کانی (۸۴-۹۵) ی‌ش‌دا چیرۆ‌کی هه‌زره‌تی شوعیب ده‌گێ‌پ‌ته‌وه‌.
ئه‌م‌جار چیرۆ‌کی هه‌زره‌تی موسا له‌گه‌ل فیرعه‌ون‌دا له‌ئایه‌ته‌کانی (۹۶-
۹۹) راده‌نوی‌نی.

۹- دوا‌به‌دوای چیرۆ‌که‌کان راسته‌وخۆ په‌ندو عیبه‌ره‌تی چیرۆ‌که‌کان ده‌خاته
روو له‌ناو‌چونی سته‌م‌کاران ده‌چه‌سپ‌ینی‌و ده‌فه‌رموی: ﴿ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْقُرْآنِ
نَقَّصْنَاهُ عَلَيْكَ مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيدٌ، وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ، فَمَا
أَغْنَتْ عَنْهُمْ آلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ شَيْئًا...﴾ ال‌ایه‌... سه‌یری
ئایه‌ته‌کانی (۱۰۰-۱۱۱) بکه‌.

۱۰- فه‌رمان به‌ئ‌یست‌ی‌قامه‌و به‌رده‌وام بوون له‌راگه‌یاندنو پابه‌ند بوون
به‌فه‌رمانو جله‌و‌گیریه‌کانی په‌روه‌رد‌گار، که‌ ئه‌مه‌ قورس‌ترین ئه‌رک بوو.
پ‌ی‌غه‌م‌به‌ر ﷺ ده‌فه‌رموی: ئه‌مه‌ پیری کردم. چونکه‌ ئ‌یست‌قامه‌ بر‌یت‌یه‌
له‌جیهاد له‌گه‌ل نه‌فس‌و خۆ‌گرتن له‌سه‌ر ئه‌نجام‌دانی ئه‌رکه‌‌کنو
پار‌یز‌گاری‌کردنی نه‌فس‌ له‌ت‌یدا چوونو فه‌وتان.

۱۱- ئه‌و راست‌یه‌ رون ده‌کاته‌وه‌ که‌ له‌خۆ‌بایی بونو مله‌و‌پی هۆ‌کاری
ولات و‌یرانبونو سه‌رت‌یدا‌چوونه‌و سزا‌که‌ی ئا‌گری دۆ‌زه‌خه‌. وه‌کوو ده‌فه‌رموی:

﴿وَلَا تَطْغَوْا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۖ وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمْ﴾
النَّارُ ﴿هود/۱۱۲-۱۱۳﴾

۱۲- فرمان به نه نجامدانی نوڙه کان له کاتو سهرده می خوځاندا
چونکه نوڙ تاوانی له وه پيش ده شواته وه.

۱۳- دژايه تيکردنی ناشووبو فساد له سمر زهوی بو شهوی پاريزگاری
تاکو کومه ل بکړی له فو تازو له ناوچوون، وه کوو ده فرموی: ﴿فَلَوْلَا كَانَ مِنَ
الْقُرُونِ أَوْ لَوْ أَبْقِيَتْ يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ﴾ هود/۱۱۶.

۱۴- ناماژهی شهوشی تيدايه: که هه تا شاده ميزاد بوخوځيان راستالو
فرمانبه درارین خودا سزايان ناداو له ناويان نابا. (نايه تی ۱۱۷).

۱۵- هره شه کردن به سزای سخت لهو که سانهی روو له بانگه وازی حه قو
خودا په سهند وهرده گيړن. له هه مان کاتدا ناماژهی شهوشی تيدايه
که سهره نجام بو خودا په رستانه و نه وان رزگار بوو به مرازگه يشتوون.

۱۶- کوتايی سوره ته که ش به فرمان کردن به خودا په رستی و پشت بهستن
به خودا و ترسان له سزاو عيقابی ده هيني و سهره تاو کوتايی سوره ته که پيکه وه
ده گونجيني.

قورئان کتیبیکى بئى كه مو كورى و بئى عهیب و ره‌خنه لى
نه‌گیراوه بانگه‌وازی ناده‌میزاد ده‌كا بؤ به‌ندایه‌تیکردنى خوداو
گه‌رانده‌وه بؤ لای و بروا به‌زیندوبوونه‌وه (۴-۱)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّ كِتَبٌ أَحْكَمَتْ ءَايَتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ ﴿١﴾
أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ ﴿٢﴾ وَأَنِ اسْتَغْفِرُوا
رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُغْفِرْ لَكُمْ مَتَاعًا حَسَنًا إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَيُؤْتِ
كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ وَإِن تَوَلَّوْا فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ
كَبِيرٍ ﴿٣﴾ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤﴾

﴿الر=ألف، لام، را﴾ موبته‌دایه‌و ﴿کتاب احکمت آیاته...﴾
خه‌بره‌که‌یه‌تی. واته: ئەم کتیبه‌ی که پیک هاتوه له‌و پیتانه نه‌و کتیبه‌یه که
ئیه بروای بئى ناکه‌نو پشتی لى هه‌لده‌که‌زو روى لى وهرده‌گیرن، له‌همان
کاتیشدا ناتوانن له‌و پیتانه نمونه‌ی ئەم کتیبه، یان ده‌نایه‌ت ته‌نانه‌ت
کورترین سوره‌تیش بخه‌نه‌و.

ده‌ستوانین بلیین ﴿کتاب احکمت آیاته...﴾ خه‌بره‌ بؤ موبته‌دایه‌کی
مه‌حذوف، واته: ئەمه کتیبیکى به‌رزو به‌نرخه، نایه‌ته‌کانی ریک‌نو پیک‌نو پته‌وو
بئى که‌مو کورین، نه‌ظمو مه‌عنای بئى عه‌یبو نه‌نگی‌یه، له‌همو رویه‌که‌وه
ته‌واوو پرمانایه، جوان دانراوه، ماناکانی وردو وشه‌کانی پته‌وو رسته‌کانی

مه بهسته کانیان پیکاهو جوان ناراسته کراون، هه موو وشه یه کی، هه موو
 رسته یه کی مه بهستیکی بهرزو مانایه کی قولو ورد ده گه یه نی، هه موو
 مانایه کی، هه موو ناماژو وشه کانی پیکهوه گونجاوه، رسته کانی
 ده سته ملانی یه کتربوونو چه مبه ره یان تیک وهره یناوه، دژایه تی و ناکوکی
 له نیوان وشو رسته کانی دا نابیندری و نه، وشو رسته کانی به وپه ری
 کارامایی و ته نظیمه وه ریکخراونو لیک دراون، ﴿ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ
 خَبِيرٍ﴾ پاشان شی کراوه ته وه به گویره ی مه بهسته کانی دابه شکراوه، به گویره ی
 باسو مهواضیعه کانی سوره ت سوره تو نایه ت نایه ت ته رتیب کراوه، هه
 مه بهسته باسیک به نه ندازه ی خوی وشو رسته ی بو ته رخان کراوه!

ئه مجار کی ناوا ئه م کتیبه ناوازه ی بهو شیوه سه رسورپه ی نه ره، ناوا
 ره وانو فه صیحو بهو شیوه سه رنج راکیشه به شبه شو سوره ت سوره تو نایه ت
 نایه ت شی کردۆته وه؟! بیگومان پهروه ردگار، ئه مه شاکاری که ریمی
 کارسازه، تابلوی ره نگینی دهستی قودره ته، دانراوی پهروه ردگاره، که لامی
 نازل بووی خودای داناو زانایه، له لایه ن خودای داناو زانا ریکخراوه، به دانایی و
 زانایی له لایه ن خۆیه وه ناردویه تی بو سه ر پیغه مبه ر ﴿فَلَمَّا بَوَّأْنَا لَیْسَٰنَکَ
 لَهٗ نَادَہٗ مِیْزَادَہٗی بَغَیْہِیْنِیْ﴾ گۆرانکاری و دهست لیدانی تیدا نه کراوه و نا کرئ.

ده ی با بزانی ن ئه م کتیبه شاکاره ناوازه یه چی تیدایه؟ بیگومان
 بنه ماسه ره کییه کانی عه قیده راده گه یه نی. حه قیقه ته کانی بیرو باوه ر رون
 ده کاته وه، بیرو باوه ره پووچه کانی کافران قه لاچۆ ده کا، جوانترین ریبازی
 ژیانو شه ریعته ی راست بو ئاده میزاد شی ده کاته وه، باشترین په یه وه
 پرۆگرام په ندو نامۆژگاری و نه خلاقو ره وشت قیری ئاده میزاد ده کا.

به لئی ئه م کتیبه ناوازه بی وینه یه فرمان به ئیوه ی ئاده میزاد ده کا ﴿اِنَّ
 لَا تَعْبُدُوْا اِلَّا اللّٰهَ﴾ که جگه له خودای تاکو ته نیاو بالا دهست که سی تر
 نه په رستن، هیچ شتیک نه که ن به هاوه لۆ هاوشانی.

یان ده لئین: نهم قورئانه موحه مو شیکه ره وه، بویه هاتوته خواری: که به تهنیا به ندایه تی خودا بکری، طاعت و پرستش هه بر زاتی شه و نه نجام بدری، یان ده لئین: بویه نهم قورئانه نیردراوه: که جگه له خودا که سی تر نه پرستن. وه کوو له نایه تی کی تر دا ده فرموی: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾ الانبیاء/۲۵. یان ده فرموی: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ النحل/۳۶.

تهی موحه ممه دا! بهو خه لکه بلی: ﴿إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ﴾ من له خودا وه کراوم به پیغه مبهرو بو سهر ئیوه ره وانه کراوم، نه گهر سه ریچی په یامه کهم بکه، نه وه له سزاو عذاب کی به ئیش ده تانترسینم، نه گهر پابه ندی فرمانو جله و گیریه کانی قورئان بن، نه وه موژده تان ده ده می به به هه شنو ژیا نی کامه رانی. ته مه شمر کی سهره کی پیغه مبهره ﷺ: که یاخی بووان برسی نی له ناگری دوزه خو مزگینی به ههشت بهو که سانه بدا: که شوینی ده کهون.

له حه دیتی صه حیو راستدا هاتوه، ده لی: رۆژیک پیغه مبهر ﷺ چوه سهر ته پۆلکه ی صه فا، یه که یه که بنه ماله کانی قوریشی بانگ کردن، هه میو لی ی کۆبوونه وه، نه مجار فرموی: تهی جه ماوه ری قوریش! نایا نه گهر من هه و التان به ده می که سبه نی له کاتی ده مهویه یان دا له شکریک گه مارۆتان ده دا، نایا ئیوه بروام پی ده کهن؟ هه موو تیکرا و تیان: به لی بروات پی ده کهین چونکه له وه پیش درۆمان لی نه دیوی. نه مجار پیغه مبهر ﷺ فرموی: (فاني نذير لكم بين يدي عذاب شديد) ده سا من ترسینه رم بو ئیره پیش هاتنی عذاب کی توندو دژوار.

پیان بلی: ﴿وَإِنْ اسْتَغْفَرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تَوْبُوا إِلَيْهِ﴾ من فرمانتان پی ده کهم به وه ی تۆبه و په شیمانی له تاوانه کانتان بکه، داوی لی خوشبونو لی بردن له تاوانی شیرکو یاخی سوون رابگه یه نن. بگه رینه وه بو لای خوداو

له کرداری له وه پێشتان په شیمان بینه وه و عه زمتان جه زم بئ که جاریکی دی
 نه گه پینه وه بۆ سهر شه و تاوانانه. نه گهر وا بکه نو شه وه هه لۆستتان بئ
 ﴿يَجْتَمِعُكُمْ مَتَاعًا حَسَنًا اِلٰى اَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ په وهر دگار ژيانی کامه رانی و خیر و
 خوشیتان بۆ ماوه یه کی درژ پئ ده به خشی، هه تا ته مه نتان ته و او ده بی و کاتی
 مردنتان دئ، به خوشی و سهر فرازی و کامه رانی ده یگوزهرینن!

﴿وَيُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ﴾ رۆژی قیامه تیش ههر که سیکن
 کرده وه یه کی باشی هه بی پاداشه که ی وهر ده گریته وه و سته می لی ناکری.
 خوشگوزهرانی له جیهان داو پاداشی باش له قیامه تدا، کۆکردنه وه ی دوو
 پاداشه، وه لی پاداشی دنیا کورت و که م. خایه نه، پاداشی قیامه ت به رد و او
 نه پراوه یه بۆ هه تا هه تایه ههر درژیه ی هیه.

ناماژه ی نه وه شی تیدایه که پاداشی دنیا بۆ تیکرای ئاده میزاده و
 هه موویان تیکرا سوود له و پاداشه وهر ده گرن. به لام پاداشی قیامه ت تایبه ته
 به خاوه ن کرده وه که وه، ههر که سه و به گویره ی کرده وه ی تایبه تی خۆی پاداشی
 ده دریته وه !!

ناماژه ی نه وه شی تیدایه: که هه موو خیر و خیراتی دنیا و قیامه ت
 له خودا وه یه، نه و به دییان ده هینئ و ده یان به خشی.

ئوسلو و بو شیوازی قورئان وایه: که باسی قیامه تی کرد باسی دنیا ش
 بکا، که پاداشی موسولمانانی دیاری کرد سزای کافرانی ش ده ست نیشان بکا،
 که باسی شتیکی کرد سوده که شی به یان بکا بۆ هه لئانو دهنه دهنه دانی
 ئاده میزاد تا وه گری بین، نه مجار به رام به ره که شی باس ده کا بۆ نه وه ی خۆی
 لی بیاریزنو لی بی به کینه وه. ده فهرموئ: ﴿وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ
 عَذَابَ يَوْمٍ كَبِيرٍ﴾ نه ی موحه ممه د! پێیان بلئ: نه گهر ئیوه رو وهر گپرن
 له بانگه وازی یه که مو پشت هه لیکه ن له یه کتاپه رستی و به ندایه تیکردن بۆ خودا،
 نه وه من ده ترسم ئیوه دوچار ی سزایه کی کوشنده بین، عه زاییکی گه وهره و

سامناک له قیامه تدا توشتان ببی، نه و کاته هیج شتییک فریاتان ناکه و نۆ کار له کار ده ترازئی.

﴿إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ دنیابن گه پانه و تان بو لای خودایه و رۆزی قیامت هه مووتان زینلو ده کرینه و ده خرینه بهر حیسابو لی کۆلینه و ی خودای بالا ده ستو به توانا چی بوئی له گه لتان نه نجامی دده، چۆن پاداشی باش به چاکه کاران ده داته و ده تۆلش له خراپه کاران ده سینئی، هیچی لی عاسی نابوو کهس ناتوانی به ربهره کانی بکا، چونکه زاتی پاکی به سهر هه موو شتییکدا به تواناو ده سه لاته!

جا هه رچه نده هه موو کاتو ساتییک له دونیا و له قیامتدا گه پانه و هه ر بو لای خودایه و هه موو کاتی هه موو شتییک له ژیر ده سه لاتی خودا دایه به لام له قورئاندا که وشه ی (مرجع) و نه و جوړه وشانه به کار دینی که له (رجع) وهرده گیرین مه به ست پێیان گه پانه و ی دوا ژبانی دونیا به.

رو وهرگیرانی کافره کان له حه ق و راستی (۵)

أَلَا إِنَّهُمْ

يَتَّبِعُونَ صُدُورَهُمْ لَيَسْتَخِفُّوا مِنْهُ أَلَا حِينَ يَسْتَغْشُونَ ثِيَابَهُمْ

يَعْلَمُ مَا يُسْرُونَ وَمَا يَعْلَمُونَ إِنَّهُمْ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٥﴾

دوا به دوا ی راگه یاندنی خولاصه ی نه و نامه پیرۆزه ی: که نایه ته کانی ریکو پیکو پرماناو فه صیح و ره وانو بی عه یبو نه نگینو له لایه ن خودای زانا و داناهه شی کراونه و ریکه راوێو نیردراون، نه مجار باسی حاله تی کافره کانی کردو نه و ی رون کرده و ده: که نه گه ر رو له عیباده تی خودا وهرگیرێو به ندایه تی بو نه که ن دو چاری عه زابی رۆژیکی گه و ره و سامناک ته فیسیری ره وان

ده بن. نه وه رون ده کاته وه: که رو وه رگپرانو پشت هه لکردن له به ندایه تی خودا به نهینیی و په نامه کی وه کوو رو وه رگپرانی به ناشکرا وایه، ئیتر سیاقی قورئان نه وه راده نوینی: که چون تاقمیک لهو کافرانه پیشوازی له نایه ته کانی قورئان ده کمن له کاتیکدا پیغه مبر ﷺ بۆیانی ده خوینیته وه. به وردی وینه ی هه لسو که وتیان ده کیشی، شیوه ی خو باریک کردنه وه و سهردا خستو خو کووم کردنه وه یان نه خشه کیش ده کا، بیهوده یی هه ولدانه که یان راده گه یه نی و نه وه رون ده کاته وه: که په روه ردگار له هه موو هه لسو که وتیکیان ناگاداره و هیچ شتیک له ژیر تیشکی زانیاری خودادا هوون نابو و نه وان نه فامن: که پییان وایه ده توان خو یان له خودا بشارنه وه ده فرموی: [الا انهم یبنون صدورهم لیستخفوا منه] ناگادار به ره وه و بزانه: که نه و کافرانه کاتی بانگه وازی ده بیسن بۆ خودا په رستی پشتی لی هه ل ده که نو خو یان کووم ده که نه وه و سه ری خو یان شوپ ده که نو خو یان باریک ده که نه وه بۆ نه وه ی پیغه مبر نه یان بینیی، کهس چاوی پییان نه که وی، واته: هینده کافرو سهره ره قو بی پروان: که گو ییان له نایه تی قورئانه خو یان باریک ده که نه وه و خو یان ده شیرنه وه.

ده قه قورئانی به که ته صویری حاله تیک ده کا: که له موشریکه کانه وه دیاری داوه: که پیغه مبر ﷺ قورئانی بۆ ده خویندنه وه نه وان سینگی خو یان ویک ده هینا یه وه و سهریان داده خستو به خه یالی خو یان خو یان لهو خودایه ده شاردنه وه که نه م قورئانه ی نازل کردوه!!

﴿اَلَا حِیْنَ یَسْتَغْشَوْنَ ثِیَابَهُمْ یَعْلَمُ مَا یُسْرُوْنَ وَمَا یَعْلَمُوْنَ﴾ ناگادار به ره وه و بزانه نه و خودایه ی نه م قورئانه ی نازل کردوه هه میسه له گه لیانه و چاوی لیiane، نه و کاته ی سه ری خو یان داده پوشن به پوشاکه کانیا بۆ نه وه ی پیغه مبر نه بینن، نه و نه دیان رق لی به چاویان به رای نادا ببینن، یان بۆ نه وه ی خو یان له پیغه مبر یان له خودا بشارنه وه، پییان وایه: خودا نایان بینیی، به لام با باش بزائن: خودا زانا و ناگاداره به و نهینییانه ی له دیاندا هه شاریا

داونو نهوهی بهدهم دهیدرکینن، ناگاداره بهو شته په نامه کیبانهی به شه و به نهیینی دهیکه نو بهو کارو کرده وانهی بهرژ به ناشکرا نه نجامیان دهدهن. واته: نهوان لهو حالته په نامه کیبیهی که تی یدان؛ کاتیگ دهچنه سهر جیگای نوستنیانو ههر خویانزو بهس، شهو به تاریکی خوی دایپوشیونو پیخهف دایپوشیونو به خه یالی خویان کهس نایانبینی، تا لهو کاته دا خودا له گه لیانهو ناگای له هه موو په نامه کیو ناشکرای به کیانه! به لکوو خودا له وهش په نامه کی تر ده زانیو هیچ شتیگ نیه له خودا شاراوه بی. ﴿إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ په روهردگار زاناو ناگاداره بهو نهیینیو په نامه کیبانهی له ناوسنگدا شاراوه ننهو نهیینیو په نامه کیبانهی له دلان دا هشاردراون خودا ناگای لیبانهو پییان ده زانی. ههرچی له بوونه ودها هیه، ههرچی شکو گومانی ناو دل و دهروون هیه، ههرچی خه تهره و خه یان، خیانه تی چاو هیه خودا پیی ده زانی، پاداشرو سزای هه موو ثاده میزادیگ ده داته وه.

قیبینی :

رستهی ﴿يَتَنَوْنَ صُدُورَهُمْ﴾ واته: سینگیان ده پیچنه وه، سینگیان ویک دیننه وه پشتیان کوم ده که نه وه و خویان باریک ده که نه وه و سهریان داده خن، وه کوو نه وه هه ول بدهن سینگیان بیچنه وه به سهر ورگیان دا بو نه وهی سهرسامی و رقو کینهی ناو دلیان که له سهر رویان دیاره بیشارنه وه. واته: نهم حالته پیچه وانهی سینگ ده ربه پاندنو سهر بهرز کردنه وهیه..

به خششی پهروه ردگارو زانستو دهسه لاتی (۶-۷)

﴿وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا
وَمُسْتَوْدَعَهَا كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ﴾ ﴿٦﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ
عَلَى الْمَاءِ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَلَئِنْ قُلْتَ
إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا
إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ﴾ ﴿٧﴾

له نایه تی پیشوودا نه وی راگه یاند که پهروه ردگار ﴿يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ
وَمَا يُعْلِنُونَ﴾ زانایه به هه مو په نامه کی و ناشکرایه کی ناده میزاد، نه مجار
به شوین نه ودها نه وده رونه ده کاته وده: که نه وده خودایه هه مو زانیاری به ک
ده زانی، به سر هه مو شتیکندا به توانا ودهسه لاته، هه نه وده به دیهینه رو رزو
روژیده ره، هه نه وده زانایه به حالو چو نیه تی ناده میزاد. پاش مردن زیندویان
ده کاته وده، روژی قیامت دیو شکو گومانی تیدا نیه!

ده فهرموئ: ﴿وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا﴾ واته: هیچ
پیروو خشوکنو بالنده و ناژله لیک نیه له سر زه وی مه گهر خودا رزو روژی
ده داو بژیوی له سر پهروه ردگار، نه مه وینه یه کی تره له وینه کانی زانیاری
پهروه ردگار: که عه قل تیدا سه رسامو هه ستو شعور له بهرامبه ری دا داماو ده!
نه هه مو پیروو زینده وهرانه، هه رچی له سر زه وی گیانی تیدایه و دیو
ده چی؛ ناده میزاده، ناژله له، خشوکه، په له وهره، بالنده یه، هه رچی له

ته فسیری ده وان

زینده وهرانه که سهرزه و بیان پر کرده، له ناو سکی دایه زهوی دا خۆیان
 دهشارداوه، له کونو که له بهری دا خۆیان شار دۆتوه، ئهم ههموو زینده وهرانه ی:
 که ههر خودا بوخۆی ژماره و جۆریان ده زانی و زانستی ئیمه په بیان پی نابا،
 لای پهروه ردگار زانیاری ته واوو وردو راست دهریاره یان هیه، رزقو روژی شیان
 له سهر نه وه و نهو بژیویان ده دا، نهک ههر نه وه نده به لکوو ﴿وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرُّهَا
 وَمُسْتَوْدَعُهَا﴾ ده زانی له کوئی ده حمویت هه له کویت ههاتوونو بو کوئی ده چن،
 ده زانی تا له ژیان دان جیگیان کویت هه پاش مردنیان بو کوئی ده پۆنو ههریه کی
 لهم زینده وهره گیان له بهرانه له نیو زانستی ره هاو بی سنووری پهروه ردگار دا
 تو مار کراونو کۆنترپۆل کراون، به لئی نه مه وینه یه کی موفه صصه له بو زانیاری
 خودا لهو کاته دا که په یوه ندی به بونه وهره وه ده کا، ههستی ئاده میزاد وه له مرزه
 دینی و عه قلو هۆشی سهرسامو داماو ده کا! ههرچه ندیک ههول به دن
 به خه یالی ئاده می خۆمان ته صه وری بکهین بیهودیه و ناتوانین کۆنترپۆلی
 بکهین!

نهک ههر زانیاری ته واوی دهریاره یان هیه و بهس! به لکوو بو ههر
 یه کییک لهم ههموو زینده وهرانه: که زانیی ژماره و جۆریان له وزه ی ئاده میزاد
 دا نیه و خه یالی ئیمه ناتوانی کۆنترپۆلیان بکا، رزقو روژی مه زنده کراوی بو
 داناو و هیچیان بژیوی هیچیان ناخۆن!

به لئی پهروه ردگار به ویستو ئیختیاری خۆی له سهر خۆی پتویست کرده:
 که بژیوی نهو ههموو زینده وهرانه ی سهر زهوی ناوسکی زهوی شوینی تریش
 نه گهر هه بن بدا.

زهوی وا گونجاوه که بژیوی ههموو زینده وهریکی سهر زهوی تیدا دابین
 بکری، ده سه لاتو زانیاری داوه به زینده وهره کان ههریه که یان به پیی سروشتی
 خۆی بژیوی خۆی لهم دایکه زه مینه فراهه م بین، بو ههموو شتیک هۆکاری
 داناوه، فرمانی کرده هۆکاره کان به کار بپندرین بو نه وه ی ئاکامه کان بین

دی. به تایبه تی ئاده میزاد که خودا کردویه تی به ئاوه دانکه ره وهی زهوی و
جینشینی خودا تئیدا، هیزو توانای جهسته یی و عه قلی پی به خشیوه بۆ نه وهی
سوود له خێرو به ره که تی زهوی وهریگری، لیکدانه وهو تیکمو لیکه
له بهروبومه کاندان نه جام بدا، کشتوکال بکا، ئاژه له به خێو بکا، پیشه سازی و
بازرگانی بکا، گه شه به شیوازی ژبان بدا، ههولۆ تهقه لالا بدا بۆ وه دهست
هینانی بهروبومو بژیو: که خودا له ناو زهوی ره خساندویه تی زانیاری پی
به خشیونو عه قلو هۆشی داوئی چون سوود له گه نجینه کانی زهوی وهریگری!
چون سروشت وای بگونجینن سوودی لی وهریگری! فەرمانی به ئاده میزادان
کردوه: که ههولۆ کۆششی خۆیان بخه نه کار، هۆکاره کان په پیره و بکه نه!!

بیگومان بۆ هه موو زینده وه ریگ رزقو رۆژی تایبه تی ههیه، نه مه
راستیه کی حاشاهه ئه گره، به لام نهو رزقو رۆژییه له م بوونه وه ردا فراهه م
هینراوه، له لایه ن پهروه ردگار وه مه زنده کراوه، دابو نه پیتی خودا وای هاتوه
ده بی نهو زینده وه رانه ههول بدنه بۆ وه دهسته یینانی بژیو و پیدایستی خۆیان.

پیویسته هه ر که سه له عاست خۆیه وه ههول دابین کردنی رزقو رۆژی
خۆی بدا، وه کوو گوتراوه: (ئاسمان زیو نابارینئ!) به لام ئاسمانو زهوی
پرن له رزقو رۆژی پیویست بۆ هه موو زینده وه ریگ، هه ر کاتیک گیانله به ران
به گویره ی دابو نه پیتی پهروه ردگار له بوونه وه ردا ههولۆ تهقه لالی خۆیان
بخه نه کار بۆ دابین کردنی بژیو و پیدایستی خۆیان، نه وه بیگومان ناو می د
نابزو هه ریه که یان رزقی خۆی دهست ده کهوئ.

﴿كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ﴾ هه موو زینده وه رو گیانله به ریگ چۆنیه تی و
چه ندیه تی، ته مه نو شیوازو روخساری، ژبانو مردنی به نه و په ری وردی
لی زانی و ئاگالی بوونه وه له له و حوله محفوظ دا چه سپیندراو نو سراو!

وه کوو له ئایه تیکی تر دا ده فرموی: ﴿وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ
يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمٌّ أَمْثَالُكُمْ، مَا فَرَقْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ، ثُمَّ إِلَى رَبِّهِمْ

يُحْشَرُونَ ﴿الْأَنْعَامُ/ ۳۸﴾. یان ده فەرموی: ﴿وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ، وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ، وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا، وَلَا حَبَّةٌ فِي ظِلْمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ﴾ ﴿الْأَنْعَامُ/ ۵۹﴾.

ئەمجار سییاقی قورئانە کە بەردەوامە لەناساندنی پەرورەدگار بەئادەمیزادان و نیشاناندنی دیاردەیی دەسلالت و توانای خودا لەبوونە وەرد، حیکمەت و دانایی خودا لەدروستکردنی ئاسمانەکان و زەوی دا بەنظام و یاسایەکی تایبەتی و لەو قوناق و ئەطوارانەی بەسەر ئاسمانەکان و زەوی دا تێپەرپریوە چەند بوون و چۆن بوون و بۆچی وابوون؟! ئەمیشیان حیکمەتیکی تایبەتی خودایی یە. لێرەدا سییاقە کە باسی زیندو بوونە وەو و حیسابو لیکۆلینە وەو و سزا و پاداش دینیته پیشە وەو و ئاوتەیی باسی دروستکردنی ئاسمانەکان و زەوی دەکا و دەفەرموی:

﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ﴾ پەرورەدگار ئاسمانەکان و زەوی دروستکرد و بەدیھێنان و لەماوەی شەش رۆژدا، ئەو وەک رۆژی ئاسایی دنیا، بەلکوو لەرۆژە تایبەتیەکانی خودا: کە هەر بۆخۆی دەزانێ ئەو رۆژانە چەند و چۆن؟! وەکوو لەشوینیکی تردا دەفەرموی: ﴿وَأَن يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ﴾ ﴿الحج/ ۴۷﴾. یان دەفەرموی: ﴿تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خُمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ﴾ ﴿المعارج/ ۴﴾.

زانایانی فەلەکو ئاسمان شوناسیی ئەوەیان سەلماندو: کە رۆژانی ئەستێرەکانی تری کۆمەڵەیی خۆری جیاوازیان هەیە لەرۆژانی سەر زەوی، جیاوازیە کەشیان بەگۆڕەیی قەبارە و خێراییی جەو جۆل و هەلسۆران و دووریانە! رۆژانی تەکوین و دروستکردن: کە پەرورەدگار ئاسمانەکان و زەوی تێدا بەدیھێنان بەهەزاران هەزار سالی ئێمە مەزەندە دەکەین!!

﴿وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ﴾ لەوە پیش و لەماوەی دروستکردنی ئاسمانەکان و زەوی دا عەرشی پەرورەدگار لەسەر ئاو بوو!

سه له فی صالح زانایانی عیلمی که لامو ته فسیر ده فەرموون: عەرشی
پەرورەدگار بە شیکە لە عەلەمی غەیبو ئیمە ی ئادەمیزاد بە هەستو عەقڵی
خۆمان دەرکی ناکەینو ناتوانین بە بیرو هۆشی ئادەمیزادیمان تەصویری
بکەین، نازانین خودا چۆن لە سەر ئەو عەرشە ئیستیوای کردووە چۆنی
کۆنترۆڵی کردووە؛ نازانین پەرورەدگار چۆن نەخشەو فەرمانی خۆی بۆ ئەو
مەملەکتە گەرەو فراوانە ئاراستە کردووە دەکا!!؟

بۆیە لە ئومەسە لەو ئیمام مالیکنو رەبیعو ئیمام ئەحمەدو هی تریشەو
ریوایەت کراوە فەرموویانە (الاستواء معلوم والکیف مجهول)
کۆنترۆڵکردن دەس بە سەراگرتنە کە ناشکرایەو پڕوامان پێیەتی بە لام
چۆیەتیەتە کە نازانینو پەیی بێ نابەین!!

جا ئیتر ئەم ئاوە چۆن بوو، لە کوێ بوو، لە چ حالو چۆنیەتیە کەدا بوو،
عەرشی خودا چۆن لە سەر ئاو بوو؟ ئەمانە هەموو پرسیارنۆ دەقە
قورئانییە کە لێیان بێ دەنگەو شی نە کردوونەو، هەر راقە کەریکیش خۆی
بناسی، ناتوانی زیاد لە مانای دەقە قورئانییە کە پل بەاوی، ئیمە لەم غەیبەدا
جگە لەم دەقە قورئانییە سەرچاوەی ترمەن بە دەستەو نیه!!

ناشگونجیو حەقیشمان نیه بۆ ئەم جۆرە دەقە قورئانییانە تیۆری ناوئراو
بە تیۆری زانستی یێنینه پێشەو بە گۆڕە ی ئەو جۆرە تیۆرانە دەقە
قورئانییە کە مانا بکەین، تەنانەت ئەگەر ظاهیری دەقە کە لە گەڵ تیۆرە کەدا
یەکیش بگرنەو هەر نابێ بە گۆڕە ی تیۆرە کە دەقە کە مانا بکەین، چونکە
تیۆری زانستی بەردەوام ئەگەری گۆڕانی تێدایەو هەر رۆژە ی تیۆریک
دەردە کەوێ سەد دەرسەد دژی تیۆری پێشەو بۆ چۆنی رابوردو
هەڵدەوێ شینیتەو، جا ئەگەر یێن مانای قورئان بە سەر تیۆرە کەدا بپێنۆ بەو
شیوە یە لێکی بە دینەو، سبەینی ئەگەر تیۆرە کە هەڵوێشایەو دەبی مانای
نایەتە کەش هەڵبەوێ شینینەو، ئەمەش شتیکی نە گونجاو نەشیانەو، چونکە

دهقه قورئانییه که خوی له خوی دا سده دهرسهده راسته و شکو گومانی تیدا نیه، تیوره زانستی به که لهوانه یه راست بی لهوانه یه درو بی! بۆیه نه قورئان داده بری به سهر تیوری زانستی دا، نه تیوره که به سهر قورئان دا داده بری تیوری زانستی بۆ خوی ریبازیکی تاییه تی و مه جالیکی تری هیه.

له راستی دا هه وئدان بۆ دۆزینه وهی ریبازی موافقه کردنی تیوری زانستی له گه دهقه کانی قورئان دا، نه که ئیمان به هیز ناکه نو بهس به لکوو ده بیته هۆکاریک بۆ لهق کردنی ئیمان به راستی قورئان، تیشکانی بیرو باوهره به ناوه روکی قورئانو له خویایی بوونه به زانسته و زنده رهوییه له پروا کردن به زانسته زیاد له سنووری سروشتی خوی!

﴿لَيَلُوْكُمْ اَيْكُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا﴾ له پیش نهه رسته دا چه نه دهقه ره یه که مه زنده ده کرینو به زاراوهی زانستی (نه حوی عهره بی) حه زف کراون رسته حه زف کراوه کان بهم جۆره مه زنده ده کرین:

واته: پهروه دگار نهه بوونه وه ره ی لهه ماوه دا به دیهینا، بۆ نه وهی گونجاو و ناماده باش بی بۆ تیدا ژبانی ره گه زی ئاده میزاد، ئیوهی ئاده میزادی دروست کرده، زهوی بۆ ته رخان کردن، ئاسمانی بۆ گونجاندون سوود له مانگو خۆرو نه ستیره و بارانی وه ریگرن.... پهروه دگار بالاده سته به سهر هه موو بوونه وه دا بۆ؟ ﴿لَيَلُوْكُمْ اَيْكُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا﴾ بۆ نه وهی ئیوه به تاقی بکاته وه، دهریکه وی کامه تان رو له خودا ده کاو خودا په رستی چاک ده کاو کرداری باشو گوشتاری چاکی ده بی.

هه لبه ته نهه به تاقی کردنه وه یه بۆ نه وه نیه شتیکی نه زانراوی پی بزاندری، خودا بۆ خوی زانایه و پیوستی به وه نیه به تاقی کردنه وه شت بزانی، به لکوو به تاقییان ده کاته وه بۆ نه وهی کرداری شار دراوه یان دهریکه وی بۆ خویان نه که بۆ خودا، پاداشو سزای له سهر وه ریگرنه وه.

جا له گهل هه بوونی نهم دهسه لاتو توانا فراوانه بو خودای بالا دهست،
 که چی نهو کافرانه عار نانینو دان به زیندوبونه وهو حیسابو لیکولینه وهی
 قیامتدا نانین ﴿وَلَّيْن قُلْت: اِنْكُمْ مَّبْعُوْثُوْنَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُوْلُنَّ الَّذِيْنَ
 كَفَرُوْا اِنْ هٰذَا اِلَّا سِحْرٌ مُّبِيْنٌ﴾ نهی موحه ممه! نه گهر تو به لگهی زورو
 زه به نده بهینیه وه بو نهو کافرانه له سهر زیندو بوونه وهی دوی مردنو پییان
 بلی پی به ته نکید نیوه دوی مردن زینلو ده کرینه وهو له گوره کانتان راست
 ده کرینه وه بو حیسابو لیکولینه وهو وهر گرتنی سزاو پاداش، نهو کافره
 نه فامانه له جیاتی نه وهی بروات پی بکه نو به خویاندا بچنه وه به ته نکید
 ده لین: نهم زیندوبونه وهی تو باسی ده که ی، یان نهو قورئانه ی باسی
 زیندوبونه وهی هاتنی رژی قیامه تی تیدایه سیحره و قیلو فرتیکی
 ناشکرایه و بی بناغیده و شتی و نابی!

نهمه ی که تو ده یلی پی بو شیواندنی دلو ده روونو بیرو باوه پرمانه،
 چاوبه سته کییه لیمان ده که یو ده ته وی ژبانی ناساییمان لی تیک بده ی!

هه لویستی موسولمان و کافر له کاتی خوشی و ناخوشی دا

وَلَّيْن اٰخَرْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ اِلَآ

اٰمَّةٍ مَّعْدُوْدَةٍ لَّيَقُوْلُنَّ مَا يَمْحِشُهُۥٓ اِلَّا يَوْمَ يَأْتِيهِمْ لَيْسَ

مَصْرُوْفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوْا بِهٖ يَسْتَهْزِءُوْنَ ﴿٨﴾

وَلَّيْن اٰذَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ رَّحْمَةٍ ثُمَّ نَزَعْنَهَا مِنْهُ اِنَّهٗ

لَيَكُوْسُ كَفُوْرٌ ﴿٩﴾ وَلَّيْن اٰذَقْنَهٗ نِعْمًاۤ بَعْدَ ضَرَّآءٍ

مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي إِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌ ﴿١٠﴾
إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ
وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١١﴾

لهوه پيش په روه ردگار نه وهی رون کرده وه: که کافره کان بپروا به پیغه مبهـر
ناکهنو نه گهر پټیان بلې: قیامت دئو نپوه پاش مردن له گوره کانتان راست
ده کرینه وه، یه کسهر ده لټین: نه وه سیحرو قسه ی پوچو بټی بناغیه. نه مجار
جوړیکي تر له سهر کeshو بپروای پوچو که وه د نییان دیاری ده کا؛ نه ویش
نه وه یه: ههر کاتی نه وه عه زابه ی پیغه مبهـر هره شه ی پټی لی کردوون، وه غراو
دواکهوت نه وان یه کسهر ده ست ده کهن به گالته پټی کردنو ده لټین: نه وه چی
ناهیلې نه وه عه زابه مان بو بټی؟!

نه مجار باسی هه لوتستی ناده میزادی کافر ده کا: که سروشتی به ده و
کاتی خوښی و فخره چی له خو ی بایی ده بټی کاتی به لاو ناخو شیش له رحه مته تی
خودا ناو مید ده بټی! ده فخر موی:

﴿وَلَئِنْ أَخَّرْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِلَىٰ أَمَةٍ مَّعْدُودَةٍ لَّيَقُولَنَّ مَا يَجِبُ سُهُ؟﴾
وه لاهي نه گهر نيمه نه وه عه زابه ی پیغه مبهـر هره شه ی پټی لی کردوون بو
ماوه یه کی دیاریکراو دوا ی بخدین، به گویره ی دابو نه پرتی خو مانو له بهـر
حیکمه تو په رژه وه ندییه ک: هاتنی عه زابه که هه لېگرین بو ماوه ی
دیاریکراوی خو ی، به گالته پټی کردنو له شیوه ی به درو خسته نه وه دا ده لټین:
نه وه چی هاتنی عه زابه که ی بو نيمه دوا خست؟ بو نه هات؟ نيمتر زمان دريژ
ده کهنو تیرو توانج له پیغه مبهـر ده ده نو لاقرتی پټی ده کهن!

﴿إِلَّا يَوْمَ يَأْتِيهِمْ لَيْسَ مَصْرُوفًا عَنْهُمْ﴾ ناگادار به و بابزانن هاتنی نه وه
عه زابه روژی دیاریکراوی هه یه، که کاتی خو ی هات، نه وه کاته هات که خودا

دایناوه بۆ نازل بونی ئەو عەزابهی ئەوان گالتهی پێ دەکەن، هیچ شتێک نیه
بتوانی عەزابه که بگێرێتهوه و لێیانی لادا، ﴿وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِئُونَ﴾ ئەو کاتە لەهه موو لایه کهوه عەزاب دەوریان دەداو تۆلە
به درۆخستنهوه و گالته پێ کردیان لی دەستینی، وه کوو له شوێنیکێ تردا
دەفرموی: ﴿إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ، مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ﴾ الطور/ ۷-۸.

بێگومان گەلە پێشینه کان، هەر کاتی پێغه مبهریان بهاتایه سهرو
موعجیزه و داواکاریان جێ به جێ بکرایه و ئیمانیا نیهنایه خودا به عەزابی
جۆراو جۆر ریشه کێشی کردووه له ناوی بردون، چونکه په یامی ئەو
پێغه مبهرا نه په یامیکێ کاتی بووه و بۆ کۆمه لێک ئاده میزاد بووه، بۆ چینی
بووه له گەلو نه تهوه یه ک، موعجیزه کهش هەر ئەو کۆمه لو چینه چاویان پێ
کهوتوو، بهرده وام نه بوه تا چینی داها توو بیسینو نه وانیش ئیمانی پێ بینن.
به لام په یامی پێغه مبهری ئیسلام سه رخه تمی پێغه مبهرایه تی هه موو
پێغه مبهرا ن بووه، بۆ هه موو گەلو نه تهوه کانی سه ر زه وی و بۆ هه موو
چینه کانی ئاده میزاد بووه، مه عجیزه کهشی موعجیزه یه کی غه یره مادییه و تا
دو نیا دو نیا بێ بهرده وامه، به که لکی نه وه دی چین له دوا ی چین ئاده میزادان
تی بفرکو و چین له پاش چین ئیمانی پێ بهینن.

بۆیه حیکمه تو ویستی خودا وا داخواز بووه: که ئوممه تی هه زره تی
موحه ممه د ﷺ له گەلە پێشینه کان جو داواز بنو عەزابی گشتی و له بیخ
ده رهینه ریا ن بۆ نه نیرێ و سه ر له بهر له ناویان نه با، نه گه ر عه زابی شیان بدا،
عه زابه که بۆ هه ندیکیا ن بێ و هه موو نه گرێته وه، هه ر وه کوو چۆن له وه پێشیش
بۆ خا وه ن نامه کان (جوله که و مه سیحی) عەزابی گشتگیرو ریشه کێشی بۆ
نه نار دوون.

به لام مو شری که کان له بهر نه زانی و نه فامی، له بهر تینه گه یشتن له دابو
نه ریتی په ره و ردگار ده رباره ی به دیهینانی ئاده میزاد و ده سه لاتو ئیختیار

پیدانی بهم شیوه؛ ههروه ها ده رباره ی دروستکردنی ناسمانه کازو زهوی بهم شیوه سه رسوپهینه رو گونجاوه بو ژبانی ئاده میزاد، ههروه ها له بهر نه زانی و نه فامییان ده رباره ی دابو نه پیتی خودا له ناردنی پیغه مبه رازو ده رخستنی موعجیزه له سه ر ده ستیانو ناردنی عه زابو سزا به گویره ی حیکمه تو دانایی پهروه ردگار، نه گهر عه زابی هه ره شه پی لیکراویان بو ماوه یه ک لی دوا بخری، ده لئین: نه وه چی عه زابه که ی راگرت؟ نه وان نه فامن، ناگیان له حیکمه تی خودا نیه، نازان لهو ماوه دا که خودا عه زابی له سه ر کافره کانی قورپش دوا خست چهند که سیان موسولمان بوونو بوونه بانگه وازیکه رو موجهید له پیناو نایینی نیسلامدا، نهو کافرانه چهند مندالیان بوونو دواپی نهو مندالانه بوونه سه ربازی نیسلامو خزمه تی نایینیان کرد!

هه ره به بۆنه ی باسی په له کردنی کافره کان بو هاتنی عه زاب، باسی هه ندن رهوشتی ناشیرینی ئاده میزاد ده کاو ده فهرموئ: ﴿وَلَّيْنِ اَذَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْكَ رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهُ مِنْهُ اِنَّهُ لَكُفُورٌ﴾ نه گهر جوړیک له نیعمه ته کانمان ببه خشین به ئاده میزاد، له شساعو ته ندروست بی، مالو سامانی بدهینی، کورو کچی باشی بدهینی، نه مزو ناسایشی بو فه راهم پینین، له خو ی بایی ده بی، جا نه گهر پاشان نهو نیعمه تانه ی لی بستینینه وه، نه خوش بکه وی، هه ژار بی، خیزانو مندالی بمری، توشی ته نگو چه له مه ی ژبان بی، نه ره له ره حمه تی خودا ناو مید ده بی و زیده رهوی ده کا له ره شبینی و ناو مید بوین له ره حمه تی یه زدان، کوفر ده کاو رابوردوی له بهر ده چته وه، له داهاتوو ناو مید ده بی و ههروه کوو قهت خیرو خوشی نه بینیبی!!

ته نانه ت کوفرانی نهو نیعمه تانه ش ده کا: که تییاندایه، به کورتی نهو ئاده میزاده رهوشتی خوگری له سه ر به لاو سوپاسگوزاری له سه ر نیعمه تی تیدا نیه.. ﴿وَلَّيْنِ اَذَقْنَاهُ نِعْمَاءَ بَعْدَ ضَرَاءٍ مَّسَّةٍ لِّیَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي اِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌ﴾ نه گهر ئیمه له روانگه ی ره حمه تی خو مانه وه، دوا ی نهو

ناخۆشی و تهنگو چه له مانه ی تووشیان بووه نیعمه قی خۆمانی به سهردا برێژین، شیفای نه خۆشی بدهین، دوا ی لاواز بوونو بێ هیزی به هیزی بکهین، پاش ههژاری سامانداری بکهین، ئیتر رابوردووی له بیرده چیتوه، ده لێ: به لاو موصیبهت یه خه ی بهردامو جارێکی تر تووشیان نابمهوه، ئیتر سه ره له نوێ خۆی له خۆ ده گۆرێ و کهیف خۆش و ته پرده ماخو خۆیه زلزان، که س به پیاو نازانی و ئاو له هه ژارو بێ نه وایان ناداتهوه، له پاساوی ئهو نیعمه تانه دا سوپاسی خدا ناکا، به لکوو خۆ به سه ره خه لکدا باده داو خۆه لده نیته وه و فخر و شانازی به سه ره ئهو ئه ودا ده کا.

ئهم نایه ته ئاماره بو ئه وه ده کا: که له ئاده میزادا ره وشتی ناشیرینو نه خۆشی سامناک هه ن، ئهو ره وشته ناشیرینو نه خۆشیانه ناهومید بوونه له ره حمه قی خودا، کو فراسی نیعمه تو فخر و شانازی و خۆیه زلزانیه. چاره سه ری ئهم نه خۆشیانه سه برو خۆراگریه، پر و ابوونو رازی بوونه به قه زاو قه ده ری خودا.

هه مو ئاده میزاد ئهم ره وشته ناشیرینو نه خۆشیه سامناکانه یان تیدا یه ﴿إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ﴾ مه گه ره ئهو ئاده میزاده موسو لمانانه ی که له کاتی ته نگانه و ناخۆشی دا خاوه ن سه برو به نارامن، نیمانیان پته وه و کرداری باش ده کهن، پابه ندی فه رمانو جله و گیریه کانی په ره ردگارن، له کاتی ناخۆشی دا خۆراگرو به نارامن، له کاتی خۆشی و فه ره حی دا سوپاسگوزارن، ئه وانه لیخۆشبوون له تاوانیان خه لات ده کری و پاداشی گه وره و مه زن له سه ره کرداری باشیان وه رده گرنه وه.

ئه وانه ی خۆراگرن له سه ره جیهادو نه خۆشی و هه ژاری، خاوه ن نارامن له کاتی ناخۆشی و ماندو بوون دا، له کاتی خۆشی و فه ره حی دا وێرای ئه نجامدانی ئه رکه پێویسته کانی سه ره شانیان، سپاسگوزاری نیعمه ته کانی په ره ردگارن،

کاری باش ده کهنو گوفتاری چاک ده بیژن، نه وانه خودا له تاوانه کانیان خوشت ده بی، پاداشی کرداره باشه کانیشیان وهرده گرنه وه.

ههر له مانای ئەم نایه ته دایه: که ده فەرموئ: ﴿وَالْعَصْرِ، إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ، إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ، وَتَوَّصَّوْا بِالْحَقِّ، وَتَوَّصَّوْا بِالصَّبْرِ﴾ العصر/ ۱-۳.

پیغه مبه ریش ﷺ له فەرمووده یه کی دا ده فەرموئ: (والذي نفسي بيده لا يصيب المؤمن هم ولا غم ولا نصب ولا وصب ولا حزن حتى الشوكة يشاكها لا كفر الله بها من خطاياها) واته: سویندم بهو که سهی گیانی منی به ده هسته، تووشی موسولمانان نابئ هیچ غمه و خهفته تو ماندوبووزو نه خوشتی به ک ته ناندت هه تا چقلو درکیش که له پیی راده چی، ئیلا پهره ردگار نهو ناخوشتیانه ی بو ده کاته که فاره تی گونا هه کانی.

له فەرمووده یه کی تر دا ده فەرموئ: (والذي نفسي بيده لا يقضى الله للمؤمن قضاء الا كان خيرا له: ان اصابته سراء فشكر، كان خيرا له، وان اصابته ضراء فصبر، كان خيرا له وليس ذلك لاحد غير المؤمن) واته: سویندم بهو که سهی گیانی منی به ده هسته، ههر چی خودا به سهر موسولمانی ده هیئیی له خوشتی و ناخوشتی، ده بیته خیرو سهروه ری بوئ: نه گهر خیرو خوشتی توش بو سوپاسی خودای له سهر کرد ده بیته مایه ی خیر بوئ، نه گهر ناخوشتی و زیانی توش هات صهبری گرتو رازی بوو به قهزاو قهده ری خودا، نه وه ده بیته مایه ی خیر خوشتی بوئ، ئەم به هره و سهروه ریبه بو موسولمان نه بی بو که سی تر نیه.

بیگومان ههر ئیمانی پته وو به هیژ: که له کرده وه ی چاکدا ره نه ک دهاته وه ده توانی: دلۆ دهروونی ئاده میزاد لهو ره وشته ناشیرینو نه خوشتیه سامناکانه پالفته بکاته وه، ههر ئیمانه ده توانی دلۆ ئاده میزاد و لی بکا له کاتی خوشتی دا خو ی له خو نه گورپی، له کاتی ناخوشتی دا ناو مید نه بی؛ له ههر

دوو حاله که دا وا له ناده میزاد بکا: که دلی پیوه ست بی به خوداوه، به کوتکی به لاو موصیبت نه پوکیتموه، به خوشی و فیره حی له خوی بایی نه بی!

موشریکه کانی موککه داوایان له پیغه مبه ر ﷺ کرد: که گه نچو خه زینه ی بو بیته خواری، یان فریشته له گه ل دابی، ده شیانگوت: قورئان دهس هه لیه سته

فَلَعَلَّكَ تَارِكُ بَعْضِ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ

وَضَائِقُ بِهِ صَدْرُكَ أَنْ يَقُولُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ كُتُبٌ أَوْ جَاءَ

مَعَهُ مَلَكٌ إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿١٢﴾

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَيْنَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوْرٍ مِثْلِهِ مُفْتَرِيْنَ

وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِيْنَ ﴿١٣﴾

فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا أُنْزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ وَأَنْ لَا إِلَهَ

إِلَّا هُوَ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٤﴾

ئهو عه ره به موشریکه نه فامانه ی نه یانده زانی حکمه ت له به دیهینانی بوونه وهردا چیه، شاره زای دابو نه پیتی خودا نه بوون، ئه وانه به شیك بوون لهو جوړه ئاده میزادانه ی که بی ناگا و غه فله ت زه ده و ناهو میډو کو فرکه رو له خوبایی ته پرده ماغ بوون، ئه وانه نه یانده زانی: که حکمه ت به رژه وه ندی له ناردنی پیغه مبه ری ئاده می چیه و چی نیه، بزیه داوایان ده کردو ده یانگوت: ده بی فریشته بیته پیغه مبه ر، یان فریشته له گه ل پیغه مبه ری ئاده می دا بی،

نرخى پيغه مبهرايه تيان نه ده زانى، ده يانگوت: ده بى پيغه مبهرايه گه نه چو خه زينه ي هه بى، نهو دروزنو به دروخه وانهى كه سوورن له سهر به دروخستنه وهى په يامى پيغه مبهرايه تى و سهر پر هقو ياخى بوون، ده بى تو نه ي پيغه مبهرايه! چييان له گه ل بكه ي؟

ئيبنو عه عباس عليه السلام ريوايهت ده كاو ده فهرموى: سهرانى قوره يش و تيان: نهى موحه ممه د! نه گهر تو راست ده كه ي پيغه مبهري، ده كيوه كانى مه كه مان بو بكه به زير! هه نديكى تريان و تيان: ده بى فريشته مان بو بينى شايه تى بدا: كه تو پيغه مبهري، پيغه مبهرايه عليه السلام فهرموى ناتوانم نه وه تان بو بكه م نيتر نه م نايه ته هاته خواري و ده فهرموى: ﴿فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضُ مَا يُوْحٰى اِلَيْكَ وَضَائِقٌ بِهٖ صَدْرُكَ﴾ نهى پيغه مبهرايه! تو هه ولو ته قه لا مه ده موشر كه كان رازى بكه ي، چونكه نهوان نيمان ناهين، له وانده نه گهر هه ولو بدهى نهوان رازى بكه ي هه نديك لهو نيگايه ي بو ت ده ني درى و له سهر شانى نهوان گرانه تهركى بكه ي و نه يگه يه نى، برىك لهو شتانه ي پييان ناخوشه بييسن وه كوو فرمان به يه كتاپه رستى و نه هى كردن له بته رستى و هه پر شه كردن لييانو ده رختنى نه فامى و گه وجييان پى رانه گه يه نى و پي ت ناخوش بى بويان بخو نيت وه، نه وه كوو بهر پر چدانه و هيان توندو تيژ بى.

به كورتى له وانده يه تو برى لهو نيگايه ي بو ت ني در او، وازى لى بينى و پي ت ناخوش بى هه ندى بر گه له قورثانيان به سهر دا بخو نيت وه ﴿اِنْ يَقُولُوا لَوْلَا اَنْزَلَ عَلَيْهِ كُنُزٌ اَوْ جَاءَ مَعَهُ مَلَكٌ﴾ له ترسى نه وهى نه وه كوو بلين: نه رى بوچى گه نه چو خه زينه ي ئالتونى بو نايه ته خواري بى ئاتاجى بكا له كاسبى و بازرگاني و بشبته نيشانه ي راستى په يامه كه ي؟! يان بوچى فريشته له ته كيا نايه؟ بو نه وه پشتگيرى راستى پيغه مبهرايه تى به كه ي بكا.

مه به ست بهو ئيستيفهامه ئينكار ناميزه ي كه ﴿لَوْلَا اَنْزَلَ عَلَيْهِ﴾ ده يگه يه نى له نايه ته كه دا، نه فبى به يان نه هيه ..

واته: نهی موحه ممه! تو هیچ شتی لهو نیگایه ی بۆت کراوه وازی لی
مه هیئه، هه مووی به موشریکه کانی مه ککه و کافرو بی بۆواکانی تر بگهیه نهو
کۆله خویندنه وهی نهو نیگایه به سه ریاندا مه کهره وه، چیت بۆ دئ له نیگا
پیشان رابگهیه نه به دنیایی و بۆوا ی پته وه وه نه رک ی سه رشان ی خۆت نه نجام
بده. نه مه موباله غه و جه خت کردنه وه یه له سه ر پیغه مبه ر که به ته واوی
په یامی خۆی رابگهیه نی، موبالات به قسه و قسه لۆکی کافره کان مه که،
پیغه مبه ر ﷺ هه لده نی که به ته واوی په یامی خۆی بگهیه نی نهو خه لکه پیشان
خۆش بی یان نارازی بن، گۆییان پی نه دا، چونکه موحامه له و رازی کردنیان بی
سووده.

ناشکراشه نه مه نه وه ناگهیه نی: که پیغه مبه ر که مته رخه می کرد بی
له نه نجامدانی نه رک ی سه رشان ی و یستبیه تی هه ندئ له قورئان پاشقول بداو
نه یگهیه نی، حاشا له وه و قهت شستی و نه بووه. چونکه پیغه مبه ر ﷺ
مه عصومه له وه ی که مته رخه می بکا یان خوانه خواسته خیانه ت له نیگادا
بکا. بیگومان موسولمانان (ئیجماع) کۆرایان له سه ر نه وه یه: که ناگۆنجی
پیغه مبه ر ﷺ خیانه ت له گه یاندنی نیگادا بکا، نابۆ و نه بووه هه ندئ له قورئان
پاشقول بدا، چونکه هه بوونی شتی که له م جوۆره که مته رخه می و پاشقول دانه
گومان و شک له هه موو شه ریه تدا په یدا ده کا، تانه له پیغه مبه ریه تی ده دا.
نه م نایه ته نامۆزگاری په روه ردگاره بۆ پیغه مبه ر ﷺ که ته نگه تاو نه بی
به گه یاندنی هه موو نهو په یامو نیگایه ی بۆی دئ، هیچ شتی که نه توانی
له نه نجامدانی کاره که ی بیگپرتیه وه، به وه پری دنیایی و پروا به خۆبوون په ره
به بانگه وازی به که ی بداو به شه وو به روژ خه ریکی گه یاندنی په یامه که ی بی!
گۆی به بانگه شه و به شاته شاتی کافره کان نه دا، وه کوو له شوینیکی تردا
ده فهرمۆی: ﴿وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ﴾ (الحجر/ ۹۷).

ئەى موحه مەدە! گوئى بەگالتە کردنو رەتدانەوہى نابەجیيان مەدە،
 بەردەوامبە لەسەر ریبازى خۆت، ﴿إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ﴾ تۆ تەنھا ئەو ەندەت
 لەسەرە بیانترسىنى بەو قورئانەى بۆت نىردراو، ئەوہى فەرمانت پیکراو
 پىيان بگەيەنىو بىگەيەنى، نىتر ئەوان ەلۆیستیان چۆن دەبىو چۆن نابى
 کەيفى خۆيانە، ئەوہ تۆ لى بەرپرسيار نى، ﴿وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ﴾
 خودا بەسەر ەموو شتیکدا ناگادارو چاودیرە، لەسەر کردەوہو گوفتاریان
 سزايان دەداتەوہ، چۆنى بوئ ئاوا سزايان دەدا، تۆ پشتت بەخودا قايم بوو
 نیشى خۆت بەئەمو بسپیرە، بەدلىكى فراوانو پروايەكى پتەوہو ئەركى
 سەرشانى خۆت ئەنجام بدە، ەيچ گرنكى بەسەر رەقوى ياخى بوونيان مەدە،
 بەگالتە پیکردنو رەتدانەوہى نابەجیيان تەنگەتاو مەبە!

ئاشکراشە لەچەند شوینى تردا ئەم مانايە تاييلا بۆتەوہ، وەکوو
 دەفەرموى: ﴿لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ، وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَن يَشَاءُ﴾ البقرة/۲۷۲. يان
 دەفەرموى: ﴿فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ، لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيِّرٍ﴾ الغاشية/۲۱-۲۲.
 يان دەفەرموى: ﴿نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ، وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ، فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ مَن
 يَخَافُ وَعِيدٍ﴾ ق/۴۵.

ئەمجار پەرورەدگار ئیعبازو سەرئاسایى قورئان بەیان دەکا و فەرمان
 بەپیغەمبەر ﷺ دەدا: کە تەحەداى عەرەبەکان بکا، بەدەمیان داداتەوہو
 پىيان بلى: ئەگەر ئیوہ پىتان وایە قورئان دەس ەلەبەستى منە، دە ئیوہ
 ئازابن (دە) سوورەتى ئاوا بخەنە روو!

دەفەرموى: ﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ﴾ واتە: بەلکوو موشرىکەکانى مەککە
 پىيان وایە: موحه مەد ئەم قورئانەى داناو، دەلین: دەسەلەبەستى خۆیەتى
 بەدەم خوداوہ ەللى بەستووہ، ﴿قُلْ﴾ ئەى موحه مەد! پىيان بلى: ئەوہى
 ئیوہ دەیلین: ئەگەر راست بىو ئادەمیزاد بتوانى کەلامى ئاوا داينى؛ دە ئیوہ
 ئازابن ﴿فَاتُوا بِعَشْرِ سُوْرٍ مِّثْلِهِ مُفْتَرِيَاتٍ﴾ دە سوورەتى ئاوا ەلەبەستراو

بخنه روو! هاوشانی نمو قورئانهی مبن بکا له فقه صاحده تو به لاغته دتا، له ریکتو پیکو و توکمه یی و به هیزی و یاسا دروستی و شهر عت ره وایو له خوگرتنی زانیاریه جیا جیاکانی وه کوو رامیاری و کو مه لئاسی و نابوری هه والدروستی و چیرۆکی رابوردانو غهیب زانی دا، پئیان بلئ: نه مه نه رزو نه مه گهز، خو ئیوه شوپره سواری ره وانبیژی و گوزاره کاری و زمانه وانی و تار بیژین. ﴿وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ داوای یارمه تی له کی ده کهن بیکه، کی یارمه تیتان ده دا باییدا، بانگی ناده میزادو جندۆکه بکه، بانگی ره وانبیژی و زمانه پاراوو ههستیاری و یژه واناتان بکه، با یارمه تیتان بده نو که لامیکی ئاوا به نه ندازه ی (ده) سووره تی دابینن نه گهر ئیوه راست ده کهن نه م قورئانه که لامی ناده میزاده!!

به لام قوره یشییه کان بۆریان خواردو نه یانتوانی، چۆن ده توانن؟ کی ده توانی نمونهی نه م قورئانه بیئیه رو؟ کهس ناتوانی وینه ی قورئان بخاته رو ته نانه ت به نه ندازه ی ده سووره تیش ناتوانن به لکوو ناتوانن وینه ی کورتین سووره تی قورئانیش دابینن! چونکه که لامی خودا جودا وازه له ناخاوتنی ناده میزادناچی، ههر وه کوو چۆن صیفه ته کانی له صیفه تی مه خلوقات ناچو زاتی پاکیشی له هیچ شتی که نا کاو هیچ شتی که له وینه ی نه!

جا ﴿فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِیْبُوا لَكُمْ﴾ نه گهر به ده نگتانه وه نه هاتن و نه یانتوانی (ده) سووره تی وه کوو هی قورئان دابینن، نه وه ﴿فَاعْلَمُوا أَنَّمَا أُنْزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ﴾ بزائن: که نه وان عاجزن له وه ی بتوانن وینه ی (ده) سووره تی قورئان بخنه رو، له هه مان کاتدا نه وه ش بزائن: قورئان له لایمن خودا وه نازل کراوه به شیوه و شیوازیک نیردراوه جگه له خودا کهسی تر ناتوانی که لامی ئاوا سه رئاسا و موعجیز بنیری، کهسی تر ناتوانی نامه ی ئاوا پر حیکمه تو نامۆزگاری هه والدر له نه ینی و په نامه کییه کان دابنی!

به کورتی: خیطابه که ئاراسته ی پیغه مبهرو موسولمانان کراوه، ده فهرموی: نه گهر کافره کانی مه که نه یانتوانی ده سوورته له وینه ی قورئان بینه نه یانتوانی به ربه ره کانی بکه نه، نه وه ئیوه بزانه نه قورئانه به زانسته. حیکمه تی خودا نیردراوه که لامی نه وه دهستی ناده میزادی تیدا نیه. ههروه ها بزانه دنیابن ﴿وَأَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾ که هیچ خودایه ک نیه حق راست بی و خاوه نی بوونه وهرو شیای پهرستن بی جگه له (الله) هه ره خودایه شیای به ندایه تی بو کردنه توانای ناردنی قورئانی ناوای هیه!

﴿فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ؟﴾ نایا ئیوه نه ی گره ی کافرو موشریک! دوا ی راست کردنه وه ی نه هه موو به لگه ده لیل به هیژانه له سه ره وه ی: که قورئان له لایه نه خودا وه هاتوه، موسولمان ده بنز و پروا به خودایه تی خودا و راستی قورئان ده که نه؟ گه ردن که چ ده بن بو فره مانو جله و گیریه کانی خودا که له قورئان دا ئاراسته ی کردوون؟ پابه ندی نه وه حکامو شه رعه تو دابه یاسایانه ده بن که له خۆی گرتوون؟؟

نه گهر خیطابه که بو موسولمانه کان بی، نه وه کاته مانای (مسلمون) به (مخلصون) لیک ده دینه وه.

بیگومان حق ناشکرا بو، کافره کان ده یانزانی: که قورئان که لامی خودایه وه ده ست هه لبه ستی پیغه مبه ره خۆی نیه، به لام ترسی نه وه یان هه بوو به ره وه ندی ده سه لاتیان له کیس بچی، نه توانن هه ژارو بی نه وایان بچه وسینه وه.. بۆیه په ره یان به به ره ره کانی خۆیان دا، هه ندیکیان له و پینا وه دا تیدا چوون!!

که سیک له زیان دا ههر هه ولی دنیای بی، له نیعمه تو خوشی
قیامت بی بهش ده بی!

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ
الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوفِ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ
﴿١٥﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ
مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَطِلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

پاش نهوهی پهروه ردگار نهوهی چه سپاند: که قورشان که لامی خودایه و
له خوداوه نیردراوه بۆ پیغه مبهرو دهست هه لبهستی موحه ممه د نیه، نهوه
روون ده کاته وه: که هۆکاری به رهه لستی کردنی موشریکه کان،
به درۆ خستنه وه یان بۆ پیغه مبهرو قورشان هه واو ئاره زۆو بهرژه وه ند په رستی
بوو، ترسی له دهستدانی ده سه لاتو پله و پایه ی دنیایی بوو!
ده فرموی: ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوفِ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ
فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ﴾ که سیک هه ولی دنیای بی، بیهوی خوشی و
له زه تی دنیای دهست بکه وی و جوانی و رازاوه یی دنیای بۆ خوی دابین بکا،
نهوه بهروبومی کرده وه کانیان به تیرو ته سه لی ده ده یینی و هیچی لی که م
ناکه یینه وه!!

هه ولۆ تیکۆشان له م زه ویه دا بهروبومی هیه، ههر که سیک هه ولۆ
تیکۆشانی هه بی هه ولۆ تیکۆشانه که ی به فیرو ناپوا، ئاکامی ده بی، جا
که سیک بۆ دنیای هه ولۆ بکا و کارو تیکۆشانی ته نها بۆ دنیای بی نهوه بیگومان

ناکامی تیکۆشانه‌کی له‌دونیادا چنگ ده‌که‌وێو له‌و ماوه‌ که‌و کورته‌ی که‌ تێیدا ده‌ژیا له‌ززه‌تی لی ده‌بینی!

﴿وَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْأَجْرَةِ إِلَّا النَّارُ﴾ نه‌وانه‌ی که‌ له‌ژیانی دونیایاندا ته‌نها هه‌وێی دونه‌ ده‌ده‌نو به‌س! نه‌وانه‌ له‌قیامه‌تدا جگه‌ له‌ناگری دۆزه‌خ له‌به‌رامبه‌ر هه‌وێو تیکۆشانه‌که‌یاندا هه‌یچی تریان پێ نادری، چونکه‌ نه‌وان له‌دونیادا پاداشی کرده‌وه‌ چاکه‌کانیان وه‌رگرتوه‌، نه‌وی ماوه‌ته‌وه‌ بز قیامه‌تیا ته‌نها کرده‌وه‌ خراپه‌کانیا، چ کرده‌وه‌یه‌کی باشو په‌سه‌ندی بز قیامه‌ت نه‌کردوه‌، هه‌یج حه‌سابه‌یکێ بز‌ژیانی پاش مردنی به‌رچاوه‌ نه‌گرتوه‌.

که‌وابێ ﴿وَحِطُّ مَا صَعُوبُ فِيهَا﴾ بێ سوود بوو نه‌و کرده‌وانه‌ی له‌دونیادا نه‌نجامیان دا‌بوون، هه‌یج که‌لکیان لی وه‌رنه‌گرتن بز‌ژیانی قیامه‌تیا، چونکه‌ مه‌به‌ستیان له‌ کرده‌وه‌کانیان بز قیامه‌ت نه‌بوه‌.

﴿وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ به‌تالو پوچ بوو پاداشی کرده‌وه‌کانیان له‌قیامه‌تدا، چونکه‌ نه‌وان که‌ کرده‌وه‌کانیان نه‌نجام‌داون مه‌به‌ستیان ره‌زامه‌ندی خودا نه‌بوه‌، هه‌ر کرده‌وه‌و تیکۆشانه‌یک خۆشه‌ختی هه‌میشه‌یی لی نه‌که‌وێته‌وه‌ پوچو بێ بایه‌خه‌و وه‌کوو نه‌بوو وایه‌، ته‌رازووی پاداشی قیامه‌ت هه‌ول‌دانه‌ بز وه‌ده‌سته‌یه‌نانی ره‌زامه‌ندی خوداو ئیخلاصو دڵسۆزیه‌ بز په‌روه‌ردگار!

هه‌ر کارو کرده‌وه‌یه‌ک بز ره‌زامه‌ندی خودا نه‌بێ به‌پوچو به‌تال ده‌ژمێردری.

نه‌مه‌ دابو نه‌پێتی خودایه‌ له‌بوونه‌وه‌ردا، هه‌ر که‌سه‌یک کار بکا به‌روبوومی ده‌بێ، کرده‌وه‌ بێ پاداشو به‌روبووم نابێ.

ئیمه‌ له‌م سه‌ر زه‌ویده‌دا تا‌کو کۆمه‌ل ده‌بینین: که‌ کارده‌که‌ن بز دونه‌و به‌ده‌سته‌یه‌نانی پێوستیه‌ مادیه‌که‌انی ژیا، ده‌بینین به‌روبوومی هه‌وێو تیکۆشانی خۆیان هه‌ل‌ده‌گرنه‌وه‌ به‌جوانی و رازاوه‌یی دونه‌یا که‌یه‌شته‌وونو خۆشی و

نیعمەتەکانی جیهانیان دەستەبەر کردووە، خانوو بەلەخانەو باغ و قیلاو ئامیڤی جوړاو جوړی ژیان خۆشکردنیان دەستکەوتوو! نابێ ئیمە لەو سەرمان سوور بمینئ، نابێ بڵیین ئەو بۆچی وایە؟ چونکە ئەو دابو نەپرتی خودایە لەسەر زەوی: هەر کەسیک هەولێ تەقەللا بدا بۆ ژیانێ دوتیاو خۆشگوزەرانی تێیدا پاداشی کردووەکانیان لەدوتیادا دەدەینەو نائومیدیان ناکەین و هیچیان لێ کەم ناکەینەو.

بهلام ته تسليم بوونمان بهم دابو نه پټو ټاکامانه نابي ټه وه مان له بير
به پټه وه، که ټه وه که سانه ده توانن هه مان کارو کرده وه ټه نجام بده نو
مه به ستیان ره زامه ندي خودا بي ټو دلسوزانه يو خودا کاربکهن، ټه وه کاته وپرای
ټه وه ی خوښی و له زړه ټي دونیا یان ده سې ده که وي، خوښه ختي و کامه راني
قيامه تيشيان ده ست ده که وي.

يېڭومان ھەولدان بۇ ژيانى قيامەت نابىتتە كۆسپو تەڭرە لەبەردەم
 ھەولدان بۇ ژيانى دونيا، بەلكو موراقەبە كەردنى خودا لەكارو كەردەو دە
 دەبىتتە ھۆى بەرەكەتو زىاد بوونى بەرھەم و پىرۆزى كارەكەو كاسىبى بەكە
 پاكو خاوين دەكاو لەرزەتو خوشى بەكە زىاد دەكاو خوشبەختى و كامەرانى
 قىامەتیش مسۆڭەر دەكا!

ئەي ئەوھ نىيە پىغەمبەر ﷺ دەفەرمۇي: (اعمل لدنياك كأنك تعيش أبداً، واعمل لآخرتك كأنك تموت غدا) ۋا بۆ ئىيانى دۇنيا تىبىكۆشە ۋا بزانە ھەتا ھەتايە دەژىۋقەت نامرى، ۋا بۆ قىيامەتتىش ھەۋلۇ تەقەلللا بدە ۋا بزانە بەيانى دەمرىۋ دۇنيا جىۋ دەھىللى!

نمودند ای نعم ثایه ته ثایه تیکی تره که ده فرموی: ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ
الْعَاجِلَةَ عَجَلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ، ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا
مَدْحُورًا، وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ
مَشْكُورًا﴾ الاسراء/ ۱۸-۱۹.

یان ده فرموی: ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ، وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا، وَمَالُهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نُصِيبٍ﴾ الشوری/۲۰.

نیمامی عومهریش فرموده یه کی پیغه مبر ﷺ لهم باره ده ده گپرتیه وه ده فرموی: پیغه مبر فرموی: (انما الأعمال بالنیات، وانما لكل امرئ ما نوى، فمن كانت هجرته الى الله ورسوله فهجرته الى الله ورسوله ومن كانت هجرته الى الدنيا يصيبها او امرأة ينكحها فهجرته الى ما هاجر اليه). هه موو کرده وه یه ک به گپره ی نیه تو مه به سته، هه موو ناده میزادی ک نیازو مه به سته چونه به پی تی نیازو مه به سته که ی پاداشی ده دریتیه وه: چاکه به چاکه و خراپه به خراپه. که وابوو هه که سی نیازی له کۆچکردنو هیج رته که ی له مه که وه بۆ مه دینه ره زای خوداو پیغه مبر بی نه وه کۆچکردنه که ی قه بولوه به پاداشی گه وره ده گا! هه که سی کیش کۆچکردنه که ی له بر کاریکی دونیایی بی که ده سته بکه وی، یا خود له به رثا فره تی ک بی ماره ی بکا، نه وه کۆچکردنه که ی به پی تی نیازه که یه تی و هیج خیری ناگا له سه ری!

قه تاده ده فرموی: که سی ک دنیا نیازو مه به سته داواکاری بی، خودا پاداشی چاکه ی به دنیا ده اته وه، پاشان که ده چی بۆ قیامت هیج چاکه یه کی نیه پاداشی له سه ره ریگریته وه، به لام موسولمان که کاری چاکه نه نجام ده دا، له دنیا دا پاداشی کرده وه که ی ورده گرتیه وه، له قیامتیش دا پاداشی هه یه، واته: موسولمان له سه ره کرده وه ی چاک ی دوو پاداشی هه یه: پاداشی دنیا و پاداشی قیامتیش، به لام کافر له سه ره کرده وه ی باشی ته نها له دنیا دا پاداش ورده گرتیه وه...

کهسیک ههولئ قیامهت بدا بهختهوههه، کهسیک کافر بی
دۆزهخ جیگایهتی

أَفَمَنْ كَانَ

عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّهِ، وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِّنْهُ وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ
مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ، وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ
مِنَ الْأَحْزَابِ فَاَلْتَأَرُّ مَوْعِدُهُ فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّنْهُ إِنَّهُ الْحَقُّ
مِن رَّبِّكَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٧﴾

ئهه نایهته پهیوهندی بهنایهتی پیشوهه ناشکراو روونه، دواى نهوهی
پهروهردگار لهنایهتی پیشوودا باسی نهو کهسانهی کرد: که ههلهپی ژبانى
دونیاپانهو هیچ گرنگی بهقیامهت نادهن، نههجار باسی نهوانه دهکا: که
ههولئ تیکۆشانپان بۆ قیامهتهو دهپانهوئ رهزامهندی خوداو ژبانى کامهرانى
قیامهت دهستهبهه بکهزو دهفرموئ: ﴿أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّهِ وَيَتْلُوهُ
شَاهِدٌ مِّنْهُ﴾ یان کهسیک لهژبانى دونیادا بهریکئو پیکى ههلهسو کهوت بکا،
خودا هیدایهتی دابئو ریگای ههقو راستی گرتبسته بهرو ههولئو تیکۆشانى بۆ
رهزامهندی خودا بی، دلهسۆزانه لهپیناو ههقو راستی دا ژبانى خۆی بهسهه
بهئى، شاهیدیکى راستی (که قورئانه) گهواهی بۆ بداو پشتگیری لى بکا،
﴿وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً﴾ شایهتیکى تریشى ههبی لهوهپیش
هاتبئو شایهتی پیغهههراپهتی بۆ بداو موژدهی هاتنى دابئ. نهویش کتیبى
موسایه، نامهی تهوړاتهو بهخهلات بۆ موسا هاتووه، پهپهوهو پرۆگرامیکى
تههفسیری رهوان (۳۹)

به رزو پيرۆزو به نرخه، شياوى شوينكه وتن بووه و نامى هيدايه تو شهرىعت بووه، ره حمه تو به ره كه ت بووه بۆ ئه وانه شوينى كه وتووزو ئيمانىان بى هيناوه..

ئايا كه سيك ئه وه حالو شه ئنى بى، ئه وه هه لسو كه وتو په پره و پروزگرمى بى؛ وه كوو كه سيك وايه: كه له زيانى دا گوپراو سهرلى شيواو بى بهرنامه بى، ههر هه ولى له زهه تو خوشى كاتى دونىاي بى؟ بىگومان وه ئ يهك نين.

﴿أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ ئه وانه خودا هيدايه تى داووزو پرويان به ناوه رۆكى تمورات ههيه: كه موژده هاتنى پيغه مبهرو ناو نيشانه كانى تيدا تو مار كراون، ئه وانه له ناخوه پرويان به پيغه مبهرى ئيسلامو قورئان ههيه.

ماموستا سه ييد ده فهرموى: هه ندى لهرافه كه رانى قورئان، ليره دا ئيشكاليان هه لستاندوه ده لىن: نه گهر مبهست به ﴿أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيْتَةٍ مِّن رَّبِّهِ وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِّنْهُ﴾ شه خصى پيغه مبهرو بى ﴿لَهُ كَاتِبٌ﴾ ده گونجى ﴿أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ كه بۆ كۆيهو كۆمه ل ده گه يه نى بگه رپته وه بۆ ﴿مَنْ﴾ لهرسته ي ﴿أَفَمَنْ كَانَ...﴾ دا؟

به لام هيچ ئيشكاليك نايه ته گۆرى، چونكه راناو له (يؤمنون به) ده گه رپته وه بۆ (شاهد) كه قورئانه. ههروه ها راناو له (من قبله) يشردا ده گه رپته وه بۆ (شاهد). كه وابى هيچ ئيشكاليك نيه له وه دا بگوترى: ﴿أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ ئه وانه (واته: پيغه مبهرو موسولمانان) ئيمانىان بهم قورئانه ههيه. خو ئاشكرايه پيغه مبهرىش بۆ خوى يه كه م كه سه كه برواى به قورئان ههيه موسولمانانىش له وه دا شوينى كه وتووزو ئه وانيش پرويان بى ههيه. وه كوو له شوينى كى تردا ده فهرموى: ﴿أَمَّا الرَّسُولُ فَمَا نَزَّلَ إِلَيْهِ مِّن رَّبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ، كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَأَتْهُ وَكُتِبَ لَهُ وَرُسُلُهُ﴾ البقرة/ ۲۸۵.

ئایه تی ﴿أَفَمَنْ كَانَ...﴾ لیره دا ئاماژه بو خودی پیغه مبهرد ده کا موسولمانانی شوینکه وتووشی ده خرینه گهل که بر وایان به پدیامه که ی کردوه ئهم جوړه ته عبیرانه له قورئاندا زوړو زه به ندهن.

به کورتی که سیئکه به سروشتو به عهقل موسولمان بی، بر وای به نووری قورئان هدی، بر وای بهو نیگایه بی که خدا بو پیغه مبهرانی وه کوو موساو عیساو نهوانی تری کردوه نهوه له سهر په پره وو پرؤگرامیکی حه قو راسته.

﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ مِنَ الْأَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهُ﴾ نهو که سهی له دانیشتوانی مه که که بر وای به قورئان نا کاو نهوانه ی کومه لو پارتیان پیئکه هیانوان دژی پیغه مبهرد له سهرانی قوره یشو جوله کهو مه سیحی و بته پرسته کان ده یانه وی قورئان به درؤ به خه نهوه و موسولمانان پاشگهز بینه وه. هه ول ده دن نه هیلن خه لکی تر موسولمان ببن، نهوانه دوزه خ شوینی حه وان ه یانه و به ته نکیدی ده چنه ناوی و توله ی ئهم به درؤ خسته نهوه و دژایه تیکردنه ی نایینیان لی ده ستیندری! روژی قیامت ناگری دوزه خ چاوه رتیانه.

موقاتیل ده فهرموی: مه به ست به (الأحزاب) خیللی به نو ئوممه یه و، به نولم وغه یه ی نه وه ی عه بدوللای مه خزومی و خیللی طه لحه ی کوری عه بدوللان.

سه عیدی کوری جوبه یه ده لی: مه به ست به (الأحزاب) هه موو نه هلی نایینه کانن.

ریوایه تیکی تر له موقاتیل ریوایه تراوه ده لی: مه به ست به (الأحزاب) نایینداری هه موو گهلو نه ته وه کانن.

له صه حیحی موسلیم دا له ته بو موسای ته لئه شعهری یه وه فهرمووده یه کی پیغه مبهرد ریوایه تراوه: که پیغه مبهرد ﷺ فهرموویه تی: (والذي نفسي بيده، لا يسمع بي أحد من هذه الأمة يهودي أو نصراني، ثم لا يؤمن بي الا دخل النار) سویند بهو که سه ی گیانی منی به ده سته، هه رکه سیئکه له م گهلو

نەتەوانە هەوایی پەيامی منی پێ بگا، جووله که بێ، مەسیحی بێ، ئیمان
پێ نەهێنێ رۆژی قیامت دەخرێتە ناو ناگری دۆزهخەوه.

﴿فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّنْهُ﴾ نەى موحەممەد! یان نەى بەرپرەسی بیسەر! هیچ
شکۆ گومانە نەبێ دەربارەى راستی ئەم قورئانە، ﴿إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ﴾ نە.
قورئانە کەلامیکى حەقەو لەهیچ رویەکنەوه کەم کورتى تێدا نیەو لەهیچ
لایەکنەوه رەخنەى لى ناگیرى، لەلایەن خوداوه هاتوو، بەدیھێنەرى تۆ
ناردویەتى، هەر کەسێ شونى بکەوێ خوشبەختو کامەران دەبێ لەدوئیاو
قیامتدا، ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ وەلى زوربەى ئادەمیزادان هەواو
نارەزوبازى گومپای کردونو زىگیان لى تێک چوووه بپوا بەقورئان ناکەن!

کافرهکانو موسولمانهکانو پاداشو سزای هەموو لایهکیان

وَمَنْ

أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أُولَئِكَ يُعْرَضُونَ
عَلَى رَبِّهِمْ وَيَقُولُ أَلَّا شَهِدْتُمْ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى
رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١٨﴾ الَّذِينَ يَصُدُّونَ
عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿١٩﴾
أُولَئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ
دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ يُضْعِفُ لَهُمْ الْعَذَابُ مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ

السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ ﴿٢٠﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا
 أَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢١﴾ لَا جَرَمَ لَهُمْ
 فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْأَخْسَرُونَ ﴿٢٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا
 الصَّالِحَاتِ وَأَخْبَتُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ
 هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٣﴾ * مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَى
 وَالْأَصْبَرِ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا أَفَلَا تَذَكَّرُونَ
 ﴿٢٤﴾

پاش نه وهی قورنان باسی ههردوو کۆمهلی ئاده میزادی کرد، نهوانه ی
 ههولۆ تهقه لایان بو دونه یه نهوانه ی قیامه تیان ده و بو خوشبه ختی و
 کامه رانی نهو جیهانه تیده کۆشن. نه مجار دی ئاکامو سه ره نجامی ههردو
 تاقبو کۆمه ل دیاری ده کا.

جاوه کوو باسمان کرد، مه به ست به ﴿مَنْ كَانَ يَرْسِدَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا
 وَزَيْنَتَهَا...﴾ سه رزه نشته کردنی نهوانه یه: که هه لپه ی دونه یانیه و قیامه تیان
 له به ره چۆته وه.

مه به ستیش به ﴿أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيْنَةٍ مِنْ رَبِّهِ...﴾ ره تدانه وهی نهوانه یه
 که نینه کاری پیغه مه به رایه تی سه رزه تی موچه مه مه د ﴿...﴾ ده که نه و تانه
 له مو عجیزه کانی ده ده ن.

ههروه ها مه به ست به ﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾ له
نایه ته دا ره تدانه وهی موشریکه کانه: که پټیان وایه: بته کانیان لای خودا
شه فاعه تیان بۆ ده کهن. ده فهرموی:

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾ کی له نه وه که سه سته مکار تره
بۆ خزی و غهیری خۆشی؟ واته: کهس سته مکار تر نیه و سته می زۆر تر نیه و
دوور که وتو تر نیه له حقه و ریبازی راستو خودا په سهند له وه که سه ی له سه ر
خودا درۆ هه لده به ستن، به ده م خودا وه به درۆ شت هه لده به ستنی له کردار و
گوفتار و صیفات ی دا، له ته حکام و یاسای دا، یان پټیان وایه: بته کانیان خودا
درۆ زنه کانیان لای خودا شه فاعه تیان بۆ ده کهنو خودا ش شه فاعه ته کانیان
قبول ده کا! یان مندا لا پال خودا ده ده نو پټیان وایه: خودا کوړو کچی هه ن!
وه کوو هه ندی له عه ره به کان: که ده یان گوت: فریشته کچی خودان، جووله که
ده یان گوت: عوزه یر کوړی خودایه، مه سیحی به کان ده یان گوت: عیسا کوړی
خودایه!

﴿أُولَٰئِكَ يُعْرَضُونَ عَلَىٰ رَبِّهِمْ﴾ نه وانه ی: که ناوا گومرا بوونو روچوون
له کوڤرو شیرکو درۆ هه لده به ستن له سه ر خودا، روژی قیامت راده نو یندر ین
به سه ر په روه رد گاردا واته: کرده وه و گوفتاریان به سه ر خودا راده نو یندر ین بۆ
نه وه ی حیساب و لیکن ینه و هیان له گه لا بکا.

﴿وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ هَٰؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ﴾
شایه ده کان له فریشته و پیغه مبه رانو پیاوچاکانی موسولمان راست
ده به نه وه و ده لټین: نا نه وانه بوون به ده م خودا وه درۆ ده له سه یان هه لده به ستن،
گه و ره تر ین تاوانو سته مییان ده ر حقه به په روه ردگار نه نجام داوه، لییان
له هه را ده ده نو ریسوایان ده کهن، ده لټین: ده ی نه فرینی خودا له سه ر
سته مکاران بی، نه وانه ی هاوه لیان بۆ خودا قه رار ده داو، به ده م خودا درۆیان
هه لده به ستن.

هه لبه ته نهم رانواندنه رانواندنیکی ثایه تییه، رانواندنیکه به مه بهستی
ریسواکردنو نابرو بردنه، نیتر له ناخوشتترین حالو وه زحدا ریسوایان ده که نو
شهرمه زاری نمو روژه سامناکه یان ده کن!

نمونه ی نهم ثایه ته ثایه تیکی تره: که ده فهرموئ: ﴿إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا
وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا، وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ، يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذَرَتُهُمْ،
وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ، وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ﴾ غافر/۵۱-۵۲.

نیمام نه حمده و هه دروو پیری فهرمووده موسلیمو بوخاری فهرمووده یه ک
له نیبنو عومه ره وه ده گیرنموه ده فهرموئ: له پیغه مبهرم ژنه وت: ده فهرموو:
روژی قیامت: پهروه ردگار موسولمان له خوئی نریک ده کاته وه دهستی
قودره تی ده خاته سدرشانو له خه لکی تاق ده کاته وه یه که یه که تاوانه کانی
پئ ده درکینی، پئی ده فهرموئ: فلان تاوانو فیسار تاوانت دیتمه یاد؟
له بیرته فلان تاوانت نه نجام دا؟ نه ویش دان به تاوانه کانی دا ده نیو پئی وایه
نیتر به فتاره چوه! نه مجار پهروه ردگار پئی ده فهرموئ: نه من له دونیا دا
تاوانه کانتیم بو پوشیوی نه مروش لیت خوش ده بم! نه مجار نامه ی کرده وه
چاکه کانی ده داتی.

به لام کافرو دوورو وه کان، شایه ته کان لییان راست ده بنه وه لییان له هه را
ده دهنو ده لئین: ﴿هُؤْلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ﴾
نه مانه نه وانن که درویان له سر خودا هه لبه ستوه، سته مکار بوون، ده ی
نه فرینی خودا له سته مکاران بی!

﴿الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ كَافِرُونَ﴾
سته مکاران نه موشریکانه که شاده میزادان له رببازی خودا لا ده دهن،
نه وانن که به ده خوداوه درو هه لده بهستن بو نه وه یه خه لک له رببازی حق
لابدن، ده یانه وئ خه لک شوین حقو راستی نه که وئ، بروایان نه بی، ریگیاه ک
نه گرنه بهر: که بیانگه یه نی بهر زامه نندی خودا، ده بنه کوسپو ته گهره له نیوان

نهوانو بههشتدا، خهلك له ريگه ي خودا لاده دن بؤ ريباري گوناكاريو
شيرك، ده يانه وي ريباري نهو خهلكه ريباري كي خوارو خيچ بي، توشي
هه لډيرو سرگرداني بين! وه لحال نهوان بؤ خوشيان پروايان بهرؤزي دوايي
نيهو بهرؤزي ده زانو ههول دده دن خهلكي تريش وه كوو نهوان وا بي!

بيگومان به نډايه تي كړدنې ئاده ميزاد بؤ غهيري خودا، په ستي و نرمو
زه ليلي له دلؤ د ورونيان دا ده خولقي نئ، له كاتي كندا خودا ده يه وي له سر
كهرامه تو پياوه تي په وړه ده بېزو بژين. په رستي غهيري خودا، له ژيان دا
سته مكاريو ياخي بوونو دلره قسي پهيدا ده كا، په وړه دگار ده يه وي
عداله تكارو ميانه په و بن.

به نډايه تي كړدن بؤ غهيري خودا ههولؤ كوششي ئاده ميزاد ه كا ناپاسته
ده كا بؤ به خودا زانيني خودا درؤزنه كانو ده هولؤ زورنا ليدان بؤ يانو
باتي كړدنيان تا به ته وايي جيگاي خوداي حقيقي ده گر نه وه!

جا چونكه نه خودا درؤزنانه خويان له خويان دا هيچو پوچو بي وه جز،
ناتوانن جيگاي خوداي حقيقي بگر نه وه، نهو به نډانه ي ده يان په رستن بهر ده وام
له ناخوشي دا ده زين، شهو وروژ پييان دا هه لډه ليزو تيشكيان ده خه نه سهرو
وه سپو نه نايان ده كهن، ته پلؤ ده فيان بؤ لي دده دن سه لاوا تيان له ديدار
ده دن، تا هه موو كوششو هه ولډانه كاني ئاده ميزاد بؤ بهرؤ وه ندي نهوان
تهر خان ده كړئو ژيانيان ده سوړي بؤ غه مو ناپه حه تي چ بهر هه ميكي نابي،
ته مهش نه ويه پري ريگا خوارو چه وتو چه وتلي يه.

﴿أَوَلَيْكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ﴾ نهو سته مكاره له پري لاده رانه،
نهو مو شريكو كافرانه، هيزو توانايه كي نهو وتويان نيه بتوانن خودا
ده سته وه ستان بكن له وه ي له دونيادا به سزا بيان گري، ولا تيان به سهر دا وي ران
بكا، بهر وه ي دا بيان با ته خوار، بهر ده بارانيان بكاو له ناويان بهري، وه كوو چؤن
كه له پيشينه كاني له ناو بردن! به لكوو نه مانيش له ژير ده سه لاتو قه هرو

غەزەبى خۆى دان ھەر كاتى بىھەوىو چۆنى بوى ئاوا سزايان دەدا، دەتوانى
لەدونيادا پيش ھاتنى قىامت سزايان بدا!

﴿وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ﴾ ئەو سەمكارو موشرىكانە
جگە لەخودا خۆى، ھىچ يارمەتیدەرو پشتیوانىکیان نیە، کەس نیە بتوانى
عەزابى خودايان لى دورو بخاتەو...

﴿يُضَاعَفْ لَهُمُ الْعَذَابُ﴾ رۆژى قىامت عەزابيان بۆ دوو چەندانەو چەند
چەندانە دەکریتەو، بەھۆى ئەوھو کە وىپرای گومراپوونى خۆيان کەسانى
دیکەشيان گومرا کردوون، ھەروەھا چونکە پيشان ناخۆشبوو گۆيان لەقورئان
بى، نەياندەويست نيشانەکانى خودا لەبوونەو ھەردا ببينن.

ئەوانە ﴿مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ﴾ بەھىچ
جۆرىک نەياندەويست گۆيان لەقورئان بى، خۆيان لەبىستنى ھەقو راستى
کەر کردبوو، نەياندەويست شوين ھەق بکەونو خۆيان لەئاستىدا کوئرو کوتر
کردبوو! ھەروەکو ئەو بلى نەياندەتوانى ببىستو ببينن!

تەنانت کە گۆيشيان لەقورئان دەبوو دليان نەدەدايەو لى ورد
نەدەبوونەو، ھەولييان دەدا کەس لى ھالى نەبى، وەکوو لەشوئىكى تردا
دەفەر موى: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوَافِ بِهِ لَعَلَّكُمْ
تُغْلِبُونَ﴾ فصلت/ ۲۶. کە لەبوونەو ھيشيان دەروانى بەدل لى ورد نەدەبوونەو،

بەسەرئەو تەماشای ئايەتەکانى بوونەو ھريان نەدەکرد!
﴿أُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ﴾ ئەوانەى
خاوەنى ئەو رەوشتە نامەردانەن کە لەو پيش باس کران ئەو ئادەمیزادانەن:
کە خودى خۆيان بەفەر داون، لەدونيادا خۆيان فەوتاندو، پارىزگارى
کەرامەتو ريزو نرخی خۆيان نەکردو، بزوایان بەھاتنى قىامت نەبوو، بەدەم
خوداوە درۆ دەلەسەيان ھەلبەستن، خۆيان بەفەر دا، چونکە ئەوان رۆژى
قىامت دەخزينە ناو ئاگرى دۆزەخەو، سات دواى سات گەرمایى کەى

له زیادبوون دایه، وه کوو له شوئینیکی تردا ده فهرموئ: ﴿مَا وَهَمُ جَهَنَّمَ، كُلَّمَا خَبَتْ زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا﴾ الاسراء/۹۷. لهو سزایه دا ده تلینه وه نه ئه وه یه بمرزو له کۆل بینه وه، نه ئه وه یه به شیوه یه کی ناسایی ژیان به سهر بهرن!

﴿وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ﴾ نهو خودا درۆزانه وشه فاعه تکارانه یان

لی گوم ده بن: که له دونیادا به هاوه ئۆ هاوبه شی خودایان ده زانین، هیچ سودیکیان لی ده ست ناکه ون! به لک وو زیانیان پی ده گیه نن! وه کوو له شوئینیکی تردا ده فهرموئ: ﴿وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً، وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ﴾ الاحقاف/۶. یان ده فهرموئ: ﴿وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا، كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ، وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا﴾ مریم/۸۱-۸۲.

﴿لَا جَرَمَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْأَخْسَرُونَ﴾ هیچ گومان نیه و شتیکی

حه قو راسته: که نه وانه له قیامه تدا له هه موو که س زیاتر خه ساره تمه ندن، چونکه خوشی و له زه تی به هه شتیان گۆپوه ته وه به سزای دۆزه خ، خۆراکی خوشی به هه شتیان به ئاوی کولاتووی دۆزه خ گۆپوه ته وه، پیاله شه رابی خوشو گوارایان به سه موومی گهرم گۆپوه ته وه، له جیاتی خۆرییه چو جوانه کانی به هشت بنکلی دۆزه خو له باتی ره زامه ندی پهروه دگاری چاوپیکه وتنی زاتی پاکی، غه زه بو قاری خودا و تۆله و سزای به ئیشی دۆزه خیان وه رگرتوه. ده ی چ خه ساره تمه ندیه ک له مه مالتویرانکه تره !!؟

نه مجار پاش نه وه ی باسی حالو چۆنیه تی و به سه ره اتو سه ره نجامی کافره کانی کرد، به شوئین نه وه دا باسی حالو چۆنیه تی موسو لمانه به خته وه ره کان ده کاو ده فهرموئ:

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ، وَاخْتَبَأُوا إِلَى رَبِّهِمْ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ بیگومان نه وانه ی ئیمانیان هیئاوه، خودا و پیغه مبهریان به راستی ناسیون، خودایان به حقه ناسیوه و به ندایه تی یان بو کرده، پیغه مبهریان به راست زانیوه و شوئینی که وتوون، له دونیادا کرداری

چاکیان نه نجام داوه و پابه ندی فرمانو جله و گیریه کانی نایین بوون، دلّیان به نیمان ئاوه دان بووه، بهرده و ام بوون له سهر طاعه تکردنو دووره په ریزی له تاوان، هه میسه ترسی خودایان له دلّ دا بووه، نه وانه هاوه لانی به هه شتن، به هه شتی رازاوه و پر خێرو خوشییان ده دریتتی، نازو نیعمه تی وایان پسّ ده به خشری که له ژماره نایه نو به چاو نه بیندراون به گوچکه نه بیستراون به خه یالیش به سهر دلّی هیچ که سدا رانه بردوون، نه وان لهو به هه شته خوش و رازاوه دا بۆ هه تا هه تایه ده میننه وه، نه پیر ده بن، نه ده مرن، نه نه خوش ده که ون، نه پیسایی و بۆنی ناخوشییان لیوه ده رده چی.

نه مجار په روه ردگار لیکچونو موشابه هیه ک دینیتته کایه وه، هه ریه که له کافرو موسولمان ده شو بهینتی به شتیکی تروه و ده فهرموئ: ﴿مَثَلُ الْفَرِیقَيْنِ کَالْأَعْمَى وَالْأَصْمِ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِیعِ﴾ واته: مه ته لهو نمونه ی نه و دوو تا قه کو مه له ی له و پیش باسکران، ئاکامیان دیاری کرا، کافره کان به بهد به ختی و موسولمانه کان به کامه رانی، وه کوو نمونه ی کوئرو که پرو شنه و او بینهر وان، نافر وه کوو کوئرو وایه، چونکه خۆی له ئاستی حه ق و راستی دا کوئرو ده کاو به چاوی ورد ته ماشای نیشانه کانی خودا ناکا له بوونه وهردا، شاره زای ریبازی خیر نابیی و نایدۆزیتسه وه، وه کوو که پ وایه، چونکه به لگه و ده لیلی راست نایستی، شتی ک سوودی هه بی به دلّ گوئی لی ناگری!

موسولمان وه کوو چاو ساغی گوچکه کراوه وایه له وه دا: که سوود لهو قورئانه ده بینتی که ده بیستی، نیشانه کانی تاکو ته نهایی خودا له بوونه وهردا ده بینتی نیمانی پته و ده بی، دلّ دامه زراو و بهرچاو روون ده بی.

نامیری دیتنو بیستن (چاو گوچکه) دوو هوکاری زانستو هیدایه تن، له روانگه ی نه مانه وه عه قل و هو ش کامل ده بن و ره ه نو مایی ئاده میزاد ده که ن...

﴿هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ نایا نهو تا قمه کۆمه‌له لهره‌وشت
 حالو سهره‌نجام‌دا چۆن یه‌کن؟ نه‌ری بۆ بیر ناکه‌نه‌وه؟ بۆ په‌ند وهرناگرن؟
 بیگومان نهو دوو تا قمه وه‌کوو یه‌ک نین، زۆر جوداوازن، ده‌ی ئیوه‌ بۆ
 وردنابنه‌وه؟ فهرقی نیوانی نه‌م کۆمه‌لو نهو کۆمه‌ل بکه‌ن؟ چۆن ئیوه‌ شه‌ونده
 نه‌فامن جیاوازی نیوان ره‌وشتو حالو چۆنیه‌تی و سهره‌نجامی نه‌م دوو تا قمه
 ناکه‌ن؟ کوپه‌ خو زانینی نه‌وه شتیکی گران نیه‌ ده‌توانن فی‌ری ببن، شه‌وه‌تا
 په‌روه‌ردگار له‌شوینیکی تر‌دا ده‌فهرموئ: ﴿لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ
 الْجَنَّةِ، أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ﴾ الحشر/۲۰. یان ده‌فهرموئ: ﴿وَمَا يَسْتَوِي
 الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ، وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ، وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا الْحُرُورُ، وَمَا يَسْتَوِي
 الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ، إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَن يَشَاءُ، وَمَا أَنتَ بِسَمِيعٍ مَّن فِي
 الْقُبُورِ﴾ فاطر/۱۹-۲۲.

چیرۆکی هه‌زره‌تی نووح ﷺ

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٥﴾
 أَن لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ
 ﴿٢٦﴾ فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا نَرِيكَ إِلَّا بَشَرًا
 مِّثْلَنَا وَمَا نَرِيكَ أَتْبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا أَن يُبَادُوا
 أَلَرَأَيْ وَا مَا نَرِي لَكُمْ عَلَيْنَا مِن فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَذِبِينَ
 ﴿٢٧﴾ قَالَ يَقَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِن كُنتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَءَانِني رَحْمَةً

مِّنْ عِندِهِ فَعُمِّيَتْ عَلَيْكُمْ أَنزَلْنَاهُ لَكُمْ وَآتَيْنَاهُ لَهَا كَرِهُونَ ﴿٢٨﴾
 وَيَقُولُوا لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَا لَا إِنَّ أَجْرِي إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَمَا
 أَنَا بِطَارِدٍ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّهُمْ مُّلتَقُوا رَبَّهُمْ وَلَكِنِّي أَرْسَلْتُكُمْ
 قَوْمًا بِجَهْلُونَ ﴿٢٩﴾ وَيَقُولُوا مَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِن طُرِدْتُمْ
 أَفَلَا نَذْكُرُونَ ﴿٣٠﴾ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِندِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا
 أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ وَلَا أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِي
 أَعْيُنُكُمْ لَن يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي أَنْفُسِهِمْ إِنِّي إِذَا
 لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣١﴾

پاش نه‌وی پمروه‌دگار له‌نایه‌ته‌کانی پیش‌وودا پیغه‌مبه‌رایه‌تی هه‌زره‌تی
 موحه‌مه‌دی چه‌سپاند، نه‌وی تاییلا کرده‌وه: که قورشان‌ی پیروز نیگای
 خودایه، نه‌مجار حالو چۆنیه‌تی تا‌قمی موسولمانو تا‌قمی کافری باس کردو
 سه‌ره‌نجامی هه‌ردولایانی دیاری کرد، ئاده‌میزادانی هه‌لنان بو بیرکردنه‌وه
 تی‌فکریزو په‌نده‌رگرتن، دوابه‌دوای نه‌م باسو خواسانه، کو‌مه‌لێک چیرۆکی
 پیغه‌مبه‌ران باس ده‌کا: بو په‌ندو ئامۆژگاریو بیرکردنه‌وه، هه‌روه‌ها بو نه‌وی
 نه‌وه به‌یان بکا: که پیغه‌مبه‌ری ئیسلام له‌گه‌ل پیغه‌مبه‌رانی پیش‌خۆیدا
 هاوبه‌شه له‌بنه‌مای بانگه‌وازی‌دا، هه‌موویان بانگه‌وازییان بو یه‌کتاپه‌رستیو
 به‌پروا به‌هاتنی رۆژی قیامه‌تو وه‌رگرتنه‌وی پادا‌شو سزا کرده‌وه هه‌روه‌ها
 هۆشیار کردنه‌وی پیغه‌مبه‌ره: که له‌به‌رامبه‌ر نه‌زیه‌تدانی کافره‌کان‌دا خۆرا‌گر

بئ هتا خودا چاریان ده کاو له عۆده یان دئ! یه کهم چیرۆکی نهم سوره ته
 چیرۆکی هه زه ته نوو حه عليه السلام. له وه پیش پهروه ردگار له سووره تی (یونس) دا
 نهم چیرۆکه ی گیرایه وه، لیره شدا دووباره ی ده کاته وه، چونکه په ندو
 نامۆزگاری زۆری تیدان، گرنگترین پی زاناندنی کافره کانه که هه زه ته
 موحه ممد وه کوو پیغه مبه رانی پیش خۆی، بۆیه ره وانه کراوه: که بانگه وازی
 ئاده میزادان بکا بۆ یه کتاپه رستی چه سپاندنی زیندوو بونه وه وه هاتنی رۆژی
 قیامه تو وه رگرتنه وه ی پاداشو سزا. ده فدرموی: ﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ
 قَوْمِهِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ﴾ واته: نه ی موحه ممد! وه کوو چۆن تو مان کردوه
 به پیغه مبه رو ره وانه مان کردوی به ترسینه رو موژده ده ر، بیگومان (نوح) مان
 ره وانه کردوه بۆ سهر گه له که ی پی گوتن: من ره وانه کراوی پهروه ردگارم،
 ترسینه ریکی ناشکراو حقو راستم بۆ ئیوه، ده تانترسیتم له سزای به ئیشی
 خودا، ریبازی رزگارستان بۆ روون ده که مه وه، بروام پی بکه نو پابه ندی
 فهرانو جلمو گیریه کانی خودابن!

من بۆ ئیوه ترسینه ریکی ناشکراو شاره زا کارم به وه ی: که ﴿إِلَّا تَعْبُدُوا
 إِلَّا اللَّهَ﴾ جگه له خودا به ندایه تی بۆ که سی تر مه که ن. داواتان لی ده که م: که
 یه کتاپه رستی بکه نو واز بینن له هاوه لدانان بۆ پهروه ردگار ﴿إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ
 عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ﴾ چونکه نه گهر به قسم نه که نو یه کتاپه رستی نه که نو واز
 له هاوه لدانان بۆ خودا نه هینن، نه وه من ده ترسم سزای رۆژیکی به شیده ت
 یه خه تان بگریو رزگار بوونتان نه بی.

بیگومان هه زه ته نوح عليه السلام یه کهم پیغه مبه رو فروستاده بووه: که،
 ره وانه کراوه بۆ سهر دانشتوانی سهر زه وی له موشریکو بته رستان!
 قییلی:

وشه ی (ألیم) فعیلی به مانا مه فعوله، ده ی خۆ رۆژه که نازار ناچیز،
 نه وه ی نازاری پی ده گا خه لکه که یه نه ک رۆژه که. که وایی ده بی بگوتری:

لیره دا تمعبیره که بهم شیوه هه لبر تراوه بۆ نهوهی وا پیشان بدا که رۆژه که بۆ خوی خاوه ن نازاره و ناوسه به سزای به ئیشو بۆ خوی نازاری پی ده گا! دهی حالی نهوانه ی لبر رۆژه دان ده بی چون بی؟!

﴿فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا نَرَاكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا﴾ ریش سپیو پیاو ماقولۆ قسه رۆیشته وه کانی گه له که ی؛ نهوانه ی کافر بوونو بر وایان به نوح نه ده کرد، وتیان: تۆ ئاده میزادیکی وه کوو ئیمه ی هیجت له ئیمه زیاد نیه، تۆ پاشاو مه لیک نی، ئاده میزادیکی ئاسایی وه کوو ئیمه ی بهس! ئیتر بۆچی شوئنت بکهوین. بۆچی زیده له هه موو کهس نیگا بۆ تۆ هاتوه؟!

﴿وَمَا نَرَاكَ اتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا بِادْيِ السَّرَّاءِ﴾ ئیمه نابینین شوئنکه وتوانت ئیلا که سانیکن: که پله ی کوو له تییان نزمه و جوتیارو وه رزیزو خۆش باوه رن، هیچ بیران له سهره نجاو ئاکامی نه کردۆته وه .. نه گهر تۆ راست ده که ی پیغه مبه ری پیاو ماقولۆ نه شرافو عاقل مه ندان شوئنت ده که وتن.

﴿وَمَا نَرَى لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ﴾ ئیمه نابینین بۆ ئیوه به سهر خۆمان دا هیچ ریزو نرخیک، هیچ شتیکتان له ئیمه زیاتر نیه؛ له ئیمه به هیزو توانا تر نین، ساماندارتر نین، زانیاری عه قلو فامتان له ئیمه زیاتر نیه، ئیتر چ شتیکن وا له ئیمه ده کا: که شوئنتان بکهوین؟!

﴿بَلْ نُنَظُّكُمْ كَاذِبِينَ﴾ به لکوو ئیمه نه وه مان به لاره راسته که ئیوه درۆزنو نه وه ی ده یلین: گوايه ئیوه له دونیاو قیامه ت دا به خته وه ر ده بن له راستی به وه دووره و هیچی به سهر هیچه وه نیه!

به کورتی نه و کوو له که ده مپاستو ریش سپی گه لی نوح سوون؛ چوار شوبه یان ئاراسته ی په یامی حه زه تی نوح کرد:

۱- نوح ئاده میزادیکه وه کوو نهوانو پله و پایه یه کی وای نیه بگاته پایه ی سهرداری مه عنه و ی پیغه مبه رایه تی.

۲- ئەوانەى شوئینی کەوتوون کۆمەڵیکی لاتو بێ دەسەلاتو هیچ لەبارانەبوون، ئەمانە وەکوو تاقمێ وەهان لەبرسا موشاغەبە دروست بکەن! دەى نێمە ناچینە ریزی ئەوانەو.

۳- پلەو پایەو شانۆ شەو کەتێ وا بەنوحو شوئینکەوتوانی بەو نایبێن تەماعی ئەوەیان لا پەیدا ببێ خۆیان بکەن بەئومەتێ نوح.

۴- وا ئەزانین: کە تۆ لەم داواى رەهەبرىو پێغەمبەرایەتدا درۆ دەکەى، دەى نێمە شوئین پیاوی درۆزن ناکهوين!!

ئەمجار پەرەردگار باسێ رەتدانەو کەى حەزەرەتى نوح دەکاو شوبهەو بیا نەکانیان بەرپرەج دەداتەو دەفەرموێ:

﴿قَالَ: يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ﴾ نوح لەو لامیاندا وتی: ئەى نەتەو کەم! پێم بلێن: من چى بکەم ئێوە چۆنى دەبینن؟؟ ﴿إِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي﴾ ئەگەر من بەلگەى بەهێزم بەدەستەو بێ، یەقینم هەبێ کە من رەوانە کراوى پەرەردگارم ئەرکى پێغەمبەرایەتیم خراوەتە سەر شانۆ دەبێ نەنجامى بەدەم، دڵنیام من لەسەر حەقو راستیو لەخوداوە ئێردراوم ﴿وَأَتَانِي رَحْمَةً مِّنْ عِنْدِهِ﴾ پەرەردگار رەحمەتو بەهەرى پێغەمبەرایەتى لەلایەن خۆیەو پێ داوم: کە گەورەترین بەهەرى پەرەردگارە، بەرزترین پلەو پایە: کە خودا دەیدا بەبەندەى خۆی! چ رەحمەتو بەهەریەک لەو گەورەترە کە ئادەمیزاد خودا بناسیتو رێبازى یەکتاپەرستى بگریتە بەرو ئەرکى فروستادەبى بخزیتە سەر شان؟!

من چى لەئێوە بکەم؟ من کراوم بەپێغەمبەرو لەخوداوە نیگام بۆ هاتووە ﴿فَعُمِيتْ عَلَيْكُمْ﴾ ئەم بەهەریە لەئێوە شیردراوەتەو، هەست بەگرنگى ناکەن، پێى هیدایەت نادرین، نێمانى پێ ناهێنن بەلکوو خێرا بەدرۆتان خستەو، پەيامە کەمتان رەتکردەو، ﴿أَنْزَلْنَاهُ﴾ ئایا دەتوانم بەزۆر ئەم پەيامو رەحمەتەتان پێ قبوول بکەم وەبتانخەمە سەرى؟! وەلحال ﴿وَأَنْتُمْ

لها کارهون ﴿ثیوه پشتی لی هه لده که نو ناتانه وی، دهی خو ناگونجی و عه قل
په سهندی ناکا ثایین به زور به سپی!

به راستی نه مه یه به لگهی پیغه مبه رایه تی و خو به رزگرتن له ناست
هه لوتستی نه فامانو پی هوشان.

﴿وَيَا قَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَالًا﴾ نهی قوم مه کهم! من له جیاتی
ناموزگاریو په یام راگه یاندنه کهم داوای کرئ و پارو پولاتان لی ناکه م، نه رکی
سهرشانتان به وه گران ناکه م داوای کریتان لی بکه م! نه من په یامی خودا
به نثیوه ده گه یه نه پاداشیشم همر له خودا ده وی، ﴿إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ﴾
کرئ و پاداشم همر لای خودایه و همر نهو هیوای پاداشدانه وی لی ده کرئ!

بیگومان نه مه هه لوتستی هه موو پیغه مبه رانی دووا حه زره تی نوح بو؛
حه زره تی هودو صالحو شوعه یبو حه زره تی موحه ممه دو هه موو پیغه مبه ران
همر نه م ناخاوتنه به نرخه یان ناراسته ی گه له کانیا ن کردوه، هه موویان
به گه له کانیا ن گوتوه: نثیمه نه جرو پاداشمان له نثیوه ناوی، خودا پاداشمان
ده داته وه!

﴿وَمَا أَنَا بِظَارِدِ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ نه وه نثیشی من نیه و له شانی من
ناوه شیته وه که برواداران له کوړو مه جلیسی خو م دوور بخه مه وه؛ نه وانه
ده رنا که م ﴿أَنَّهُمْ مُّلاقُوا رَبِّهِمْ﴾ نه وانه له روژی قیامه تدا به خودای خو یان
ده گه نو حیسابیان له گه ل ده کا، نه گهر ده ریان بکه م شکاتم لی ده که نو
تووشی سزا ده بم، ﴿وَلَكِنِّي أَرَاكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ﴾ به لام من نثیوه ده بینم گه لو
نه ته وه یه کی نه فامو نه زانن، حه قانیقی شت نازانن، له ناو زه لکاوای جه هلو
گومرایسی دا دینو ده چن؛ هه ندئ له نیشانه ی بی عه قلیتان نه وه یه؛
موسولمانه کان به نه فام ده زانن، به پروپوچو پله نزم ناویان ده بن، داوای نه وه م
لی ده که ن له کوړو کو مده لی خو م ده ریان بکه م، نثیوه نه فامن نازانن: که پله و
پایه ی ناده میزاد به کرده وه ی چاکتو رهوشتی جوانو بیرو باوه پری راسته، نه ک

به مالو سامانو پلهو پایهی رواله تی دونیایی! یان نه زانییه که تان له وه دایه: که پرواتان به زیندو بوونه وه گه یشتنه وه به خودا نیه، یان نازانن که مرسولمانه کان له ئیوه باشترن!

﴿وَيَا قَوْمِ مَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ طَرَدْتُمْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ نهی گه لو ههزه کهم! نه گهر من نهوانه ی شوینم که وتوونز بر وایان پی کردوم ده رین بکه مو نه هیلم ناماده ی کۆرو کۆمه لم بین؛ کئی پشتیوانو یارمه تیده ریم ده بی له بهرامبهر عه زابی خودادا، چونکه ده رکردنی نهوانه سته مو تاوانو سپله یی به بهرامبهریان، نه گهر من شتی وه ها بکه م له ده سته ی سته مکاران ده بیم وه کۆرو له شوینیکی تردا ده فرموی: ﴿فَتَطَرَدْتُمْ فَتَكُونُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ الانعام/۵۲.

پهروه ردگار خودای ده وله مه ندو هه ژاره، خاوه نی زه بوونو به هیزه، خودا ته رازوی عه داله تی به ده سته وه یه، به پیی شه ته رازوو به نه ده کانی هه لده سه نگینئ، شه موسولمانانه له ژیر چاودیری خودادان، شه سه ره رشتیارانه، کئی من ده پاریزی نه گهر من ته رازوه که ی بشیوینمو سته م له به نه ده پرواداره کانی بکه م! ﴿أَفَلَا تَذَكَّرُونَ؟﴾ شه بو بیر ناکه نه وه، بیگومان مله وپی سه ره رقی ئیستاتان ته رازوی سروشتی له بیر بردونه وه، به بر بکه نه وه بابینه وه تایه و بچه وه سه ر ریبازی راسته قینه ی خۆتان!

نه مجار که سایه تی و پیغه مبه رایه تی خۆی ده خاته به رده میان، واقعی حالی خۆی چۆنه ناوا خۆی پیشکesh ده کاو ده فرموی: ﴿وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ﴾ من که ده لیم: پیغه مبه رمو نیگام بو دی، مانای شه وه نیه. من خاوه نی خه زینه ی پهروه ردگار مو ده توانم گۆرپانکاری له ملکی خودادا بکه م! نه من هه رگیز پیتان نالیم خه زینه ی خودام لایه، من ناده میزادمو نیگام بو کراوه له خودا وه به موعجیزه پشتگیریم لی ده کری، ناده میزادان بانگ ده که م بو عیباده ت کردنی پهروه ردگار.

﴿وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبُ﴾ من غهیب زان نیم، مه گمر هه ندئ شتی په نامه کی نه بی که خدا به فاضلی خوی منی به سهردا ناگادار کردوه ده کا!! ﴿وَلَا أَقُولُ: إِنِّي مَلَكٌ﴾ من نالیم فریشته مو ره وشتو صیفه تیک بو خوم داوا ناکه م که نه مبی، لافی شتیک لی ناده م که تیمدا نه بیو خوم به سهر ئیوه دا هه لنانیموه. ﴿وَلَا أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِي أَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا﴾ نه من نالیم: به ئو که سانه کی که ئیوه به هیچو پوچیان ده زانزو له پیش چاوتان بی نمودو که م بایه خن، نالیم خودا خیرو خوشییان ناداتی! من بریار ناده مو نالیم: نه وانه خودا له دونیاو قیامه تدا به هره مه ندیان ناکا، ناچم بو ره زامه ندی ئیوه نهو بریاره هه له یه بدهم! ﴿اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي أَنْفُسِهِمْ﴾ خودا ده زانی چی له ده روونیان دایه، خودا ده زانی ناخو بیرو باوه ریان راستو په سنده یان نا؟ من ظاهیر بینمو سهیری رواله تیان ده که مو به ظاهیر ریزدارو خاوه ن به هره زو هومید وایه خودا خیرو خوشییان به نسیب بکا. نه گمر دلخو ده روونیان وه کوو ده ره و هیان پاکو خاوتن بی، نهو به هره مه ندو خوشنودن!

مه به ست به نایه ته که نهو یه: که هه زره تی نوح گهر دنکه چیو به ندایه تی خوی بو پهروه ردگار پی راگه یاندن، نه مه ش نشانه کی هیلیکی جیا که ره وه یه: له تیوان پیغه مبه رانو له تیوان پاشاو فرمانه وایانی جیهان، پیغه مبه ران گرنگی ده دن به شاره زایی کردنی ناده میزادان بو ربازیک: که به خته وه ربی دونیاو قیامه تی تیدا بی، به بی نهو ی مالاو سامانو به رزه وه ندی تاییه تی کاریان تی بکا، پاشاو سهرو که کانی تر بو پهیدا کردنی تاقمو پیرو شوینکه وتوو پشت به ماده ده به ستن، مالاو سامان ده به خشن بو وه ده سته یانی لایه نگیری ده نگ بو دان!!

ناماژه ی نهو هشی تیدایه که پیغه مبه ر ناده میزاده و فریشته نیه غهیب زان نیهو چی خودا ناگاداری نه کا پی تی نازانیو په ی پی نابا! وه کوو

ده فەرموئ: ﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا، إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ، وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبَ لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ، وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ﴾ الاعراف/ ۱۸۸.

ئەگەر من بێم: ئەو فەقیر و هەزارانە خاوەن پایە نین، ئیمار و باوەرە کهیان نەرخین و یەکتا پەرسەتییان تەقدیر نەکەم ﴿إِنِّي إِذَا لَمِنُ الظَّالِمِينَ﴾ من بە راستی لە تاوانبار و سەمەکارانم، چونکە پێغەمبەر دەبێ راستی نیشان بدا نەکەتە حق و راستی و نە بکا، هەر کەسێکەتە حق و نە بکا ئەو سەمە لە خۆی کردووە کە حەقیقەت و راستی لێ بشارد و نەو!

ئا بەو جۆرە حەزەرەتی نوح خۆی پێشکەش دەکا، بەشیوەیەکی واقیع و لەسەر حەقیقەتی خۆی بەبێ زیاد و کەم خۆی رادەنویست و ماستا و بۆ کەس ناکا و تۆز قالییک لە هەڵوێستی پێغەمبەراییەتی خۆی دانابەزی و ناچی لەسەر حیسابی پەیامەکی ملهۆرەکان رازی بکا، بەمەش وانەیەکی بانگەوازی بۆ هەموو چینه بانگەوازی کەرەکانی دوا خۆی دادا، بوو بە نموونەی بانگەوازانێ ئایینی خودا، رێچکەمی بۆ شکاندن چۆن مووایجەهەمی ملهۆرەکان و خاوەن دەسلەتان بکەن و حەق و راستییان بە گۆچکەدا بدەن بەبێ مەرایێ کردن بۆیان!

ئیتەر: کە کار گەییشتە ئەم ئەندازە و ریش سپی و پیاو ماقولانی نەتەوێ نوح هیچیان بە دەستەو نەما و نەیان توانی بە بەلگە، بەلگەکانی نوح بپوچیننەو، ملیان لە ملهۆری خۆیان ناو هەڵوێستی ئادەمیزادی دۆراوین نواند و پشتیان لە بەلگە هێنانەو هەلکرد و وازیان لە گەردنکەچ کردن بۆ بەلگە عەقڵی و فێتری هێنا و دەستیان دایە بەرەرەکانی نەفامان و سەرەرەقانەو تەحەدا کرد و رەتکردنەوێ حەق و گۆی پێ نەدانی راستی وەکو لە نایەتەکانی داها تودا دەردەکەوێ.

په له کردنی قهومی نوح بو هاتنی عه زابو ناهومید بوونی
 چه زره تی نوح له نیمانیه نانیان

قَالُوا يَنْتُحُ قَدْ جَدَلْتَنَا فَأَكْثَرْتَ
 جِدْلَنَا فَأَيْنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ
 إِنَّمَا يَأْتِيكُمْ بِهِ اللَّهُ إِنْ شَاءَ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٣٣﴾ وَلَا يَنْفَعُكُمْ
 نَصْحِي إِنْ أَرَدْتُ أَنْ أَنْصَحَ لَكُمْ إِنْ كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يُغْوِيَكُمْ
 هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٣٤﴾ أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ
 قُلْ إِنْ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَىٰ إِجْرَامِي وَأَنَا بَرِيءٌ مِمَّا تُجْرِمُونَ ﴿٣٥﴾

پاش نهوی ، نه زره تی نوح ﷺ وه لامی شو بهو گو مانی گه له کدی
 دایه وه ، نیتر هه لو یستی نامردانه یان نواندو دوو خالیان ناراسته کرد ،
 یه که میان پییان گوت: نه تو زورت ده مه ده می له گه ل کردینو له سنوورت
 تیپه راند. دوو ه میان نه وه بوو داوایان لی کرد که نهو سزایه ی هه ره شه ی پی لی
 کردن بویان بینی!

ده فهرموئ: ﴿قَالُوا: يَا نُوحُ قَدْ جَدَلْتَنَا فَأَكْثَرْتَ جِدْلَنَا﴾ قه ومه کدی نوح
 پییان گوت: نه ی نوح! بیگو مان زورت له گه ل گوتینو جه ده لو مونا قه شه ی
 زورت له گه ل کردین ، له سنوورت تیپه راند! به لگه یه ک نه مایه وه نه یه یینی ،
 شتی ک نه ما لامان پی ت بلیین ، تا قه تمان چوو ، کاس بووین ، وه ره ز بووین
 له به لگه هی نانه وه وه به ره رچدان وه !!

﴿فَاتَنَا بِمَا تَعْدُنَا إِن كُنْتَ مِنَ الصَادِقِينَ﴾ نه گمر راست ده که ی ده لپی
بروام پی نه که من پیش سزای قیامت له دونیادا خودا سزاتان بۆ ده نیړیو به وه
هه ره شه مان لی ده که ی! ده نهو عه زابه ی هه ره شه مان پی لی ده که ی بۆ مان
بینمو منه تت نه بی.

که داوای هاتنی عه زابیان له حه زه ته ی نوح کرد: ﴿قَالَ: إِنَّمَا يَأْتِيَكُمْ بِهِ اللَّهُ
إِنْ شَاءَ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ﴾ فمرمووی: هاتنی عه زاب به ده ست خودایه، نهو
هه کاتی ویستی عه زاب تان بدا دهیدا، ئیوه ناتوان له چنگ عه زابی نهو
خوتان قوتار بکه من، هه لاتنتان بۆ ناکری، چونکه هه مووتان له ژیر چنگو
ده سه لاتی خودا دازو له ملکی نهودان.

﴿وَلَا يَنْفَعُكُمْ نَصْحِي إِنِ ارْدْتُ أَنْ أَنْصَحَ لَكُمْ إِن كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ أَنْ
يُغْوِيَكُمْ﴾ نه گمر خودا بیهوی گومراتان بکا نه صیحه تو ناموژگاری من
سوودتان پی ناگه یه نی، نه گمر بیهوی ناموژگاری تان بکه من. به لکوو سرود
بینن له ناموژگاری، پابه نده به ویستو مه شینه تی خودا وه، دابو نه پرتی
خوداش له بوونه وهردا وا هاتووه: هه ره که سییک ناماده باشی تیدا بی
ناموژگاری وهرده گریو سوودی لی ده بیننی: که سییکش گومراو فاسید بی
ره تی ده کاته وه.

جا نه گمر سوونه تی خودا داخوای به هیلاکچوونتان بی به هوی گومرایی
خوتانه وه، نهو من چه ندیک ناموژگاری تان بکه من بی سووده و خودا سوونه تی
خوی دینیتته جی. نه که له رووه: که خودا ناهیل سوود له ناموژگاری به کانم
وه ریگرن چونکه هه لسو که وتی خوتان وای کرده سوونه تی خودا داخوای
گومراییتان بیو گومرا بین، خه تا له خوتانه ویهو سوچ سوچی خوتانه...

﴿هُوَ رَبُّكُمْ وَالْإِلَهِ تَرْجِعُونَ﴾ خودا به خپوکاری ئیوه یه وه موو شتیکی
ئیوه ی به ده ست خویه تی، به گویره ی دابو نه پرتی خوی له بوونه وهردا کاروباری
ئیوه هه لده سوپړنیو کاره کان نه نجام ددها، هه موو شتیکی لای په روه ردگار

سنوورو نه ندازه ی خۆی هه یهو مه زنده کراوه، له قیامه تیشدا ههر بۆ لای نهو ده گه پێنهوه، سزاو پاداشی کرده وه کانتان ده داتهوه، چاکه به چاکه و خراپه به خراپه و تۆز قالیکی سته متان لی ناکرێ!

به کورتی خودا بۆ خۆی به دیه پێنهرو دروستکه ره وه یه، ههر خۆی خواوه نی دوانیاو قیامه ته چۆنی بوێ نه نجامی ده داو ده یه پێنیه کایه وه.

ئا به م جوړه چیرۆکه که مراده نوینی و به لگه بهرامبهر به لگه دینی و هه لۆیست له ئاست هه لۆیستدا ده خاته رو، جا که چیرۆکه که گه ییشته نه م ناسته حاسیو یه کالاکه ره وه. نایه تیکی ناواخو موخته ره ضه دینی که باس له ئوممه تی موحه ممه د ده کاو پرسیارو وه لامه له نیوان پێغه مبه رو قوربه یشی به کاند.

هینانی نه م نایه ته له ناوه ندی چیرۆکه که دا نیشانه ی نه وه یه: که چیرۆکه که بۆ مه به ستی ته وجیهو ئیرشاده، بۆ سه رنج راکیشازو ته مثیله، به جوړیک گونجاو بی له گه ل بانگه وازی تازه. ده فهرموێ: ﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ﴾ به لکوو ئایا نهو کافره سه ره ره قو نه فامه قوربه یشیانه ده لێن: موحه ممه د بۆ خۆی قورئان هه لده به ستی و نه م چیرۆکه ی (نوح) یش که بۆ مان ده گیرێته وه بۆ خۆی دایناوه!

به ره ره دگار فه رمان ده کا به پێغه مبه ر ﷺ که ره دیان بداته وه ده فهرموێ: ﴿قُلْ﴾ نه ی موحه ممه د! پێیان بلێ: ﴿إِنْ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَيْ اجْرَامِي﴾ نه من نه گه ر نه م قورئانه م هه لبه ستی و وه کوو ئیه ده لێن، نه وه ئیه هیه چتان له سه ر نهو چ زیانیکتان پێ ناگا، به لکوو سزای تاوانی خۆم خۆم ده یچیژم بۆ خۆم به ره پرسیارم!

﴿وَأَنَا بَرِيءٌ مِّمَّا تَجْرِمُونَ﴾ منیش به ره پرسیار نیم له تاوانی ئیه سزای تاوانی خۆتان له سه ر خۆتانه، حوکه می خودا وایه و بریاری وا داوه هه موو که سێک به گوێره ی کرده وه ی خۆی پاداشو سزا وه به رگیرێته وه. وه کوو

له نایه تی کی تر دا ده فرموی: ﴿اَمْ لَمْ يَنْبَأْ بِمَا فِي صُحُفِ مُوسَىٰ، وَاِبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّىٰ، اَلَا تَنْزَوُوا وَاِزْرَةً وَّزَرَ اٰخِرَىٰ﴾ النجم/۳۶-۳۸.

ویندی نه نایه تی کی تره نایه تی کی تره: که ده فرموی: ﴿وان کذبوک فقل: لی عملی ولکم عملکم، انتم بریئون مما اعمل وانا بریء مما تعملون﴾ یونس/۴۱.

هه ندی لمراته کمران ده فرموی: ﴿اَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ...﴾ گفتو گوی حه زره تی نوو حه له گهل گه له که یو ره سته ی ناوه خن نیه، چونکه نه له پیشه وه نه له پاشه وه جگه له باسی نوحو گه له که ی باسی که سی تر ناکری. **تیبینی:**

نایه ته کان به ناشکرا نه م دوکمانه یان له وه رده گیره:

۱- موناقه شهو دانوسان له نایین دا بو چه سپاندنی به لگو لابرندی شو بهو گومان کاریکی پیروزه.

۲- لاسایی کردنه وه نه فامی و سوور بوون له سهر به تال، پیشه ی کافرو گومرپایانه، کیشه وه جه ده ل بو زالبوونی به تال به سهر حه ق دا کاریکی ناپه سنده وه شه که سه ی خهریکی شه بو له همر دوو جیهان دا سهرزه نشت کراوه.

۳- رسته ی ﴿اِنَّ كَانَ اللهُ يُرِیدُ اَنْ یُّغْوِیَکُمْ﴾ له نایه ته که دا ره دده له سهر مو عته زیله وه قه ده ریبه شوینکه وتوانیان؛ نه وانه ی پییان وایه: خودا نایه وئ تاوانبار تاوان بکا، یان کافر کوفر بکا، پییان وایه نه وانه که نه مه ده که ن خودا شیراده ی نه کردوه.

له راستی دا خودا هیدایه تده رو گومرپاکهره، واته: شیراده ی خودا ده گونجی ته علووق بهه سته ی به یغواوه وه کوو چون ته عه للوق ده به سته ی به (اهداء) وه. به کورتی خودا ریگه ی هیدایه تو ریبازی گومرپایی بو تاده میزاد روون

ده کاته وه، ئاده میزاد بو خوی لایه ک هه لده بژیرو هه لژیاردنه کesh به ویستی خودایه!

فرموده که ی حه زه تی نوح له نایه ته که دا، به لگه یه له سهر شه وه که خودا گومرای نه کردون به لکوو ئیختیاری پی داوزو شه وان به ویستی خویان ریبازی گومرایییان هه لژیاردوه شه مش به دوو به لگه:

ا- نه گمر خودا بیویستایه گومرایان بکا ویسته که ی خوی بیئیته دی، ئیتر شه کاته چ سوودی ک له ناموژگاری کردنه که یاندا نه ده مایه وه، ههروه ها خودا فرمائی نه ده کرد به نوح که بانگی کافره کان بکاو ناموژگارییان بکا. موسولمانانیش کوپا (اجماع) یان هه یه: که پیغه مبهری ئیمه وه کوو باقی پیغه مبهرائی تر فرمائی پی کراوه: که بانگه وازی کافران بکاو ناموژگارییان بکا.

ب- نه گمر بچه سبی: که خودا برپاری داوه که شه وانه گومرا بکا، یان به گومرایی دروستیان بکا، شه کاته ئیمان نه هینانه که یان عوزره و بیانوویان به ده ستموه ده بی، ههروه ها بانگه وازی نوح بیهوده و پی مه به ست ده بوو.

به کورتی مه ده ه بی نه هلی سوننه و جه ماعت شه وه یه: خودا جاری و ده بی ئیراده ی کوفر ده کا له ئاده میزاد وه لی فرمائی پی ناکا، به لکوو فرمائی پی ده کا به ئیمان هینانی.

هه کاتئ خودا ویستی ئاده میزاد کافر بی هه رگیز ئیمان هینانی لی ده رناکه وی!

په روه ردگار جله وگيري له نوح ده کا که به له ناوچوونی
قه ومه که ی غم نه خواو، خه ریکی دروستکردنی که ستي بی

وَأَوْحَىٰ إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَنْ قَدْ آمَنَ
فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾ وَأَصْنَعِ الْفُلَكَ بِأَعْيُنِنَا
وَوَحِّينَا وَلَا تَخْطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ ﴿٣٧﴾
وَيَصْنَعِ الْفُلَكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأَ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا
مِنْهُ قَالَ إِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٣٨﴾
فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ بِأَيْدِي عَذَابٍ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ
مُقِيمٌ ﴿٣٩﴾ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُورُ قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا
مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ
وَمَنْ ءَامَنَ وَمَا ءَامَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٤٠﴾ وَقَالَ ارْكَبُوا
فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ مَجْرِبْنَهَا وَمُرْسَاهَا إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٤١﴾ وَهِيَ
تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَىٰ نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ

فِي مَعْرِزٍ يَبْتُيَ ارْكَبْ مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِرِينَ ﴿٤٢﴾
 قَالَ سَتَاوِي إِلَى جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ قَالَ لَا عَاصِمَ
 الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَحِمَ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ
 مِنَ الْمُغْرَقِينَ ﴿٤٣﴾ وَقِيلَ يَتَّارِضْ أَبْلِغِي مَاءَكَ وَبَسْمَاءَ
 أَقْبَلِي وَغِيضَ الْمَاءِ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ وَقِيلَ
 بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾ وَنَادَى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ
 ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَكِمِينَ ﴿٤٥﴾
 قَالَ يَنْتُوخُ إِنَّمْ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّمْ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِي
 مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعْطُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٤٦﴾
 قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَشْكَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا
 تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَسِرِينَ ﴿٤٧﴾

نهم نایه تانه تهواو کمری پیشهوه نو باسی خوئاماده کردن بو له ناو بردنی
 گه لی نوح ده کار ده فرموی: ﴿وَأَوْحِي إِلَى نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا
 مَنْ قَدْ آمَنَ، فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ واته: نیگا بو نوح کرا: که جگه
 لهوانه ی له گه له کت نیمانیان پی هیناوی که سی تر پروات پی ناکا، که وایی
 تو ناره حهت مده به بهوی نه نجامی ده ده نو بهوی له ناکاما به سهریان دی.

کاتی ترساندنو بانگه‌وازی به‌سەر چوو، وه‌ختی ده‌مه ده‌می و موناقه‌شه‌و
جیدال نه‌ما، نمو دلۆ ده‌روونانه‌ی ناماده‌باشیان تیدا بوو: بۆ ئیمان‌هێنان
نیمانیان هێنا، نه‌وانه‌ی تا ئیستا برۆیان پێ نه‌کردووی تازه‌ نیمانت پێ
ناهێنن، چونکه ناماده‌باشی ئیمان‌هێنانیان تیدا نه‌یه.

تا به‌م جۆره پهره‌ردگار نیگای بۆ پیغه‌مبه‌ری خۆی؛ (نوح) کرد: نه‌ویش
له‌هه‌موو که‌س باشت‌ر حالۆ وه‌زعی به‌نده‌کانی ده‌زانێ، ده‌زانێ چۆن ده‌بنو چی
ده‌که‌ن، ده‌زانێ به‌رده‌وام بوون له‌سەر بانگه‌وازی بی‌هوده‌یه، ئیتر هه‌لۆستو
کوفرو به‌ری‌مه‌ره‌کانیو به‌درۆ‌خستنه‌وه‌و گالته‌ کردنیان به‌رامبه‌ر په‌یامه‌که‌ت
عائید به‌خۆیان‌ه‌و خۆیان لی‌پێ به‌رپر‌سیارنۆ خۆیان سزای نمو کرد هه‌وانه‌یان
ده‌چێژن!

دل ناخۆش مه‌به‌ به‌وه‌ی نه‌نجامی ده‌ده‌ن نمو هه‌لۆستو کرده‌وانه‌یان
زیان به‌تۆ ناگه‌یه‌نێ، خه‌فه‌تیان بۆ مه‌خۆ، چونکه نه‌وان گه‌لێکی بێ خێرو پ‌رو
پووجن، وازیان لی‌ بینه‌!

حه‌زه‌تی نوح که له‌ئیمان‌هێنانیان نا‌هومی‌د بوو دوعای فه‌وتانو
له‌ناوچوونی لی‌ کردن، فه‌رمووی: ﴿رَبِّ لَا تَذَرْنِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ
دَيَّارًا﴾ نوح/۳۶.

نه‌وان هیساییان بیتی بوو، بریاری له‌ناوچوونیان دراوه‌و برآوه‌ته‌وه. تۆ
خه‌ریکی چاره‌سه‌ری رزگار کردنی خۆتو شوێنکه‌وتوانت به‌ ﴿وَأَصْنَعِ الْفُلَّكَ
بِأَعْيُنِنَا وَوَحِّينَا﴾ که‌شتی رزگار بوون دروست بکه، له‌ژێر چاودێری ئیمه‌و
ریعایه‌تو پارێزگاری ئیمه‌ به‌گوێره‌ی نیگای ئیمه‌ خه‌ریکی دروستکردنی
که‌شتی ببه، چۆن پێ ده‌لێین: ئاوا دروستی بکه، ئاکامو سه‌ره‌نجامی نه‌وان
ته‌واو بوو، بریاری له‌ناوچوونیان درا. ﴿وَلَا تُخَاطَبِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا، إِنَّهُمْ
مُفْرَقُونَ﴾ نه‌ی نوح! ئیتر ده‌رباره‌ی نمو سه‌مه‌کارانه‌ نزاو پارانه‌وه‌م لی
نه‌که‌ی! نه‌چی بی‌پارێیه‌وه‌ بۆ نه‌وه‌ی عه‌زاییان له‌سەر لا‌به‌رین، شه‌فاعه‌تیان بۆ

نه که ی! نهوان بزیاری خنکانیان به توفان ده رچوه، نیتتر شه فاعدت بۆ کردنیان یاساغه!

﴿وَيَصْنَعُ الْفُلُكَ﴾ نیتتر هزره تی نوح دهستی کرد به دروستکردنی کهشتی ﴿وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأَ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ﴾ همر کاتی کۆمه لیک له نه شرافتی گه له که ی به لایدا تیپه ربوونایه گالته یان پی ده هاتو پی پی ده که نینزو پییان وابوو شیت بووه!! به گالته وه پییان ده گوت: نه وه دوای نه وه ی پیغه مبه ر بووی نه مجار بووی: به دار تاش؟!

هه لبه ته نه مه شتیکی ناسایی یه و چاوه روانکراو بوو، چونکه همر که شیک کاریک بکا له ژوو رعه قلاو هۆشی خه لکه وه بی، خه تمن گالته ی پی ده که نه به لایانه وه گالته یه تا له ناکامو سه ره نجام دا سه رکه وتن به ده ست دینی! نهوان گالته یان پی ده کردن، چونکه همر زاهیری شته که یان ده زانی، ناگایان له ناوه رو کتو په نامه کی کهشتی دروستکردنه که نه بوو، ناگایان له وه نه بوو نه وه فه رمازو نیگای خودایه، نه یانده زانی چ حیکمه تو نه خشه و پیلانیک له و کاره دا هدییه.

به لاهم هزره تی نوح بتمانه ی به په یامی په وه ردگار هه بوو، لای روو ناشرابوو، ناکامو سه ره نجام چۆن ده بی!

به وه پیری دلنایی یه وه هه والی پی ده دان: که روژیک نه مه یش گالته به نهوان ده کا.

﴿قَالَ اِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَاِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ﴾ هزره تی نوح فه رمووی: نه گه ر ئیوه نه مرۆ گالته به ئیمه بکه نه پیستان وا بی کهشتی دروستکردنه که مان کاریکی بی سووده، نه وه ئیمه ش گالته به ئیوه ده که یان، نه مرۆ گالته تان پی ده که یانزو پیکه نینمان به عه قلی ئیوه دی چونکه نه فامزو نازانن حیکمه تو به رژه وه ندی نه مه چیه، سه به ییش که سزاو عه زاب دیته سه رتان گالته تان پی ده که یان وه کوو چۆن نه مرۆ ئیوه گالته به ئیمه ده که ن! جا

ئه گهر ئه مپۆ سوودی کاره که مان نازانن ئه وه ﴿فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مِمَّنْ يَأْتِيهِ
عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ﴾ له وه به ولاره سوودی کاره که مانو
که شتی دروستکردنه که مان ده زانو له مه به سته که حالی ده بن.

له وه به ولاره ده زانن: کێ عه زابی پر ئیشو نازارو ریسواکه ری بو دی: که
سزای خنکان به توفانه! ده زانن کێ عه زابی به ئیشی قیامه تی بو دیو
ده به جهرپنێ بو هه تا هه تایه تی یدا ده مینێشه وه رزگاری نابێ، ئیمه یان
ئیه!!

ئه مجار دیمه نیکی تر ده ست پێ ده کا، دیمه نی ساعه ی سیفرو کاتی
ده ست پێ کردنی توفان راده نوینێو ده فهرموئ: ﴿حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ
التُّورُ﴾ جا ئه و کاته ی کاتی فهرمان کردنمان به هیلاکچوونیان هات ئاو
له ته ندوور هه لقولاو به خوڕه ژم به رزبه وه و بلقی هاویشتنو فواره ی کرد! ئه مه
نیشانه بوو بو حه زره تی نوح، که هه ر کاتی له ته ندوور ئاو هه لقولا، ئه وه
نیشانه ی هه لسانی توفانه که یه.

ئیبنو عه بباس ده فهرموئ: ته نوور: روی زه ویه، واته هه موو سه ر رووی
زه ی بوو به سه رچاوه و ئاوی لی هه لده قولا، ته نانه ت له ته ندووره کان که
شوینی ئاگر ن ئاو هه لده قولاو فواره ی ده کرد.

چیرۆکۆ سه رگوشته ی زۆرو جوراو جور ده رباره ی هه لقولانی ئو
له ته ندوور هه نو هه ندیکیان خه یال ئامیزنو ئیسرا ئیلیاتیان تیکه لاو بووه و
نامه وئ راگوژی ئیره یان بکه م.

ئه وه ی که لیره دا ده توانین بیلین: ئه وه یه: ده گونجی هه لقولانی ئو
له ته ندوور به هۆی بو رکانی که وه بی له ته ندووره که وه ئاو هه لقولانی یان
کانیاویک له و شوینه وه ته قی بی ئاوی لی ده رچووبی، ده گونجی ئه م
هه لقولانه نیشانه یه ک بوو بی بو حه زره تی نوح و هاو کات بووبی بو سه ره تای
ده ست پیکردنی توفانه که!

جا که توفانه که دهستی پی کرد ﴿قُلْنَا اٰمِلْ فِيْهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ اٰثِنٍ﴾
 نمو کاته به (نوح) مان گوت: ههلبگره له ناو کهشتی به که دا له هه موو جوړه
 گیانله بهر ټک نټرو می به ک، بو نمو هی گبرای نمو حه یوانانه نه فموتی دوا یی
 زاووزی بکه نو بیچوویان لی بکه ونه وه.

نه مجار ژماره ی نم نټرو می یانه چهند بوونو چهند جوړبوونو حه زره تی
 نوح چونی کوکردنموه، نه مهش دوورساره گوړه پانیکی بهر فراوانه بو
 نیسرا نیلیاتو نامهوئ نمو راو بوچوونانه راگوړزی نیړه بکه م! ده قه
 قورناییه که هر نمونده ده لی: که فمرمانمان به نوح کرد له هه موو نیړو
 می به ک جوتیک پخاته ناو کهشتی به که وه.

﴿وَاَهْلَكَ اِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ﴾ واته: ههلبگره له ناو کهشتی به که دا
 له خانه واده ی خوت به نټرو می یانموه، جگه له وانه ی بریار دراوه که له پټی
 خنکاوان بن به هو ی سته مکاری یانموه نه وانیش که نعان کوی نوو و دایکی
 که نعان بوون که له بیرو را دا له گهل کافره کا ندا بوونو نوو حیان به شیت ده زانی!
 ﴿وَمَنْ اٰمَن﴾ هه روه ها ههلبگره له کهشتی به که دا هر که سی نیمانی
 پټ هی ناوه له کهسانی تر که له خانه واده ی خوت نین ﴿وَمَا اٰمَنَ مَعَهُ اِلَّا
 قَلِيْلٌ﴾ وه ل حال ژماره ی کی که م نیمانیان پی هی نابوو، وټپرای نمو ماوه دورو
 دریزه ی: که نوح تی ردا بانگه وازی کردن، ژماره ی کی که م نه بی که سی تر
 پروایان پی نه کرد، هه ندی له راقه که ران ده فمرموی: شش پی او، یان هه شت
 پی او له گهل خیزانه کانیا ندا نیمانیان هی ناوه! واته: (۹۵۰) نوسه دو په نجا
 سال نم پیغه مبه ره به ریزه بانگه وازی کردن نمو ژماره که مه پروایان پی کرد!
 نیبنو عه بیاس ده فمرموی: هه شتا که س نیمانیان پی هی ناوه!

په روه ردگار به پټویستی نه زانیوه ژماره ی نه وانه به یان بکا که نیمانیان
 هی ناوه، هه روه ها جوړه کانی نمو گیانله بهرانه ی که خستونیه ناو

که‌شتی‌یه‌که‌وه دیاری نه‌کردوونو چۆنیه‌تی هه‌ل‌گرتنه‌که شیانی روون نه‌کردۆته‌وه. (ئیتتر بۆچی ئیمه رملی لی راهاوین).

﴿وَقَالَ: اَرْكَبُوا بِسْمِ اللّٰهِ مَجْرِيَهَا وَمَرْسَاَهَا﴾ واته: نووح برواداره‌كازو گیانله‌بهره‌كانی خسته ناو' که‌شتی‌یه‌که‌وه و‌تی: سوار بن، به‌ناوی خودایه رویشتنی نهم که‌شتییه به‌سەر ئاودا، به‌ناوی خودایه ئاکامی رویشتنه‌که‌وی راوه‌ستانی، هه‌مووی به‌ته‌سخیرو رامکردنی په‌روه‌ردگاره، به‌هۆی ده‌سه‌لاتو توانای خودایه نه‌ك به‌هیزی ئیمه!

﴿اِنَّ رَبِّيْ لَغَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ﴾ په‌روه‌ردگاری من لیخۆشبوونی زۆره بۆ به‌نده برواداره‌كانی، به‌ره‌حمو به‌سۆزه بۆیان: که به‌هۆی تاوانمه له‌ناوی نه‌بردن، به‌ل‌کوو کافره سته‌مکاره‌كان له‌ناو ده‌با. به‌ره‌حمو به‌سۆزه: که نه‌و که‌شتی‌یه‌ی بۆ دابین کردنو له‌و تۆفانو خنکانه رزگاری کردن.

طه‌به‌رانی‌و هی تریش له‌حه‌سه‌نی کۆپی عه‌لی‌یه‌وه ر‌یوایه‌ت ده‌که‌ن: که ده‌لی: پیغه‌مبەر ﷺ فەر‌مووی: (اٰمٰن لٰمَتٰی مِّنَ الْغُرُقِ اِذْ رُكِبُوْا الْفُلْکَ اِنْ یَّقُوْلُوْا بِاسْمِ اللّٰهِ الْمَلِکِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ﴿بِاسْمِ اللّٰهِ مَجْرِيَهَا وَمَرْسَاَهَا﴾ اِنْ رَبِّیْ لَغَفُوْرٌ رَّحِیْمٌ).

نه‌مجار دیمه‌نیکی سامنام ده‌ست پێ ده‌کا، ته‌ویش دیمه‌نی تۆفانو هه‌له‌زو دابه‌زی که‌شتیه‌که‌یه! ده‌فه‌رموی: ﴿وَهِيَ تَجْرِيْ فِيْ مَوْجِ الْاَنْجَالِ﴾ واته: که‌شتییه‌که ده‌رویشته به‌ناو شه‌پولی گه‌وره‌و سامناکدا، که وه‌ك کێو وه‌هابوون له‌به‌رزو گه‌وره‌ییو درێژی‌دا، جا که‌سیک ناگای لی بووبی‌و که‌وتبێته ناو شه‌پولی ده‌ریای گه‌وره له‌و کاته‌دا که بای به‌هیزه‌له‌ده‌کاو شه‌پولی وه‌کوو کێو ده‌خولقینی‌و دیمه‌نیکی سامناک نیشن ده‌دا، ده‌زانێ که نهم زی‌ده ره‌وی مو‌باله‌غه له‌م ته‌شبهیهو لی‌ك چوانده‌دا شتیکی ئاسایی‌یه..

چونکه له کاتی هه لسانی شه پۆلی ئاوه هادا، تۆ کهشتیه کهت وا دیته
 بهرچاو، وه کوو نهوه بلیی داد به زیته قولایی به کی زۆر قوولۆ له ههر دولاوه
 وه کوو کیو شه پۆله کان دهوری کهشتیه کهیان داوه و خهریکه دایپۆشن، ههر
 پاش ماوه یه کی کورت دبینی کهشتیه کهت بهرز بۆته وه بۆ سهر تۆبه لاکه
 شه پۆله کهو ده یه وئ لهو حه وایهرا خۆ بهریدا ته وه و بکه ویته خوارو
 کهشتیه وانان له سهر پشته کهشتیه که به حه بلو گوریسی نه ستوروو پته و
 خۆیان به ستۆته وه، نه وه کوو له نکاوێک بکه ونه بهر هه لمه تی شه پۆله کازو
 لولیان بدهن! ئاله م کاته سامناکو ناسکه دا، حه زره تی نووح کوپکی خۆی
 بینی له وان تهره بووه و سواری کهشتیه که نه بووه، نیتر سۆزی باوکایه تی
 پالی پیوه ده نیو بانگی کوپری یاخی بووی ده کاو ده فهرموئ:

﴿وَنَادَى نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ﴾ حه زره تی نوح بانگی کوپه که ی
 خۆی کرد وه له حال لییان تهره بوو و فهرموئ: ﴿يَا بُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مِنَ
 الْكَافِرِينَ﴾ نه ی کوپری خۆم! وهره له گه ل ئیمه سواری کهشتیه که به و
 له تاقه و پیری کافره کان مه به؛ که خودا برپاری داوه به م تۆفانه له ناو به چن!

به لام کوپری گه نه و سهر که شو له خۆیایی بوو، ئامۆژگاری باوکی به گوئ دا
 نه چوو ﴿قَالَ سَاوِيَ إِلَىٰ جِبَلٍ يَْعَصْمُنِي مِنَ الْمَاءِ﴾ وتی: خۆم ده گه یه نمه سهر
 لوتکه ی کیوێک بۆ نه وه ی له خنکان به پارێزی!

﴿قَالَ: لَا عَصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَحِمَ﴾ نوح وه لامی کوپه که ی
 دایه وه وتی: له م رۆژه دا هه یچ شتی که نه یه بتوانی یه کی که له خنکان به پارێزی
 هه یچ شتی که نه یه ئه مرۆ به یته له مه بهرو نه هیلێ عه زابی خودا بگاته نه وانیه ی
 یاخی بوونو برپاری له ناچوونیان دراوه، مه وزوع مه وزوعی ئا و نه به نه سه بابی
 رواله تی خۆی لی رزگار بکه ی! به لکوو مه وزوعی تۆ له ساندنی خودایه
 له خراپه کارانی ئاده میزاد؛ له وانیه ی هاوه لیان بۆ خودا دانا وه سه ته میان
 له خۆیانو ئاده میزادانی تریش کردوه، به پیر بانگه وازی پیغه مه بهری خودا وه

نه هاتون، به لام نهوانه ی خوا ره حمی پی کردونو تیمانیان هیناوه و سواری
کهشتی بوون نهوانه رزگاریان ده بی.

نالهم سه رویه نده دا دیمه نی توفانه که ده گۆری و ناو زیاد ده کاو شه پۆله کن
به هیتر تر دهن کار له کار ده ترازو له نکاو یک ﴿وَحَالٌ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ
الْمُفْرَقِينَ﴾ شه پۆلیک هاتو کوری یاخی بووی لوول داو گفستو گۆی باو کتو
کوری داپری لیک جیا کردنه وه! نه و کوره یاخی بووه سه رکه شه له پیتری
خنکاوان بوو.

به راستی دیمه نیکی سامناکه مندا ل پیر ده کا، ناو له ناسمان به لیزمه
دیته خواری، زهوی هه مووی ته نانه ت هندووری ناگریش ناوی لی
هه لده قوولی و ده ریایه کی پانو پۆری پر شه پۆلی یه ک له دوا یه کی پیک
هیناوه، دارو به ردو کیو دۆل و ده شتایی و به رزایی داپۆشیوه، ناسمان به خۆی
ته ستیره و مانگو خۆریه وه داپۆشراوه، کهشتی له سهر ناوه، وه کوو چن
له پیش دروستکردنی بوونه و ده دا عهرشی پهروه ردگار له سهر ناو بوو!

زریانو لیزمه ره شه با نه ما، هیدی و هیمنایه تیه ک به سهر ولات دا هات؛
﴿وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكِ، وَيَا سَمَاءُ اقْلَعِي، وَغِيضَ الْمَاءِ وَقُضِيَ الْأَمْرُ،
وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِ وَقِيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ بانگیک له مه له نی
سه رووه وه هات، خیطابی ناراسته ی ناسمانو زهوی کرد، گوترا زه مین ناوت
هه لقورینه، به رزایی بهس بیارینه، ناو رۆجو به ناخی ناخاو کاری سهری گرت،
کهشتی له سهر کیوی جودی له نگه ری گرت، گوترا: تارن نهوانه ی ناحه قیکارن!
دووری بۆ نهوان له ژیان نه وه تا ژیا نی دونیایان له کیس چوو، دووری بۆ نهوان
له ره حمه تی خودا نه وه تا نه فرینیان لی کراوه، دووری بۆ نهوان له ره حمه تی
خودا نه وه تا له ناو چوونو شیای نه وه نین ته نانه ت یادیشیان بکرتنه وه!

شایانی باسه نهم چیرۆکه له تموراتدا له سفری ته کویندا له چوار فەصلدا هاتوو له فەصلی چوارەمدا دەلی کەشتی یەکه له سەر کۆی ئارات نیشۆتموه.

جا نیشۆتا که تۆفان نیشۆتموه، ترسو سام نه ماوه، کەشتی له سەر کۆی جودی له نگەری گرت، دووباره سەر له نوێ سۆزی باوکایەتی حەزەرەتی نوح دەکەیتموه جۆشو خرۆش، ﴿وَنَادَى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي﴾ نوح بانگی ئاراستەیی پەرەردگار کردو وتی: خودایە! بێگومان کۆرەکم له نه هلو کەسو کاری منه؛ کەوا دەت دامی رزگارسان بکەیی فەرمانت پی کردم بیانخەمه ناو کەشتی یەکهوه.

﴿وَإِنْ وَعْدُكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ﴾ بێگومان وادهی تۆ به جییهو دیتە دی، دهی باشه ناکامی کۆرەکم به جی گهیی؟ وه له حال تۆ له هه موو دادوهرێک کاروبارت مو حکەم ترو له جی خۆیایه، هو کهو بریاری تۆ له نه وهری زانستو دانایی یهوه ده ده جی، نه وهری دادپەرودری و سه وایی تیدایه، هەرگیز هه لهو ستهو نابه جی یی تیدا نیه!

حەزەرەتی نوح نهم خیطابەیی ئاراستەیی پەرەردگار کرد، ده یه و یست بزانی خودا چون وادهی ده ریاره ی رزگار کردنی کەسو کاره کهی به جی دینی، ده یه و یست بزانی خودا حکمەتی چۆنه له وادهو به جییه ناند، جی ته قەدیر کردوه جی نه نجام داوه، وه لامیکی کورتو موخته صهری بو هات، که له وه پیش حەزەرەتی نوح لی بی ئاگابوو، کەسو کار لای خوداو له ته رازووی خودادا، له نایینی خودادا خزمایەتی و خوێن و ره چه له ک نیه، به لکوو خزمایەتی بیرو باوه رهن، نهم کۆرەش که بریای نه هیناوه نابیتە کۆی حەقیقی تۆو به کەسو کاری تۆ ناژمیردی.

وه لامی بو هاته وه وه لامیکی به هیزو جه خت له سەر کراوو چه سپینه رو به شیوه توپهیی و هه ره شه نامیز، ده فەرموی: ﴿قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ

أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ ﴿۱﴾ پەروەردگار فەرمووی: ئەی نوح! بێگومان ئەو کۆرە لەکەسو کاری تۆ نیە، بێگومان ئەو کۆرە ی تۆ خاوەنی کرداری بەدبوو، خۆی لەچاکە کاری دەپاراستو خەریکی فەسادو ناشوبو کوفرو ستمکاری بوو! ئەو لەتۆ دابرابوو، تۆش لەئەو دابرابووی، ئەگەر بەپرواڵەت لەپشتی تۆش بێ، پەییوەندی بەهێز کە نایینە پچراوە، هیچ پەییوەندی بەتۆوە نەماوە!

جا چونکە نوح دوعاکەمی وا ئاراستە کرد، وەکوو ئەوە بۆی وادەیکێ پێ دراوەو جێ بەجێ نەکراوە، بۆیە رەتدانەووە کە بۆنی سەرزنەشتو هەرەشەیی لێ دی!

﴿فَلَا تَسْأَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ﴾ پرسیارم لەشتیک لێ مەکە کە نازانی چۆنەو چۆن نیە، داوای شتیک مەکە: کە نازانی نایا راستو دروستە، یان هەڵەو ناقتۆلایە؟!.

﴿إِنِّي أَعْظُمُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ﴾ ئەمن جەڵەوگیریت لێ دەکەم، ئامۆژگاریت دەکەم لەوێ لەپێری نەزانان بێ، ئامۆژگاریت دەکەم ئەو کۆرە نەزانی پەییوەندی کەسایەتی راستی چیهو چی نیە، یان ئەو کۆوونەزانی پەییوەندی کەسایەتی راستی چیهو چی نیە، یان ئەو کۆو لەوادی خودا حالی نەبێونەزانی چۆن خودا وادی خۆی بەجێ هێناوە، وادی خودا هاتە دی کەسو کاری حەقیقی تۆ رزگاریان بوو! جارێکی تر پرسیاری ئاوا ناقتۆلانو نابەجێ مەکەو دەتترسیئم کە لەنەزانو تاوانباران بێ!

ئێتر حەزرەتی نوح لەرزە ی پێ کەوتو ترسی لێ نیشیت: کە دەربارە ی پەروەردگاری خۆی هەڵەیکێ کردبێ، بۆیە خێرا هانا بۆ خیدا دینی و پەنا بەزاتی پاکێ دەگرێو داوای لێ خۆشبوونو رەحمەت دەکا دەفەرموێ: ﴿قَالَ: رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ﴾ وتی: خودایە! من پەنا دەگرم بەزاتی پاکت: کە لەئێستا بەولاوە پرسیاریکت ئاراستە بکەم، نەزانم جێ بەجێ بوونەکە ی لەگەڵ حیکمەتی تۆدا یەک دەگرێتەو!

﴿وَالَا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ پەروەردگارا! ئەگەر لەتاوانم خۆش نەبێ و رەحەم پێ نەکە ی ئەمن لە پێری خەسارە تەندەنم، هەولمدا قازانج دەست بکەوێ، هەموو مندالەکانم رزگاریان بێ و بکەوێ خۆش و کامەرائی بەو بەهزی بەندایەتی و خودا پەرستییانەو، کەچی بەو جۆرە بەسەردا شکایەو، تۆ خۆت باشتر دەرزان و ناگاداری هەموو شتێکی! تێبینی:

هەندێ لە و پەند و نامۆ گاریانە ی لەم نایە تانە و وەردە گیرن:

۱- خۆبە زلزان و سەررەقی چ سوود و بەرژووەندیەکی تێدا نیە، ئەو هەتا کۆری نوح چونکە کافرو لە خۆبایی و سەررەق بوو، نژاد و کۆرایەتی بۆ پیغەمبەری خودا دادی نەدا. چوو پێری کافرانەو و عەزایی طوفان تێکیەو پێچا.

۲- هەزرەتی نوح کە داوای رزگار بوونی کۆرەکی کرد، داوا کردنەکی لەو هەو سەری هەلدا کە خودا وادە ی پێدا بوو: کە خەم کەسێ کارەکانی رزگار بکا، بەبروای خۆشی کۆرەکی ئیماندار بوو.

خەسەنی بەصری دەفرموی: کۆرەکی دوو بوو بەروالەت موسولمان و لەدژدا کافر بوو.

۳- داوا کردنی هەزرەتی نوح بۆ رزگار بوونی کۆرەکی هەلەیهکی ئیجتیهادی بوو بە مەبەستیکی پاک، بەلام نەدەبوو ئەو ئیجتیهادی هەلە بکا، نابێ پیغەمبەران هەلە ی ئاوا بکەن، چونکە وەکوو دەلێن: (حسناً الا برار سینا المقربین) ه.

۴- پەیوەندی ئایین لە پەیوەندی خۆین و رەچەلەک بەهێزترە بۆیە خودا خاوەن باوەرەکانی نەتەو ی نوحی رزگار کرد، بەلام کۆرەکی خێزانەکی چونکە کافر بوو لەناوی بردن!

۵- نایه ته که دلدانموه و تهسلویه بۆ نهوانهی کوپو کچیان باشو ره فتار جوان نابن.

۶- دادپهروهی خودا ره هاو موطله قه، ماستاو کردنی تیدا نیه بۆ کهس، ههموو کهس، کوپی کئی بیۆ خزمی کئی بی، به گویره ی کرده و هی خزی پاداشو سزا وهرده گرتهموه، که سیکن به نه سه بو بنه ماله و ره چه له کن له خزی بایی بیۆ خهریکی خودا پهرستی و رازی کردنی خودا نه بی نهوه نه زانو نه فامه له شمهریعتی خودا شاره زانیه، همر بۆیه پیغه مبر ﷺ فهرموویه تی: نهی کۆمه لی قوپه یش! واهه کن خه لکی به کرده و هی باشه و ره رۆژی قیامت بیته لامو ئیوه ش به ته مای نه سه بو ره چه له کن بیته پیشه وه.

۷- تۆفانه که گشتی و داگرنده ی ههموو سهرزه وی بووه، رافه که رانی قورئانو نه هلی کیتاب پییان وایه ههموو سهر زه وی گرتوته وه. نهوه ی پیوسته بروامان پیی هه بی نهویه طوفانه که گشتی بووه بۆ که لی نوح: که لهو رۆژگاره دا جگه له نهوان کهسی تر نه بووه، تۆفانه کهش له رۆژ هه لاتی ناوه راست بووه. به لام نازاندی ناخو تۆفانه که ههموو کوره ی زه وی گرتوته وه یان نا.

په ندو عیبره ت وهرگرتن له چیرۆکی هه زره تی نوح

قِيلَ يٰ نُوحُ

أَهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ أُمَمٍ مِّمَّنْ مَعَكَ
وَأُمَّمٌ سَنُنْعُهُمْ ثُمَّ يَمْسُهُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٨﴾ تِلْكَ

مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ

مِنْ قَبْلِ هَٰذَا فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَقِيبَةَ لِلْمُنْقِيطِ ﴿٤٩﴾

دوای ئه وهی پهروه ردگار ههوالی له نگه گرگرتنی که شتی به که ی راگه یاندو
رزگار بوونی موسولمانانو فهوتانی کافرانی باس کرد، پهروه ردگار دوو شتی
تر باس ده کا؛ که وه کوو پهنلو عیبره تی چیرۆکه که وه هان!

۱- ریز گرتن له نوح موسولمانانی شونکمو تویی، له م روه وه که واده ی
خوی به جی هینا، که به سه لامه تی له که شتی به که دابه زینو به ره که تی به سه مردا
رشتنو له شونیک پیروژ نیشته جی کردن، که ئه ویش خاکی کوردستانه و
جیگای شانازی گه لی کورده که قورنانی پیروژ ولاته که ی به مویاره کتو پیروژ
ناویردوون.

ههروه ها سه لامه تی بیان له شتی مه کرووهو ناخۆش، چونکه ئه وان که
دابه زین له وه زعی خۆیان ده ترسان. بیریان له وه ده کرده وه چون هه لسو که وت
بکمن، چون پیداویستی ژسانی خۆیان دابین بکمن، به تایبه تی دوای ئه وه ی
تۆفانه که هه موو سه ر زهوی ئاوه دانی ئه و رۆزگار ه ی گرتبه وه، لییان نومایان
بوو که له سه ر زهوی شتیکی ئه وتو نه ماوه که لکی لی وه ریگیرئ. جا که
پهروه ردگار واده ی به نوح هاوه لانی دا به سه لامه تی رزگار بوون له هه موو
ناخۆشی به ک. واده ی به ره که ته هه رزانی و مانه وه و جیگیر بوون
به مرازگه ییشتنیشی پی راگه یاندن.

۲- دووهم شت که له چیرۆکه که وه ده گیرئ؛ هه والدانه له چه ند کاریکی
په نامه کی و نادیار له ناده میزادان، که وه کوو ئینذارو پهنده وه رگرتن وایه، چه ند
نمونه یه کیش ده خاته به رچاو که ئاکامی سه برو خۆپاگری به بیان ده کا.
ئه مجار پاش وه ستانی ئاسمان له باران باراندنو هه لقو پاندنی زهوی بو ئاوی
خۆی گیرسانه وه ی تۆفان، ده فهرموی: ﴿قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا
وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَى أُمَمٍ مِّنْ مَّعَكَ، وَأُمَمٍ سَتَمَتِعُهُمْ تَمَتُّعُهُمْ مِنَّا عَذَابُ
أَلِيمٍ﴾ واته: به زوبانی نیگا و سه روش به نوح گوترا: له که شتی رزگاری دابه زه
بو سه ر زهوی، به سه لامه تی و بی وه یی، به دلنیایی و دلخۆشی، دابه زه سه لامی

خودات له سهر و له نه مانی خودادا ده بی. یان له کتوی جودییه وه دابهزه بز
پیده شتو ده شتایی به کانی ده ورو بهری، نه وه زهوی ناوی خوئی هه لوقوراندوه و
ناسمان له باران باراندن و هستاوه ته وه، دونیا وشکو برینگه، دابهزه و نیشته جی
بیه سه لاوی نیمه ت له سهر بی، له ژیر چاودیری ریزلینانی نیمه دا بی وه کو
له شوتینیکی تردا ده فرموی: ﴿سَلَامٌ عَلَىٰ نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ﴾ الصافات/۷۹.

دابهزه خیر و بهر که تی نیمه ت به سهر دا برژی، رزق و رژی ده رژی به سهر
خوت و نه وانیه له گه ل ت دان و ههروا نه وه و هچهی داهاتوویان، ههروه ها نه
گه لو نه ته وانیه له دوا نیوه وه دینه کۆری ژبانیه وه، هه ندیکیان بر وایان به خودا
ده بی و گهردنگه چی فرمان و جله و گیریه کانی نیمه ده بن، هه ندیکیان گه لو
نه ته وه یه ک ده بن، هه هه ل ت به ده سه تینانی له زه ته ژبانی دونیا یان ده بی و
پیداویستی به کانی به ده ست دین و پابه ندی فرمان و جله و گیریه کانی خودا
نابن. نه وانیه یان له رژی قیامه ت دا سزایه کی به تیشیان تووش دی.

که ده فرموی: ﴿وَعَلَىٰ أُمَمٍ مِّنْ مَّعَكَ﴾ هه مو موسولمانانی سهر زهوی
ده گرتیه وه هه لهو ره ره وه تا رژی قیامه ت..

که ده فرموی: ﴿وَأُمَمٌ سَتَمُعُهُمْ﴾ هه مو کافرانی سهر زهوی ده گرتیه وه
هه لهو ره ره وه تا رژی قیامه ت.

به کورتی سه لامی نیمه و رزق و رژی خیر و بهر که تی نیمه له سهر تو بی
نه ی نوح! ههروه ها له سهر نهو موسولمانانهش بی که له گه ل تو په روه رده
بوون و ده بن، جا له وانیه له گه ل تودان گه لو نه ته وه یه ک دینه کۆری ژبانیه وه،
بیدین و خوانه ناس ده بن له زه ته خوئی دونیا به ده ست ده هین و پاشان
له قیامه ت دا ده خرندرینه ناو ناگری دۆزه خه وه.

که و ابو له دوا حه زه تی نوح ئاده میزاد ده بنه دوو تاقو کۆمه ل: تاقو
کۆمه لیکیان موسولمان و خودا په رستو کامه رانی دونیا و قیامه تیان ده ست

ده که وی، تاقم کۆمه ئیکیشیان له دونیادا له له ززه تو خوشی دا ده ژینو له قیامه تا ده خرینه ناو عه زابی به ئیشه وه.

نه مجار پهروه ردگار په ندو عیبه ته قیامه گشتی له چیرۆکه که به یان ده کاو ده فمرموی: ﴿تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ﴾ نمو هه وائو سه رگورشتانه ی بۆمان گێرا ئیموه له باسو چیرۆکی نوح و گه له که ی هه موویان هه وائی نه ئینی و په نامه کین بۆت ده گێرینه وه له سه ر شێوه ی خۆی، هه ر ده لێ ی به چاو ده ی بینو لیت ناشکرایه. سه روشو نیگایه له ئیمه وه بۆ تو، قیتر ده که ین..

﴿مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا﴾ پێش ناردنی نیگاو سه روش بۆ تو، نه خۆت ده تزانو نه نه ته وه که شت، که سیان زانیارییه کیان له م باره وه نه بوو، ده ی چۆن ئه وانه ی به درۆت ده خه نه وه ده لێن: تو له خه لکی ته وه قیری نه م چیرۆکو سه رگورشتانه بووی؟ بیرو بۆ چوونه کیان هه له یه، نه ته تو خدا قیری کردوی!

جا که وایی نه ی پێغه مبه ر! ﴿فَاصْبِرْ﴾ تو خۆرا گه ره، به ئارام به، سه به ر بگه ره له سه ر به درۆ خسته نه وه ی کا فره کا ن بۆ په یامه که ت، خۆگرو پشوو درێژه له سه ر نه زیه تدا نی ئه وان بۆ تو، به رده وابه له سه ر گه یاندا نی په یامه که ت و باکت له هه یچ شتی ک نه بی، هه روه کوو چۆن نوح به سه به رو پشوو درێژبوو له به رامبه ر نه زیه ته ی کا فره کا نی سه رده می خۆی، ما وه ی (۹۵۰) سالی ره به ق بانگه وازی نه ته وه که ی کردو له هه و لدا نو تیکۆشان ماندو نه بوو، تۆش به سه به رو خۆگه ره چونکه ﴿إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ﴾ بێگومان سه ره نجا مو سه ره که وتزو به مرا زگه یشتن بۆ ته قوا کا رانه، بۆ ئه وانه یه به ندا یه ته ی په روه ردگا ر ده که نو خۆیان له تا وان ده پارێزن. ئیمه له وه به و لا وه کۆمه گیت پی ده که ینو چا و دێر تینو سه ره نجا م سه ره که وتزو به مرا زگه ییشتن بۆ تۆ شو ئنکه وتوانی په یامه که ته، له دونیا و قیامه تا، وه کوو چۆن له وه پێش هه مان

هه لسه و که و تمان له گه ل پیغه مبه رانی تر کردوه. به سهر دوژمنانیان دا زانمان کردن! وه کوو له شورتینکی تسردا ده فهرموئ: ﴿إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا﴾ غاف/٥١. یان ده فهرموئ: ﴿وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ، إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ﴾ الصافات/١٧١-١٧٢.

تییانی یه که ده باره ی چیرۆکی نووج:

له تورثانی پیروژدا ده قتیکی یه کالاکمره وه نیه نه وه بگه یه نی: که توفانه که هه موو دونیای گرتیته وه، یان نه وه بگه یه نی: که پیغه مبه رایه تی نووج گشتی بووی، نه وه ده دیتانه ی که له م باره وه هاتوون، نه گهر له فهرزیکدا سه نه ده کانی شیان راست بن، هه دیتی ناحادن جیگای متمانه نین، نه وه ی پیووستیشه بۆ چه سپاندنی نه م راستیانه دلتیا بوونه نه ک گومان بردن!!

به لام میژوو نووسانو زانسته خوازان ده توانن به هوی گومانو بۆچونه وه بتمان به پیدا بکه نو زانیاری پهیدا بو بۆیان بکه نه هه قیقه تی میژوو یی، هه رچه نه ده ناتواندری بکریته به لگه یه کی قه طعی له سهر بیرو باوه ریکی نایینی! بۆیه بابه تی چۆنیه تی توفانه که بووه ته جیگای سهرنجو کیشه له نیوان خاوه ن نایینه کانو خاوه نی تیۆره زانستی یه کانی تایبته ت به توێژه کانی زه وی کیشه ورناسه کانه وه، هه روا بووه ته جیگای خیلانو راجیایی نیوان میژوو نووسانی کۆنو نوئ!

خاوه ن نامه کانو زانیانی عاله می ئیسلامی پتیان وایه: که توفانه که گشتی بووه هه موو سهرزه وی گرتوته وه، زوریه ی زۆری خاوه نانی تیرره زانسته کانی ش هه مان رایان هه به. به لگه شیان له سهر نه وه دۆزینه وه ی هه ندی سه ده وه لاشه ماسی به بهر دبوو له بلندی کیه کان، که به پروالسه ت نه م جوړه شتانه له ده ریادا نه بی پهیدا نابن، ده رکه وتزو دۆزینه وه ی نه م جوړه شتانه له سهر نوته کی، که ژه کان به لگه یه له سهر نه وه ی: که روژگارێک بووه ئاو نه م

لوتکانه ی داپۆشیوه. نه مه ش نه وه مان له لای ده چه سپینی که تۆفانه که هه موو
سهر زهوی گرتبیتوه!

زوری ی زۆری خاوه ن تیۆره کانی ئهم سهر ده مانه پێیان وایه تۆفانه که
گشتی نه بووه هه موو جیهانی نه گرتۆتوه. لهم باره وه به لگهی زۆرو جوړاو
جوړیان هینانه وه توه. (ته فسیری مه نارو المفصل فی تاریخ العرب قبل
الإسلام کتیبه کانی د. سوسه) زۆریان لهم باره وه نووسیوه.

به لایم ره وانییه بۆ موسو لمان ههر به وه نده که ده تواندری نایه ته کانی
قورئان لهم باره وه ته ئویل بکرتین، ئینکاری نه وه بکا: که تۆفانه که گشتی
بووبی، به لکوو پێویسته ههر که سیک برۆای به نایینی ئیسلام هه یه ههر
شتیکی ظاهیری نایه تی قورئان و فەرمووده ی پیغه مبر ﷺ گه یاندیان برۆایان
پێ بکا واز له ته ئویل و مانا لیدانه وه ی به پێچو په نابینی! مه گهر به لگه یه کی
عه قلی به هیز هه بی پێ له سهر نه وه داگری که مانای ظاهیری ده که
مه به ست نیه.

به کورتی ظاهیری نایه ته کانی قورئان و فەرمووده کانی پیغه مبر ﷺ
نه وه ده گه یه نن: که تۆفانه که گشتی و سهر تاسهری بووه بۆ نه ته وه ی نوح: که
نه و کاته له سهر روی زهوی جگه له و گه لو نه ته وه که سی تر نه بووه، برۆا به ئهم
راستییه و اجبه و پێویسته برۆامان پێی هه بی. به لایم ئهم نه وه ناگه یه نی: که
تۆفانه که هه موو کیشوهره کانی زهوی گرتبیتوه، چونکه به لگه یه ک نیه
له سهر نه وه: که گه لی نوح هه موو سهر زهویان پر کردبیتوه.

ههروه ها هه بوونی صه ده فو لاشه ماسی و حیواناتی ده ریایی تر له سهر
لوتکه ی که ژه کان نه وه ناگه یه نی: که له ناکامی نه و تۆفانه وه بی، چونکه
گه یشتنی ئاو بۆ سهر لوتکه ی کێوه کان بۆ ماوه ی چند رۆژیک نابیته
هۆکاری پهیدا بوونی نه و دیاردانه ی باسما ن کردن!

جیرۆکی حه‌زره‌تی هود عليه السلام

وَإِلَىٰ عَادٍ

أَخَاهُم هُودًا قَالَ يَنْقُومِ آعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ
 غَيْرُهُ ۖ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُفْتَرُونَ ﴿٥٠﴾ يَنْقُومِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ
 أَجْرًا إِنْ أَجَرْتُ إِلَّا عَلَىٰ الَّذِي فَطَرَنِي أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٥١﴾
 وَيَنْقُومِ أَسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ
 عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَىٰ قُوَّتِكُمْ وَلَا تَتَوَلَّوْا
 مُجْرِمِينَ ﴿٥٢﴾ قَالُوا يَا هُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ
 بِتَارِكِي آلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٥٣﴾
 إِنْ نَقُولُ إِلَّا اعْتَرَبْنَا بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوْرَةٍ قَالَ إِنِّي أَشْهَدُ اللَّهَ
 وَأَشْهَدُوا أَنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾ مِنْ دُونِهِ فَكِدُونِي
 جَمِيعًا ثُمَّ لَا تُنْظِرُونَ ﴿٥٥﴾ إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَىٰ اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا
 مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا ۚ إِنَّ رَبِّي عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ
 ﴿٥٦﴾ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ وَيَسْتَخْلِفُ

رَبِّ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْئًا إِن رَّبِّي عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيفٌ ﴿٥٧﴾
 وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَنَجَّيْنَاهُمْ مِّنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٨﴾ وَتِلْكَ ءَادٌ جَعَدُوا بِأَيِّتِ
 رَبِّهِمْ وَعَصَوْا رُسُلَهُ وَاتَّبَعُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٥٩﴾ وَاتَّبَعُوا
 فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ ۖ أَلَا إِن ءَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ ۖ أَلَا
 بُعْدًا لِّءَادٍ قَوْمِ هُودٍ ﴿٦٠﴾

ئه مه چیرۆکنو سه رگور شته ی پیغه مبه ریکی تره لهو چیرۆکانه ی
 په روه ردگار لهه سورته ده دا گیرا و نه وه، بێگومان ئهه چیرۆکه به شیوه
 شیوازیکی تر له سوورته ی (الأعراف) دا هیندراره.

له گیرانه وه ی ئهه چیرۆکه لیره دا موشابه ههو لیکچونیک ههیه به چیرۆکی
 چه زه ته ی نووچه وه، ئهه چیرۆکهش به هه مان شیوه ئه وه ی تیدایه: که هود
 بانگه وازی و ده وه تنامه ی خۆی به نه ته وه که ی راگه یاننده وه ئه وانیش ره تیان
 کردۆته وه، هه روه ها کۆتایی ئهه چیرۆکهش به رزگار بوونی موسولمانه کاندو
 له ناوچونی کافره کان دێ.

ده فهرموی: ﴿وَالِیٰٓ عَادٍ اٰخَاهُمْ هٰوْدًا﴾ ناردمان بۆ لای گه لی عادی
 یه کهم، برای خۆیان (هود) الْحٰکِمَةُ لهرچه له کۆ هۆزایه تی دا نه ک برای نایینیان
 بێ چونکه هود یه کیک بوو له هۆزی عاد، که سیکیش له هۆزیک بوو پێی
 ده گوتری: برای فلان ئه وه تا: به کابرا ده گوتری (یا آخا العرب) مه به ستیش
 یه کیکه له عه ره ب. ئهه هۆزی عاده هۆزیکه عه ره ب بوون له لای یه مه نه وه
 له شیمالی چه ضره مهوت له ناوچه یه ک پێی ده گوتری (الأحقاف) نیشته جی

بووون، خاوه نی هیزو توانایه کی زۆرو کشتو کالی هه مه جۆرو مه و مالاندار بوون!

سهره تا: هه زه ته تی هود بانگه وازی کردن بۆ یه کتاپه رستی و نه ی لی کردن له بته رستی ﴿قَالَ: يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾ و تی: نه ی نه ته وه که م! ته نه ها خودا بپه رستن و که سی تر به خودا مه زانن، جگه له خودا بتو صه نه م مه پهرستن، که س مه که ن به ها وه لۆ هاوشانی پهروه دگار، ئیوه جگه له نمو خودای تر تان نیه. ﴿إِنَّ أَنْتُمْ إِلَّا مُقْتِرُونَ﴾ ئیوه که په رستش بۆ بتو صه نه م ده که نو به خودایان ده زانن، له خۆتانه وه شت هه لده به ستن و درۆ به ده م خودای تاکو ته نیا وه هه لده به ستن له خۆتانه وه به بی به لگه نمو خودا درۆ زاننه تان کردوون به ها وه لۆ تکا کار لای خودا؛ نمو خودایه ی ئیوه ی به دیه نیا وه بۆ یوی پی داون، نیعه ته ی زۆرو زه به نه ده ی به سهر دا رشتوون...

﴿يَا قَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا﴾ نه ی نه ته وه که م! نه م له پاساوی بانگه وازی کردنم بۆ تان داوای کرێ و پاداشتان لی ناکه م، له بارت ه قای نامۆزگاری و نه سیحه ته کانم دا پاره و مالم مه به ست نیه، ﴿إِنَّ أَجْرِي إِلَّا عَلَى اللَّهِ الَّذِي فَطَرَنِي أَفَلَا تَعْقِلُونَ؟﴾ کرێ و پاداشی من له سهر پهروه دگار؛ له سهر نمو خودایه یه: که دروستی کردوم له سهر فیه طره تی ساغو راست، فیه طره تی خودا په رستی و یه کتاپه رستی! نمو بۆ تیناگه ن، بۆ حالی نابن له قسه ی که سی ک: که دلسۆز تانه بانگتان ده کا بۆ ریباز نیک به رژه وه نه دی ئیوه ی تیدایه له دونه یاو له قیامه ت، به بی نمو ده ی داوای کرێ و پاداشتان لی بکا! نمو بۆ ریزی نمو ی پیتان ده گرتی له نه سیحه ت و نامۆزگاری ناگرن؟ نمو بۆ نازانن که من دلسۆز تانم، که جله و گیریتان لی ده که م له بته رستی، راستیم پیکاه!!

﴿وَيَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ، ثُمَّ تُوبُوا إِلَيَّ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا﴾ نه ی که له که م! ئیوه داوای لیخۆشبوون بکه ن له سهر بته رستی و کوفرو بییدنی رابووردوتان، تۆبه یه کی راستالانه بکه ن، جا نه گهر داوای لیخۆشبووتان

له خودا کردو تۆبیه کی ریکتو پیکتان کردو کهوتنه سهر ریبازی خودا پهرستی، نهوه خودا بارانی زۆرتان بۆ دهبارینی، زهوی زارتان تیر ناو ده بیو کشتو کالتان بهره کهت نامیز ده بی، دیاره نهو کاته نهوان زۆریان پیویستی به باران بووه، چونکه وه کوو ناماژه مان بۆ کرد نهوان خاوه نی ناژه لو کشتو کالتیکی زۆر بوونو ساله کهیان وشکه سال بووه، ﴿وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَىٰ قُوَّتِكُمْ﴾ نه گهر داوای لیخۆشبوون بکه نو له تاوانه کانتان په شیمان ببنه وه، سهریاری هیزو توانای نیستاتان هیزو توانای ترو مالو سامانی کهشتان ده داتی! زیاتر بالا ده ستو سهر کهوتوتان ده کا.

بیگومان گه لی عاد به هیزو توانا و شان و شهو کهوت بوون، شانازیان به هیزو توانای خۆیان ده کرد، هه میسه هه ولی نهوه یان بوو بالا ده ستو زال بن به سهر خه لکدا. وه کوو له شوینیکی تردا ده فهرموئ: ﴿وَإِذْ كُنَّا فِي الْمَدِينَةِ لَمُكَدًّا إِذْ جَاءَ الْفُلُكَايَا مِنْ بَنِي إِسْرَافَ﴾. یان ده فهرموئ: ﴿اتَّبِعُونِ بِرَحْمَةٍ لَّعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ﴾. واذا بطشتم بطشتم جبارین، فاتقوا الله واطيعون، واتقوا الذي امدكم بما تعملون، امدكم بانعام وبنين ﴿الشعراء/ ۱۲۸-۱۳۳﴾. یان ده فهرموئ: ﴿فَإِذَا عَادَ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا: مِنْ أَشَدِّ مَنَا قُوَّةً﴾ فصلت/ ۱۵. نه م نایه تانهو نایه قی تریش نهوه ده گه یه نن: که گه لی عاد به ده ستو بازو و شان و شهو کهوتو شان پازو تیک سهر او بوون.

﴿وَلَا تَتَوَلَّوْا مُجْرِمِينَ﴾ نیوه نهی گه له کهم! پشتم لی هه لمه کهن، بانگه وازییه کهم رهت مه که نه وه، سوور مه بن له سهر تاوانو جهریمه..

هه لبه ته په شیمان بوونه وه له تاوانو داوای لیخۆشبوون له گه نا ه سودیکی زۆری هه یه، پیغه مبه ر ﴿﴾ له زۆر فهرمووده دا موسولمانانی هه لئاوه: که پابه ندی داوای لیخۆشبوون بن.

ئەبو داوود و ئیبنو ماجه له ئیبنو عەبباسهوه فهرموودهیهک ریوایەت دەکەن: که پیغمەبەر ﷺ فهرموویه تی: (من لزم الاستغفار، جعل الله له من كل هم فرجا، ومن كل ضيق مخرجا، ورزقه من حيث لا يحتسب) که سییک بەردەوام بێ لەسەر داوای لیخۆشبوونو بەدل لەخودا بپارێتەوه بۆ لیبوردن، خودای پەروەردگار بۆ هەموو تەنگو چەلەمەیهک دەروویه کی لی دەکاتەوه، لەهەموو ناخۆشییهک دەرگای رزگار بوونی بۆ ئاوەلا دەکا، لەلاوه رزقو روژی دەدا، بەجۆرێک که خۆشی نازانی چۆن لهکوێه بۆی دی.

جا که حەزەرەتی هود ئەو نەسیحەتو ئامۆژگاریانە ئاراستە کردن ﴿قَالُوا: يَا هُودُ! مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ﴾ وتیان: ئەو! تۆ لەسەر داواو پەیامەکەت بەلگەو نیشانەیه کی وات نیشان نەداین: که پێت پڕوا بکەینو دُنیا بین نۆ پیغمەبەریو لەخوداوه رهوانه کراوی! ﴿وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي آلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ﴾ ئیمە واز لەخوداکانی خۆمان ناهینین بەقسە ی روتی تۆ، بەتەما ئەوه مەبە ئیمە بەقسەکانی تۆ هەلبخەلەتیین، واز لەرهخنە گرتن لەخوداکانی ئیمە بینە ﴿وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ﴾ ئیمە بپوات پێ ناکەین. ﴿إِنْ نَقُولُ إِلَّا اعْتَرَاكَ بَعْثٌ آلِهَتِنَا بِسُوءٍ﴾ ئیمە لەبەرەمبەر هەلوێستی تۆدا هیچکە شک نابەین جگە لەوهی که بڵیین هەندێ لەخوداکانمان دەستیان لی وەشاندویو شیتیان کردووی، چونکه رهخنەت لی گرتن، داوات لەئیمە کرد واز لەعیبادەت بۆ کردیان بینین، ئیتر ئاویان لی کردووی ئەم قسە پڕوپووجانە دەکە! شیتو ویت بووی نازانی دەلێی چیو چی دەکە!!

وہلامی ئەو نەفانە چوار شتی تێدایە هەموویان ئەحمەقیو خۆبەزلزانییە.

ا- یەکەم داوای بەلگەو نیشانەیان لی کرد.

ب- دووہ سوور بوونی خۆیان راگەیاندا لەسەر بپەرستی.

ج- سییەم پڕوانەکردن بەپەيامی هود.

د- چواره م ئیدعای ئه وه یان که هود عه قلو هوشی تیک چوه،
خودا کانیان دهستیان لی وه شاندهو شیت بووه.

حه زه ته هود وه لامی دانهو ﴿قَالَ: إِنِّي أَشْهَدُ اللَّهَ وَأَشْهَدُوا إِنِّي بَرِيءٌ
مِّمَّا تُشْرِكُونَ﴾ وتی: من خودا ده کهم به شایهت به سمر خۆمهوه له بابته ئه وه ی
ده یلیم: ئیوه ه ده کهم به شایه دو بزائن: که من به ریمو دوورم له نه خۆشی
هاره لدانان بو خودا، من دووره په ریزم له بته رستی و همرگیز ریبازی ناوام
نه گرتوه و په پره ی ناکه م! ئیوه نه خوشن من لهو نه خشییه دووره په ریزم!
ئهمه ش مانای وا نیه که هه زه ته هود ئهوانی به شیاوی ئه وه زانیبی به کاری
شایه تیدان هاتبن، نه خهیر به شیاوی شایه تیدانی نه زانیون، به لام بو گالته
پیکردن به وانو دلیا بوون له راستی په یامی خۆی ئهوانی کرد به شایه د بو ئه وه
بزائن: که ئه وه بیرو باوهرو هه لوئسته ته و ئهوان به هیچ نازانی.

به لی من دوورم له په رستش بو ئه وه خودا درۆزانه ی ئیوه به خودایان
ده زائن، ﴿مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ جگه له خودا و پیتان وایه ئه وه بتو سه نه مانه
هاوه لی پهروه ردگارن.

دلیا بن: که من هیچ موبالات به ئیوه و خودا کانتان ناکه م، چ گرنگی
یه که به خودا کانتان ناده م: که ده لین: گوایه دهستیان لی وه شاندهو. ده بی
مند بن ﴿فَكِيدُونِي جَمِيعًا ثُمَّ لَا تُنْظَرُونَ﴾ هه مووتان خه ریکی پیلان
نه خه کیشان بن له دژی من، ئیوه و خودا کانتان هاوکاری یه کتری بکه ن، دژم
بوه ستزو هه ولی زیان پیکه یاندهنم بدهن، چاو لیکنانیک مۆله تم مه ده ن،
خودا کانتان: که پیتان وایه: دهستیان لی وه شاندهو عه قلیان تیک داوم با
ئهوانیش یارمه تیتان بدهنو ده سه وه سان رانه وه ستن!

﴿إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ﴾ من پستم به خودای خۆم قایمه و
ته وه ککولم له سه ر پهروه ردگاره، ئه وه خاوه نی ئیشو کاری مزو ئیوه شه،
ئاگاداری هه لوئستی مزو هه لوئستی ئیوه شه، ئه وم به سه، پیلانی ئیوه

ده پوچینیته وه هیج شتیک نیه بتوانی نه هیلی خودا یارمه تیم بدا، خودا توانای به سدر هه موو شتیک دا هه یه. ﴿مَمْنٌ دَابَّةٌ إِلَّا هُوَ أَخَذْ بِنَاصِيَتِهَا﴾ هیج گیانله به ریک نیه له سدر زه وی شوینی تریش نیلا جله وی هه لیسورانو کاروباری به ده ست خودایه و نمو خاوه نیه تی، چونی بوئ ناوا ره دامیان دینی. هیج شتیک نیه نمو کۆله وار بکا له پاریزگاری کردنی بو مزو به هیللاک بردنی ئیه! ﴿إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ بیگومان کرده وه کانی خودای من به گویره ی حقو دادپه روه ی نه نجام ده درین، سسته مو سسته مکاری تیدا نیه، دابو نه پیتی خودا وا هاتوو موسولمانانی راستال یارمه تی ده داو کافرانی تاشوبگیر له ناو ده با.

بیگومان وه لامدانوه که ی حه زره تی هود وه لامیکی ده مکو تکه رو جهرگپرو بو ترانه بو، له خۆپادیوی پیوه دیاره، ته حه دای کردن، به تاشکرا به رانه تی خۆی له هاوه لدانانو به پهرستی راگه یاند، خودای کرد به شایه ت له سدر نموو خۆشیانی کرد به شایه ت، داواشی لی کردن چییان له دس دی ته قصیری نه کهن، نموو راگه یاند: که هیج موبالاتیان پی ناکاو به هیچیان ده زانی، نه له خۆیان ده ترسی نه منه تی خودا درۆزنه کانیان ده زانی!!

بیگومان نه م هه لوئسته ی حه زره تی هود ده ق ده شو به یته هه لوئستی حه زره تی نوح که له وه پیش باسمان کردو قورشان تامازه ی بو ده کا وه کورو ده فرموی: ﴿قُلْ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ، ثُمَّ كِيدُونْ فَلَا تُنْظَرُونَ﴾ الاعراف/۱۹۵.

جا ﴿فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ﴾ نه ی نه ته وه که م! نه گمر رو له په یامه که م وه ریگیرنو گوئ بو تامۆزگاری نه سیحه ته کانم نه گرن، پشت هه لیکه ن لهو نیگاو سروشه ی پیتان راده گه یه نم، هه لوئستان نه گۆرنو هه ر به درۆم بخه نه وه، نمو من خه تا بارنا بام، چونکه نمو په یامو سروشه ی پی نی سیردراوم گه یاندومه و پیم راگه یاندوون، که مته ر خه میم نه کرده له به جیه یانی نه رکی سهرشانم، ئیه وهش بوخۆتان دانی پیدا ده ئین: که من

بانگه وازیم کردوونو داوام لی کردوون تهنها خودا بپهرستنو هاوه لی بو دامه نین. نهوا من په یامی خوم گه یاندو بوو به به لگه له سهر ئیوه و بیانوتان نهما، موسته حقی سزاو عذاب بوون. ﴿وَيَسْتَخْلِفْ رَبِّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ﴾ خودا به هیلکتان ده باو گه لو نه تمه ویه کی تر دینیته گوری و ده بنه جی نشینی ئیوه و مالو نیشتمانن به میراتی ده که ویتته ده ست نهوان.

﴿وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْئًا﴾ ئیوه به پشت هه لکردنتان له په یامی خودا، به سوور بوونتان له سهر کوفرو بپهرستی هیچ زیانیک به خودا ناگه یه نن، به لکوو زیانی نهوه له سهر خوتانه و بخوتان تووشی ده ردی سهری کیشمه کیشم ده بن. ﴿إِنَّ رَبِّي عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ﴾ بیگومان خودای من به سهر هه موو شتیک ناگادارو چاودیره، هیچ شتی له کرده وې ئیوه لی هون نابو و غافل نیه له توله لی ستاندنتان! نه گهر ماوه یه کیش موله تان بدا دلنیابن پاشگویتان ناخا.

نه مجار په روه ردگار باسی عه زابی نیردراو بو سهر گه لی عاد ده کاو سهره نجامی هودو گه له که ی دیاری ده کاو ده فرموی: ﴿وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا لَنَجْيًا هُودًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا، وَنَجَّيْنَاهُمْ مِّنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ﴾ کاتیک فرمانی ئیمه هات بو به هیلکت بردنی گه لی هود، خو ی نه وانه ی له گه لیا نیمانیان هینابوو، رزگارمان کردن له روانگه ی ره حمتی خومانوه، رزگارمان کردن له عه زابیکی سهختی ریشه کیش کهر، گه له که یشمان له ناو بردن، ههرچی نیمانی نه هینابوو که وخته بهر شالای عه زابی سامناکو ناسه وارمان برینه وه. ﴿وَتِلْكَ آيَاتُ جَحْدُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصُوا رُسُلَهُ، وَاتَّبَعُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ﴾ هوی نهو سزا سامناکه ی هاته سهر یانو له ناوی بردن، نهوه بوو: گه لی عاد نیشانه کانی خودایان ره تکرده وه و ینکاریان کردن، له پیغه مبه ره کان یاخی بوون (پیغه مبه ره کانی به کو هینانو مبه سستیش یه ک پیغه مبه ره که

هوده، به لام چونکه که سیّک پروای به پیغه مبه ریّک نه بوو وه کوو شه وه وایه پروای به هیچیان نه بی، بویه فهرمووی (رسله) نه یفهرموو: (رسوله).

نهوان هاوچه رخی حه زره تی هود بوونو په یامی نهویان ره تکرده وه، به لام کافر بوونو که یان به په یامی شه، وه کوو کافر بوون وایه به په یامی هه موو پیغه مبه ران! نهوان په یامی حه زره تی هودیان به دروخته وه شوین فهرمانی مله وره کانیان که وتن، شوین شه سمر ره قه یاخی بووانه یان که وتن که پابه ندی حهق نه بوونو ملیان نه دا بز راستی!

﴿وَاتَّبِعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ لهم دونیادا نه فرینی خودایان دو که وتوو ههروا نه فرینی ثاده میزادانیان بهر که وت، هه که سی به حالو وه زعیان بزانیو میژوو به سهراتیان ناگادار بی، نه فرینیان لی ده کا، هه پیغه مبه ریّک هاتی، هه والی نهوانی گیرابیتسه وه نه فرینی لی کردون، ههروه ها روژی قیامه تیش شه کاته ی شایه ته کان شایه تی له خه لک ده دن نه فرین له سته مکاران ده کهن، نه فرینی خوین ناراسته ی گه لی هودیش ده کهن! له پیش چاوی مه خلوقاتی ده شتی مه حشمر بانگده ریّک بانگ هه لده داو ده لی: ﴿أَلَا إِنَّ عَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا بَعْدًا لِعَادٍ قَوْمِ هُودٍ﴾ ناگادار بینه وهو بزانی: که گه لی عاد به نیعمه ته کانی خودا کافر بوون، نینکاری نایه ته کانی خودایان کرد، پیغه مبه رانیان به دروخته وه، ناگادار بینه وه دوور که وتنه وه له ره حمه تی خودا بز گه لی عاد: که قهومی هود بوون! له عنه تی خودایان نی بی، بهشیان فهوتانو تیدا چوونو به دبه ختی و عه زابی بهرده وام بی!

جیروکی صالح پیغه مبه‌ر الصلح

﴿۶۱﴾ وَإِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ
يَقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَهِ غَيْرُهُ هُوَ أَنشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ
وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تَوْبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُّجِيبٌ
﴿۶۲﴾ قَالُوا يَصْلِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا أَتَنْهَانَا أَنْ
نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِّمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٌ ﴿۶۳﴾
قَالَ يَقَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّنْ رَبِّي وَءَاتَنِي
مِنْهُ رَحْمَةً فَمَنْ يَبْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ عَصَيْتُهُ فَمَا تَزِيدُونَنِي
غَيْرَ تَخْسِيرٍ ﴿۶۴﴾ وَيَقَوْمِ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ
فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أََرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمْسُوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ
عَذَابٌ قَرِيبٌ ﴿۶۵﴾ فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ
ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَٰلِكَ وَعَدُّ غَيْرُ مَكْذُوبٍ ﴿۶۶﴾ فَلَمَّا جَاءَ
أَمْرُنَا نَجَّيْنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا
وَمِنْ خِزْيٍ يُومِيذٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿۶۷﴾ وَأَخَذَ

الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دِئَرِهِمْ جَثِيمِينَ
 ﴿٦٧﴾ كَأَن لَّمْ يَغْنَوْا فِيهَا أَلَا إِنَّ شَمُودَ كَفَرُوا رَبَّهُمْ أَلَا بُعْدًا

لِشَمُودَ ﴿٦٨﴾

ئەمە چیرۆکی سێهەمە لەو چیرۆکانەی کە لەم سۆرەتەدا باس کراون؛
 ئەویش چیرۆکتۆ بەسەرھاتی ھەزرەتی (صالح) ە لەگەڵ گەلی ئەمۆد.
 ھەزرەتی صالح دووھم پێغەمبەرە لەئەتەوێ عەرەب رەوانە کرابێ. نیشتمانی
 گەلەکەشی (گەلی ئەمۆد)، ولاتی (حیجرە) کە کەوتۆتە ئێوان ولاتی
 حیجازو ولاتی شامەو. شۆینەواری شارو ولاتیان تا ئیستاش ھەر ماو.

شێوێ دارشتنی ئەم چیرۆکەش وەکوو ھی چیرۆکی ھەزرەتی ھود
 وەھایە، بەلام ئەوەندە ھەیە لەم چیرۆکەدا: ھەزرەتی صالح فەرمانی پێ کردن
 بەتەوحیدو خوداپەرستی دوو بەلگەی ئاراستە کردن، یەکەمیان ئەوەیە:
 دەفەرموێ: خودا ئێوێ لەزەوێ دروست کردو، دووھم وای لێ کردوون کە
 خۆتان ئەو زەوێیە ناوھەدان بکەنەو!

بێگومان چیرۆکی ھەزرەتی صالح لەو پێش لەسۆرەتی (الأعراف) دا
 باس کراو لەمەدواش لەسۆرەتی (الشعراء) و (النمل) و (القمر) و (الحجر) و
 سۆرەتی تریش دا ھاتوو، ناوھەرۆکی چیرۆکەکەش ئەوەیە: کە ھەزرەتی صالح
 بانگەوازی خۆی گەیاندو و موناقدەشو گفتو گۆی زۆری لەگەڵ قەومە ئەو
 کردو، ھەرەشە لەناوچوونو فەوتانی لێ کردو، ئەوانیش پەیامە کە بیان
 رەتکردو، پاشان پەرورەدگار موعجیزە و شترەکە پێ بەخشی بۆ ئەوێ
 بپێتە بەلگە لەسەر راستی پێغەمبەرایەتیە کە. ئەمجار گەلەکەشی
 و شترە کە بیان کوشت، پەرورەدگاریش بەگرمەو ھەرورە بروسکە لەناوی بردن!

ده فەرموی: ﴿وَالْيَٰ تُمُودُ أَخَاهُم صَالِحًا﴾ واتە: بێگومان ناردمان بۆ سەر
 قەومی ئەمۆد پیاویک لەهۆزو نەژادی خۆیان، پەییوەندی نژادو خزمایەتی
 لەگەڵدا هەبوون، ئەویش صالح بوو ﷺ که هاتە سەریان فەرمانی پێی کردن
 بەخودا پەرستی، ﴿قَالَ: يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ، مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾ پێی گوتن:
 ئەی نەتەوێکم! تەنھا پەرستش بۆ خودا بکەن، هەر ئەو بەخودا بزانن، جگە
 لەزاتی پەرورەدگار هیچ خودای تەرتان نیە شیایو بەندایەتی بۆ کردن بێ!

ئەمجار دوو بەلگەی لەسەر تاکو تەنھایی خودا ھێنایەو:

۱- بەلگەی یەکم ئەوێه: که دەفەرموی: ﴿هُوَ أَنشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ﴾
 واتە: سەرەتا ئێوێ لەخاک دروست کردو، ئادەم که باوکی ئێوێه لەخاک
 دروست کراو ئەویش باوێ گەورەێ ئادەمیزادە، خۆێ یەکم ماددەێه که
 ئادەمی لێ دروستکراو، ئەمجار ئێوێ ئادەمیزادی لە (سولالە) ی قور
 بەچەند ھۆکاریک بەدیھێناو: ئێوێ لەدۆپە ئاوی (تۆماو) ئەمجار
 کردوێتی بە (عەلەقە) ئەمجار کردوێتی بەگۆشتپارە، پاشان کردی
 بەئیسقازو ئەمجار ئیسقانەکانی بەگۆشت داپۆشیو.

بەمە ئێوێ تۆماو لەخۆنەوێه، خۆنیش لەخۆراکەو پەیدا دەبێ،
 خۆراکیش یان لەدانەوێلەو بەروبوومی دارو دروخت یان لەگۆشتو شیرو پەنیرو
 ئەم جۆرە شتانە پەیدا دەبێ که ئەمانیش دەچنەو سەر دانەوێلەو بەروبووم.

ب- بەلگەی دوو ئەوێه دەفەرموی: ﴿وَأَسْتَعْمَرَ كُمْ فِيهَا﴾ ئێوێ
 کردو بەئاوێ دانکەرەوێ ئیشی تێدا دەکەن، کشتو کالو پێشەسازیو
 بیناسازی تێدا ئەنجام دەدەن. جا که زەوی بەکاری ئاوەدانکردنەو بێو
 ئادەمیزادیش بتوانێ ئاوەدانی بکاتەو، ئەو بەلگەێه لەسەر ھەبوونی
 خودایەکی بەدیھێنەر و دانسا، که نەخشەێ ھەموو شتیکی کێشاو،
 ئادەمیزادی شارەزا کردو بۆ سرود وەرگرتن لەسروشت، عەقلو ھۆشی داو

به ناده میزاد: که بوونه وەر بۆ سوودی خۆی به کار بێنی، توانای داوه تی که ته صهرو فی تیدا بکا.

جا که پهروه ردگار ههه خۆی شیاوی په رستن بێ ﴿فَاسْتَغْفِرُوهُ﴾ داوا ب لیخو شبوونی لی بکهه بۆ نهوهی له تاوانی له وه پێشتان خوش بێ، ﴿تَمَّ تَوْبُوا إِلَيْهِ﴾ نه مجار بگه پێنه وه بۆ لای خودا، په شیمان بینه وه له تاوانه کاتنازو رو بکه نه به نندایه تی بۆ کردنو عه زمتان جه زم بێ له سهه نه گه پانه وه بۆ گونا ه له داها توودا، ﴿إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُجِيبٌ﴾ بیگومان خودای من له دروستکراوانی نزیکه به ره حه ته وه ضلی خۆی، شه و او زانایه به مه خلوقاتی خۆی، به فه ضلو ره حه تی خۆی وه لامی داوا ی ئاتا جان ده داته وه، وه کوو له شوینیکی تر دا ده فرموی: ﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي، فَإِنِّي قَرِيبٌ اجِيبْ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ﴾ البقرة/۱۸۶.

قهومه که ی به شپوه یه کی نه فامانه وه سه ره قانه وه لامی هه زه ته ی (صالح) یان دایه وه: ﴿قَالُوا: يَا صَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا﴾ وتیان: نه ی صالح! تو له وه پێش له ناو ئیمه دا شوینی هومید بووی! له ناو دلمان دا ریزو ته قدیرمان بۆ دانا بووی، هیوامان پیت بوو به ته ما بووین بییه گهور و ته گبیر که ره ریش سپیمان، چونکه زیره کیو بلیمه تی و عاقل مه ندی و سیر تیژی و لیها تو ویمان پتوه ده بین، ئیستا تو ئیمه ت نا هومید کرد، هه موو ئاوا تیکت برین، سه دمخابن ئیمه به ته ما بووین بییه پاشاو گهوره مان به لام و ئیسا هیوا براوت کردین.

نه مجار هۆکاری نا هومید بوونه که یانی لی دیاری ده که نه ده لێن: ﴿أَتَنْهَانَا أَنْ نَعْبُدَ آبَاءَنَا؟﴾ نه وه جله و گیریمان له وه لی ده که ی: که نه وه ی باو کتو با پیرانمان په رستویانه ئیمه ش بییه رستین؟ ده ته وی واز له په رستنی نه و بتانه بینین که باو کتو با پیرانمان په رستویانزو له سه ری راهاتوون؟ ﴿وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٌ﴾ ئیمه گومانی زورمان هیه ده رباری

بانگه وازی په کت: که بانگمان ده کهی بۆ یه کتاپه رستی، به راستی نه مه جیگای گومانه و دلمان لی پیس کردوی.

مه به ست لهم قسانه نه وه یه: ده لئین: ئیمه سوورین له سهر پابه ند بوون به بیرو باوه پری باوکئو باپیرانمان ههرگیز وازی لی ناهینین. نه مه ده ق له هه لوتیستی کافره کانی مه که که ده چی: که په یامی پیغه مبه ریان رت ده کرده وه ده یانگوت: ﴿اجعل الالهة الها واحدا، ان هذا لشیی عجاب﴾ ص/۵.

حه زه رته صالح وه لامی دانمه وه، وه لامیکی هیدی هیمنانه وه له سهره خو، هه لوتیستی دامه زراوی راده گدی نه ئی، به رده وامی خوئی له سهر په پره وه پرۆگرامی پیغه مبه رایه تی خوئی دوپات ده کاته وه. ﴿قَالَ: يَا قَوْمِ! أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي﴾ هه زه رته صالح وتی: نه ی نه تمه که م! من چۆن له خودا یاخی ده بم؟ چۆن واز له په یامی پیغه مبه رایه تی خۆم ده هینم؟ ده پیم بلین: من چی بکه م ئیوه چیم بۆ به باش ده زانن: نه گهر من له سهر ریبازنیکی حق به به له گم نیشانه ی راستو دروستم به ده ستموه بزو، دلنیابم: که نه وه په یامه ی پی ئیردراوم بۆ ئیوه م هیناوه حقه و راسته، ﴿وَأَتَانِي مِنْهُ رَحْمَةً﴾ ئیوه نه قدیری نه وه بکه ن: که من له خودا وه هیدایه ت دراوم له سهر به صیره ت به رچا ورونی هه نگا وه له ده نیم، پیغه مبه رم به راستی و خودا به فاضلو گه وه یی خوئی پله و پایه ی پیغه مبه رایه تی پی به خشیوم، سه یر بکه ن نه گهر من شوینی ئیوه بکه وم له خودا یاخی بیم ﴿فَمَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ؟﴾ کی من له عه زابی خودا ده مپاریزی؟ ﴿إِنْ عَصَيْتُهُ﴾ نه گهر من له خودا یاخی به به شوین ئیوه بکه وم واز له بانگه وازی په که م به ینم، بانگی ئیوه نه که م بۆ خودا په رستی، جله و گیریتان لی نه که م له به تپه رستی دلنیام سوو دم پی ناگه یه نن ﴿فَمَا تَزِيدُونِي غَيْرَ تَخْسِيرٍ﴾ جگه له خه ساره تمه ندی هیچی ترم بۆ زیاد ناکه ن، خه ساره تمه ندی له گۆرینه وه ی نه وه په یامه ی لامه، به و برپا

پروپوچهی لای ئیوه، واز هیئان له پیه یامی پیغه مبهرایه تیمو شوین کهوتنی ئیوه.

جا چونکه دابو نه پیتی پیغه مبهران له سه ره تاوه بانگه وازی کردنه بو خودا په رستی و پاشان ئیدیعا کردنی پیغه مبهرایه تی و درکاندنی نهوه: که نهو ره وانه کراوه و ئهرکی رابه ری پئ سپێرداوه. حه زه تی (صالح) یش عليه السلام پاش راگه یاندنی پیغه مبهرایه تیه که ی، داوای موعجیزه یان لی کرد، داوایان لی کرد، وتیان: نه گهر راست ده که ی پیغه مبهری، ده و شتریک لهو بهرده دهو بیته! حه زه تی صالح له خودا پارایم وه داوای به دیه یانی نهو موعجیزه یه لی کرد، پهروه ردگار موعجیزه ی بو هیئایه دی و شتر له بهردی ره قو ته ق هاته ده ره وه، نه مجار روی کرده گه له که ی و تی: ﴿يَا قَوْمِ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ﴾ ئه ی گه له که م! نه مه و شتریکه نیشانه ی راستی پیغه مبهرایه تی منه، و شتریکه خودا به موعجیزه دروستی کردوه، له هه موو و شتریکه تر جیا وازه له خواردنو خوارد نه وه ی دا له زۆری شیریدا، وه کوو له شوینیکه تر دا ده فرموی: ﴿إِنَّا مُرْسِلُوا النَّاقَةِ فِتْنَةً لَّهُمْ فَارْتَقِبْهُمْ وَاصْطَبِرْ وَبَنِيَّ أَنْ الْمَاءَ قِسْمَةً بَيْنَهُمْ كُلُّ شَرْبٍ مُّخْتَضِرٌ﴾ القمر/ ۲۷-۲۸.

﴿فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ﴾ مه ره خه سی بکه ن لی ی بگه پین له کو ی ده له وه پئ با بله وه پئ، شیرو ماسته که ی بو ئیوه و ئالفه که ی له سه ره ئیوه نه بی. ﴿وَلَا تَمْسُوْهَا بِسُوءٍ﴾ به هیچ شیوه یه ک خراپه ی له گه ل مه که نهو ده ستر بی مه که نه سه رو نه زیه تی مه ده ن، نه گهر نه زیه تی به ده نو ده ستر بی بکه نه سه ر ﴿فَيَأْخُذْكُمْ عَذَابٌ قَرِيبٌ﴾ نه وه سزایه کی نزیک خیرا یه خه تان ده گرئو له ناوتان ده با، سئ رۆژ زیاتر نابا عه زابی خودا دیته سه رتانو نیتر رزگار بووتان نابئ!

به لام گه له که ی ئامۆژگاریه که یان نه بیستو به درۆیان خسته وه، ﴿فَفَعَّرُوْهَا﴾ به ره زامه ندی هه موویان قیداری کوپی سالف هه لسا و شتره که ی

سهربرى، خۇبەزلزىنى و لەخۇبايى بوزو گالتە كردنيان بە ئامۇزگارى
 ھەر ھەشەكانى ھەزرەتى صالح گەيىشتە ئاستىك نەك ھەر ئەزىتەدان، بەلكو
 وشترە كەشيان سهربرى.

﴿فَقَالَ لَهُمْ تَمَتُّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَلِكَ وَعْدٌ غَيْرُ مَكْذُوبٍ﴾
 ھەزرەتى صالح پى گوتن: سى رۆزى تر بگوزەرتىنە لەزەتە خۇشى ژيان
 ۋە رىگرن لەجى ۋە رىگى خۇتاندا، تا سى رۆزى تر بژىنە ھەوا ھەلمۇن، پاشان
 عەزابى بە ئىشتان بۆ دى، عەزابى پەرۋەردگار لە بىختان دەردىنى، ئەو
 ۋادەيەكى ھەقو راستەو درۆى تىدا نى، ھىچ گومانتان لە ھاتنى دا نەبى!

ئەمجار باسى ھاتنى عەزابى ھەر ھەشە پى لىكراۋ دەكاۋ دەفەرمۇي:
 ﴿فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَحْنُ صَاحِبُوا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ برَحْمَةٍ مِنَّا وَمِنْ خِزْيٍ يُؤْمِنُونَ﴾
 جا كە كاتى ھاتنى عەزابى ئىمە ھاتە ئەوى ھەر ھەشەيان پى لىكراۋ
 روى دا، ھەورە بروسكەم سزى رىشەكەنيان بەسەردا درا، صالح
 شۆينكەتوانى لەگەلى بوون بەرە ھەمەتە مېھرەبانى خۇمان رزگارمان كردن،
 لەو عەزابە بە ئىشە قوتارىيان بو، لەرسوايى ۋە ناپە ھەتتى رۆزى قىر كەلى
 ئەمۇود رزگارمان كردن، ئەو نەفرىنە ۋە نازپازى سەرزەشتەي گەلى ئەمۇودى
 گرتەو ئەوان لى ۋە ھا بوون!!

﴿إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ﴾ خۇداي تۆ ئەمى موحەممەد! ئەو خۇدايەي
 گەلى ئەمۇودى بەو مەردە برد، خۇدايەكى بەتواناۋ بالا دەستە، دەتوانى
 ۋىنەي ئەو عەزابە توند تىش بەگەلى تۆ بگەيەنى، ئەگەر ئەوان بەردەوام بن
 لەسەر ئىنكارى سەر رەقى!!

﴿وَآخِذْ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ﴾ ئەو بوو:
 دەنگى فرىشتە، يان گرمەو نالەي عەزاب، گەلى ئەمۇودى گرتە دارو بەردى
 ۋە لەرزە ھىناۋ رايەتەكاندەو لەرزەي خستە دلۆ دەرونيانەو، چونكە ئەوانە
 ستەميان لەخۇيان كەردو كافرو سەر رەقو تەجاۋەز كار بوون، لە ئاكامى گرمەو

نالهی هه وره تریشقه و صاعیقه که دا هه موو نه وانهی بر وایان به حه زره تی صاّح نه کرد بوو سلار بوونه وه و جوّله یان لیّ برا، بوون به لاکه تۆپبوی فریّ دراو له سه ر زه وی.

﴿كَانَ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا﴾ نه وان به هۆی خیرا له نا و چوونیان ده تگوت: هه ر له دونیادا نه بوونو له مالّو ولاتی خوّیان دا ژیانیان به سه ر نه بر دوه. ئیشیان ته و او بوو، له کۆری ژبان وه ده ر نران، له ولات دا نه مان، به جوّریک هه ر وه کوو نه بووین، حالّو وه زعیان هات بوه زویان به جوّریک په ندیان لیّ وه ریگیرو هه موو عاقل مه ندیک پیان ته مبیّ بیی!

﴿أَلَا إِنَّ عَمُودًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ أَلَا بُعْدًا لِّعَمُودٍ﴾ بزائن: که گه لی شه موود به خودای خوّیان کافر بوونو پابه ندی فرمانو جله و گیریه کانی نه بوون، شوین په یامی پیغه مبه ره که یان نه که وتن، دووری له ره حمه تی خوداو نه فرینی خیدا له گه لی شه موود بی!

تییینی:

بپان له و شنانه ی له چپروّ که که وه رده گیرین:

۱- تۆبمو ئیستیغفار له تاوانو یاخی بوون هۆکاریکی خیرایه بۆ دوعا قبول بوون، چونکه خودا هه میشه له بهنده کانی نزیکه و ره حمو فه ضلی زتیره بۆیان، داواکاری ئاتا جان جی به جی ده کا.

۲- وشتره که موعجیزه یه کی سه رسورپه ینه ر بوو، چونکه له به ردیکی ره قو ته ق دروست کرابوو، که وه دی هات ئاوس بوو، دروست کرابوو له سه ر شیوه ی کاملی و زه لامی، یه کسه ر که هاته دی وشتریکی ته و اوو کامل بوو، روژیک هه موو ئاوی کانیاو یان بیره که ی ده خوارد وه، روژیکیش ئاوه که به شی گه له که بوو، شیر ی نه وه نده زۆر بوو به شی هه موو نه و خه لکه ی ده کرد!!

۳- دادپهروهی خوداو ره حمتو میهره بانی وا داخواز بوو: که صالح شوینکه وتوانی رزگار بکا، ده لّین: ژماره یان چوار هه زار کهس بوو. نه ته وهی شه موودیشی له ناو برد.

۴- وادهو به لّینی پیغه مبه ران راستو به جّیه، همره شه کانیاں دینه دیو خیلا فولو عده یان نابّی. بیگومان هه زره تی صالح همره هدی لی کرد بوون: که پاش سّی روژی تر عه زابیاں بو دی، له روژی چواره دّا شو عه زابه سامناکه یه خدی گرتن!

۵- عه زابه که یان به گرمه ناله یه ک، یان به صاعیقمو بومه له رزه یه ک بوو هه موویان بوون به لاشه ی بی گیانو لالو پال که وتوو. جا گرمه که یان گرمه ی جویرائیل بوو، یان دهنگیکی ناسمانی به هیز بوو یه کسدر دلّیان ته قی و خپ بوون.

جیروکی هه زره تی نبیره اهییم ﷺ

وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى قَالُوا
سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ فَمَا لَبِثَ أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِيزٍ ﴿٦٩﴾ فَلَمَّا
رَآ آيِدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً
قَالُوا لَا تَخَفْ إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمٍ لُوطٍ ﴿٧٠﴾ وَأَمْرَاتُهُ قَائِمَةٌ
فَضَحِكَتْ فَبَشَّرْنَاهَا بِإِسْحَاقَ وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ ﴿٧١﴾
قَالَتْ يَوَيْلَتَى أَأَلِدُ وَأَنَا عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلِي شَيْخًا إِنَّ هَذَا
لَشَيْءٌ عَجِيبٌ ﴿٧٢﴾ قَالُوا اتَّعَجِبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ رَحِمْتُ اللَّهُ

وَبَرَكْنَهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُمْ حَمِيدٌ مُّجِيدٌ ﴿٧٣﴾ فَلَمَّا ذَهَبَ
 عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ الْبُشْرَىٰ يُجَادِلُنَا فِي قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٤﴾
 إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّاهٌ مُّنِيبٌ ﴿٧٥﴾ يَتَابَرَهُيمُ اعْرِضْ عَنْ هَذَا إِنَّهُمْ
 قَدْ جَاءَ أَمْرٌ رَّيْكَ وَإِنَّهُمْ لَاتِهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ ﴿٧٦﴾

ئەمە چیرۆکی چوارەمە لەو چیرۆکانە: کە لەم سۆرەتەدا باسکراون،
 بێگومان چیرۆکی حەزەرەتی ئیبراھیم لەو پێش لەسۆرەتی (البقرة) دا باس
 کراوە!

حەزەرەتی ئیبراھیم لەقورئاندا زۆر جار باس کراوە، جاری وا ھەیە:
 لەگەڵ باوکێ گەلەکەیدا باس کراوە، لێرەدا لەتەکن چیرۆکی ئەو فریشتانە
 ناوی ھینراوە کە موزدە (ئیسحاق و یەعقوب) یان پێدا، ھەروا ھەوایی
 لەناوێردنی گەلی (لوط) یشیان پێ راگەیاندا، لەشونییکی تردا لەگەڵ
 ئیسماعیلی کۆپی باس کراوە.

ئەو شارو گوندانە حەزەرەتی (لوط) یان لێ بوو کەوتبوونە دەورووبەری
 شام، حەزەرەتی (ئیبراھیم) یش بۆ خۆی لەخاکی فەلەستین بوو، جا کە
 پەرورەدگار فریشتە عەزابی ناردن بۆ سەر گەلی لوط بەسەر ئیبراھیمدا
 تێپەڕێنە میوانی ئەو بوون! وەکوو دەفەرموی: ﴿وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ
 بِالْبُشْرَىٰ﴾ واتە: بێگومان فریشتەمان ناردن بۆ لای ئیبراھیم بەموزدەو:
 مزگینیمان دا بەئیبراھیمو خێزانی بەوێ: کە منداڵیان دەبێ!

عەطاو کۆمەڵیکی تر لەتابعین دەلێن: ئەو فریشتانە: جویرائیلو
 میکانیلو ئیسرافیل بوون. ھەندێکی تر لەرافەکەرانی قورئان دەلێن: لەگەڵ
 جویرائیلدا ھەوت فریشتە تر ھەبوون. ھەرچەندە لەراستی دا زانینی ئەم

جۆره شتانه پتویستی بهوه ههیه به نیگا و سروش بچه سپی و له رێگه ی خه بهری
صادیقه وه به ئیمه بگا، نه شگه ییشتوه!

به ههر حال قورئان ناماژه بۆ نه وه ده کا: که فریشته هاتوون و مزگینیان
به ئیراهیم خیزانی داوه به وه که کورپان ده بی، کورپه کهش نیسحاقه وه کوو
له نایه تی ژماره (۷۱) ی نهم سوره ته دا هاتووه ده فهرموی: ﴿فَبَشِّرْ نَاهَا
بِمَسْحَاقٍ... الْآيَةِ﴾ له شوێنیکی تریش دا ده فهرموی: ﴿وَبَشِّرْهُ بِغَلَامٍ
حَلِيمٍ﴾ الذاریات/ ۲۸.

هه ندیکیش ده ئین: مزگینی به که بریتی بوو: له فەوتاندن و له ناو بردنی
که لی لوط و رزگار کردنی هه زه تی لوط!
جا که فریشته کان هاتن ﴿قَالُوا: سَلَامًا﴾ وتیان: نه ی ئیراهیم! سلاوت
لی بی. ﴿قَالَ: سَلَامٌ﴾ (ئیراهیم) یش وه لامی دانه وه وتی: هه میسه سه لام
له سهر ئیوه بی.

﴿فَمَا لَبِثَ أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِئٍ﴾ په له ی کردو نه وه نه ده ی پی نه چوو که
گوێره که یه کی قه له وی برژیندرای هی ناو خسته به بهر ده میان بۆ نه وه ی لی ی
بخۆن! گوشتی نهم گوێره که یه له سهر به ردی گهرم برژابوو. له شوێنیکی تر دا
ده فهرموی: ﴿فَرَاغَ إِلَى أَهْلِهِ فَجَاءَ بِعِجْلٍ سَمِينٍ، فَقَرَّبَهُ إِلَيْهِمْ، قَالَ: أَلَا
تَاْكُلُوْنَ؟﴾ الذاریات/ ۲۶.

نهمه ش ناماژه بۆ نه وه ده کا و به لگه یه له سهر نه وه: که نه و گوێره که
برژیندراوو ناماده کرا و بوو بۆ میوان، ده شگونجی له کاتی گه ییشتنی
فریشته کان به گورجی و خیرایی برژیندرایی!

﴿فَلَمَّا رَأَىٰ أَن يُدْبِرَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ نَكَّرَهُمْ، وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً﴾ جا که
بینی میوانه کان ده ستیان بۆ خواردنه که نابهن، وه کوو میوانی ناسایی
ده ستیان بۆ خواردنه که نه برد، هه زه تی ئیراهیم لییان به گومان که وتو پی ی

وانه بوو نه وانه میوان بن! له دلدلدا لییان ترساو بژی ناشکرا بوو نه وانه
ناده میزاد نیزو وی ده چی فریشته ی عذاب بن.

﴿قَالُوا: لَا تَخَفْ إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمٍ لُّوطٍ﴾ وتیان: نهی نیبراهیم!
مه ترسه ئیمه نامانه وی زیان به تو بگه یه نین، ئیمه نیردراوین بو له ناوبردنی
گه لی لوط. ولاتی گه لی لوط نریک بوو لهو شوینه ی: که هزره تی
نیبراهیمی لی بوو.

﴿وَأَمْرُهُ قَائِمَةٌ فَضَحِكْتُ﴾ خیزانی نیبراهیم له پاش په رده یه که وه
راوه ستابوو به جوریک که چاوی له فریشته کان بوو، یان همر راوه ستابوو له پیش
میوانه کازو خزمه تی ده کردن، به بیستنی قسه کانیاو دلنیا کردنیان بو
نیبراهیم که یف خوش بوو پیکه نینی لی برژا، یان به بیستنی هه والی
له ناوبردنی گه لی لوط که یف خوش بوو، چونکه دژی کرده وه کانیاو بوو،
کوفرو بی دینیو سمر ره قییاو ناشکراو نومایان بوو. ﴿فَبَشَّرْنَاهَا بِإِسْحَاقَ،
وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ﴾ له سمر زویانی فریشته کان موژده مان به خیزانی
نیبراهیم دا: کورې ده بی نوای ده تین نیسحاق، نهم کورې ده ژیاو ته مهن درژ
ده بی دواپی کورپکی ده بی نوای لی ده نی یعقوب! نیتر خیزانی نیبراهیم
هاواری لی هه ستاو له خوشیاو قیزاندی ﴿قَالَتْ: يَا وَيْلَتَى أَلُلِدْتُ وَأَنَا عَجُوزٌ﴾
وتی: نای چند سیره، نای که جیگای سمر سوپمانه چون من مندا لم ده بی،
وه لحال نه من پیره ژنم، په کم که وتوو وه که وتومه حاله تی نه زوکی یه وه ﴿وَهَذَا
بِعَلَىٰ شَيْخًا﴾ نه وه ش میړده که مه ده بینن پیره میړدیکې به سالا چروه،
به روا له ت هاو ته مه نانی نه و مندالیان نابن ﴿إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ﴾ به راستی
نه وه ی بیستم شتیکی سه یرو سه مه ریه، چونکه چون پیره ژنیکو
پیره میړدیکې به سالا چروی وه کوو منو میړده که مندالیان ده بی؟! ﴿قَالُوا:
أَتَعْجَبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ﴾ فریشته کان وه لامیان دایه وه وتیان چون تو له قه زاو
قه ده ری خودا سهرت سوپ ده مینی؟ چون نه وه ت به لاوه سیره که به پیری

مندالتان ببی؟ نموه کاری خودایه و یستو ئیراده ی نموه: که هیچی لی عاصی نابی، ﴿رَحْمَةُ اللَّهِ وَبُرْكَاتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ﴾ نموه ره حمه تی خودایه و بده که تو خیری نموه به سمر ئیوه و نهی خانه واده ی پیغه مبرایه تی!! هیچ عه جایه ب نیه: که خودا شتیک به ئیوه به خشی که نایدا به که سانی ترا!

بیگومان پیغه مبرایه تی له خانه واده ی حه زره تی ئیبراهیم دا بمرده وام بوو، هدر له نموه و درویتی حه زره تی ئیبراهیم تا روژی قیامت پله و پایه ی پیغه مبرایه تی بمرده وام بوو! ﴿إِنَّهُ حَقُّ مَجْدٍ﴾ بیگومان پهره و ردگار له سمر هه موو کرده و هیه کی سوپاس کراوه، شیاوی هه موو حه ملو سوپاسیکه، زاتو صیفاتی پیرو زو موباره که، خیرو ئیحسانی زرو فراوانه، نمو زاته سوپاسکراو به زرو پیرو زه. به خشنده و خاوه ن عه طایه.

﴿فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ الْبُشْرَى يُجَادِلُنَا فِي قَوْمِ لُوطٍ﴾ جا کاتیک ترسو خوف له ئیبراهیم ره و بیه و، موژده ی خوشی بیستو گوئی له موژده دانی فریشته کان بوو که موژده ی بونی کورپان پیدا، زانی: که نموانه فریشته ی عه زابن بو گه لی لوط. دهستی کرد به موناقه شه له گه ل فریشته ی ئیمه دهرباره ی به هیلاکبردنی گه لی لوط، وتی: چون ئیوه نمو گه لو ولاته له ناو دهبه ن؟ لوط له ناویان دایه، ناخر نه ویش بمرده که وئ.

﴿إِنَّ إِبْرَاهِيمَ حَلِيمٌ أَوَّاهٌ مُنِيبٌ﴾ بیگومان ئیبراهیم پیاوکی له سهره خوو هیمن بوو، په له ی نه ده کرد له تو له ستاندنه و نهی نمو که سانه ی خراپه یان له گه ل ده کرد، زور به زه یی به خه لکدا ده هاته و، شاخو تو فی زور بوو: که بیدیا به خه لکانی دیکه تووشی نار هه تی بوون، هه موو شتیکیشی ده گه پرانده و به بو لای خودا، هه میشه تو به و ئیستیغفاری ده کردو ده یه و یست نمو کارانه بکا که خودا پی خوشه، جا دلنرمی و خوشه و یستی بو خه لک پالی پیوه نا: که

موجاده له له گهل فریشته کان بکا، به هیوای نه وه: که خودا عه زاب له سهر
 گه لی لوط هه لښگریو نه وانیس تویه بکه نو نیمن بهینن!
 فریشته کان وه لامیان دایه وه و تیان: ﴿يَا اِبْرَاهِيْمُ! اَعْرِضْ عَنْ هٰذَا﴾
 نهی ئیبراهیم! واز لهو جیدالو مونا قه شهیه بینه، چی دی دهر باره ی گه لی
 لوط داکو کی مه که ﴿اِنَّهُ قَدْ جَاءَ اَمْرٌ رَبِّكَ﴾ شه ننو حال وایه: بیگومان
 فرمانی خودای تو هاتو وه و بریار دهر چو وه بدله ناو بردنی گه لی لوطو هاتنی عه زاب بو
 سهریان، ﴿واَنَّهُمْ آتٰیهِمْ عَذَابٌ غَیْرُ الَّذِیْ دَعَوْا﴾ بیگومان گه لی لوط سزایان بو دنو
 سزاکش گه رانه وی نیه، چه ندیک مونا قه شهو جیدال بکه ی بی سووده.

چیروکی هه زره تی لوط له گهل نه ته وه که ی دا

وَلَمَّا

جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِیِّئَۢمۡ بِهِمۡ وَصَاقَ بِهِمۡ ذَرَعًا وَقَالَ هٰذَا
 یَوْمٌ عَصِیْبٌ ﴿۷۷﴾ وَجَآءُهُ قَوْمُهُ یُتْرَعُونَ اِلَیْهِ وَمِنْ قَبْلُ کَانُوْا
 یَعْمَلُوْنَ السَّیِّئَاتِۃَۤ اَقَالِ یَقُوْمُ هٰۤؤُلَآءِ بَنَآئِیۡ هٰۤؤُنَّ اَطْهَرُ لَکُمۡ
 فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَلَا تُخْزَوْنِ فِی ضِیْفِیۡۤ اَلْیَسَ مِنْکُمۡ رَجُلٌ رَّشِیْدٌ
 ﴿۷۸﴾ قَالُوْا لَقَدْ عَلِمْتَ مَا لَنَا فِیۡ بَنَاتِکَ مِنْ حَقٍّ وَاِنَّکَ لَتَعْلَمُ مَا نُرِیْدُ
 ﴿۷۹﴾ قَالَ لَوْ اَنَّ لِیۡ بِکُمۡ قُوَّةٌ اَوْ اٰوِیۡۤ اِلَیۡ رُکْنٍ شَدِیْدٍ ﴿۸۰﴾ قَالُوْا
 یَلُوْطُ اِنَّا رُسُلُ رَبِّکَ لَنَ یَصِلُوْا اِلَیْکَ فَاَسْرِ بِاَهْلِکَ بِقِطْعٍ

مَنْ أَلِيلٍ وَلَا يَلْنَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلَّا أَمْرًا نَكَ إِنَّهُ مُصِيبُهَا
 مَا أَصَابَهُمْ إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ أَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ ﴿٨١﴾
 فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا
 حِجَابًا مِّن سِجِّيلٍ مَّنْضُودٍ ﴿٨٢﴾ مُسَوَّمَةً عِندَ رَبِّكَ
 وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بِبَعِيدٍ ﴿٨٣﴾

ئه مه چیرۆکی پێنجه مه لهو چیرۆکانه ی له م سوره ته دا باس کراون،
 نهویش چیرۆکی هه زه ته ی لوگه له گه له گه له کهی دا.
 گه لی لوط نه هلی سه دوومی ئوردن.

ئینو عه بباس ده فهرموئ: فریشته کان له لای هه زه ته ی ئیبراهیمه وه
 روشتن بۆ لای لوط (که برازای ئیبراهیم بوو) له نیوان شوینی ئیبراهیمو
 شوینی لوطدا چوار فرسه خ بوو. که چوونه لای لوط. له شیوه ی کوری تازه
 پێگه یشتوو بئ موو، شیوه روخساریان له وهری جوانی و شوخو شهنگی دا
 بوو. هه زه ته ی (لوط) یش نه یزانی: که فریشتن.

ده فهرموئ: ﴿وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِئًا بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذُرْعًا﴾ که
 فریشته کانئ ئیمه له شیوه ی کوری تازه پێگه یشتودا هاتنه لای لوط، زۆری
 پئ ناخۆش بوو، خه مو په ژاره دایگرت، ههستی کرد: که ناتوانئ میوانداریان
 بکا، چونکه ترسا له وه ی: که گه له کهی پێیان بزانشو په لاماریان بدهن،
 ده ستریزیان بکه نه سهر. ﴿وَقَالَ هَذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ﴾ وتی: ئه مه روژیکێ
 سه ختو دژواره تی کهو تووم، ئه مرۆ ته نگانه یه و تووشی به لایه کی گه وه
 بووم!

﴿وَجَاءَهُ قَوْمُهُ يَهْرَعُونَ إِلَيْهِ﴾ جا که گهلی لوط زانیان: که مالی لوط
 نهم کوره تازه پیگه یشتوانه تی دانو میوانی مالی (لوط)ن، بهه له داوازو
 راکردن به ره مالی لوط راجمین، که یفخوشر و تهرده ماخ بوون بهو هه والهو
 ده یانه ویست زوو بهر په لانیان بکهون سواریان بن، نه مهش شتیکی ئاسایو
 عاده تی بور لایان، چونکه ﴿وَمَنْ قَبْلُ كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ﴾ له پیش
 هاتنی نهم میواناندا دابو نه پیتی هه تیویازی لایان باو بوو، نهو کرده وه
 ناشیرینه یان نه نجام ددها، نهم عاده ته یان لی بیوه خو وازیان لی نه ده هیئا،
 ته ناندت کاتی عه زابیان لی گیرا له سهر نهو حالته ناشیرینه بووزو
 سهرگرمی نهو هه تیو بازیه بوون. وه کوو له شوینیکی تردا ده فهرموئ: ﴿اِنَّكُمْ لَتَاْتُونَ الرِّجَالَ، وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ، وَتَاْتُونَ فِيْ نَادِيَةٍ﴾
 المنکر ﴿العنکبوت/۲۹.

﴿قَالَ: يَا قَوْمِ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي هُنَّ اَطْهَرُ لَكُمْ﴾ لوط روی تیکردنو وتی:
 نهی گه لو هوزه کهم! نهوانه کهه کانمن، واته: ئافره تی گه له کهی مه بهست،
 چونکه پیغه مبهر بو نه ته وه کهی وه کوو باوک وایه، نهوه کهه کانمن ماره یان
 بکهنو بچنه لایان نهوانه بو ئیوه پاکو خاوین تر و باشترن له وهی خهریکی
 نهو کاره ناشیرینه بن، ماره کردنو خیزان پیکه وه نان سوودی زیاتره بو ئیوه
 له دونیاو قیامه تدا، وه کوو له نایه تیکی تردا ده فهرموئ: ﴿اَتَاْتُونَ الذِّكْرَانَ مِنْ
 الْعَالَمِينَ، وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ، بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ
 عَادُونَ﴾ الشعراء/۱۶۵-۱۶۶.

موجاهیدو قه تاده هی تریش وتوویانه: هیچ کامی لهو ئافره تانه کچی
 لوط نه بوون، به لکرو ئافره تی گه له کهی بوون، هه موو پیغه مبهر تیکیش باوکی
 نوممه ته که یه تی.

ئیبنو جو ره یج ده لی: فهرمانی پی کردن: که ئافره ت مساره بکهن، نه ئ
 ئافره تی بو رانواند بن!

سه عیدی کوری جوبه یر ده لی: مه بهستی نه وه یه: که ئافره تی گه له که ی
هه موویان کچی نه وزو نه و باو کییانه!

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ﴾ له خودا بترسنو خۆتان له سزاو عه زابی پیاریزن، ﴿وَلَا تُخْزَوْنِي فِي ضَيْفِي﴾ هه یاو ئابروم مه بهن، ده سترژی مه که نه سه
میوانه کانم، خه جاله تو چاو به ره و ژیرم مه کهن سوکایه تیکردن به میوانه کانم
سوکایه تیکردنه به خودی خۆم!

﴿أَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ﴾ ئایا له ناو ئیوه دا پیایوکی داناو عاقلمه ندی
تیدا نه: نامۆزگارییه کانم وه برگریو به قسم بکاو واز له و شتانه بینئ: که
جلمو گیریتان لی ده که مو شاره زاتان بکا بو ریگای راستو دروست؟؟

﴿قَالُوا: لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَالَنَا فِي بَنَاتِكُمْ مِنْ حَقٍّ، وَإِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا تُرِيدُ﴾
هه موویان رویان کرده هه زه تی لوطو وتیان: بیگومان تو له وه پیش زانیوته:
که ئیمه کارمان به کچه کانت نیه و ئاره زۆمان له ئافره ت نه، که وای چ
سوودیك نه له وه ی که ده یلی ئی: ئیمه ته نه کارمان به نیره، تو بوخوشت
ده زانی ئیمه چیمان ده وئ، ئیتر چ سودیك هه یه له دیواره کردنه وه ی نه و

جۆره قسانه؟؟ واته: ئیمه سوورین له سه ره هه تیوبازی وازی لی ناهینین!
﴿قَالَ: لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةٌ أَوْ آوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ﴾ لوط به گه له که ی
وت: نه کهر من هیزو توانایه کی وه هام ببوایه بمتوانیایه بهرگری بکه م، یان
هۆزیک ی شه رکهرم ببوایه پشتم بگریو یارمه تیم بداو شهرو ناشووبی ئیوه ی
لی دوور بخستمایه وه بهرهنگاریم ده کردنو نه م ده هیشتن به ئاواتی خۆتان
بگهن.

دوای پهیدا بوونی نه م ترسو له زه ی که و تبه ناو دلۆ دهروونی
(لوط) وه ده رباره ی میوانه کانی، دوای نه وه ی لوط ته نگه تاو بوو، فریشته کان
په رده یان له سه ره خۆیان لاداو موژده ی رزگار بونیان پی داو ﴿قَالُوا: يَا لَوطُ! إِنَّا
رُسُلُ رَبِّكَ﴾ وتیان: نه ی لوط! مه ترسه و نه و غه مو په ژاره یه له دلۆ دهروونی

خۆت دهره یهائی ئیمه فروستاده ی خودای تۆین، ئیمه فریشته یینو رهوانه کراوین بۆ شهوی تۆ رزگار بکهین له شهرو خرابی نه مانه و له ناویان بهرین.. هیچ مه ترسه و خدمت نه بێ ﴿لَنْ يَصِلُوا إِلَيْكَ﴾ نهوانه ناتوان خرابه و شهرو نه گبه تی خۆیان به تۆ بگه یه نن، سوکایه تیت پێ بکه ن، نابرو ناموست به رن، ئیتر له و کاته دا خودا چاوی نه و هه تیویازانه ی کوێر کردو که سیان نه ده بیینی وه کو له سوړه ی (القمر) دا ده فهرموئ: ﴿وَلَقَدْ رَاودُوهُ عَنْ ضَيْفَةِ فَطْمَسَا اَعِيْنَهُمْ﴾.

﴿فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلَّا أَمْرُكَ﴾ نه تۆ خۆتو ماله خیزانت که شهو راشکاو زوربه ی زۆری تیپه ر بوو پیش به ربه بیان خۆتان رزگار بکه نو له شار ده رچنو هه لێن: که ستان ئاوپ نه داته وه، نه وه کوو دیمه نی عه زابی سامناک ببینی و زه نده قی بجی، هه مووتان شار به جی بیلن، جگه له ژنه که ت: که خیانه تی لی کردی، نه و له گه ل ده رچوه کان نه بێ ﴿إِنَّهُ مُصِيبُهَا مَا أَصَابَهُمْ﴾ به ته نکید نه و عه زابه ی تووشی گه له سه مکاره که ت ده بی، ده بی ژنه که شت بگریته وه، ده بی نهویش نه و عه زابه بجیژی! نیوه به شه و ده رچن چونکه ﴿إِنْ مَوْعِدُهُمُ الصُّبْحُ﴾ بیگومان کاتی له ناو بردنی نهوان به یانی یه و هه ر که سی له شاردا بمینیته وه له ناو ده چی عه زابه که دوا فه جر ده ست پێ ده کا کاتی خۆره لاتن، وه کوو له شوینیکی تردا ده فهرموئ: ﴿فَاخْذْتَهُمُ الصُّبْحَةَ مَشْرِقِينَ﴾ الحجر/۷۳.

ده شگونجی خطابه که ی هه زه رته ی لوط له گه ل میوانه کاندا بووبی، واته: روی کرده نه و کۆمه له گه نجه ده و چاو جوانو شوخو شه نگانه، که له دیدی هه زه رته ی لوطدا نهوانه خاوه ن هیژو توانا بوونو ئاواتی خواست که بیانن توانی یاه یارمه تی به نه و پشته ی بگرنو به هه موویان به رگری له و کاره ناشینه بکه ن. خه مو نا ره هه تی لوط گه ییشتبه و ئاستیک شه وه ی له بیر

چویه وه که خودا پشتیوانیه تی، بۆیه پیغه مبه ر ﷻ ده فمر موی: (رحمة الله على لوط لقد كان يأوى الى ركن شديد)

هۆی هه لبراردنی ئەم کاته بۆ هاتنی عهزاب بۆ سدریان، ئەوه بووه لهو کاته دا هه موویان له مالو شوینی خۆیان دا کۆبونه وه.

ریوایه ت کراوه: که به (الوط) یان گوت: ﴿إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصَّبْحُ﴾ لوط وتی: ده مهوی عهزابه که زووتر بی، پیم خۆشه پاش سه عاتیکی تر عهزابه که یان بۆ بی، فریشته کان وتیان: ﴿أَلَيْسَ الصَّبْحُ بِقَرِيبٍ؟﴾ رافه که رانی قورنان ده لێن: هه زه ته تی لوط که ئەم قسانه ی بیستن به شمو له گه ل مالو مندالیا ده رجوون! ﴿فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا﴾ جا کاتی فهرمانی ئیمه به سزادانیان هاتو وه ختی نازل بوونی عهزابه که هات له کاتی خۆره لاتندا ویستو ئیراده ی ئیمه هاته دی ﴿جَعَلْنَا عَلَيْهَا سَافِلَهَا﴾ شاره که مان ژێرو زه بهر کرد لای سه روی که دانیش توانی له سه ری ده ژیان خستمانه ژێره وه؛ واته: خاکه که مان هه لگیرایه وه به زه ویمان دا برده خوار!

﴿وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ مَنْضُودٍ﴾ وێرای ئەو هه له وگیریه بهرده بارانمان کردن، به ردی سواله تمان به سه ردا باراندن، به ردو گلی جۆش خواردومان به سه ردا باراندن، هه ندی لهو بهردانه لکابوون به هه ندیکانه وه، واته: یه ک به دوای یه کدا باراندمان. واته: ئەوه نده مان به رد به سه ردا باراندن تا بهرده کان که له که بوون.

﴿مُسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ﴾ ئەو بهردانه نیشانه دار کرابوون بۆ سزاو عهزاب، بهرده کان نیشانه یه کی تایبه تیان پتوه بوو له لایه ن خودا وه، بۆ ئەو شوینه دیاری کرا بوون، له به ردی سه رزه وی جودا بوون!

﴿وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بِبَعِيدٍ﴾ ئەو جۆره عهزابو بهرده بارانه دوور نیه تووشی سته مکارانی گه لی توش ببی ئەی موحه ممه د!

یان نهو شارو گوندانه ی ئاوا ژئرو زه بهر کرانو بهرده باران کران
لهسته مکارانی گه له که توه دوور نیه، نهو شوینه له شاری مه که هه نزیکه و
ئیه له گه شتو هاتو چۆتاندا به شهوو بهروژ به سه ر نهو شوینه دا دینو ده پۆن
وه کوو له شوینیکی تردا ده فرموی: ﴿وَانْكُمْ لَتَمْرُونَّ عَلَيْهِمْ مَصْبِحِينَ، وَبِاللَّيْلِ
اَفْلَا تَعْقِلُونَ؟﴾ الصافات/ ۱۳۷-۱۳۸.

به کورتی له سبه یینی نهو روژه دا: که بریار درابوو بۆ له ناو بردنی گه لی
لوط، فریشته ی تایبه تی: (جویرانیل) به هیرو توانای خوا پیدای نهو ولاته ی
به رز کرده وه بۆ حه واکوتایه وه به زه وی داو ناداری به سه ر پاداره وه نه هیشت!
نهو شارو گوندانه ی که بهر نه م عه زابه که وتن پینج گوند بوون؛ سه دروم
(شاره دیرینه که یانبوو)، عامورا، دادوما، ضفوة، قه ته م.

نه م عه زابه دوو تایبه ته ندی تیدا بوون:

یه که م: خاکه که ژئرو زه بهر کرا، به م جوړه زه ویه که یان هه لکه ندر او تا
نزیکی ئاسمان به رز کرایه وه نه م جار کوترایه وه به زه وی دا.
دوو وه م: نه م هه لکه نندو به ردا نه وه له و خاکه دا روی دا: به بی نه وه ی گوندو
شاره کانی جیرانیان تۆزیک جوله یان پی بکه وی.
نه م جار زیان نه گه یشتن به لوطو ها وه لانی هه رچه نده له و شوینه نزیک
بوون نه مه ش موعجیزه یه کی تره.

که ده فرموی: ﴿وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بِعِدَّةٍ﴾ هه ندی له راقه که ران پییان
وایه: مه هه ست به (الظالمین) گه لی لوطه واته: نهو عه زابه به شیوه یه ک برو
گه لی لوطی هه له نه کردو یه که سه ر پیکای.

له لایه کی تره وه نهو عه زابه و به و شیوه، په ندو عیبه رته بۆ هه موو
سته مکاریک له دانیش توانی مه که و شوینی تریش.

پیغه مبه ر ﴿﴾ له فرمووده یه کی تردا ده فرموی: (سیکون فی آخر امتی
قوم یکتفی رجالهم بالرجال، ونساؤهم بالنساء، فاذا کان ذلک فارتقبوا عذاب

لوط، ان یرسل الله علیهم حجارة من سخیل) نه‌مجار پیغه‌مبدر ﷺ نه‌مدی
خوینده‌وه ﴿وما هی من الظالمین ببعید﴾!!

جیروکی حه‌زره‌تی شوعه‌یب ﷺ

﴿وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُ

شُعَيْبًا قَالَ يَتَقَوَّمُ عِبْدُوا اللَّهِ مَا لَكُمْ مِّنْ إِلَهِ غَيْرُهُ

وَلَا تَنقُصُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ إِنِّي أَرَبُّكُمْ بِخَيْرٍ

وَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُّحِيطٍ ﴿٨٤﴾ وَيَتَقَوَّمُ

أَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخَسُوا

النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٨٥﴾

بَقِيَّتُ اللَّهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ

بِحَفِيفٍ ﴿٨٦﴾ قَالُوا يَشْعَبُ أَصْلَوْتَكَ تَأْمُرُكَ أَنْ

تَتْرَكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ

إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ ﴿٨٧﴾ قَالَ يَتَقَوَّمُ أَرَأَيْتُمْ إِنْ

كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَرَزَقْنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَا أُرِيدُ أَنْ

أُخَالِفَكُمْ إِلَىٰ مَا أَنهَكُمْ عَنْهُ إِن أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ

مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿٨٨﴾
 وَيَقَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَ
 قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِنْكُمْ
 بِبَعِيدٍ ﴿٨٩﴾ وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي
 رَحِيمٌ وَدُودٌ ﴿٩٠﴾ قَالُوا يَشْعِبُ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ
 وَإِنَّا لَنَرُّكَ فِيْنَا ضَعِيفًا وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ وَمَا أَنْتَ
 عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ ﴿٩١﴾ قَالَ يَقَوْمِ أَرَهْطِي أَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ
 اللَّهِ وَاتَّخَذْتُمُوهُ وَرَاءَكُمْ ظَهْرِيَا إِنَّ رَبِّي بِمَا تَعْمَلُونَ
 مُحِيطٌ ﴿٩٢﴾ وَيَقَوْمِ أَعْمَلُوا عَلَى مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَمِلٌ
 سَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ
 كَذِبٌ وَارْتَقِبُوا إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ ﴿٩٣﴾ وَلَمَّا جَاءَ
 أَمْرُنَا نَجَّيْنَا شُعَيْبًا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَأَخَذَتْ
 الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دِيارِهِمْ جَثِمِينَ ﴿٩٤﴾
 كَأَن لَّمْ يَغْنَوْا فِيهَا أَلَا بَعْدَ الْمَدِينِ كَمَا بَعْدَتْ ثَمُودُ ﴿٩٥﴾

ئه مه چیرۆکی شه شه مه لهو چیرۆکانه ی له م سوره ته دا باسکراون. ئه م
چیرۆکه له وه پێش له سوره تی (الاعراف) دا به شیوه یه کی تر باسکراوه، له هه ر
دوو شوینه که دا ئه حکامو یاسای تایبه تی له خۆ گرتوون؛ به بێ ئه وه ی دژایه تی و
نیختلافی له ناوه رۆکی چیرۆکه که دا پهیدا کردبێ. چیرۆکه که لیڤه دا ئه وه ی
له خۆ گرتووه: که حه زره تی شوعه یب په یامی خۆی به گه له که ی گه یانندو
موناقه شه ی له گه ل کردنو ره دی دانوه، پاشان هه ره شه ی به هاتنی عه زاب بۆ
سه ربان لی کردن، عه زابه که ش هاتو سه ربیچیکارانی له ناو به ردو
موسولمانه کانیش رزگاریان بوو.

مه دیه ن: ناوی شارێکه که وتۆته نیوان ولاتی حه جزو ولاتی شام نزیک
شاری (معان). ده لێن: مه دیه نی کۆری ئیبراهیم دروستی کردوه. ده فهرموئ:
﴿وَالِی مَدِیْنٍ اُخَاهُمْ شُعَیْبًا﴾ ناردمان بۆ سه ر دانیشتوانی شاری مه دیه ن بیری
خۆیان له نه سه بدا: شوعه یب. که له به ریزترین بنه ماله و خانه واده ی ئه و
گه له بوو. کردمان به پیغه مبه رو ره وانه مان کرد بۆ سه ربان تا په یامی خودایان
بێ بگه یه نی.

که هاته سه ربان بانگه وازی کردن: ﴿قَالَ: يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ
إِلٰهِ غَیْرِهٖ﴾ وتی: ئه ی گه له و هۆزه که م! عیباده تی خودا بکه ن، به س ئه و
په رستن، هاوه لی بۆ دامه نین، جگه له خودای پهروه ردار هه یج شتیکی تر نه
شیایو خودایه تی بێ، هه ر ئه و خودای ئیوه یه و خودای ترتان نه.

ئه مه دابو نه پێتی پیغه مبه رانه سه ره تا بانگه وازی بۆ یه کتا په رستی
ده که ن، چونکه یه کتا په رستی بنه مای سه ره کی ئیمان و باوه ره، ئه م جار
به گویره ی پتو یستو گرنگی فه رمان و جله و گیرییان ئا راسته ده که ن، بۆ یه
حه زره تی شوعه یب دوا به دوا فه رمان به یه کتا په رستی، جله و گیری لی کردن
له ته راز و بازی و دزی و فزی له کیشانو پێوان دا، چونکه دانیشتوانی شاری
مه دیه ن خوویان به و دیارده ناشرینه وه گرتبوو ﴿وَلَا تَنْقُصُوا الْمِكَالَ

والمیزان ﴿ که ده پیونو ده کیشن بو خه لک دزی تیدا مه کهن، به ته واوی حه قی
خویان بده نی، ته رازوبازی و قسناغ چو وکی مه کهن، واز له م دابو نه پرتیه
ناشرینه تان بینن، چ بفروشن چ بکرن نامیری پیوانه و کیشانه تان ته واو بو و
که مو کوری تیدا مه کهن!

﴿إِنِّي أَرَاكُمْ بِخَيْرٍ﴾ نه وه ده تان بینم خاوه ن رزقو رۆژی زۆرو زه به بنده ن،
هیچ پیوستیتان به م دزی گزیه نیه، حه و بجه تان به خواردنی مالی خه لک
نی به به تال!

﴿وَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُحِيطٍ﴾ نه من ترسی نه وه م هیه که
به هوئی سه ریچی کردنتان بو فرمانی خودا نه و نازو نیعمه ته تان لی
بسه ندرتیه وه، ههروه ها ده ترسم عه زابیکی سه ختو دژوار ده وه ره تان بدارو
تیکتانه وه پیچی و کهستان رزگاری نه بی، یان عه زابی ریشه کیشتان دیته سه رو
ده وه ره تان ده دا، یان عه زابی دۆزه خ له قیامه تدا.

﴿وَيَا قَوْمِ أَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ﴾ نه ی گه لو هۆزه که م! پیوانه و
کیشانه تان داد پهروه رانه بی، زیادو که می تیدا مه کهن، به ته واوی مانی
خه لکی بده ن، هه له به ته نه گهر مافی خه لک بده ی به ته واوی پیوسته توژی
زیادیه کی بخه یه سه ری، نه مه یان قهینا کا به لکوو پیوسته.

نه مجار جله و گیریان لی ده کا له وه ی که که مو کوری له هیچ شتی کدا
نه کهن، ده فهرموئ: ﴿وَلَا تَبْخُسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ﴾ واته: خوتان بیاریزن: که
سته مو ناحه قی بکهن له مافی خه لکدا ره خنه له کالای خه لک مه گرن له نه رخ
دامه شکیئن بو نه وه ی به به های که م لییان بکرن، نه مه ش دابو نه پرتیکی
ناشیرینو ناپه سه بنده!

﴿وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ﴾ هه ول مه ده ن به نه نه قه ست به ره ره وه ندی
دیزو دونیای ناده میزادان تیک بده ن، نه خلاقو ره وشتی خه لک فاسید
مه کهن، چه ته بی و ریگری مه کهن، واته: کاروباری خه لک په ک مه خه ن

به مه بهستی ئیفسادو زیانگه یاندن به ئاده میزاد. به لام بری کارو کرده وه ههن به پروالته به ئیفساد داده نرین وه لی له راستی دا بو ئیصلاح به رژه وهندی ده کرین: وه کوو برینی داره ستان به ره لالا کردنی به نداوو سوتاندنی داره ستان جه ننگه لستان له کاتی جهنگو شهرو هه رادا ئهم جوړه کارانه ناچنه خانە ی ئیفساده وه چونکه به ئه نقه ست به مه بهستی به کخستنو ئیفساد ئه نجام نادرین به لکوو بو به رژه وهندی گه لو ولاته، یان واده بی به هه له کاریکی ئیفساد ئامیز ئه نجام ده دری ئه مهش ناچیته چوار چیوه ی چله وگیری ئایه ته که وه..

﴿بَقِيتُ اللّٰهَ خَيْرٌ لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ﴾ ئه وه ی بۆتان ده مینیته وه له قازانچو سوودی هه لال، دوا ی گۆرینه وه و فروشتنی کالاکانتان به پێوانه و کیشانه ی ته و اوو ریکو پیکو داد و هه رانه ئه وه زۆر باشتره له و ماله هه رامه ی به وه ی ته رازو بازی گزی و فزی له پێوانه و کیشانه دا یان کردنی فرتو قیلی تر له و ماله دا ده ستان ده که وێ.

ئهو قازانچه ی له ریگه ی هه لاله وه ده ستان ده که وێ زۆر پیروژ تره : به مه ره جیک ئیوه موسولمان بن. چونکه ئیمان و باوه ر دێو ده روون له ته ماع و ره زیلی پاک ده کاته وه، ره وشتی سه خاوه تو هاریکاری به خشش له ده روون دا ده رسکینی.

﴿وَمَا اَنَا عَلَیْكُمْ بِحَفِیْظٍ﴾ من چاودێرو ره قیب نیم به سه ره کرده وه کانتانه وه، ناتوانم مه نعتان بکه م له کردنی ئهو کاره ناشرینه تان! به لکوو من ئاموژگاریتان ده که و ئه سیحه تکاریکی ئه مینم بۆتان، کاری خیر ئامیزو خودا په سندن بکه ن، دلسۆزانه بو خودا ئه نجامیان به دن نه که بو ریابازی و روپامایی!

ئهم به س راگه یاندنم له سه ره و حیسابو لیکنۆلینه وه له سه ره کردارو گوفتارتان لای خودایه .

ئه مجار پهروه ردگار باسی هه لۆیستو رهندانه وهی دانیشتوانی مه دیه ن
بۆ شوعه یب ده کاو ده فرموی:

﴿قَالُوا: يَا شُعَيْبُ! أَصْلَاحُكَ تَأْمُرُكَ أَنْ تَتْرَكَ مَا يُعْبَدُ آبَاؤُنَا؟﴾ وتیان: ئه ی

شوعه یب! ئه وه نوێزه که ت فرمانت پێ ده کا که ئیمه واز له شیوه
عیباده تکردنی باوکتو باپیری خۆمان بینین و چیدی بته پرستی نه کهین؟

ئه م قسانه یان به شیوه ی گالته پیکردن و لاقرتی ناپاراسته کردن و ئه وه شیایان
راگه یاند: که ئه وان سوورن له سه ر شیوه عیباده تکردنی رابورد و یان و واز
له عیباده تی بته کانیا ن ناهین!

وه کوو رایوایه ت کراوه هه زره تی شوعه یب زۆری نوێژ ده کرد ته نانه ت ئه و
گه له ناپه سنده ی هه ر که بیان دیایه نوێژ ده کا پێی پێده که نین و گالته یان پێ
ده کرد و ده یان کرده فیشقیات و قه یوه و پیکه نین.

﴿أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ؟﴾ ئایا نوێزه که ت فرمانت پێ ده کا:

که ئیمه به ئاره زۆی خۆمان له مال و سامانی خۆمان دا نه توانین ئه وه ی
ده مانه و ی بیکه یین؟ ئه وه نوێزه که ت فرمانت پێ ده کا: که ئیمه به ئازادی و
سه ربه ستی ته صه روف له مال و سامانی خۆمان دا نه که یین. مه به ست ئه وه یه:
ده لێن: ئیمه سه ربه ست و ئازادین له مال و سامانی خۆمان دا، چۆنی ره دام بینین
که یفی خۆمانه، زه کات ناده یین، ته رازوبازی ده که یین، مالی خۆمان له ریگه ی
خێر دا نابه خشین، به هه ر وه سیله و هۆیه ک بێ ده مانه و ی مال و سامانی خۆمان
زۆر بکه یین، ئه وه ی که تو فرمانمان پێ ده که ی له وازه ینان له ته رازوبازی و
فرت و قیل له مامه له دا پێچه وانده ی سیاسه تی مال کۆکرنه وه و مال زۆر کردنه،
ئه وه ی که تو ده یلی ی: ده ست به ستنی ئیمه یه و داگیرکردنی حوریه ت و ئازادی
هه لسه و که وتمان.

به کو رتی رهندانه و هیان له سه ر شوعه یب دوو لایه نی سه ره کی

له خۆ گرتبوو:

یه کهم: سوور بوونیان له سهر پابه ند بوون به نایینی باوکتو
باپیرانیانموه و بدرده وام بوونیان له سهر بته رستی!

دووهم: ته ماعو هه لپه کردنیان بۆ کو کردنه وهی مالو سامان به بی شه وهی
گوئی بدنه شه ناخو له ریگهی حه لالو ره واهه به دهستی دیتن یان له ریگهی
حه رامده!

ئه مجار جه ختیان له سهر گالته پیکردنه که یان کرد ده وه وتیان: ﴿اِنَّكَ
لَآنتَ الْخَلِیْمُ الرَّشِیْدُ﴾ به راستی ماشا نه لا تو له م ولاته دا پیاویکی خاوه ن
عه قلو فامی! وا دیاره ههر تو خاوه نی ماریفته و هیدایه تی! ماشا نه لا
پیاویکی زه ریفو هو شه مندی، ده ته وی نیصلاهی معنه ویاتو مادیاتی نیمه
بکه ی! مه بهستیان نه وه بوو: وه صفی بکه ن به پیچه وانهی نه وره وشتانه. وه کوو
چۆن به ته وسه وه به پیاوی به خیل ده لی ی ماشا نه لا نه گهر حاته می طانی تو ی
ببینیا به چاوی لی ده کردی شوینیت ده که وت!!

ئه مجار حه زره تی شو عیب که وته گفتو گو له گه لیان دا، به نه مرمی
مه وعیظه ی حه سه نه ی کردن ﴿قَالَ: یَا قَوْمُ! اَرَاَیْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلٰی بَیْنَةٍ مِّنْ
رَّبِّیْ﴾ وتی: نه ی گدلو هو زه که م! شتیکی ناشکراو به لگه نه ویسته: که ههر
که سی بیه وی قسه ی بیستری ده بی به لگهی راستی به ده سه ته و بی مه بهستی
پاک بی، ده ی وهرن پی م بلین: نه گهر من له م بانگه وازی به م دا له خودا وه به لگه
ده لیلی راستم به ده سه ته و بی، ریبازیکی مه عقوولو خودا په سه ند م گرتبی،
نیگا و سروشم له خودا وه بۆ هاتبی!

﴿وَرَزَقْنِیْ مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا﴾ نه و خودا گه وره و به ره حمه به فه ضلی خوی
رزقیکی جوانی گیانی پیدایم، منی کرد بی به پیغه مبه ر، حیکمه ته زانیاری
قیر کردیم، نه وه نه ده شی رزو روژی و بژیو پی دابم: که پر کیشی ته رازوبازی
نه که م مالی خه لک به تالان نه خۆم داوای دارای له که س نه که م، ده ی پی م
بلین: نه گهر من له سهر یه قین بم له خودا وه، به راستی پیغه مبه ر بم!! نایا

ره وایه: که فەرمانتان پی نه کم به خودا په رستی؟ نایا ده گوه نجی من
جله وگیریتان لی نه کم له بته رستی؟ نایا نابی مه نعتان بکم له تاوانو
سته مکاریو ته رازو بازی؟

نایا پیغه مبه ران بو گه یاندنی نه م نه رکانه ره وانه نه کراون؟ نایا: که من
پیغه مبه ر بېم نابی نه و فەرمانو جلّه و گیریا نه ی په روه رد گارتان پی بگه یه نم؟!
وهلامی پرسیاره کان حه زف کراوه!! چونکه پرسیاره کان پرسیاره ته قریر
نامیزن!

﴿وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَمْلَأَكُمُ إِلَى مَا أَنْفَاكُمْ﴾ نه من نامه وی جلّه و گیریتان
له شتی که لی بکه مو بو خوم پابه ندی نه بېم، به لکوو نه و ی به نیوه ی ده لیس: بو
خوم به عه مه لی نه نجامی ده دم.

نه مجار به چنډ وشه یه کی کورت جه خت له سهر نه و شتانه ده کاته وه: که
نه رکی سهر شانی خویه تی ده فەرموئ: ﴿إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ﴾
نه من به م نه سیحه تو ناموز گاریا نه م، به م فەرمان به چاکه و جلّه و گیریا نه م
له خراپه، مه به ستم نه و یه نیوه نیصلاح بکه م، چهن دیک بتوانم نیوه بخه مه
سهر ریبازی راستو دروست، به مهش نامازه بو نه وه ده کا: که عاقلو لیزانو
کاراماو داناو زانایه، نه وان به هه له لی تی تیگه یشتوون!

﴿وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ﴾ توفیقو سهر که وتنم له نه نجامدانی نه رکی
سهر شانم به یارمه تیدانی خودایه و نه و هیدایه تده رو پشتیوانم نه بی هیچم بو
ناکری، من له هه موو کاریکم دا (که بریکی راگه یاندنی په یامه که مه)
پشتیوانم هر به خودایه و به س. چونکه من ﴿عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ﴾ پشتیوانم هر
به خودایه و بو نه نجامدانی هه موو کاریکم بو گه یاندنی په یامی ناسمانیم،
نه گهر یارمه تی و کومه کی خودا نه بی هیچم بو ناکری، هر بو لای نه ویش
ده گهر یمه وه.

به كورتى من نه به ته ماي نه جرو پاداشى ئيوهم، نه ترسيشم له وه هديه زيانم پى بگه يه نن. من له سهر بيرو با وهرو پهيامى خوم بهرده واهو سورم. به هيچ شيويه كه دهست بهردارى نابم.

﴿وَيَا قَوْمِ لَا يَجْرِ مِنْكُمْ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلَ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ﴾ نهى گه لو نه ته وه كه م! تكام ليتان ئه وه يه: كه ناكوكيتان له گه ل منو ناحه زيتان بو من واتان لى نه كا ئيوه له سهر كافريى خوتان سوورين، با دژايه تيكر دنتان بو من هه لتان نه نى بو ئه وه ي بهرده واه بن له سهر سهر پيچى فرمانى خوداو دزىو ته رازوبازىو نه مجار به سونگه ي ئه و سور بوونه تان له سهر كوفرو بيدينى، ئه و عه زابو به لايانه ي به سهر گه لى نوحو گه لى هودو گه لى صالح هات به سهر ئيوه ش بى! ئيوه ش ناوا ريشه كيش بكرين!!

﴿وَمَا قَوْمٌ لَوْطٍ مِنْكُمْ بَعِيدٍ﴾ خو ئه وه ي به سهر قه ومى لوط هات له ئيوه دوور نيه؛ نه ميژووه كه ي زور كۆن بووه، نه شوي نه كه شى له نيشتمانى ئيوه دووره، نه گهر په ندو عيبره ت له گه له له ناوچوه پيشينه كان وه رناگرن ده له قه ومى لوط په ند وه رنكرو ته مبيى ببن!

ده شگونجى ماناي ئه م رسته يه به م جوړه بى: خو ئيوه له كوفرو بيدينى له قه ومى لوط دوور نين، كوفرو بيدينى ئيوه ش گه ييشتو ته ئاستى كوفرو سهر پيچى ئه وان، كه وابه ي بترسن كه هه مان شيوه عه زاب بو ئيوه ش بى.

﴿وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تَوْبُوا إِلَيْهِ﴾ داواي ليخوشبوون له خوداي خوتان بكهن له و تاوانانه ي نه نجامتان داوه تا ئيستاش بهرده واهو سوورن له سهرى، نه مجار توبه يه كى نه صوح بكهنو بگه رپنه وه بو لاي خوداو پابه ندى فرمانو نه هيه كانى بنو خوتان به ئه و بسپيرن ﴿إِنْ رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ﴾ بيگومان خوداي من بهرهمو ميهره بانه بو ئه واننه ي توبه ده كه نو ده گه رپنه وه بو لاي ئه و، ئه و كه سانه ي خوش ده وين كه توبه كارن، ره حمه تو به خششى زوره بو ته وبه كاران.

نهم نایه ته به لگه یه له سمر نه وهی که توبه و نیستیغفار گوناح
 هه لده وه رینی و دهنه هۆکار بۆ دهسته به ربوونی خیری دویا و قیامت...!

نه مجار دواي نه وهی که نامۆزگاری که لکی نه بوو موجد له وه
 موفا وه وه دازو سان هیچیان لی شین نه بوو، خه لکه که ده ستیان کرد:

به سوکایه تی کردن به حه زره تی شوعه یبو په یامه که ی، هه ره شه یان لی کرد،
 بوختانو شتی ناشرینیان وه پال دا، ﴿قَالُوا: يَا شُعَيْبُ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا ۖ إِمَّا تَقُولُ﴾
 وتیان: نهی شوعه یب! به راستی ئیمه له زور له و شتانه ی ده یانلی ی حالی
 نابین، هه رچه ند ورد ده بینمه، له مانای یه کتا به رستی و ازه ینان له به رستی
 بته کانمان حالی نابین، نمو نایینه ی تۆ بۆمان شی ده که یه وه ناچیته
 دلمانمه. ههروه ها له وه ش حالی نابین که ئیمه پایه مان له ناستی پایه ی
 خه لک دابی، هه رچی بۆ ئیمه ره وابی بۆ که سانی دیکه ش ره وای بی، به لکو
 ئیمه گه لی هه لبار ده یزو هه رچی پتویست بی بۆخۆمان به ره وای ده زانین!

نیتر تۆ نهم قسه پر و پوچانه چیه ده یانکه ی بۆچی وازمان لی ناهینی؟
 ﴿وَأَنَا لَأُرَاكَ فِينَا ضَعِيفًا﴾ ئیمه که سه یری تۆ ده که ین، تۆ به هاوشانی
 خۆمان نازانین، پله و پایت زور له خوار هی ئیمه وه یه، ده ی چۆن ته مانعی
 نه وه مان لی ده که ی که تۆ به ره هبه رو پیشه وای خۆمان دابننیزو به تاره زوی تۆ
 ره فتار بکه ین؟ ﴿وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ﴾ نه گهر له بهر دلرا گرتنی خزمو که سو
 کارو عه شیر ته که ت نه بویه: که نامانه وئ دلیان بشکینین، شاریه ده ره مان
 ده کردی نه مانده هیشت له م ولاته دا دانیشی! چونکه تۆ بۆ خۆت لای ئیمه
 هیچ ریزو نرخیکت نیه، ﴿وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بَعِزٌّ﴾ تۆ هیچ ده سه لاتو هیزیکت
 نیه له ئیمه یاخی بی، کوشترو نه زیه تدانت زور ناسانه!

ئاوا به و جۆره حه زره تی شوعه یب به لگه ی بۆ ده هیاننه وه به و شنبه
 نه رمی و دلسۆزیه نامۆزگاری ده کردن، که چی نه وان به توانجو به هه ره شه وه
 قسه ی نابه جی وه لامیان دایه وه!

بۆیه حه زه ته شوعه یب سه رزه نشستی کردنو لۆمه و تهو بیخی ناراسته کردن له سه ره نه و هه موو بی عه قلی و نه فامیه یانه ده فره موئ: ﴿قَالَ: يَا قَوْمِ ارْهَطِيْ اَعْرُؤُكُمْ عَلٰیكُمْ مِنَ اللّٰهِ؟﴾ نهی گه لو هۆزه کهم! نه وه ئیوه بۆچی نه وه نه ده نه فامو تینه گه یشتوون؟ نایا خزمو که سو کارم لای ئیوه له خودا عه زیز تره و نه و انتان له لا له خودا ریزدار تره؟! که زیانم پی ناگه یه نن له بهر خاتری خزمه کانه، نه ک له بهر خاتری خودا؟! به راستی جیگای سه رسو پرمانو پی که نه نه!

خودا شیایو نه وه یه: پابه ندی فرمانه کانی بن، ریزی بگرن به ندایه تی بکه ن، هه ول بده ن ره زامه ندی نه و به ده ست بینه ن، که چی ئیوه نه وه نه ده نه فامن چه ند که سیکی خزمو کاره که متان له خودا به لاوه عه زیز تره و ﴿وَ اتَّخَذُوْهُ وَرَاءَ کُمْ ظَهْرًا﴾ خودای په ره رد گارتان پاشگوئ خستوه، لایه نی خوداتان به رد اوه، خستوتانه ته پاش خۆتانه وه وه کوو شتیکی بی نرخ، نه ئیطاعه ی ده که ن، نه ریزی ده گرن، نه له عه زابو تۆله ی ده ترسن، نه سو پاسی نازو نیعه ته ی ده که ن، ته نانه ت نه وه تا به ده می خۆتان ده ئین: ئیمه که به رده بارانت نا که یه ن له بهر خاتری خزمه کانه نه ک له بهر خاتری خودا!! ﴿اِنَّ رَبِّيْ بِمَا تَعْمَلُوْنَ مُحِیْطٌ﴾ خودای من به وه هه لۆیستو کرده وانه تان ناگاداره، ده زانی چی ده که نو چی ده ئینو هه لۆیستان چی وه هیچی لی گووم نابئ، پراو پر عادانه سزاتان ده داته وه!!

جا که شوعه یب نا ئومید بوو له ئیمانه ی نایانزو زانی به هیچ جوړیک به پیر بانه وازی به که یه وه نایه ن، هه لۆیستیکی یه کالاکه ره وه ی راگه یانده و خۆی لی جیا کردنه وه، وتی: ﴿وَيَا قَوْمِ اَعْمَلُوا عَلٰی مَكَانَتِكُمْ﴾ نهی گه لو نه ته وه کهم! مادام که با وه رم پی نا که نو شوینم نا که ون، ده ئیوه به گویره ی تواناو بیرو با وه ری خۆتان کار بکه ن، چیتان له ده س دئ ده رباره ی زیان پی گه یانده نم، ته قصیری مه که ن! بۆ خۆتان سوور بن له سه ره کوفرو بی دینی و

تەرازوو بازی خۆتانو باقی کاره ناشرینو نه شیاه کانتان! ﴿إِنِّي عَامِلٌ﴾
نه منیش به گۆیهی بیرو باوه ری خۆمو به گۆیهی ته ئییدو پشتیوانی خودا
بوخۆم کار ده کم.

به کورتی: ئیوه له سه ر کوفرو گومرایسی خۆتان به رده وام بن، منیش
به رده وام ده بم له سه ر بانگه وازی و بتمان به ونم به خودا، ﴿سَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ
يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ كَاذِبٌ﴾ له وه به ولوه بۆتان دهرده که وێو ده زانن:
کێ سزای ریسواکری بو دێو یه خهی ده گریو زه لیلو دامای ده کا له دونیاو
قیامه تدا؟ ده زانن: کێ درۆزنو کێ راسته له قسه و گوتاری دا، من یان ئیوه؟!
﴿وَأَتَقَبُوا إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ﴾ چاوه پروانی نه وه بن: که پیتان ده لێم:
ده رباره ی هاتنی عذاب، منیش له گه لتاندا چاوه پروانی ده کم!

ئیتیر لێره دا په رده به سه ر نمایشه که دا داده ته وه و نیشانه ی لیک دابرا نو
جودا بوونه وه ی حه قو به تال دهرده که وێ، با چاوه پروان بین بزانی چو رو
ده دا؟! نه وه تا: له پڕیکا دوا به دوای مه شه ده ی پێشوو په رده له سه ر نمایشیکی
تر هه لده درێته وه، چو ده بینین؟ به هیلا که چوونی گه له که ی شوعه یب، هه مرو
نه و خه لکه لالو پال که وتوون، به هه مان شیوه عه زابو صاعیقه ی گه لی
(صالح) پێغه مبه ری له ناو بردن، نه مانیشی خسته ناو توونی دۆزه خی عه زابی
یه زدانی یه وه، سه ره نجامی نه مانیش وه کوو ناکامی گه لی صالح وابوو،
ولاتو شارو دیهاتیان لی چۆل بوو، هه روه کوو نه بووبن، هه روه کوو له وه پێش
روژیک له روژان ولاتیان ناوه دان نه کرد بێته وه، دونیا یان به جێ هیشته به باری
له عه نه تو نه فرینه وه، لاپه ره ی ژیا نیان پێچرا یه وه له بیر چوونه وه.

ده فهرموی: ﴿وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَحْنُ شُعَبًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بَرْهَةً مِنْهَا﴾
کاتی که فهرمانی ئیمه به سزادانی گه لی شوعه یب ده رچوو نه مره که مان
ده رباره یان ته نفیذ کرا، شوعه یبو موسو لمانانی شوینکه وتوویمان رزگار
کردن، به ره حمه تو میهره بانی خۆمان پێغه مبه رو شوینکه وتوویمان له و

عهزابو مهینه تییه قوتار کرد، ﴿وَأَخَذْتُ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ﴾ گرمه و صاعیقدهی مدرگ ناوهر یه خدی نهوانه ی گرت که سته مکار بوونو به پیر بانگه وازی به کدی شوعه یبه وه نه چوونو ناموژگاری نه سیحه ته کانی به گوئیان دا نه چوو، به هوی سته مو کوفرو خراپه کاری بیانه وه دهنگیکسی گه و ره سامناکئو ریشه کیشکمر؛ که دونیای لی وه له رزه هینازو له ناوی بردن، له ماو یه کی که م دا هه موویانی خپ کردن ﴿فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَاثِينَ﴾ هه ر که سه له مالو حالو خوی دا، له شوینو نیشتمه نی خویان به ره وه ده م سهره نگری بوونو جو له یان لی برا!

ئوسلوبو شیوازی قورئان ده رباره ی چۆنیه تی عهزابه کیان جیاوازی هه یه له شوینی که وه بو شوینیکی تر، له هه ر سوره تی که دا به گویره ی سه ریچیو خراپه کاریان جوژی عهزابه که ده ستنیشان کراوه له سووره تی (الأعراف) دا گه له که هه ره شه یان له شوعه یب کرد به وه: نه گه ر واز نه هینی خویو شوینکه مو توانی له شار وه ده رتین، له وی دا جوژی عهزابه کی به (الرجفة) ده ست نیشان کرد وه. لی ره دا گه له که بی نه ده بیان له گه ل شوعه یب کرد وه ره شه ی ناشیرینیان به رام به ر نواندو هه لوئستی ناله باریان نیشان دان، بۆیه لی ره دا جوژی عهزابه کی به (الصيحة) ناو هیناوه.

له سووره تی (الشعراء) دا خه لکه که داوای به زبوونه وه ی پارچه یه ک له ناسمانیان کرد: که بکه وی به سه ریان دا، بۆیه جوژی عهزابه کی به (عذاب يوم الظلة) ناو هینا.

به لی به جوژیک نه وه نه ته وه کپ که وتزو ناسه واریان برایه وه وه له ناو چوون ﴿كَأَن لَّمْ يَغْنَوْا فِيهَا﴾ هه ر ده لی له نیشتمانی خویان دا روژیک له روژان نه بوونو نه ژیاونو به خوژی رایان نه بوارد وه، له وه پیش جمو جوژو هه لپه ی ژیا نیان نه بوه!! ﴿إِلَّا بَعْدًا لِّلَّذِينَ كَمَا بَعْدَتْ أُمُودٌ﴾ ده ک به فتاره بچن وه کوه چوونو دووری له ره حمه تو میهره بانی خودا بو دانیش توانی مه دیه ن بی،

وه‌کوو چۆن له‌وه‌پیش گه‌لی شه‌موود له‌ره‌حه‌ته‌و میهره‌بانی خودا دوور
خرانه‌وه‌و به‌هیلاک چوونو فه‌وتان!

گه‌لی مه‌دیهن دراوسی‌ی گه‌لی شه‌موود بوون، وه‌کوو شه‌وان کافرو سەر
ره‌قو بێدین بوون هه‌ردوو نه‌ته‌وه‌و به‌ره‌چه‌له‌ک عه‌ره‌ب بوون ئیستا پێشان
ده‌گوتری: عه‌ره‌بی بائیده، واته: عه‌ره‌به له‌ناو براوه‌کان!

شایانی باسه هه‌ردوو گه‌ل به‌ده‌نگی گه‌وره‌ی زه‌مه‌ین‌له‌رزه له‌ناو چوون.
ئیبنو عه‌بباس ده‌فه‌رموی: په‌روه‌ردگار هیچ کاتێ دوو گه‌لی به‌یه‌ک
شیوه عه‌زاب له‌ناو نه‌به‌ردوه جگه له‌گه‌لی (صالح) و گه‌لی (شوعه‌یب)، گه‌لی
صالح گرهمو ضاعیقه له‌ژێریانوه په‌یدا بوو له‌ناوی بردن، گه‌لی شوعه‌یب
له‌سه‌رویانه‌وه‌و بۆیان هاتو له‌ناوی بردن.

چیرۆکی موسا له‌گه‌ل فیرعه‌ونو پیاو ماقولانی‌دا

وَلَقَدْ

أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٩٦﴾ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ
وَمَلَإِيهِ فَاتَّبَعُوا أَمْرَ فِرْعَوْنَ وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ ﴿٩٧﴾
يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ وَيُئْسَ الزَّوْرُ
الْمُورُودُ ﴿٩٨﴾ وَاتَّبِعُوا فِي هَذِهِ لَعْنَةُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ يُئْسَ
الرَّفْدُ الْمَرْفُودُ ﴿٩٩﴾

ئه مه چیرۆکی هه وه ته مه له و چیرۆکانه ی په ره ردگار له م سوره ته دا گیرا و نیه وه،
دوا چیرۆکی ئه م سوره ته شه!

بێگومان سه رگورشته ی هه زره تی موسا عليه السلام له گه ل فیرعه ونو دارو
ده سه ته که ی دا له زۆر شوینی قورئان دا باس کراوه: له سوره تی (الأعراف/ ۱۰۴-
۱۰۵) و له سوره تی (الشعراء/ ۱۷-۲۸) و سوره تی (طه/ ۴۸-۵۵) و سوره تی
(القصاص/ ۳۸) و سوره تی (غافر/ ۳۶-۳۷) ئه م چیرۆکه به شیوه ی جیا جیا
به کورتی یان به درێژی هیندراره.

مه به ست له دووباره بوونه وه و سی باره بوونه وه ی ئه م چیرۆکه عیبه رت
وه رگرتن و ته می خواردویی به له سه ره نجامی ئه م چیرۆکه: که رزگار بوونی
هه زره تی موسا و شوێنکه و توانیه تی و له نا و چونی فیرعه ونو دارو
ده سه ته که یه تی، و پرای له نا و چوون، نه فرین و دوور له ره حمه تی خودا و عه زابی
سه ختی دۆزه خه، که نه وه ش چاره نووسی هه موو کافرو مله پو سه ته مکارو
خودا نه ناسانی رۆژگاره؛ نه وانه ی پشتیان له بانگه وازی پیغه مبه رانی خودا
هه لکروه، به پیر بانگه وازییه که یانه وه نه چوون، شایانی باسه عه زابی نیژدراو
بو سهر فیرعه ونو دارو ده سه ته که ی، خنکان بوو له نا و ده ریادا و هه موو که سی
ئه و گه له ی نه گرتنه وه.

ده فهرمو ی: ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ
وَمُلَّتْهُ﴾ سویند بێ ئیمه موسا مان کرده پیغه مبه رو ره وانه مان کرد به به لگه و
نیشانه ی ئاشکرا وه بو سهر فیرعه ونو دارو ده سه ته که ی، نایه ته کان نو
موعجیزه ی ئاشکرا و نومایان بوون، نیشانه ی تاکتو ته نهایی خودا و راستی
پیغه مبه رایه تی موسا بوون.

جا هه ر چه نده موسا بو سهر هه موو گه لی فیرعه ون (به قیبطی و به نو
ئیسرا ئیلی یه وه) نیژدرا وه بانگه وازییه که ی بو هه موان بو وه وه لی چونکه
فیرعه ونو تا قمه که ی نه هلی حیللو عه قد بوون، بۆیه لی ره دا به تایبه تی ناوی

ئه‌وان هیندراوه ره‌وانه کردنه که بۆ لای ئه‌وان دیاری کراوه، ﴿فَاتَّبِعُوا أَمْرَ
فِرْعَوْنَ﴾ واته: فیرعه‌مون بۆ خۆی بره‌وای پێ نه‌کردو پێی کافر بوو،
فهرمانیشی به‌دارو ده‌سته‌که‌ی کرد که بره‌وا به‌موسا نه‌که‌زو شوین خۆی (واته):
فیرعه‌مون) بکه‌مون له‌کوفرو سه‌رپێچی فهرمانی خودادا، ئه‌وانیش شوین
فهرمانی فیرعه‌مون که‌وتن، رێبازی ئه‌ویان په‌یره‌و کرد له‌گومرایی و سه‌ر لێ
شی‌واوی‌دا، له‌سته‌م کردن له‌نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل و له‌ناوبردنی زارۆکه
نیرینه‌کانیان و هیشته‌نه‌وه‌ی مێینه‌کانیان‌دا، له‌چه‌وساندنه‌وه‌و نه‌زه‌ت‌دانیا‌دا
به‌هه‌موو شی‌وه‌یه‌ک.

﴿وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ﴾ ئیش و کاری فیرعه‌مون، په‌یره‌و و رێبازێو
هه‌لسرو که‌وتو مه‌نه‌ه‌جی ژبانی گونجاو و له‌بار نه‌بوو، رێبازێکی عاقلانه‌و
هیدایه‌ت نامێز نه‌بوو، به‌لکه‌و گومرایی و نه‌زانی و نه‌قامی و کوفرو سه‌رپێچی و
سته‌م و ناشوب بوو!

جا که ئه‌وان شوین که‌وتووی فیرعه‌مون بوون و له‌دوا ئه‌وه‌وه ده‌روێشتن
شوین فهرمان و مه‌نه‌ه‌جی ئه‌و که‌وتبوون، به‌بێ لێ ورد بوونه‌وه‌و تیف‌کری،
به‌بێ ئه‌وه‌ی رایه‌کیان هه‌بێ کۆترانه‌و دوا که‌وتبوون، خۆیانی سووک کردبوو،
رێزو نرخێک که‌ خودا پێی دا‌بوون له‌خۆیان داری بوو، ئیراده‌و عه‌قل و ئازادی
خۆیان له‌ده‌س دا بوو، که‌وابێ سزایان له‌قیامه‌ت‌دا دۆزه‌خه، ده‌بێ تۆله‌یان لێ
بسه‌ندری، له‌هه‌ردوو لایان؛ له‌فیرعه‌مون و له‌شوین که‌وتوانیشی ﴿يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ﴾ فیرعه‌مون رۆژی قیامه‌ت پێش گه‌له‌که‌ی ده‌که‌وێ، فیرعه‌مون پێشه‌وا و
ئه‌وانیش به‌دووی‌دا، بۆ کوێ؟ ﴿فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ﴾ به‌ته‌نکید ده‌یانباته‌ نا
ناگه‌روه، داخڵی دۆزه‌خ ده‌بن، ئازاری ئه‌و عه‌زابه‌ ده‌چێژن ﴿وَبِئْسَ الْوَرْدُ
الْمُورَدُ﴾ خراب شوینێکه که ئه‌وان ده‌چنه‌ ناوی، ده‌چن له‌جیاتای ناوی سارد و
قینک کردنه‌وه‌ی ناو ده‌روونیان ناوی کولاته‌ووی بۆگه‌ن ده‌خۆنه‌وه، له‌جیاتای
ئه‌وه‌ی تێنویه‌تیان بشکێ به‌و ئاوه‌ کولاته‌وه‌ ریه‌خۆله‌کانیان پچه‌ر پچه‌ر ده‌بن.

﴿وَاتَّبِعُوا فِي هَذِهِ لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ سدریاری ئهو عه زابه سامناکهی دۆزهخ، له دونیاش دا نه فرینیان لی ده کری له لایه نهو گهلو نه تهوانهی که دوا ئهوان دینه کۆپی ژبانوه، ههروه ها روژی قیامه تیش له لایه نه خوداوه نه فرینیان لی ده کری، له لایه نه فریسته کانهوه، له لایه نه هلی مه حشهروه نه فرینیان لی ده کری، ئهوان واته: فیرعه ونو تاقمه کهی قیزی کراوو رهزا گرانو ریسوا کراون، هه موو کهس نه فرینیان لی ده کا، ﴿وَبِئْسَ الرَّفْدُ الْمَرْفُودُ﴾ به راستی خراب خه لاتی که ئه نه فرین لی کردنهی دونیاو قیامهت که پیشکهش ئهوان ده کری، نه فرین لی کردنو دوور بوونیان له ره حمهت ناو نراوه (رفد) عه طاو به خشش بو گالته پیکردنو قه شمیری سوکایه تی پیکردنیان!

په ندو عیبرهت وه رگرتن له چیرۆکی گه له سته مکاره کان

ذَٰلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْقُرَىٰ نَقِصُهُمْ عَلَيْكَ

مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيدٌ ﴿١٠٠﴾ وَمَا ظَلَمْتَهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا

أَنْفُسَهُمْ فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ ءَالِهِمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ

اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ لَمَّا جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتَابِعٍ ﴿١٠١﴾

وَكَذَٰلِكَ أَخَذُ رَبُّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَىٰ وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخَذَهُ

أَلِيمٌ شَدِيدٌ ﴿١٠٢﴾

په یوه ندى نهم نایه تانه به هی پیشه وه ناشکراو نومیانه، چونکه پاش
نه وه ی په روه ردگار چیرۆکی پیغه مبه رانی پیشووی گیرایه وه: که ههوت
چیرۆک بوون (چیرۆکی هه زه رته تی نوح، هود، صالح، ئیبراهیم، لوط،
شوعه یب، موسا (درودی خودا له سه ر هه موویان بئ)) نه مچار نامازه بو
په ندو ناموژگاری نهو چیرۆکانه ده کا، ده هه رموی: ﴿ذَٰلِكَ مِنْ أُنْبَاءِ الْقُرَىٰ
نَقَصَهُ عَلَيْكَ، مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيدٌ﴾.

نه گهر به وردی لهو چیرۆکانه ورد بینه وه، فیری ئوسلووبی جه ده لو
دانوسان ده بین، نهم چیرۆکانه ئاده میزاد فیری پوچانه وه ی به لگه به به لگه
ده که ن، پشتگیری به لگهی عه قلی به چیرۆکی واقعی ده کا، خوینه رو بیسه ر
ناماده ده کا بو سوود وه رگرتن لهو په ندو عیبه ر تانه ی لهو چیرۆکانه
وه ده گیرین! به نهم چیرۆکانی دلی موسولمان نه رم ده بی، نه فسی پاک
ده بیته وه، نه ندانه کانی ترسی خودایان لی ده نیشی و رام ده بن بو یاد
کردنه وه ی خوداو به ندایه تی بو کردنی، ترسی سزای، گوناجاران وه له رزه
دینی و ده زاندی: که موسولمان جیهان به جی دلی مه دحو نه نای ده کری و
ریزداره، کافر: که جیهان جی دلی ده که ویتته به ر نه فرینی خه لکو
له قیامه تیشدا نه فرینو عه زابی زۆرو به تازاری تووش دی، له هه مان کاتدا
نهم چیرۆکانه به لگه ن له سه ر راستگویی پیغه مبه ر ﷺ چونکه نه گهر له خودا وه
نیگای بو نه یه چون پیغه مبه ر یکی نه خوینده وار، پیغه مبه ر یک به درێزایی
ژیانی رابوردووی سه یری کتیبیکی نه کردوه، خویندگا و قوتابخانه یه کی
نه بینیه، قوتایه تی و فه قتییه تی که سی نه کردوه، چون نهو هه والانه ی زانی و
چون نهو چیرۆکو سه رگوزه شتانه ی گیرانه وه!

هه لبه ته گیرانه وه ی نهم چیرۆکانه نیشانه ی پیغه مبه رایه تی موحه ممه ده
ﷺ به لگهی نه وه یه: که قورئان که لامی خودایه و به نیگا و سه روش بو

پيغه مبهري ناردوه وه كوو له شوينيكى تردا ده فهرموى: ﴿ماكان حديثا يفتري،
ولكن تصديق الذي بين يديه...﴾ يوسف/۱۱۱.
ده فهرموى: ﴿ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نَقَّصْنَاهُ عَلَيْكَ﴾ نهم چيرۆكانه ي
بو مان گي رايته وه نهى موحه ممه ده! نه وه بر يكن له هه والو سهر گورشته ي نه وه
گونډو شارانه ي: كه ژيرو زه بهرمان كردن، ويرانمان كردن، نه مانه هه موويان
هه والي په نامه كينو بو ت ده گيرينه وه ﴿مَنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيدٌ﴾ هه ندي له وه
گونډو شارانه ي تا ئيستاش ناسه واريان ماوه شوينه واريان ده بيندرئ.
هه نديكي شيان ناسه واريان نه ماوه نه وه مهيداني له ناو بردني گه له
سته مكاره كانه راده نويندرئ، نه فسرو خيال تهنگه تاو ده كا!! هه ندي له وه
گه لو نه ته وانه له نيو شه پولي توفان دا نوغرو بوون، هه نديكيان بهر شه بار
زريان خاكو ولا تيان ژيرو زه بهر كراوه، هه نديكيان بهر گمه و ناله ي بي ناماني
دهنگي فريشته ي هيزو توانا پيدر اوي له ووزه بهر شارو گونديان ويران كرانو
خويان سهره نگرئ كه وتزو خپ بوون. هه نديكيان به خويانو مالو حال يانه وه
به زه وي دا روچونو چوونه دهرياي نه مانه وه، هه نديكيان له دهريادا خنكانو
هه ميشه نه فرينيان لي ده كړئو فيرعه ون پيشه وايان بوو بو دوزه خ!

نه مانه چيرۆكنو سهر برده ي دانيشتوي چهند گونډو شار يك بوون: كه
له سهر ده مي جيا جادا به هيلاكمان بردنو ووتى ده گيرينه وه، له وه پيش تو
هيچ زانياريه كت ده رياره يان نه بوو، ئيمه به هوي نياگو سروه وه نهم غه يبه
نه زاندر اوه تير ده كين، توش بو گه له كه تي بخوينه وه پييان رابگه يه نه بو
نه وه ي په ندو عيبره تي لي وه رېگرن!

هه ندي له وه شارو گوندانه ي ويرانمان كردنو دانيشتوانه كانمان
له ناو بردون تا ئيستاش شوينه وارو كه لاهه كانيان ماون، شايه تي زيندون بو
هيزو تواناي نه وه گه لو نه ته واهه ئاستي بيناسازيان، سهيري پاشماوه

که لاره کانی گه لی عاد له وه لاتتی شه حقانو شوینه واری گه لی شه موود
له وه لاتتی حیجردا بکه نو په ندی لی وهریگرن!

هه ندیکی تر لهو شارو گوندانه ئاسه واریان نه ماوه، ده لی کشتو کالی
دراواوه نو له سهر زهوی هه لکه ندرانو روی زهویان لی پاک کراوه ته وه. وه کوو
ته وهی به سهر گه لی نوحو گه لی لوط هات، وه لاتو خانوبه رهیان ئاداری
به سهر پاداری به وه نه ماوه و خویشان له بیر چوونه وه!

﴿وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ﴾ ئیمه که له ناومان بردنو وه لاتمان ویران کردن
سته ممان لی نه کردن، به بی تاوانو ته وه مان به سهر نه هینان ﴿وَلَكِنْ ظَلَمُوا
أَنْفُسَهُمْ﴾ به لکوو ته وان بو خویان سته میان له خویان کرد.. که سوور بوون
له سهر کوفرو سته مکاری خویان، به رده وام بوون له سهر په رستنی غهیری
په روه ردار، وازیان له ناشوبو فیتنه جوئی نه هینا، نامیری ههستی خویان
له کار خست، پشتیان له هیدایهت هه لکردو روویان له بانگه وازی پیغه مبه ران
وه رگیرا، پیغه مبه رانیان به درو خستنه وه، گالته یان به هه ره شو ترساندن خودا
ده هات، بتمان هیان به بتو خودا کانیان هه بوو که له زیانو نار هه تی
ده یان پاریزن! بویه ته وه یان به سهر هات: که به سهر یان هات ﴿فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ
آلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ لَمَّا جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ﴾ تهو کاتی
فرمانی خودای مه زن ده رچوو به له ناو بردنیان خودا دروزه کانیان هیچ سودو
نه فعیکیان بو یان نه بوو، تهو بتو صه نه مانه ی که له جیاتی خودا به ندایه تیان
بو ده کردن دادیان نه دانو عه زابی ریشه کیشکه ریان لی دوور نه خستنه وه،
به لکوو زیانیان پی گه یاندنو بوون به مایه ی له ناو بردنو به فتاره چوون بو یان
﴿وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتَابُعٍ﴾ به رده وامی و سوور بوونیان له سهر بتپه رستی و
به ندایه تی کردن بو غهیری خودا ویرانی و فهوتانی بو زیاد کردن، جگه
له خه ساره تمه ندی و به هیلاک بردنیان هیچ سودیکی تریان بو یان نه بوو، چونکه
تهوان پشتیان بهو بتو صه نه مانه به ستو رو وهرگیرانو گالته

به پیغه مبه رانیان زیاد کرد، پهروه ردگارش تۆله و عه زابو ویرانی و سرگردانی بۆ زیاد کردن! به هوی په رستش بۆ شو بتانه خودا سزای توند تر کردن به سامناکترین شیوه له ناوی بردن.

﴿وَكَذَلِكَ أَخَذَ رَبُّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَىٰ وَهِيَ ظَالِمَةٌ﴾ وه کوو شو سزادانو غه زه ب لی گرتنه سامناکهی که خودای تۆ نهی موحه ممد! دانیشتوی شو شارو گوندانهی پی گرتن، وه کوو شو ویرانی و له ناو بردنهی به سر گه لی نوح و قومی عاد و ثمود و غهیری نهوانیشمان هینا کاتی سته میان له خویان کرد و په یامی پیغه مبه رانیان ره تکرده وه، هه مان عه زابو سزا ده نیترین بۆ سر گه لو نه ته وهی تر هر کاتی سته میان له خویان کرد و سر پیچی فهرمانی خودایان کرد! چون گه لو نه ته وه پیشینه کانمان له ناو بردن ئاواش گه لو نه ته وهی تر له ناو ده بهین هر کاتی ره چاوی نه وان بکن. ﴿إِنَّا أَخَذْنَاهُ بِالْأَيْمِ شَدِيدٍ﴾ بیگومان تۆله ساندنو سزاو گرتنی خودا بۆ سته مکاران سامناکو به نازارو پر نه ندیشه یو رزگار بوونی لی ناکری!! نیمام نه حمه دو بوخاری و موسلیم و تیرمیزی و ئیبنو ماجه له نه بو موسای ئه لئه شعرییه وه خودایان لی رازی بی، ریوایه تیان کرده، و توویه تی: پیغه مبه ر فهرموویه تی: (خودا مۆله تی سته مکار ده دا تا ماوه یه ک به لام که گرتی ئیتر رزگار بوونی نه، نه مجار نایه تی ﴿وَكَذَلِكَ أَخَذَ رَبُّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَىٰ وَهِيَ ظَالِمَةٌ﴾ إِنَّا أَخَذْنَاهُ بِالْأَيْمِ شَدِيدٍ﴾ خوینده وه.

دهی با سته مکاران په ندو عیبرهت و هریگری له خویان بایی نه بنو بگه پنه وه بۆ لای خودا واز له سته مکاری بین!!

بهند وەرگرتن له چیرۆکه‌کانی قورئان به‌سزای قیامت
 أَلَيْسَ شَدِيدٌ ﴿١٠٢﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّمَن خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ
 ذَلِكَ يَوْمٌ مَّجْمُوعٌ لَهُ النَّاسُ وَذَلِكَ يَوْمٌ مَّشْهُودٌ ﴿١٠٣﴾ وَمَا
 نُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مَّعْدُودٍ ﴿١٠٤﴾ يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ
 إِلَّا بِإِذْنِهِ فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ ﴿١٠٥﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فَنُفِئَ
 النَّارَ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ ﴿١٠٦﴾ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ
 السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيدُ
 ﴿١٠٧﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ سَعَدُوا فَنُفِئَ الْجَنَّةَ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ
 السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ عَطَاءٌ غَيْرٌ مَّجْدُوفٍ ﴿١٠٨﴾
 فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّمَّا يَعْبُدُ هَؤُلَاءِ مَا يَعْبُدُونَ إِلَّا كَمَا يَعْبُدُ
 ءَابَاؤُهُمْ مِن قَبْلُ وَإِنَّا لَمُوفُونَ ﴿١٠٩﴾ نَصِيبُهُمْ غَيْرُ مَنقُوصٍ ﴿١١٠﴾

ئەم کۆمەله نایه‌تەش پەيوەندییان بە نایه‌تەکانی پێشەوه هەیدە. بۆ پەند
 وەرگرتن له چیرۆکی گەله سته‌مکارەکان، جا دواى ئەوه‌ی پەروەردگار باسی
 پەند وەرگرتن له‌به‌هیلاک‌بردنی گەله سته‌مکارەکانی جیهانی کرد، دیتە سەر
 باسی پەند وەرگرتن به‌پاداشو سزای قیامت بۆ به‌خته‌وه‌رانو به‌دبه‌ختان!

ئەمەش لەرووی رانواندنی بەلگەو دەلیل لەسەر راستگویی پیغەمبەرانو راستی وادە ی پەرەردگار، ھەر وەھا ترساندن لەسەر پیچی کردنی خودا و کافر بوون بە وادە و ھەر پەشەکانی. ھەلنانی ئادەمیزادان بۆ طاعەتکردنی پەرەردگار. ئەو گرتە گورچکبەرە کە لەدوونیدا پەرەردگار سەتەمکارانی پێ گرتو لەناوی بردن، نیشانی عەزابی قیامەتە، ھەر کەسێ لەسزای قیامەت بترسی دەبێ ئەو جۆرە سزایانە بخاتە پیش چاوی خۆی و پەندو عیبرەت وەرگیری. واتە: ئەوانە چاوی دلیان رۆشنو بینایە، ھەست بەو دەکەن: کە ئەو کەسە لەم لە جیھانەدا سەتەمکاران بەو شێوە لەناو دەبا، لەقیامەتیشدا بەدۆزەخ سزایان دەدا.

دەفەرموی: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّمَن خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ﴾ بێگومان لەم چیرۆکانە ی باسما ن کردنو بەھیلاکچوونی سەتەمکارانو رزگار بوونی برۆاداریان لەخۆ گرتبوو، بەلگە ی بەھیزو ناشکرا ھەن لەسەر راستی وادە و بەئینی خودا دەربارە ی پاداشو سزای قیامەت؛ بۆ کەسانێک برۆایان بەقیامەت ھەیە و لەسزاو تازاری سامناکی دەترسن! لەدوونیدا خۆیان لەکوفرو سەتەمکاری و سەپیچی فەرمانی خودا دەپاریزن، چونکە دەزانن: ئەو ی پیغەمبەران ھەواییان پێداو لەزیندو بوونەو و پاداشو سزا راستەو گومانی تێدا نیە، دەزانن: ئەو کەسە ی لەدوونیدا سزای سەتەمکارانی داو و لەناوی بردوون دەتوانن لەقیامەتیشدا سزایان بدا، دەزانن ئەو سزاو عەزابە ی لەدوونیدا یەخە ی تاوانبارانی گرت نمونە یە کە بۆ عەزابی قیامەت..

زومەخشەری لێرەدا دەفەرموی: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ﴾ ئاماژە یە بۆ چیرۆکو سەرگورشتە ی گەلە سەتەمکارە لەناو براو ھەکان کە خودا لەسەر تاوانو سەتەمکارییان لەناوی بردن.

کە دەفەرموی: (لآیة) واتە: لەم چیرۆکانەدا پەندو عیبرەت ھەیە بۆ کەسانێک کە لەعەزابی قیامەت دەترسن. چونکە ئەوانە دەپوانن ئەو سزاو

عهزابه ی به سهر ئهواندا درا له دونیادا لئیان روونه ئهوه نمونه ی عهزایی قیامه ته، جا که عهزابو ئا په حه تی و توندو تیژی ئه و سزایانه یان هینایه پیش چای خزیان، په ند ئامیز ده بن، ترسی خودایان لی ده نیشی...

﴿ذَلِكَ يَوْمٌ مَّجْمُوعٌ لُّهُ النَّاسُ﴾ ئه و رۆژه رۆژی عهزایی قیامه ته، هه موو ئاده میزادی تیدا کۆده کرینه وه، له یه ک که سه وه تا دواکس له و رۆژه دا گرد ده کرینه وه، بۆ ئه وه ی حیسابیان له گه ل بکری و له سهر کرد وه کانیا ن پادا شو سزا بدرینه وه. وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فرموی: ﴿وَحْشِرْنَاهُمْ فَلَمَّ نَغَارٌ مِنْهُمْ أَحَدًا﴾ الکهف/ ۴۷. خه لکه که به ده ست خزیان نیه، زیندو ده کرینه وه، راپیچ ده کرین بۆ ده شتی مه حشر به بی ئه وه ی هیچ ویستو ئیراده یه کبان هه بی، هه موویان کۆده کرینه وه، هه موویان چاوه پروان چی ده بی و چی رو ده دا!!!

﴿وَذَلِكَ يَوْمٌ مَّشْهُودٌ﴾ ئه و رۆژه رۆژیکی گه و ره و سامناکه، رۆژیکی گه و ره یه: فریشته ناماده ی ده بن، پیغه مبه ران تیدا کۆده بنه وه، خودا تیدا حاکمه و پیغه مبه ران و شه هیدانو پیاوچا کان شایه تو گه و اهیده رن!!

رۆژیکی گه و ره یه، چونکه مه خلوقات سهر له به ر هه موویان تیدا کۆده بنه وه؛ ئاده میزاد و جندۆکه و بالنده و درنده و ئاژه ل و خشۆک و هه موو گیانه به ریک به بی ئیستیثناء تیدا کۆده بنه وه، دادوهر خودای عادل و زانا و دانا یه، که س به ئه ندازه ی تۆزقالتیک سته می لی نا کری!

هه ل سوپانی کاروباری بوونه وه له دونیا و له قیامه ته دا هه ر له زه ره تامه جهره به هه موو روداو و له ناو بردن و عهزاب نارده سهر و عهزاب هه لگرتن و باران بارین و هینان و بردنی هه ورو لیدانی بومه له رزه و صاعیقه و توفان و ره شه باو زریان... هتد هه مووی به ده ست خودایه و به ویستی ئه و دینه جی و نامین! سروشت (طبیعة) بۆ خۆی هیچ ده وریکی له و رودا وانه دا نیه، نه ویش مه خلوقیکی فه رمان پیکرا وه و هیچی تر! ئه وه ی ماددییه کان ده یالین:

گوايه تۆفانو هه‌وره بروسکه‌و زه‌وی رۆچونو بومه‌له‌رزه، کاروباری سروشتینو
خودا چ ده‌خلیکی تییان‌دا نیه، بۆ خۆیان گوت: به‌لێ بۆ خۆیان گوت. ساکار
ترین رهندانه‌وی ئه‌وانه ئه‌وه‌یه: که ئه‌و عه‌زابو سزایانه‌ی یه‌خه‌ی ئه‌و گه‌له
سته‌مکارانه‌ی گرتوه‌ پێش وه‌خت پێغه‌مبه‌ره‌کانیان ئینذاریان کردونو کاتی
دیاریکراویان بۆ داناونو به‌ته‌حید کاتی هاتنی عه‌زابه‌که‌یان دیاری کردوه،
ئه‌ی ئه‌وه نیه حه‌زه‌تی صالح فهرمووی: ﴿تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَلِكَ وَعْدُ
غَيْرِ الْمَكْذُوبِ﴾ هود/۶۵. حه‌زه‌تی (الوط) یش فهرمووی: ﴿إِنَّ مَوْعِدَهُمُ
الصَّبْحَ﴾ هود/۸۱.

ئه‌مجار په‌روه‌ردگار هه‌والی دواخستنی قیامه‌تو هاتنی عه‌زابی خۆی
را ده‌گه‌یه‌نیو ده‌فهرمووی: ﴿وَمَا نُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مُّعَدُّودٍ﴾ ئیمه هه‌لسانی
قیامه‌ت دوانا‌خه‌ین مه‌گه‌ر بۆ ماوه‌یه‌کی دیاریکراو که خۆمان له‌زانستی
خۆمان‌دا دیاریمان کردوه، هه‌چ زیاده‌که‌میه‌کی تیدا ناکرێو پاشو پێش
ناکا، هه‌ر کاتی ته‌مه‌نی دنیا ته‌واو بوو قیامه‌ت راده‌به‌یو کۆتایی به‌ژیان دێ!
په‌روه‌ردگار که‌سی به‌سه‌ر زانیاری کاتی هاتنی رۆژی قیامه‌ت‌دا ناگادار
نه‌کردوه، ئه‌و زانیارییه‌ تایبه‌ته‌ به‌زاتی خۆیه‌وه‌و که‌سی تر نایزانی...

﴿يَوْمَ يَأْتُ لَا تَكَلِّمُ نَفْسٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾ له‌و کاته‌ی رۆژی قیامه‌ت دێ هه‌چ
زنده‌وه‌ریکی خاوه‌ن نوتقو قسه، ئاخاوتنی بۆ ناکرێ، مه‌گه‌ر خودا ریگه‌ی
بدا، چونکه له‌و رۆژ‌دا که‌س ئیراده‌و ئیختیاری نیه، به‌بێ ئیزن وه‌رگرتن که‌س
قسه‌و کرده‌وی بۆ ناکرێ! هه‌ر خودا خاوه‌نی فهرمانو جله‌وگیریه، که‌سی تر
دارای هه‌چ نیه. وه‌کو له‌شوئینیکی تردا ده‌فهرمووی: ﴿يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ
وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا، لَا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا﴾ النبا/۳۸. یان
ده‌فهرمووی: ﴿يُؤْمِنُذِ يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ لَا عِوَجَ لَهُ، وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلَا
تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا﴾ طه/۱۰۸.

بیده نگی به کی سامناک هه موو مه خلوقات داد به پۆشی، ترسیکی گشتی
خۆ به سهر مه شهه دو ئاماده بوانی مه شهه ده که دا بال ده کیشی! کهس زانی
ناهیئێ داوای قسه کردن، بکا، کهس ورتهی له ده م نایه ته ده ری، به لام جاری
واده بی خودای مه زن ریگه ده دا به هه ندی کهس قسه یه ک بکاو په رده ی
بیده نگی بدریئێ!

﴿فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ﴾ لهو حه شاماته ی کۆبۆ ته وه لهو رۆژ ده هه یانه
به ده به خته نه گبه ته به هۆی کوفرو بیدینی له ژانی دونه یادا، هه شیانه
به خته وه رو کامه رانه، تا قهو کۆمه لی به هه شتی رازا وه یه؛ چونکه له ژانی
دونه یادا بپروای راستی هه بو وه به رده وام بو وه له سهر خودا په رستی وه کوو
له شوینیکی تر دا ده فهرموئ: ﴿فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ، وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ﴾ الشوری/۷.

جا ههر که سیك ویسترای به ده به خته بی و کاری خراپه ی کرد بی ته وه
ئه هلی شه قاوه ته، که سیکیش ویسترای خێرو خۆشی پی بگا و کاری خیری
ئه نه جام دا بی ته وه له ئه هلی سه عاده تو به خته وه رانه، ههر که سه و ریپه ی
ریگای بۆ دیاریکراوی خۆیه تی، بۆ چ لایه ک دروست کراوه ته وه نه نه جام ده دا!
تیرمیذی و شه بو یه علاو هی تریش له عومهری کوری خه تابه وه ریوایه ت
ده کهن، ده لێن: عومهر ﷺ ده لی: که نایه تی ﴿فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ﴾ هاته
خواری پرسیارم له پیغه مبه ر کرد وتم: ئه ی پیغه مبه ری خودا! له سهر چی کار
بکه ین؟ له سهر شتیك که بپراوه ته وه یان له سهر شتیك که نه بپراوه ته وه؟
له وه لام دا فهرمووی: کار بکه ن له سهر شتیك که بپراوه ته وه و مۆر کراوه
قه له می به سه ردا هاتوه، وه لی هه موو کهس په یه وه ی شه ریبازه ده کا که
بۆی دیاری کراوه و بۆی دروست کراوه نه مجار نه م نایه تانه ی خۆینه وه: ﴿فَأَمَّا
مَنْ أَعْطَى اتَّقَى، وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى، وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى
وَكَذَبَ بِالْحُسْنَى فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَى﴾ اللیل/۵-۱۰.

مه بهست شهویه: خودا بۆ خۆی غهیب زانمو ناگاداری رودای داهاتووه. ده زانی چ ده بی چ رو ددها، ده زانی کۆ چ ده کاو سهره نجامی کاره کان چۆنه، ههموو کاروباریکی له کتیبی غهیبی خۆی دا تومار کردوه.. پیغه مبهتر سوره هود له فهرموده که ی دا شهوه مان فیر ده کا: که سزاو پاداش له سهر کرده وه ده درینه وه، ههموو ناده میزادیک شهو ریبازه ی بۆ ناسانکراوه که بۆی دیاری کراوه، جا ریبازه که ی سهریکیشی بۆ کامهرانی به ههشت، یان بۆ به ده به ختی ناو دۆزهخ، شهو ناماده باشی و عهزیمه ته ی پی دی دراره، رۆلی خۆیان ده گێرن له به ختیو کردنی نه فسرو رامکردنی بۆ شهو ریبازه ی پی سی سپید دراره و به خته وه ری لی چنگ ده که وی.

شه مجار پهروه ردگار سزاو پاداشی ههر دوو تاقمه که دیاری ده کاو ده فهرموئ: ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فِي النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ﴾ جا شهوانه ی به ده به ختن له ژبانی دونیادا به هۆی شهو کرده وه ناشیرینه ی شه نجامیان داوه، که له نا کامی بیرو باوه ری فاسیدو پوچی به جیماو بۆیانو شوئیکه وتنی خراپه کاران له کردارو گوفتاردا ههتا وایان لی هات له تاوانو خراپه کاری دا نوغرو بوونو رونا کایی بیرو باوه ری سروشتیان کوژایه وه دلیان تاریک بوو گومرا بوون، موسته حهقی چونه ناو دۆزهخ بوون، ناگر بهشی شهوانه و جیگای شهوانه وه پشودانیانه. شهوان له ناو شهو دۆزهخه دا شینو شه پۆریان ههیه و هه ناسه سوارنو نرکه و هانکه هانکیان لی دی، سینگیان ته نگ ده بی لرخه و پرخه و لرفه و دادو فیفانیانو شاته شاتیان جیهانیک پر ده کا!!

﴿خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضُ﴾ شهوانه له ناو دۆزهخ دا ده میننه وه بۆ ههتا ههتایه، مانه وه که یان له وی دا بهردهوامو نه براوهیه، تا شهو ناسمانه ی له سهریانه و شهو زهوییه ی له سهرنی بمیننه وه شهوانیش له ناو دۆزهخ دا ده میننه وه، مه بهست بهم تهعبیره قورئانییه مانه وه یانه له ناو ناگردا بۆ ههتا ههتایه. کوتایی نه هاتنی سزا که یانه.

مه بهست به (السموات) لیږه دا ناسمانی هه ریه کی له نه هلی دۆزه خو
نه هلی به هه شته، واته: نهو سه قفه ی له سه ریان، مه به ستیش به (الأرض)
لیږه دا نهو زه وییه: که نهوان له سه رنیو که وتۆته ژیریانه وه. چونکه
له قیامه تدا ناسمانو زه وی نیستا نامینزو ده گۆردین؛ وه کوو له شوینیک
تردا ده فمرموی: ﴿یوم تبدل الأرض غیر الأرض والسموات﴾ ابراهیم/۴۸. یان
ده فمرموی: ﴿واورثنا الأرض نقبوا من الجنة حیث نشاء﴾ الزمر/۴۸.

ههروه ها چونکه پیویسته بو نه هلی قیامه ت ناسمانیک هه بی
دایانپۆشیو زه وییه ک هه بی هه لیانگری! هه ر شتیک له سه رته وه بی به ناسمان
حیسابه بو تو.

نیینو عه بباس ده فمرموی: له قیامه تدا بو هه موو که س زه ویو ناسمان
هه یه.

﴿إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ﴾ واته: نه م مانه وه یان له دۆزه خ دا به رده وامو نه پراویه:
مه گه ر خودای تو مه یلی بی نی، نه م یاسایه بگۆرێ له شیویه که وه بو
شیویه کی ترا مه بهست به م ته عبیره به رده وامو مانه وه ی نه به دییه، چینه که
مانه وه ی موشریکان له ناو دۆزه خ داو مانه وه ی به هه شتییه کان له به هه شتدا
چه سپاوو سه لمینراوه.

که و ابو مه بهست نه وه یه: مانه وه هه تا هه تاییه که به ویستی خودایه و
هیچ شتیک له دونیاو له قیامه تدا به بی مه شیته تی خودا نابێ، له زمانی
عه ره بی دا نه گه ر که سیک بیه وی ته عبیر له به رده وامی شتیک بداته وه، ده لی:
(هذا دائم دوام السموات والأرض) زانایانی ته فسیر زۆر راوو بو چونیان
له سه ر نه م نیستنه یه ده ربرپوه، گرنگه کانیا ن نه مانه ن:

زومه خسه ری ده لی: نیستی نه که رو ده کاته وشه ی: (خال دین) ی ناو
نایه ته که، واته: نه هلی دۆزه خ به به رده وامی له ناو ناگر دا نامیننه وه، به لکوو
ده گۆیزرینه وه بو ناو زه مه ره ر، ههروه ها جگه له ناگر به چه ند جوړی نریش

عه زاب ده درین، لهوانه یه سزا که یان له سزای ناگر به ئیش تر بی، نه ویش ناره زامه ندی خودایه لییان. ههروه ها نه هلی به ههشت جگه له نازو نیعمه تی به ههشت خوشی تریان تووش دی، وه کوو ره زامه ندی خودا لییان، جگه له به ههشت پهروه ردگار به فیه ضلی خوی نیعمه تی وایان پی ده به خشی چۆنیه ته که ی نازاند ری و وه صفی نا کرئ.

واته: نه هلی دۆزه خو نه هلی به ههشت به بهرده وامی ده میننه وه مه گهر خودا بیهوی ئه و شیوه ژبانیه یان بگۆرئ، سزایان زیاد بکا یان که می بکا، نازو نیعمه تیان بۆ زیاد بکا یان که می بکاته وه.

مه بهست نه وه یه: هه موو شتیک له ژیر ده سه لاتی خودا دایه و به ویستی خوی زیادو که می ده کا.

ئهبو حه ییان له ته فیسیری به حری موحیطدا ده لی: **﴿إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ﴾** چهر تکرده که رو بکاته ئه و کاتو زه مانه ی که له **﴿خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ﴾** وه رده گیرئ. واته: نهوانه له دۆزه خدان، مه گهر ئه و کاتو زه مانه ی خودا ده یهوی له ویدا نه بن، یان نهوانه له به ههشت دان مه گهر ئه و کاته نه بی که خودا ده یهوی له وی دا نه بن، نه مهش ده گونجئ ئه و کاتو زه مانه بی که خودا حیسابو لی کۆلینه وه یان له گه ل ده کا، کهوابی زه مانه چهر تکراره که ئه و کاته ده بی که خه لکه له ده شتی مه حشه ردا ده میننه وه.

نه گهر ئیستیثنا نه که رو بکاته (خالدین) ئه و کاته به نیسبه ت نه هلی دۆزه خه وه مانا که ناشکرایه، چونکه ده گونجئ زه مانه چهر تکراره که ئه و زه مانه بی که هه ندئ له نه هلی دۆزه خ: که موسو لمانی تاوانبارن، پاش پاکبونه وه سزادانیان به نه ندازه ی تاوانه کانیان له دۆزه خ ده ردیندرینو ده برینه به ههشت. به لام ئه م جوړه مانا کردنه به نیسبه ت نه هلی به ههشته وه نا گونجئ، چونکه هه ر که سی چووه ناو به ههشت ئیتر لی ی ده رناچی و ده رنا کرئ..

﴿إِنَّ رَبَّكَ فَعَالٌ لِّمَا يُرِيدُ﴾ بیگومان خودای تو ههرچی بۆی ده یکا:
به گویره ی زانیاری و دانایی خۆی چی بۆی له گه له نه هلی دۆزه خی ده نا،
ههروه کوو چۆن چی بۆی بیدا به به ههشتیه کان پییان ده دا.

نه مجار پهروه ردگار پاداشی تاقمی دوهم تاقمی به خسته وه ره کان دیاری
ده کاو ده فهرموئ: ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ سَعَدُوا فَفِي الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَأَسَتْ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ عَطَاءٌ غَيْرُ مَجْذُوذٍ﴾ واته: نه هلی
سه عاده ت: که شوینکه وتووی پیغه مبه رانن، نهوانه شوینو ماوایان به هه شنه و
بۆ هه تا هه تایه تییدا ده میننه و، هه تا ناسمانی به ههشتیان به سه ره وه بی و
زه وی به ههشتیان له ژیره وه بی به ویستو ئیراده ی خودا تییدا ده میننه وه، نه و
به هه شته بۆ نهوان به خششیککی نه برا وه نایاساغه، بۆ هه تا هه تایه یه!

ئیبنو که شیر ده فهرموئ: مه عنای ئیستیثنا که لیڤه ده نه وه یه: که
مانه وه ی نه هلی به ههشت له ناو نه و نازو نیعمه تانه دا شتی که نیه له بهر زاتی
خۆی پیویست بی (واجب لذاته) نیه به لکوو پابه نده به ویستو ئیراده ی
خودا وه، بۆیه هه میشه منه تو به خشاینده یی خودا له سه ریانه و نه وانیش
ته سبیح و ته مجیدی خودا ده که من له پاساوی نه و به هره و به خششانده دا.

هه ریبه کۆی له پاداشی به هه شته سزای دۆزه خ به ویستو ئیراده ی خودا
به رده وامه و به گویره ی عه داله تکاری و دانایی خودا له پاساوی کرده وه کانیا ن:!!
عه زابی نه هلی دۆزه خ به رده وامه و پابه نده به ویستو ئیراده ی خرداو
سزای کرده وه کانیا نه.

نیعمه تو له زه ته ی به هه شته بۆ به ههشتیان نه ویش پابه نده به مه شینه تی
خودا وه و پاداشی کرده وه کانیا نه.

به لام نه وه نده هه یه پهروه ردگار له کۆتایی باسی دۆزه خییه
به دب خته کاندا فهرموئ: ﴿إِنَّ رَبَّكَ فَعَالٌ لِّمَا يُرِيدُ﴾ له کۆتایی باسی نه هلی
به هه شته دا فهرموئ: ﴿عَطَاءٌ غَيْرُ مَجْذُوذٍ﴾ نه مه ش بۆ دلخۆشکردنی

بروادارانو ئاماره شه بۆ ئه وه: كه پاداشی موسولمانان به خششیکی خودایه و
چاکه یه کی بهرده وامه له گه لیان ده کا.

موسلیمو بوخاریو نه سائی له شه بو هوپه یپه وه فهرموود یه کی
پیغه مبهریان ﷺ ریوایهت کردوه ده فهرموئ: (لن یدخل احد منکم الجنة
بعمله قالوا: ولا انت یا رسول الله؟ قال: ولا انا الا ان یتغمدنی الله برحته) واته:
هیچ کهس به هوئی کرده وهی خۆیه وه ناچیه ناو به هه شته وه، هاوه لان وتیان:
ته نانهت تۆیش نهی پیغه مبهری خودا؟ فهرمووی: ته نانهت منیش، مه گهر
خودا بهرده حمه تی خۆی دامپۆشی!

ئه مجار پاش باسکردنی حالو چۆنیه تی دۆزه خیه کازو به هه شتییه کان،
په ره دگار هه ره شه یه کی توند ئاراسته ی دۆژمنانی پیغه مبهر ده کا ﷺ.
هه ره شه ی عه زابو له ناو چوونی وه کوو گه له پیشینه کانیاں لی ده کا و
ده فهرموئ: ﴿فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّمَّا يَعْذُubُ هَؤُلَاءُ﴾ واته: نهی موحه ممه د! نه گهر
ئه وه ی باسکرا له چیرۆکئو سه رگوزه شته ی گه له سته مکاره موشریکه کان
له دونیا و قیامهت سه ره نجامی هه موو سته مکارو موشریکیک بی، ئه وه تۆ
نه ی موحه ممه د! هیچ شکئو گومانه نه بی له سه ره نجامی ئه وه ی: که ئه و
موشریکانه ی گه له کهت ئه وانه بت په رستن، شکئو گومانه له فساد ی بیرو
با وه پیاں نه بی! هه رچی ده یپه رستن به تالو پوچو نه زانی و گو مپایی یه،
عه زابه که یان مسۆگه ره و بۆیاں دی. ئه مهش دل دانه وه یه بۆ پیغه مبهر ﷺ
هه ره شه یه له گه له که ی.

ئه مجار حالو چۆنیه تییاں له عیبادهت کردن دا روون ده کاته وه و
پاداشه که شیان ده ست نیشان ده کا و ده فهرموئ: ﴿مَا يَعْذُubُ اِلَّا كَمَا يَعْذُubُ
آبَاؤُهُمْ مِنْ قَبْلُ، وَاِنَّا لَمُؤْفُوهُمْ نَصِيْبُهُمْ غَيْرُ مَنقُوصٍ﴾ ئه وان عیبادهت نا کهن
مه گهر وه کوو باو کوو با پیرانیان ده یکه ن! ئی مهش پاداشیاں ده ده ی نه وه
به ته وای. واته: ئه وان وه کوو باو کوو با پیرانیان به په رستی ده کهن ته مانیش

وه کوو نهوان نه فام نه زانن، کویرانه شوینیان که وتوون. پهروه دگار روژی
 قیامت له سر کرده وه کانیان پراویر پاداشیان ده داته وه، سزایه کی به ئیشیان
 ده داو توله ی باشیان لی ده ستینی. به نیسبته کرده وه باشه کانی
 دونیاشیان وه، وه کوو: به جیهینانی صیله ی ره جو چاکه له گهل باوگو دایگو
 یارمه تی کوست که وتووان، نه وه پهروه دگار همر له دونیادا جه زایان ده داته وه
 بهرزقو روژی زورو لابرندی به لاو ناخوشی له سریان، جه زایه کی پراویرپان
 ده داته وه، نهو خوشی و له زه ته کاتیبه ی دیاندریتی نیعمه تو له زه تیکی
 که مخایه نهو زوو به سر ده چی، که وایی باکس هله نه خه له تی به رابواردنی
 کافرو بیدینان، که هندی جار له خوشی و له زه تی دونیادا ده تلینه وه، چونکه
 نهوان همر دونیایان هییهو بی به شن له نیعمه ته کانی به هشت، له قیامت دا
 جگه له سزای جوړاو جوړی دوزه خ هیچی تریان ندریتی..!

نایه ته کان بهروونس نه حوکه مانه یان لی وهرده گیرن:

- ۱- هرچی پیغه مبه ران هوالیان پی داوه له روودای رابوردو نهی نی
 داهاتو له دونیاو له قیامت دا سه دهرسه راستو شکو گومانی تیدا نیه.
- ۲- زیندو بوونه وه حقو راستو گومان له هاتنی قیامت دا نیه، وه لی
 حیکمه تی خودا واداخوزه که تا کاتی خزی نهیه هلی نه ستینی.
- ۳- ده سلاتی موطله قو ره ها له روژی قیامت دا بو خودای مهنه،
 که س به بی ئیزو ره زای نهو ناتوانی شه فاعته بکا.
- ۴- ناده میزاد روژی قیامت دوو تا قمن: نه گبه تو به خته وه ر،
 نه گبه ته کان له دروزه خ دانو به خته وه ران له به هشت دا. هردوولیان تییا ن دا
 ده مینه وه به ویستو ئیراده ی خودا بو هتا هتایه.
- ۵- جه ماوهری زانایان کوکن له سر نه وه که سزای کافران له دوزه خ دا
 به رده وامو نه به دییهو پرانه وه ی نیه. هروه ها موسولمانانیش له به هشت دا بو
 هتا هتایه ده مینه وه.

۶- له زه تی به ههشت بهرد هوامه و برانه وهی نیه.

۷- په رستشی موشریکه کان بۆ بته کانیان عیباده تیکی پوچو بی
بناغیه و عه قلو مه نطیقو هری ناگرن. به لکوو نه و عیباده تو په رستنه
له نه فامی و لاسایی کردنه وه وه سهری هه لداوه.

۸- په روه ردگار ده رحه ق به کافرانیش عادلو داد په روه ره پاداشی کرده وه
باشه کانیان له دونیادا پی ده داته وه، به لام له قیامه تدا پاداشیان نیه، چونکه
وه رگرتنی کرداری باشیان مه رجه، ده بی له بیرو باوه روه وه سهری هه لدا بی،
کرده وه بی بوونی ثیمان له قیامه ت سوودی نابی.

مه به سته کانسی چیرۆکی قورئان:

وا ده بی چیرۆکیک چهند جاریک به شیوازی جیا جیا له قورئاندا دوباره
ده بیته وه ههر جاره به بۆنه ی شتیکه وه ده هیندریو کاریگه ری تایبه تی خو ی
ده بی. له گیرانه وه ی چیرۆکی گه له پیشینه کان له م سوړه ته و سوړه ته کانی
تریش دا چهند مه به سته یکی سهره کی ههن، گرنه کانیان نه مانه ن:

۱- هه والدان له سهرده مو میژووی بری گه لو نه ته وه ی رابوردوو. تیشک
خستنه سهر بری روداوی گرنه ک که له وه پیش پیغه مبهرو غهیری پیغه مبهرو
نه یانزانیه. نه مهش ده بیته نیشانه یه کی به هیز له سهر راستی پیغه مبهرا یه تی
پیغه مبهرو

۲- هه والدان به هه مو ئاده میزادان ده رباره ی هه ولو تیکو شانی
پیغه مبهران له پیناو بلاو کردنه وه بانگه وازه یه که یانو ململانی و به ربه ره کانی
کردنیان له گه ل گه له کانیان، بۆ نه وه ی حه قو راستی ده ربه که ووزو به تال پوچ
بکه نه وه. هه روا بۆ زانینی ئاستی به پیره وه هاتزو پشت لی هه لکردنی
گه له کانیان بۆ په یامی پیغه مبهرو کانیان. له هه مان کاتدا ته سه للاو
دلدا نه وه یه بۆ پیغه مبهرو ئیسلام: که دلی به خو نه مینی و نه وه ی تووشی نه و
بووه تووشی پیغه مبهرا نی پیش ته ویش بووه. نه و چیرۆکانه ته وه شیان له خو

گرتووه: که پیغمبهران مامۆستای راسته قینهی بانگخوازانى ئیسلامزو پیویسته بانگه وازی که ران بیان که نه نمونه و پیشه و او شوینیان بکهون، جیهاد و تیکۆشانو خۆپاگری له وانه وه فیر بن.

۳- ئەو چیرۆکانه ئەوهشیان لى وەر ده گیرى: که هه موو پیغمبهران له یه ک سهرچاوه وه په یامى خۆیان هه لى نجاوه هه موویان له بنه مری پیغمبهرایه تیه که یان دا ده بنه یه کتو په یامى ئەویان پشتگیری نه میان ده کنا له بواری یه کتاپهرستی و پروا به هاتنى رۆژى قیامهت و زیندو بوونه وهی هه موو گیانله بهرانو پاداش و سزادانه وهی بر وادار و بى پروایان یه کتو جودا وازی له په یامه که یان دا نیه!

۴- چیرۆک عونصورى کى کیشکه رو مه رغوبه، کاریگه رى خۆی هه به له بواری به ختو کردن و فیر کردن و چه سپاندنى شت به به لگه ی عه قلى و به رودارى حیسی. بۆ گه وه و پچوک به سووده، ژنو پیاو و کچو کوپ چى ژى خۆیانى لى ده کهن، نه مه ش سهر ده کیشى بۆ چاندنو رسکانى تۆوى ئیمان و باوهر له دلان دا، هه لئانى خه لک بۆ طاعهت و خودا په رستى، ترساندن له گونا هو تاوان، به جوړى که ده توانین بلى چیرۆک قوتا بخانه یه کى خودایى به بۆ بر واداران، بۆ دلنه وایى پیغمبهران، واقع و روداوه کانیا ن ده خه نه روو، قوتا بخانه ی فیر بوونى گه لو نه ته وه کانن، میژووی چیرۆک کۆنو که وناپایه. مه و ضوعى چیرۆکه کان به هیلا کبردنى سته مکارانه مه به ستو ئامانجیش له و چیرۆکانه پالفته کردنى دل و ده روونه و ئیصلاحى حال و وه زعیانه.

۵- یه که م مه به ستى سهره کى چیرۆک له قورئان دا سه لماندنو چه سپاندنى یه کتاپهرستى و بوونى خودایه کى بالاده ستو زانا و دانایه، چه سپاندنى پیغمبهرایه تى و زیندو بوونه وهی رۆژى قیامهت.

۶- چیرۆکه کانى قورئان ئەوه مان بۆ روون ده که نه وه که نه رکی سهره کى پیغمبهر ﷺ را که یاندنى نیگا و سرووشه و ترساندن و موژده پیدانى

ئاده میزاده، هه پشه لیکردنیانه به هاتنی عه زابی خودا زوو یان درهنگ، به بیئ
ئه وهی پیغه مبهه بۆ خۆی چ دهسه لاتیکه له هاتنو نه هاتنی عه زابه که یان زوو
هاتنو درهنگ هاتنی دا هه بیئ. ههروه ها سوور بوونی ئه وه پیغه مبهه رانه له سهه
مه بده شه که یانو هه ولۆ تیکۆشانی بی وچانیان دره ده خه ن!

۷- چیرۆکه کانی قورئان ئاستی ناماده باشی ئاده میزاد بۆ کافر بوو
ئیمانیه ئیان دیاری ده کا.

۸- ههروه ها دهسه لاتو توانای خودا دره ده خه ن، ئه وه سزاو عه زابه ی
ده نیئیرئ نمونه یه کی عه زابی قیامه ته.

۹- هه له بهواری چیرۆکه کانی قورئان دا، پشتگیری خودا بۆ
پیغه مبهه کانیو به دیه ئانی موعجیزه و نایه ته کانی خۆی له سهه دهستی
ئه وانو راستکردنه وهی به لگه له سهه ئاده میزاده کان بۆ ئه وهی هه لیان بنی بۆ
ئیمانیه ئیانو قه ناعه تکردن به بانگه وازی پیغه مبهه ران! به ناشکرا ده بیندرئ.

۱۰- چیرۆکه کانی قورئان هه موویان په ندو عیبه رهن، دره مانی دلۆ
ده روون ده که ن.

۱۱- له سه روو هه موو ئه وه مه به ستانه ی باسکران مه به ستیکی گرنگی تر
هه یه ئه ویش ئه وه یه: هه والدان پیغه مبهه ریکی نه خوینده وار: به بیئ ئه وه ی
بزانی بنوسی یان بخوینیه وه، یان چیرۆک گیره وه میژوو زان بی، که ئه ویش
پیغه مبهه ری ئیسلامه ﷺ هه والدان ئه وه پیغه مبهه ره به ئه وه سهه رگورشته نه
به لگه یه کی به هیزه له سهه پیغه مبهه رایه تی و به رزی په یامه که ی هه والدان بۆ
بلاوکردنه وهی زانستو زانیاری، ههروه ها به لگه یه کی حاشا هه ئنه گره له سهه
ئه وهی: که قورئان نامه ی خودایه وه ده ستورو یاسایه بۆ ئاده میزاد تا روژی
قیامه ت.

سه ره نجامی ناکوکی په یدا کردن له ته ورات دا

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتَلَفَ فِيهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ
سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ
﴿۱۱۰﴾ وَإِنْ كُلًّا لَّمَّا لَيُؤْفِقَهُمْ رَبُّكَ أَعْمَلَهُمْ إِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ
خَبِيرٌ ﴿۱۱۱﴾

دوای نهوې په روه ردگار موشريکه کانی عه ره بی ناگدار کرده وه
به سهرنجامی گهلو نه وه له ناو براوه کان! لیره شدا نهو هیان ده خاتوه بیر: که
گهلی موسا ناکوکیان له ته وراتدا په یدا کرد، هه یان بو نیمانی پی هیناو
هه بو نیمانی پی نه هینا! تیرتر خودا سزای دانو له سهر کرده وه خراپه کانیان
عه زابی بو ناردن. نه مهش نیشانه ی نهو هیه: که کوفر یه ک گهلو نه تهو هیه و
میژووی کافرانو هه لوئیستیان له گهلو پیغه مبه راندا یه ک میژوو یه ک
هه لوئیسته...

نهو هتا: کافره کانی قورپه ش ویری نینکاری کردنی تاکو ته نهایی خودا
نینکاری پیغه مبه رایه تی موحه ممه دیش ده که نو قورثانه که ی به درو
ده خه نه وه، نه مانیش وه کوو گهلو نه تهو کافره کانی پیشوو هه لوئیست
ده نوینن! ده فرموی: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتَلَفَ فِيهِ﴾ پیگودان
نیمه ته وراتمان دا به موسا بو نهو ی گهله که ی بیکه نه به رنامه و یاساو
شهریعه تی خویانو به گویره ی نهو کتیبه هه لسو کهوت بکن! به لام نه ووان
له پراو بیرو بو چونو رافه کردنیاندا کیشه یان تیکهوت هه ر که سه به تار دزی

خۆی مانای لهده قه کانی ده دایه وه، بوونه تاقم تاقبو گرو گرو، پهرته وازه بوونو همر تاقمیدان ده یه وی بۆ مەرامی خۆی بیگونجینی و بیکاته داردهستی خۆی بۆ دنیا خواردنو چهوساندنه وهی کهسانی دیکه، هه ندیکیان ئیمانیان پئی هیناو نهوانی دیکه پئی کافر بوون! زوربهی زۆریان لهو حقو راستیهی تهورات بۆی هینا بوون دوور کهوتنه وه، ههرچهنده نامهی ئاسمانی بۆیه نیردراوه یه کتاپه رستی بچه سپینی، ئاده میزادان له سهر یه کت ریبازو پهیره وو پرۆگرام کۆیکاته وه، به لام نه ته وهی موسا کیشهیان تیکموتو جوداوازییان پهیره و کرد.. کهوابی تۆش نهی موحه ممه د! موبالات به هه لوئستی گهلو نه ته وه کهت مه که، که ده رباره ی قورئان کیشهیان تی کهوتوو هه ندیکیان باوهریان پئی کردوه، زوربهشیان به درۆت ده خه نه وه! نه وه دابو نه پیتی گهلو نه ته وه پیشینه کان بووه له گه ل پیغه مبه ره کانیان، تۆ ئهرکی سهرشانی خۆت نه نجام بدو خه فته به وه مه خۆ که به درۆت ده خه نه وه و په یامه کهت ره ت ده که نه وه.

﴿وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ﴾ نه گمر له بهر نه وه نه بویه: که قه زاو قه ده ری خودای تۆ، داخوازی نه وه بووه: که بۆ ماوه یه کی دیاریکراو که هاتنی رۆژی قیامه ته عه زابیان بۆ نه نیڕی، نه وه همر له دونیادا ناوانمان ده کردن، همر له دونیادا عه زابمان بۆ ده ناردن، سه ریچیکارانمان له ناو ده بردن، خودا په رستانمان رزگار ده کردن، وه کوو چۆن له وه پیش ده رباره ی گهلو نه ته وه پیشینه کان نه نجامان دا.

﴿وَأَنَّهُمْ﴾ بیگومان گهلو نه ته وهی موسا ﴿لَقِيَ شَكَّ مِنْهُ مَرْيَمَ﴾ ده رباره ی تهورات له شکو گومانیککی زۆر چه واشه کاردان، چونکه تهورات زۆری لی گۆراوه، زۆری لی فهوتاهه، میژوو نووسان ده لێن: کاتی که بابلیه کان په یکه ری سوله یمانیان سوتاند! ته وراتیش فهوتاو له ناو چوو، ماوه یه کی زۆری

پێ چوو ئه مجار جوله كه كان سهر له نوێ ههولیان دا تهو پاتیان نووسیه وه به لام به شیواوی دهست لێدراوی، چونكه نوسخه نه صلیه كهی نه مابوو!

﴿وَإِنْ كَلَّا لَمَا يُؤْفِقُنْهُمْ رَبُّكَ أَعْمَاهُمْ﴾ هه ر تاقمه له موسولمانانو له كافره كان: كه كیشهیان ههیه ده باره ی نامه ی خودا، هه موو نهوانه ی: كه جیاوازییان هه بوه له کتیبی تهو پاتو هه ندیکیان پروایان پێ کردو زور به شیان ره تیان کرده وه، خودای تو نه ی موحه ممه د! پاداشو سزای خویان به تهواوی ده داته وه، ﴿إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ بێگومان پهروه ردگار ئاگادارو زانایه به هه ر شتیکی نهوانه ته نجامی ده دن. هه چی لی هون نابێ!!

پابه ند بون و بهرده وام بوون له سهر فه رمانی خودا

فَأَسْتَقِمْ كَمَا أَمَرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا
إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٢﴾ وَلَا تَرْكَبُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا
فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ ثُمَّ
لَا تُنصَرُونَ ﴿١١٣﴾

له وه پێش پهروه ردگار هه لوێستی جوداخوازانی ده باره ی یه کتا په رستی و پێغه مبه رایه تی روونکرده وه، به دورو درێژی هه په شه ی جوړاو جوړو توندی ئا راسته کردن، واده و به لێنی به خودا په رستان دا، ئه مجار لێره دا فه رمانی به پێغه مبه ری ئیسلام کرد كه پابه ندی نه و فه رمانو جله و گیرییانه بێ كه ئا راسته ی ده کرین، ئیستیقامه ی هه بێ، بهرده وام بێ له سهر پابه ند بوون به فه رمانی خودا، ده فه رموی: ﴿فَأَسْتَقِمْ كَمَا أَمَرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ﴾ نه ی موحه ممه د! خۆتو نهوانه ی شوێنت كه وتوون، رێبازی ئیستیقامه بگر نه بهر، ته فسیری ده وان (۱۴۸)

له‌بواری عه‌قیده و کرده‌وه و نه‌خلاقدا به‌رده‌وام بن له‌سهر ریبازی نیسلام؛
 ریبازی مام ناوه‌ندی په‌یره و بکه‌ن، به‌بی نیفراطو ته‌فریط. له‌ریگای راست
 لامه‌ده‌ن، به‌رده‌وام بن له‌سهر ریبازی خودا په‌سه‌ند، که بریتیه
 له‌یه‌کتاپه‌رستی برپا بوون به‌وه‌ی: که خودا تاکو ته‌نیا به‌له‌زاتو له‌صیفاتدا،
 برپا بوونه به‌غیبو شته په‌نامه‌کیه‌کان: که بریتیه‌ن له به‌هه‌شتو دۆزه‌خو
 زیندو بوونه‌وه و حیسابو لی‌کۆلینه‌وه و فریشته‌و عه‌رشو هه‌موو نه‌و شتانه‌ی
 نایین ناماژه‌ی پی کردون.

نیستی‌قامه بریتیه: له‌پابه‌ند بوون به‌هه‌موو نه‌و شتانه‌ی قورئان فه‌رمانی،
 پی کرده له‌چوار چیه‌ی عیبادته‌و مامه‌له‌و بیرو باوه‌ره‌وه، نیستی‌قامه
 پله‌یه‌کی به‌رزو پیروژه، که سی‌ک زه‌خت له‌نه‌فسی خۆی نه‌کاو هه‌واو هه‌وه‌سی
 نه‌خاته ژیر پیوه نه‌و به‌هره‌یه‌ی گیر ناکه‌وی!!

پیغه‌مبه‌ر ﷺ که فه‌رمان به‌نیستی‌قامه‌ی ئا‌راسته‌ کرا، هه‌ستی به‌گرنگی
 نه‌م ره‌شته‌ کرد، زانی پابه‌ند بوون به‌م ره‌وشته‌ چهند کارێکی قورسو گرنگه‌!
 ته‌نانه‌ت فه‌رمووده‌یه‌کی لیوه‌ ریوایه‌ت ده‌کرێ که ناماژه‌ی به‌نه‌م نایه‌ته‌ی
 ئیره‌ کرده که فه‌رمانی به‌نیستی‌قامه‌ کرده‌وه فه‌رموویه‌تی: (شیبتنی هود
 واخواتها...) چونکه نیستی‌قامه‌ یانی مام ناوه‌ندی میانه‌ره‌وی ریگا
 گرته‌به‌ر به‌بی لادانو نیفراطو ته‌فریط. نیستی‌قامه‌ پیوستی به‌دل هۆشیاری
 به‌رده‌وام هه‌یه، پیوستی به‌هه‌ولو تیکۆشان هه‌یه بو دۆزینه‌وه‌ی ریگای
 راستو ره‌وان. پیوستی به‌ته‌نظیمو کۆنترۆل‌کردنی ره‌وتی ئاده‌میزاد هه‌یه بو
 نه‌وه‌ی ریبازی حه‌ق به‌رنه‌دا، که‌وابی نیستی‌قامه‌ چاودێری کردنی هه‌موو جهم
 جو‌لیکی ژیا‌نه‌و کیشانیه‌تی به‌ته‌رازووی وردبینو وردخوینی خودایی.

حه‌زه‌رتی موساو هارونیش فه‌رمانیان پیکراوه که پابه‌ندی په‌یامی خودا
 بنو نیستی‌قامه‌یان هه‌بیو به‌رده‌وام بن له‌سهر ریبای خۆیان. وه‌کوو

له شوینیکی تردا ده فهرموئی: ﴿قَدْ اجِيبْتُ دَعْوَتَكُمْ فَاَسْتَقِيمَا وَلَا تَتَّبِعَان سَبِيلَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ یونس/۸۹.

پهروه ردگار له نایه تیکی تردا پاداشی نه وانه دیاری ده کا که نیستیقامه یان په پره و کرده ده فهرموئی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ، ثُمَّ اسْتَقَامُوا، تَنْزِلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَابْشُرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ﴾ فصلت/۳۰. نه وانه ده لّین: نه لا خود امانه، پاشان بهرده ورام بوون له سمر نه ره وشته، فریشته داده بارنه سهریانو پییان ده لّین: مه ترسن خدعت مه خوّن، موژده تان لی بی بهو بهه شته واده تان پیدراوه.

کاتییک سوفیانی نه قه فی له پیغه مبهری پرسى نهی پیغه مبهری خودا! شتیکم پی بلّی: له نیسلام دا له و به و لاه دوا تو له کهس پرسیار نه کهم، پیغه مبهر ﷺ فهرموئی: (أَلَمْ آتِیْتُ بِاللَّهِ ثُمَّ اسْتَقِم) بلّی بروام به خودا هه یه پاشان نیستیقامه ت هه بی و بهرده وام به له سمر نهو بیرو باوه رت! هه لّبه نه فرمانکردن به پیغه مبهر ﷺ به نیستیقامه نهو ناگه یه نهی: که پیغه مبهر نهو ره وشته نه بوه، به لکو به پیچه وانه و پیغه مبهر نهو بهری نیستیقامه ی هه بوه، که و ابو مبهست بهم فرمانکردنه پی پی به نیستیقامه بهرده وام بوونو پابه ندبونه بهو ربازو په یامه ی بو نیردراوه، پهروه ردگار فرمان به پیغه مبهرو شوینکه و توانی ده کا: که بهردوام بن له سمر نیستیقامه چونکه نیستیقامه باشریزو کاریگر ترین چه که بو سه رکه و تنو زالبوون به سمر دوزمنان دا. له هه مان کاتدا هه لّنانی تیدایه بو موسولمانان، چونکه له کاتییکدا فرمان به پیغه مبهر بکری به نیستیقامه موسولمانان به (طریق الاولی) وه ده بی پابه ند بن.

نایه ته که ناماژه بو نهو ده کا: که شوینکه و تنی ده قه شه رعیه کان پیوسته و نابی هچ نه ملاو نه ولای تیدا بکری.

دهسه لاتدان به عهقل بۆ نهوهی بچیته ناو باسو خواسی تایبته به زاتی خوداو صیفاته کانی، دهم تیوهردان له عاله می غهیبو چۆنیته فریشتهو به ههشتو دۆزهخ.. هتد. زیده رهویکردنه له دهسه لاتی عهقل دا، چونکه گهورترین عاقل مه ندو فیهله سووف نازانن حهقیقه تی خۆیان چیهو چۆنه، به لکوو نازانن: حهقیقه تی گیانله بهرانی تریش چۆنهو چۆن نیه، دهی چۆن پهی به حهقیقه تی زاتی خوداو صیفاته کانی ده بن؟ یان چۆن پهی به حهقیقه تی فریشتهو شته په نامه کییه کانی تر ده بن؟!

به راستی لادان له شوینکهوتنی دهقه کانی قورئانو فرموده کانی پیغمبر ﷺ لهو بواراندا گومرا بوونو سهر لی شیوانه، لادانه له شه قامه پیتی خودا په سندنو ری بازی سه له فی صالحو شوینکهوتوانیان! لاسایی کردنه وهی نهوانیه که نایینی خۆیان به شبههش کردو کی شه یان تیدا پهیدا بوو! وه کوو له شوینیکی تردا ده فرموی: ﴿من الذین فرقوا دینهم وکانوا شیعا کل حزب بما لدیهم فرحون﴾ الروم/۳۲.

باشترین ریگاچاره بۆ بنبر کردنی کیشهو نیزاع گه پرانه وهیه بۆ قورئانو فرموده کانی پیغمبر ﷺ پابه ند بوون بهو په یامو زانیاریه ی لهو سه رچاوه خاوینانه وه ده ستمان ده که وئ وه کوو له شوینیکی تردا ده فرموی: ﴿فان تنازعتم فی شئی فردوه الی الله والرسول﴾ النساء/۵۹.

هه لبه ته راجیایی و ئیختیلاف له بواری عه قیده و بنه ما نایینی به کاندای کاریکی خرابو ناپه سه نده، دهم تیوهردانه له شته غهیبی به کازو هه ولدان بۆ ناسینی خودا به عهقلی روتو پشتگویی خستنی دهقه کانی قورئانو فرموده کانی پیغمبر ﷺ کاریکی بیهودیه و نه هی لی کراوه.

به لام راجیایی له غهیری نهو شتانه دا وه کوو کارو باری دنیایی به رتیه بردنی ولاتو چۆنیته تی ناژه لداریو کشتو کال کردنو باغو بیستان وه بهرهم هینانو ئالو ویر کردنو بینا سازیو پیشه سازی.. هتد نه مانه عهقل

رۆلکی سهره کی تیازدا ههیه و ناگونجی گرنگی عه قل له م بوارانه دا
باشگوئ بخری.

ئه مجار پاش شهوهی پهروهردگار فرهمانی به ئاده میزادان کرد
به ئیستقامه، ئه مجار نه هی ده کا له شتیک که پیچه واندهی شه وه وشته
په سندهیه، ده فره موئ: ﴿وَلَا تَطْغَوْا﴾ سنور به زینی مه کن، گو مپاو یاخی
مه بن، له خۆتان بایی مه بن، لوتبه رزی مه نوینن ﴿إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾
بیگومان خودا بیناو زاناو شنه وایه بهو کرد هواندهی ئه نجامیان ده دن، هیه چی
لی هون نابی سزاو پاداشتان ده داته وه له سهر هه موو گو فتارو کرد وه یه کتان.
که وایی خۆتان بیاریزن له نافرمانی خودا و شتیک ئه نجام مه دن شهو پهی
ناخۆش بی!

هه لبه ته بانگه وازی کردن بو ئیستقامه و پابه ند بوون پیوهی
مه به ستیکی سهره کی قورئانه و چهند جاریکی تر فره مان به ئیستقامه ی
دوو باره کردۆته وه، وه کوو له شوئینیکی تردا ده فره موئ: ﴿فَلْذَلِكْ فَادَعِ وَاسْتَقِمْ
كَمَا أَمَرْتَ، وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ، وَقُلْ آمَنْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ كِتَابٍ، وَأَمَرْتُ لِأَعْدِلَ
بَيْنَكُمْ اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ، لِنَأْتِيَ أَعْمَالَنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ، لَاحِجَةٌ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ، اللَّهُ يَجْمَعُ
بَيْنَنَا وَاللَّهُ الْمَصِيرُ﴾ الشوری/ ۱۵. واته: هه ر له بهر ته بایی و یه کیه تی له ئایین دا،
بو شهوهی ته فره قه و جودا وازی له ئایین دا پهیدا نه بی، شهی موحه مه ده!
ئاده میزادان بانگ بکه بو پابه ند بوون به ئایینه وه، ئه مجار بهر ده وام به له سهر
بانگه وازییه که ت بهو شیوهی خودا فره مان پی کردووی، به هیه ج جۆری شوئین
موشریکه کان مه که وه، بلی: من بزوام به هه موو نامه ئاسمانییه کان هیه که
بو پیغه مبه ران ئیردراون، فره مانم پی کراوه: عه دآله ت بهرپا بکه م. پێبان
بلی: ئه لالا به دیه ئنه ری ئیمه و ئیوه شه، کرد وه ی خۆمان بو خۆمان و هی
خۆتان بو خۆتان ئایینی ئیمه شه و نه ده ئاشکرا و اضیحه پیوست به به لگه و

دلیل هینانهوه ناکا، خودا رۆژی قیامت کۆمان ده کاتهوه، بۆ دادگایی کردنو وهرگرتنهوهی پاداش و سزا. گهراڼهوه ههر بۆ لای خودایه.

ئەمجار پەرۋەردگار ھۆشيارمان دەكاتبە: كە مەيلى سىتەمكارو
 موشرىكەكان نەكەين ﴿وَلَا تَرْكَبُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ بەھىچ شىۋەيەك
 كەمترىن مەيل مەكەن بۆلای سىتەمكاران، خۇشتان نەۋىن، مەرايىيان
 مەكەن، داۋاي كۆمەگىيان لى مەكەن، پشتيان پى مەبەستىن، رىبازيان
 بەجۈانو پەسند مەزانن ﴿فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ﴾ ئەگەر وا بىكەن شىاۋى ئەۋە دەبن:
 كە بەناگرى دۆزەخ سزا بىرىن، پەرۋەردگار لەسەر ئەۋ مەيلو رەغبەتەتان بۆ
 لای كافران سزاي دۆزەختان دەدا ﴿وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ﴾ نىە بۆ
 ئىۋە جگە لەخودا كەسىكى تىرىارمەتيتان بىدا، كەس نىە سوودتان پى
 بگەيەننى، غەزابتان لى دوور بىخاتەۋە ﴿لَمْ يَلْتَصَفُوا﴾ پاشان ئىۋە
 يارمەتيتان نادى، خودا پشتىۋانىتان ناكا، چونكە پەرۋەردگار كۆمەكى
 بەستەمكاران ناكا، ۋەكوۋ لەشۋىنىكى تىردا دەفەرمۋى: ﴿وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ
 أَنْصَارٍ﴾ البقرة/ ۲۷۰، يان دەفەرمۋى: ﴿وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ﴾ الحج/ ۷۱،
 فالجر/ ۳۷.

جا که نه مه حالی نه وانه بی که مهیل دده نه سته مکاران،
هاوکاریکردنو خوشه ویستی سته مکاران بیته هوکاری چوونه ناو دۆزه خ، نه ی
ده بی حالی سته مکاره کان خویان چۆن بی؟!

که سیکن تیره گلاو ئیشو کاری تیکه به سته مکاران بوو، بوو به کار به دست له ژیر ده ستیان، با بوخوی وردبسته وه، گوفتارو کرداریان به ته رازوی شهرع بکیشی، نه گهر نه وان له ریبازی شهرعت لایاندا، نه وه سته میان له خویان کردوه، به گوینکردنو په پیره و کردنی فرمانو نه هیه کانیان واجبه به مهرجی کاره که بی شهرعی نه بی، سه ریچی فرمانی خودای تیدا نه بی، نه گهر فرمانیان پی کرد: که وه زیفه یه ک وه ریگری، قازیه تی یان وتارخوینی

جومعه یان وانه بیژی یان هەر وه‌زیفه‌یه‌کی له‌م جوژانه‌ی پی درا با وه‌ری
بگری به‌مه‌رجی بتمان‌ه‌ی به‌خۆی هه‌بی که ده‌توانی ئه‌رکه‌که‌ی به‌ریک‌و پێکی
ئه‌نجام ده‌دا، به‌لام له‌هه‌مان کاتدا پێویسته به‌گشتی ده‌ستی سته‌مکاران
بگری وه‌ندیک‌ی بۆی ده‌کری به‌ره‌نگاری مونکه‌ر بپێته‌وه‌و هه‌ول‌ی گۆرپنی
مونکه‌ر بدا به‌ده‌ستو به‌کرده‌وه، ئه‌گه‌ر نه‌یتوانی به‌زمان ئه‌گینا به‌دل،
ئه‌مه‌ش نیشانه‌ی بیرو باوه‌ری لاوازه.

ئیمام ئه‌حمه‌دو خاوه‌نانی سونه‌نه‌کان ر‌یوایه‌ت ده‌که‌ن له‌ئه‌بو به‌کره‌وه ئه‌-
هه‌ستاو سوپاسی خودای کردو پاشان فهرمووی: ئه‌ی خه‌لکینه! ئیوه ئایه‌تی
﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا، عَلَيْكُمْ أَنْفُسُكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ﴾
ده‌خوێننه‌وه، ئاگادار ببنه‌وه: ئاده‌میزادان هەر کات‌ی سته‌مکاران بینو
ده‌ستیان نه‌گرت، له‌وانه‌یه‌ خودا به‌لایه‌کی گشتی و هه‌مه‌ جوژیان بۆ بنێری.
ئاگادار ببنه‌وه: من له‌خودی پێغه‌مبه‌رم ژنه‌وتوه‌و دیفه‌رموو: ﴿إِنَّ النَّاسَ إِذَا
رَأَوْا الْمُنْكَرَ بَيْنَهُمْ، فَلَمْ يُنْكِرُوهُ، يَوْشِكُ أَنْ يَعْمَهُمُ اللَّهُ بِعِقَابِهِ﴾ بێگومان
ئاده‌میزادان ئه‌گه‌ر کاری نابه‌جێیان بینی له‌ناویان بلابوته‌وه‌و ناره‌زامه‌ندی
خوژیان ده‌ر نه‌بێ، نزیکه‌ خودا عه‌زایی ئیقایم گیریان بۆ بنێری.

فه‌رمان به‌نوێژ کردن و به‌خۆراگری

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِّنَ

اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرِي لِلذَّاكِرِينَ

﴿١١٤﴾ وَأَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٥﴾

دەربارە ی نازلبوونی ئەم نایەتانه، هەردوو پیری فەرمووده و ئیبنو جەریر لە ئیبنو مەسعووده ریوایەت دەکەن، دەلی: پیاویک ئافرەتییکی ماچ کردبوو، هاتە خزمەت پیغەمبەر ﷺ ئەمە ی بۆ گێرایەوه، ئیتر پەرورەدگار نایە تی ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ﴾ ناردە خواری پیاوێکە وتی: ئەمە هەر بۆ منە؟ پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: نەخێر بەلکوو بۆ هەموو ئومەتە.

تیرمیزی لە ئیبنو مەسعووده بەم شێوە ریوایەت دەکا: دەلی: پیاویک هاتە خزمەت پیغەمبەر ﷺ وتی: من لە وێدەری شاری مەدینە ئافرەتییکم تیمار دەکرد، وە من تەنیا لە گەلیا جوت نەبووم ئەگینا شتی ترم لە گەڵ کرد، ئەوە تام، فەرموو دەربارە ی منو کارەکم بپار دەرکە، چۆنت دەوی ئاوا حوکم بەدە، حەزەرە تی عومەر وتی: خودا تاوانە کە ی پۆشیوی، ئەگەر بۆ خۆت بێدەنگ بویتایە! پیغەمبەر هیچ وەلامی نەدایەوه، پیاوێکە رویشت، پیغەمبەر ﷺ پیاویکی بەدودا ناردو بانگی کردەوه، کە هاتەوه نایە تی ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ﴾ ذَلِكَ ذِكْرِي لِلذَّاكِرِينَ کە ی بەسەردا خوێندەوه. پیاویک لە نامادە بان وتی: ئەمە تاییبەتە بە ئەم کابرایەوه؟ فەرمووی نا ئەمە بۆ هەموو کەسە.

پەویەندی ئەم نایەتە بەهێ پیشەوه ئەوەیە: پاش ئەوە ی پەرورەدگار فەرمانی بە پیغەمبەر و موسولمانان کرد کە ئیستیقامەیان هەبێ و سنوور بەزینی نەکەن لە تاییندا، روونەکەن سەمکارانو مەیل و خۆشەویستیان بۆ تەرخان نەکەن. بەشوێن ئەوەدا فەرمانی بە نوێژ کردن و صەبر و خۆراگری ئاراستە کردن، ئەمەش نیشانی ئەوەیە: کە دوا ئیمان بەخودا نوێژ لەهەموو روکنییکی تری ئیسلامی گەورە ترە. ئەمجار پەلی صەبر و خۆراگری دیتە پیشەوه، چونکە صەبر نیوە ی ئیمانە. نوێژ بناغە ی خودا پەرستییه و کۆلە کە ی نایینە.

ده فەرموی: ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي فِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِّنَ اللَّيْلِ﴾ ئەمە
پێغه مەبەر! نوێژ بە تەواوی و رێکتو پێکی ئەنجام بدە لە هەردوو سەری رۆژدا،
هەموو رۆژێک نوێژە کانت ئەنجام بدە لە دوو تەرەفی رۆژدا: کە نوێژی بە یانیو
نیوەرۆو عەصر دە گرتەوه، بەم رەنگە لە نیوێی ئەوێدا نوێژی بە یانی دە کړی،
لە نیوێی دوو هەمدا نوێژی نیوەرۆو نوێژی عەصر دە کړی، لەبەر ئەوە ئەم دوو
نوێژە کە وتوونەتە یەك، چونکە لە کاتی جەمەدا یان نیوەرۆو دە بریتە لای
عەصر، یان عەصر دە هیندریته لای نیوەرۆو، لە غەیری جەمەشدا وە کړو
دروسته نوێژی نیوەرۆو پاش زەوال بکړی، دروستیشە لە ئاخرو ئۆخری وەختا
بکړی، واتە: کاتی کردنه کەم دە کەوێته نزیک کاتی نوێژی عەصر.

بە کورتی پاش زەوال کاتی نوێژی نیوەرۆو عەصرە، جا لەم روهوه کە
پاش زەوال کاتی ئیوارەیه، ئەم دوو نوێژە دە کەونه لایەکی رۆژەوه، نوێژی
بە یانیش دە کەوێته لایەکیهوه.

ئەو کاتانیش کە نزیکێ شەونو بە (زلفاً من الليل) ئاماژەیان بۆ کراوه
بریتیتن لە کاتی پاش رۆژ ئاوا بوون کە وەختی مەغریبه و نبوونی روناکی
کەناری ئاسمانە کە وەختی نوێژی عیشایە، کەوابێ نایەتە کە ئاماژە ی بۆ هەر
پێنج نوێژەکان تێدا یە. وە کۆو چۆن لە نایەتی تریشدا ئاماژەیان بۆ کراوه کە
ده فەرموی:

۱- ﴿اقم الصلاة لدلوك الشمس الى غسق الليل، وقرآن الفجر، ان قرآن
الفجر كان مشهودا﴾ الاسراء/ ۷۸.

۲- ﴿فسبحان الله حين تمسون وحين تصبحون، وله الحمد في السموات
والارض وعشياً، وحين تظهرون﴾ الروم/ ۱۸.

۳- ﴿وسبح بحمد ربك قبل طلوع الشمس وقبل غروبها ومن آناء الليل
فسبح واطراف النهار، لعلك ترضى﴾ طه/ ۱۳۰.

نه مجار پهروه ردگار له نایه ته که ی ئیره دا سوودو قازانجی نوږ بیدیان ده کاو ده فمرموی: ﴿إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ﴾ بیگومان کرداری چاکه و چاکه کاری (که نوږ به شیکه له چاکه) تاوانی پیشو رهش ده کاته وه، واته: تاوانی بچوک، چونکه تاوانی گموره که فاره تو توله و همدی خویان هیده!! پیوستیان به توبه ی نه صوحو شتی تر هیده!

نیمام نه حمده و هی تریش له نیمام عه لیه وه فمرموده یه کیان ریوایت کرده ده فمرموی: نه بویه کر بوی گیرامه وه ده فمرموی: له پیغه مبه رم ژنه وت، ده فمرمو: (ما من مسلم یذنب ذنباً فیتوضأ، ویصلی رکعتین الا غفر له) هر موسولمانیک تاوانیک بکا، نه مجار ده ستنوږ بشواو دوور کات نوږ بکا نیلا خدا لی خوش ده بی.

له صه حیه ین دا ریوایت ده کا: که عوسمانی کوری عه فغان ده ستنوږ ټکی ه وکوو ده ستنوږ پیغه مبه رم ﷺ شست، نه مجار فمرموی: پیغه مبه رمی خدا ناوا ده ستنوږی ده شوردو ده فمرمو: (من توضأ وضوئى هذا، ثم صلی رکعتین، لایحنت فیها نفسه، غفر له ما تقدم من ذنبه) هر که سیک وه کوو نه ده ستنوږ شتنه ی من ده ستنوږ بشوا، پاشان دوو رکات نوږ بکا، به دل مبه ستی ره زامه ندی. خدا بی، لیخو شبون له تاوانه کانی پیشووی ده ستگیر ده بی.

(الحسنات) کوی (حسنة) یه، هه موو کرداریکی چاک ده گریته وه، (السیئات) یش کوی (سینه) یه لیړه دا به مانا تاوانی پچوکه، چونکه تاوانی گموره به توبه نه بی له کول ناکه وئ، وه کوو له شونږیکی تردا ده فمرموی: ﴿إِنْ تَجْتَنِبُوا كِبَاءَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نَكْفُرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ، وَنَدْخُلْكُمْ مَدْخَلَ كَرِيمٍ﴾ النساء/۳۱.

هر نیمامی موسلیم فمرموده یه کی ریوایت کرده: که پیغه مبه رم ﷺ فمرمو یه تی: (الصلوات الخمس كفارة لما بینهن، اذا اجتنبت الكبائر) پینج

نوێژه فەرزه کان دهبنه كه فاره تو تاوانشۆره وهی ئیوان خۆیان بۆ موسولمان به مه رجی ئه و موسولمانه تاوانی گدوره ی نه كردبێ. نوێژ قه لای موسولمانه ، كۆبونوه یه له گه ل پهروه ردگارو چپه كردنه له خزمهت خودادا ، له كاتی به لاو موصیبه تدا په نا بۆ نوێژ ده بری ، پیغه مبه ر ﷺ هه ر كاتی ته نگو چه له مه و ناخۆشی به کی توش ده هات په نای بۆ نوێژ كردن ده برد .

تۆبه ی نه صوح چوار مه رجی هه ن :

- ۱- وازه ینان له تاوانو په شیمان بوونه وه لییان .
- ۲- بریاردانو سوور بوون له سه ر نه گه رانه وه بۆیان له داها تودا .
- ۳- نه نجامدانی كرده وه ی چاك كه ببیته هۆكاری ره شكردنه وه ی تاوان ههروه ها گیرانه وه ی مافی خه لك بۆیان .

۴- داوای لیبوردن له وانه ی به ده ستو زمانی ئه م تووشی زیان بوون .
﴿ذٰلِكَ ذِكْرِي لِلذَّكْرَيْنِ﴾ ئه و ئامۆژگاریانه ی پیشوو كه بریتی بوون :
له نیستیقامه و كردنی كرده وه ی باشو په سهندو پابه ند بوون به فهرمانو جله وگیریه كانی پهروه ردگارو سنوور نه به زاندنو مه یل نه دان به سه ته مكاران ، په ندو عیبه رتن بۆ ئه و كه سانه ی په ند وه رگزنو شت ده بیسنو تی ده گه نو هه ست به گرنگی ده كه ن ، خۆیان له خه ته ری خراپه كاری ده پاریزنو ترسی خودایان هه یه و داوای لیبوردن له تاوانه كانیان ده كه ن .

﴿وَاصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْحَسْبَيْنِ﴾ سه بر بریتییه له پابه ند بوون له سه ر كردنی كاری چاكو نا ره هه تی به جیه یانی هه روا خۆگری له سه ر كردنی تاوانو داخواییه كانی ، خۆ به دووربگه ره هه موو شتیکی خراپو نا په سهندو حه رام ، له كاتی به لاو ناخۆشی دا به سه برو ئاوام به ، خۆگرو وه به رز به ، بێگومان خودا نازو نیعه ته ی به هه شتتان به نسیب ده كا .

هوکاری به هیلاکچوونی گهل و نه ته وه کانی پیشوو

فَلَوْلَا

كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ أَوَّلُوا بَقِيَّةَ يَنْهَوْتَ عَنِ الْفَسَادِ
فِي الْأَرْضِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّنْ أَنْجَيْنَا مِنْهُمْ وَاتَّبَعَ الَّذِينَ
ظَلَمُوا مَا أَتَرَفُوا فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿١١٦﴾ وَمَا كَانَ
رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَى بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ ﴿١١٧﴾
وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ
﴿١١٨﴾ إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ
لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْإِنْسِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١١٩﴾

پاش نه وهی پهروه ردگار له نایه ته کانی پیشوودا باسی نه وه عه زابو
سزایانهی کرد: که تووشی نه وه گهل و نه ته وانهی پیشوو بووه، نه مجار لیږدها
باسی هوکاری هاتنی نه وه عه زابه ده کا بو سهریان نه ویش دوو شتی
سهره کیږه:

- ۱- همر کاتی که سانیک نه بوو جل و گیری له بلا بوونه وهی فساد بکا.
- ۲- سته مکارو مله وره کانیان شوئن شه هوه ته و تار ه زویازی خوین
- که و تپوونو هه و لو تیکو شانیان بو پله و پایه بوو، وازیان له فرمان به چاکه و
نه هی له خراپه هی نابوو.

ده فمرموی: ﴿فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ أُولُوا بَقِيَّةَ يَهُوْنَ عَنْ
 الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ﴾ نهوه بۆچی له ناو نهو گهلو نه تهوانه ی که له چه رخانه کانی
 پیش نیوه دا به هوی سته مکاری خۆیان له ناومان بردن، که سانییک نه بوون
 خاوه ن عه قلاتو فامو نایین، یان خاوه ن قه درو قیمه تو قسه بیستراوو نه هلی
 خهیر، جله و گیریان بکرایه لهو سته مکارو ناشوبگیرو فیتنه جۆیانیه ی
 فه سادیان له سهر زهوی بلاو کرده وه، نهوه بۆ کۆمه لیک نه بوون خاوه ن فه ضلو
 نایینو هۆشمه ند مه نعی جه مار هریان بکرایه له فه سادو به د رهوشنی،
 له سته مکاریو ناشوبگیرو له ولات دا، ولاتو گه لیان لهو عه زابه رزگار
 بکرایه و بیانپاراستنایه!! نهوه نه بوو، نهوانه ی ده ست نه که وتن ﴿إِلَّا قَلِيلًا مِّنْ
 أَتَجْنِا مِنْهُمْ﴾ مه گهر که می له وانه که رزگارمان کردن له قارو غه زه بی خۆمان.
 واته: نهوه ی پتویست بوو بی نه بوو، به لکوه نهوه ی روی دا نهوه بوو: که
 که مییک له موسولمانان کهم نمودو قسه نه بیستراو بی نهوه ی کاریگه ریان
 هه بیو شوینده ستیان دیار بی، کهس به گوئی نه کردن، خودا له گه ل
 پیغه مبه ره کانیان دا رزگاری کردن، له کاتییک دا سته مکارو ناشوبگیره کان سوور
 بوون له سهر هه لۆستی خۆیانو وازیان له ژبانی ته ره فو فه ساد نه هینا، به لکوه
 ﴿وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا أُتْرِفُوا فِيهِ﴾ نهو سته مکارانه: که زۆرینه ی گهلو
 نه ته وه کان بوون، شوین هه واهو ئاره زۆی خۆیان که وتن ههر خه ریکی ده ست بهر
 کردنی نازو نیعمه تو پله و پایه ی دونیایی بوون، مه شغوولی رابواردنو
 تاوانکاریو فه ساد بوون، نه گهر موصلیحیک ئامۆژگاری بکردنایه گوئیان بۆ
 نه ده گرت، خوش رابواردنی دونیایان به سهر به خته وه ری قیامه تا
 هه لباردبوو، ﴿وَكَانُوا مُجْرِمِينَ﴾ نهوان له هه لباردنی نه م جۆره ژبان به بۆ
 خۆیانو سووربوئیان له سهر فه سادو ناشوبگیران، له ناو تاوانو گومرایی دا
 نوغرو بوبوون، خودا له ناوی بردن به گویره ی نهو دابو نه ریتو یاسایه ی خۆی
 که له بوونه وه رد دایناوه. که ههر کاتی ته ره فو خوش رابواردن له ناو گهلو

نه ته وه دا بلاو بو وه وه، سهرده کیشی بۆ زنده ره وی ئیسراف، شهوش سهر ده کیشی بۆ فیسقو تاوانو سته مو لادان له ربازی راستو په سندن. به مهش شیای له ناو بردنو قه لاچۆ کردن ده بن. وه کوو له شوینیکی تردا ده فرموی: ﴿وَإِذَا اردْنَا انْ نَهْلِكَ قَرْيَةً اَمَرْنَا مَتَرَفِيهَا، ففَسَقُوا فِيهَا، فحق عليها القول فدمرناها تدميرا﴾ الاسراء/۱۶.

پهروه ردگار هه رگیز نه ته وه یه کی له ناو نه برده شارو گوندیکی وێران نه کرده ئیلا سته مکار بوونو شیای تهو عه زابو له ناو بردنه بوون، وه کوو له شوینیکی تردا ده فرموی: ﴿وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا انْفُسَهُمْ﴾ هود/۱۰۱. یان ده فرموی: ﴿وَمَا رَبِّكَ بِظَلَامٍ لِلْعَبِيدِ﴾ فصلت/۴۶.

نه مچار پهروه ردگار دابو نه پیتی هه لۆیستو عه داله تکاری خۆی بهرام بهر موصلیحه کان دیاری ده کاو ده فرموی: ﴿وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَى بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ﴾ واته: تهوه دابو نه پیتی خودا نیه، عه داله تکاری تهو نیه: که سته له گه لو نه ته وه یه ک بکا، به نا پهوا له ناویان بهر، له کاتی که دا نه هلو دانیش توانی نهو شارو گوندانه حه قخوازو حه ق په ربست بن، پابهندی ته خلاقو رهوشتی بهرزو په سندن بن، خهریکی ریکه خستنی کارو باری خزیان بن به گوێره ی شه ریه ته یاسای خودا. چونکه پهروه ردگار سته مکار نیه و سته م ناکا.

هه ندیک له راهه کارانی قورئان مانای (ظلم) یان به شیرک لی داوه ته وه، تهو کاته مانای نایه ته که به م جوړه ده بی:

پهروه ردگاری تهو تهی موحه مهه! هه چ شارو گوندیک وێران ناکا به هۆی تهوهی: که دانیش توهانه کانیا موشریکنو هاوه ل بۆ خودا به رهوا ده زانن له حالیکه دا تهوان له مامه له وه هه لۆیستو کرداریان له گه ل یه کتردا ریکو پیک بن، له ناو خزیان دا بۆ یه کتر باش بنو کارو باری کۆمه لایه تی خزیان به ریکو پیک هه ل سوړینن، واته: وێرای شه ریک دانانه که یان ناشو بیگێرو فیتنه جوو

فەساد کار نەبن، واتە: خودا عەزازی ریشەکیش ناگیرتە سەر گەلو نەتەو یەك تەنھا لەبەر نەوێ کە موشریکن، بەلکوو کاتیك عەزازی لەناوچوونیان بۆ دەنیرێ: کە وێرایی شەریك دانانەکیان، لەناوخۆشیاندا مامەلەیان باش نەبێ، هەول بەدەن یەكتر ئەزەت بەدەن، مائی یەكتری بەناحق بخۆن، یەكتر بچەوسیننەو، دەستدریژی ناموس بکەنە سەر یەكتر! ئەمە ناماژەیه بۆ ئەو: کە گەلو نەتەو هەرچەند شەریك بۆ خودا دابنێن ریشەکیش ناگیرن. بەلام هەر گەلو نەتەو یەك ستم بکا سنوور بەزینی بکا لەناو دەچی و بەر قەرار نابێ.

ئەمجار پەرەردگار ئەو رادەگەیەنێ: کە خۆی دەتوانی هەموو ئادەمیزاد بکا بەیەك گەلو نەتەو: یان هەموویان ئیماندار بن، یان هەموویان کافر بن، دەفەرموی: ﴿وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ﴾ ئەو موحەممەد! ئەگەر خودای تۆ بیویستایە هەموو ئادەمیزادەکانی لەسەر یەك ئایین کۆدەکردەو، وای لێ دەکردن بەسروشت هەموویان خودا پەرست بوونایە وەکوو فریشتە، ئەو کاتە ئەم عالەمیە عالەمیکی تر دەبوو! بەلام ویستی خودا وا نەبوو کە هەموویان لەسەر یەك ئایین کۆ بکاتەو، بەلکوو وازی لێ هیناون بۆ خۆیان بەئیختیاری خۆیان رێبازی ژێانیان هەلبژێرن، ئەو تا جوداوازییان لەهەموو شتیکیدا هەیە، تەنانت لەبنەمای عەقیدەو بیرو باوەریشدا راجیاییان هەیە، تەنانت لەو شتانەشدا کە نەدەبوو ئیختیلافيان تیدا ببێ وەکوو بپروا بەروژی قیامت: بیرو رایان جوداوازه، هەر کەسە بەگوێرەو مەیل و ئارەزوو بیرو بۆچوونی خۆی رایەکی تایبەتی هەیە، هەر تاقەو پشتگیری عەقیدەو مەزھەبیك دەکا و داکوکی لێ دەکا.

ئەهلی سوننەو جەماعە پێیان وایە: نایەتەکە بەلگەیە لەسەر فراوانی دەسلاتی خودا، لەویدا ئەگەر بیویستایە هەموو ئادەمیزادی لەسەر یەك

ثايين کو ده کردنه وه، وای دروست ده کردن، قبولی یه ک مهنه جو پرؤگرام بکهن، به لام خودا نهو ویسته ی نه بوه وه کوو له شوینیکی تردا ده فهرموئ: ﴿وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَآَمَنَ مِنَ فِي الْاَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا﴾ یونس/۹۹. به لئ: خودا نهو ویسته ی نه بوه وای نه کرد؛ چونکه خودا ناده میزادو جندؤکه ی بؤ به نده گیو خودا په رستی دروست کردون، به نده بیو خودا په رستی کاتیئک نرخ ی هیه که به ئیختیاری بیو زوره ملی تی تیدا نه بی، بویه په روه ردگار هیزی ئاماده باشی بؤ چاکه و خراپه ی تیدا دروست کردن، عه قلو هوئو ویستو ئیراده و توانای بی به خشین، که هر که سه به ویستی خو ی چی ده کا بیکا، نه مجار ویپرای نه مهش ریگه ی چاکو خراپی بؤ روه کردنه وه، نامه ی ئاسمانی بؤ ناردوون، پیغه مبهری بؤ سمر ره وانه کردوون، ریگای چاکو خراپان بؤ روون کردوونه وه، جا هر که سه و به ویستی خو ی چ ریبارئیک هه لده بیژیری با هه لی بیژیری..

ئا به و جو ره ناده میزاد جودا وازیان تیدا پهیدا بوو له ئایین دا له بیرو باوه ردا، له پراو بؤ چوندا ﴿اِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ﴾ مه گهر که سانیئک که خودا به میهره بانی خو ی هیدایه تی دابن بؤ هه لیژاردنی ریگه ی خودا په سندنو به ختیاری، نه وانه شوین پیغه مبهران که ووتنو پابه ندی فهرمانو جله و گیری یه کانیا ن بوون، له سهر نهو ریباره یان به رده وام بوون تا دوا پیغه مبهر: که پیغه مبهری ئیسلامه هاته سهریانو شوینی که ووتن، نه وانه کو مه لئ رزگار بووی ناده میزادن، فیرقه ی ناجیه نه وانه و بهس!

﴿وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ﴾ واته: هر له بهر نه وه ی بؤ خو یان توانایان هه بی به ویستی خو یان ریباری چاک یان خراپ هه لیژیرن، بؤ نه وه ی نهو ئیختیاره یه یان هه بی که سمر ده کیشی بؤ نهو ئیختیلافه، په روه ردگار ناده میزادی دروست کردون، بؤ نه وه ی پاداشی باش بداته وه به نه وانه ی ریباری

حق هه لده بئیرنو په پیره وی ده کهن، سزای نه وانه بدا که ریگای خرب
هه لده بئیرنو په پیره وی ده کهن! ^(۱)

تیمام مالیک ده فهرموئ: مانای ﴿وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ﴾ بهم جوړه یه:
په ورو دگار نهو ئاده میزادانه ی دروست کردون بو نهو ریبازه ی له زانیاری
خوی دا ده یزانی: که هه لیده بئیرن له ئیختیلافو ئیتفاق. بو غه یری نهو کاره ی
که خوی ده یزانی هه لیده بئیرن دروستی نه کردون! ^(۲)

نهمه له گه ل رای زوریه ی رافه کمران دا یه ک ده گرتوه: که ده فهرموئ:
(لای) (لذلك) لامی ته علیلو باییس نیه، به لکوو لامی عاقیبه تو
صه پوره ته. واته: ئیختیلافو ئیتفاق عیله تی دروستکرنه که نین وه کوو
موعتزله کان ده لئین.

به لکوو خودا ئاده میزادی دروست کردون ویستو ئیختیاری پی داون بو
نموه ی له سمر نجام دا کاره که یان سه ربکیشی بو ئیختیلاف هه ووه کوو چوئ
(لام) ای (لیکون) له ئایه تی ﴿فَالْتَقَطَهُ آلُ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا
وَحِزْنًا﴾ القصص/۸. لامی ته علیل نیه لامی عاقیبه تو صه پوره
سه ره نجامه .. چونکه ئاشکرایه فیرعه ون نه گمر بیزانیایه منداله دوزراوه که
(حه زره تی موسا) له ئاکام دا ده بیته دوژمنو مایه ی له ناو بردن بویان هه بیان
نده گرتوه، یان یه کسر نه ویشیان وه کوو ئیرینه کانی تر ده کوشت.

ئیبنو عبباس ده فهرموئ: (لذلك) ئاماره یه بو ئیختیلافو ره حمه ت
به یه که وه.

(۱) هه لېته نهمه پای موعتزله کانو زومه خشمی په سندی کردوه. سیری ته فیسری (کشاف) ج ۲/۱۲۰ بکه.

(۲) (الاساس فی التفسیر - سعید حوی) ج ۵/۲۶۰۹.

موجاهیدو قه‌تاده ده‌فرمون: (ذلک) ئاماژه‌یه بۆ ره‌حمه‌ت: که
له‌رسته‌ی ﴿إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ﴾ وهرده‌گیرئ، ئاو‌ه‌لناو له (خَلَقَهُمْ) دا
ده‌گه‌پیته‌وه بۆ روحم پیکراوه‌کان!!
﴿وَمَتَّ كَلِمَةُ رَبِّكَ﴾ برپاری خودای تو ئه‌ی موحممه‌دا! ده‌رچوو قه‌زاو
قه‌ده‌ری وا ئا‌راسته‌ کرا، دانایی و زانایی خودا وا ده‌خواز بوو: که به‌شی‌ک
له‌ئاده‌میزادو جندۆکه‌ی دروستیان ده‌کا شیایو چوونه‌ ناو به‌هه‌شت بن،
به‌شی‌کیشیان شیایو چوونه‌ ناو دۆزه‌خ بن، بۆیه له‌ئه‌زه‌لدا ئه‌م برپاره‌ی داوه‌و
برپاره‌ته‌وه ئه‌ویش بریتیی‌ه له‌ئه‌وه که ده‌فرموی: ﴿لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ
وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾ وه‌للاهی ده‌بی دۆزه‌خ پر بکه‌م له‌جندۆکه‌و ئاده‌میزاد، ده‌بی
له‌گه‌راو جینسی ئاده‌میزادو جندۆکه‌و دۆزه‌خ به‌اخنم، له‌وانه‌ی شوین
پیغه‌مبه‌ران ناکه‌ونو پابه‌ندی فرمانو جله‌وگیریه‌کانم نابن په‌یامی
پیغه‌مبه‌ره‌کان به‌درۆ ده‌خه‌نمه‌وه..

سوودی چیرۆک و سه‌رگورشته‌ی پیغه‌مبه‌ران و فرمان به‌عیباده‌تو
پشت به‌ستن به‌خودا

وَكَلَّا نَقْصُ

عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نُثِيتُ بِهِ فُؤَادَكَ وَجَاءَكَ فِي هَذِهِ
الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٠﴾ وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنَّا عَمِلُونَ ﴿١٢١﴾ وَانظُرُوا إِنَّا مُنظِرُونَ
﴿١٢٢﴾ وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ

فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ وَمَا رَبُّكَ بِغَفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٣﴾

دوای ئەوێ پەرورەدگار چیرۆکی پیغەمبەرانێ پیشووی بۆ پیغەمبەر
ﷺ گیرایمە، ئەمجار سوودی ئەو چیرۆکانە بەیان دەکا: کە جۆرنیکیان
پتەوکردن و دامەزراندنی دڵی پیغەمبەرە لەسەر بەجیهینانی پەیامە کە ئێ
خۆراگری و تەحەممولکردنی ناپەرەتی. جۆرە کە ی تریان رونکردنەوێ شتی کە:
کە حەق و راستەو پەند و نامۆژگارییە بۆ موسولمانان. ئەمجار کۆتایی
بەسورەتە کە دەهینێ بەفەرمانکردن بەعیبادەت و خوداپەرستی و پشت بەستن
بەخود و گرنگی نەدان بەدژایەتی موشریکەکان و دەفەرموێ: ﴿وَكُلًّا نَقُصُّ
عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ﴾ دەخوینینەو بەسەر تۆدا ئەو پیغەمبەر! هەموو
جۆرە هەواییکی پیغەمبەرانێ پیشوو لەگەڵ گەلەکانیان بۆ دوو مەبەست و
قازانجی سەرەکی:

۱- ﴿مَا نُنَبِّئُ بِهِ فُؤَادَكَ﴾ یە کەم بۆ ئەوێ دڵت دا بمەزێ و پتەو ببێ بۆ
بەجیهینانی پەیامە کە تۆ صەبر و ئارامت بۆ پەیدا ببێ و لەبەرەمبەر
ئەزیزەتدانی موشریکەکان خۆگرو پشوو درێژی؛ چونکە پیغەمبەرانێ پیشوو
لەپێناو گەیانندی پەیامە کە یاندا زۆریان ئەزیزەت کێشاو، گەلەکانیان
بەدرۆیان خستەو و گالتهیان پێ کردن، ئەوان صەبریان گرت و سوورتر بوون
لەسەر هەلوێستی خۆیان و گەیانندی بانگەوازی حەق بۆ نەتەوێ کانیان،
لەسەرەنجامدا خودا سەری خست و بەسەر دوژمنانیاندا زالی کرد، دوژمنە
کافرەکانیان ریسوا کرد! ئەتۆش ئەو موحەممەد! چا و لەهاوێ
پیغەمبەرە کانت بکە، ئەوان بۆ تۆ قودو و پیشەنگن.

۲- ﴿وَجَاءَكَ فِي هَذِهِ الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرٌ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ واتە: سوودی
دووەم بۆ تۆ ئەوێ: کە لەم سورەتەنێ چیرۆکی پیغەمبەرانێ تێدا یە، یان لەو
چیرۆکنو نیشانانەدا کە بۆت رون دەکەینەو: شتی کە بۆ هاتوو کە حەق و

راستو یه قینه: نهویش بریتیه له تاکو ته نهایی خوداو عیبادت بۆ کردنی به خالصی و چه سپاندنی زیندوو بوونهوو تویهو گه پانهوو بۆ لای خودا واز هیئان له فاحیشهو کاری خراب، لهو ههوالانه دا په ندو نامۆزگاری ههیه بۆ کافرانو یاد خستنهوو بیره وهری ههیه بۆ موسولمانان، سوودی لی وهرده گرنو ئیمانیا ن پهی زیاد ده کا، نهوانهش: که ناماده باشیا ن تیدایه بۆ ئیمانیه ئان په له له موسولمانبوون ده که ن.

نه مجار دوا ی نه م هه ره شهو ته ره یبو ته رغییه په روه ردگار فه رمان به پیغه مبه ر ده کاو ده فه رموی: ﴿وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ نه ی موحه ممه د! بهو ناده میزادانه بلێ: که سوورن له سه ر کوفر و بی دینی و به هیچ جو ریک بر و ا به په یامه که ت نا که ن به شیوه ی هه ره شه پیان بلێ: ﴿اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَاتِكُمْ اِنَّا عَامِلُونَ﴾ ئیوه له سه ر ریبازی خۆتانو به گویره ی مه نه ه جو پرۆگرامی خۆتان کار بکه ن، چتان له ده ست دێ دژی من نه نجامی به نو بێ منه ت بن، هه رچی هیژو ترانا تان ههیه بیخه نه کار دژی ئیسلامو بۆ زیانگه یان دن به موسولمانان، ئیمه ش به گویره ی شه ریه تو ریبازی خۆمان کاری خۆمان نه نجام ده ده ی ن، چی بتوانین له بانگه وازی بۆ خیره و چاکه دریشی نا که ی نو به رد وامو سوورین له سه ر بیرو باوه ری خۆمانو به موو لی ی لانا ده ی ن!

﴿وَانْتَظِرُوا﴾ ئیوه چاوه پروان بن ئاخۆ ئیمه ده مرین چیمان به سه ردی، ﴿اِنَّا مُنْتَظِرُونَ﴾ ئیمه ش چاوه پروانی سه ره نجامو نا کامی ئیوه ی ن، بزانی ن چیتان به سه ر دێ، چۆن به هیلاک ده چن و به چ شیوه عه زاییک ته مبی ده کری ن. ئیمه خودا واده و به لینی پی داوین به سه ر که وتن به سه ر نا هه زانمان دا، به ته ما ها تنه دی واده و به لینه کانی په روه ردگار ی ن.

وینه ی نه م هه ره شه یه له قورئان دا زۆره وه کوو ده فه رموی: ﴿فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ، اِنَّهٗ لَا يَفْلَحُ الظَّالِمُونَ﴾ الانعام/۱۳۵.

ئه‌مجار په‌روه‌ردگار کۆتایی سوپه‌ته‌که به‌نایه‌تیک ده‌هینی: که هه‌موو داخوازییه‌کی خێرو به‌هره‌مه‌ندی له‌خۆ گرتووه. ده‌فه‌رموی: ﴿وَلِلَّهِ غِیْثُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ هه‌ر بۆ خودایه زانیاری نه‌ینی ئاسمانه‌کانو زه‌وی. واته: په‌روه‌ردگار زاناو ئاگاداره به‌هه‌موو نه‌ینی‌یه‌کی ناو ئاسمانه‌کانو زه‌وی له‌رابوردو حاڵی حازرو داهاتوودا، زانیارییه‌که‌ی هه‌موو کوللیاتو جوژنیات مه‌عدومو مه‌وجودیک ده‌گرێته‌وه، دیاریو نادیاری له‌لا وه‌کوو یه‌ک وایه.

﴿وَالَيْهِ يَرْجِعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ﴾ نیشه‌کان هه‌موویان هه‌ر بۆلای خردا ده‌گه‌رێته‌وه، چونکه ئه‌و کانو سه‌رچاوه‌ی هه‌موو شتیکه، ئه‌و خودایه به‌تواناو به‌ده‌سه‌لاته‌ فه‌رمانی ره‌وایه‌و ویستی جی به‌جی کراوه، هه‌موو بوونه‌وه‌ر، هه‌موو به‌نده‌کان له‌ژێر ده‌سه‌لاتیدا بێ وه‌جو زه‌بوون، روژی قیامه‌ت له‌هه‌موو که‌س ده‌پرسیته‌وه، سزاو پاداشی هه‌موو که‌س ده‌داته‌وه، هه‌موو کرده‌وه‌یه‌ک گه‌وره‌و پچوو‌ک حساب ده‌کا.

ده‌ی که مادام خودا ئه‌وه زاتو صیفات یی، هه‌موو شتی که به‌ده‌ست ئه‌و بێو بۆ لای ئه‌و به‌گه‌رێته‌وه، ﴿فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ﴾ به‌خالصانه‌و دلسازی عیباده‌ت هه‌ر بۆ خودا بکه، با هه‌موو موسوڵمانان له‌گه‌لتدا هه‌ر خودا بناسن ئه‌و بپه‌رستن، له‌هه‌موو کارو کرده‌وه‌یه‌کتدا پشت به‌خودا بیه‌سته، که‌سی که ته‌وه‌ککولی به‌خودا بێو پشت به‌ئه‌و بیه‌ستی، خودای به‌سه‌و هه‌وێجه‌ی به‌که‌سی تر نیه.

﴿وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ﴾ خودای تو له‌کرده‌وه‌ی ئه‌و خه‌لکه‌ بێ ناگا نیه، هه‌رچی ده‌ی‌لێن ده‌یکه‌ن له‌خودا نه‌ینی نیه، له‌دوایی دا به‌ته‌واوی پاداشو سزایان ده‌داته‌وه، خۆتو شوێنکه‌وتوانت سه‌ر ده‌خاو موشریکو بێ‌دینه‌کان ریسوا ده‌کا.

ئیمام نه‌حمه‌دو تیرمیذی و ئیبنو ماجه ریوایه‌تیان کردوه: که پیغه‌مبهر
 ﷺ فرموویه‌تی: (الکیس من دان نفسه، وعمل لما بعد الموت، والعاجز: من اتبع
 نفسه هواها وتمنی على الله الأمانی) عاقل که‌سیکه خۆی دادگایی خۆی بکاو
 ئیش بۆ دوا مردنی بکا، عاجیزو بی‌عه‌قل که‌سیکه نه‌فسی شوین هه‌واو
 ئاره‌زۆی خۆی خستوه، کرداری نیه‌و به‌ته‌مای خودایه.

**به‌یارمه‌نی خودا لیڤه‌دا سوره‌تی هود ته‌واو به‌و خودا
 پشتیوانمان بی بۆ ته‌واو کردنی به‌رگه‌کانی تر...**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سوره تی یوسف

ئەم سورەتە ناوئراوە سورەتی یوسف چونکە چیرۆکی ھەزرەتی یوسفی
تێدا یە..

ریوایەت کراوە: کە جولە کە کان پرسیاریان لە پیڤە مەبەر ﷺ کرد
دەربارە ی چیرۆکی یوسف ئیتەر ئەم سورەتە نازل بوو، سەعدی کوپی ئەبو
و ەققاص ﷺ دە فەرموی: قورئان بۆ پیڤە مەبەر ﷺ ھات ماو ە یەکی زۆر بتری
خوێندنو ە، کافرە کان وتیان: بریا چیرۆکت بۆ بگێرایینا یە تەو ە! ئیتەر ئەمە نازل
بوو ﴿نحن نقص عليك﴾ یوسف/۳، الکھف/۱۳. ماو ە یە ک ئەمە ی بۆ
خوێندنو ە، ئەمجار وتیان: دە کو ا بۆمان بگێرەو ە! ئیتەر ئەمە نازل بوو ﴿اللھ
نزل احسن الحديث﴾ الزمر/۲۳.

بێگومان سورەتی (یوسف) پاش ئەو نازل بوو کە بە تەواوی پیڤە مەبەر
ﷺ لە لایەن کافرەکانی مە ککەو ە تەنگە تاو کرا، دوا ی ئەو سالا ە خە: سناکییە
ھاتە خواری: کە پیڤە مەبەر ﷺ دوو پشتیوانو یارمە تێدەری روالەتی دڵسۆزی
لە کیس چوو، خەدیجە ی خێزانی و ئەبو طالیبی مامی کوچی دووایییان کرد،
لە دونیا دە چوونی ئەم دوو یارمە تێدەری ئەو ەندە لە سەر شانی پیڤە مەبەر ﷺ
گران بوو سالا کە ی ناونا سالی غەم (عام الحزن).

جا ھەر چەندە ئەم سورەتە لە مە ککە ھاتۆتە خواری و مە ککە یی یە،
ئوسلووبە کە ی لە سەر ە خو ە دە مارشیلە، نارامی و سۆزی تێدا یە، نەرم و نیانی و
سفت و سۆلی لە خو ە گرتو ە، واتە: ھەر چەندە سورەتە کە مە ککە یی یە سورەتی
مە ککیش توندو تێژیان تێدا یە کە چی ئەم سورەتە ھەر ە شو توندو تێژی تێدا
بەدی ناکرێ.

ئیمام عطاء ده فەرموی: ھەر غەمباریک گۆی لەسورەتی یوسف بێ
دلی دادەمرکی.

بەبێھەقی لە (الدلائل) دا لەئێبنو عەباسەوہ ریوایەت دەکا دە فەرموی:
کۆمەڵیک جوولەکە کاتیکی گۆیان لی بوو پیغەمبەر ئەم سورەتە ی دەخویند
ئیمانیان ھینا، چونکە لەگەڵ زانیاری لای خۆیان یەکیان دەگرتەوہ.

سورەتی یوسف دوا ی سورەتی ھود نازل بوو، پەیوەندیشیان بەیەکتەرەوہ
ھەبە، چونکە ھەردوکیان چیرۆکی پیغەمبەرانیان تێدان، ھەردوکیان ئەوہ
دەچەسپینن: کە نیگای ئاسمانی بۆ پیغەمبەر ھاتوہ، بێگومان چیرۆکی
ھەموو پیغەمبەریکی زیاد لەجاریکی لەسورەتەکانی قورئاندا دووبارە بۆتەوہ،
ھەر جارە بەئوسلوبو شیوازیکی جیاو بۆ مەبەستیکی تایبەتو پەندو
نامۆزگارییەکی تر، ئیلا چیرۆکی یوسف عليه السلام نەبێ. کە چیرۆکی ئەم جگە
لەم سورەتە لەسورەتی تردا نەھاتوہ، ھەموو فەصلو رووداوەکانی چیرۆکی
حەزرەتی یوسف لەم سورەتەدا بەزنجیرەو یەک لەدوا یەک رانۆسنراون،
ئەمەش ئاماژەیە: بۆ ئەوہ: کە قورئان ھەموو ئیعیجازەو سەرئاسایە
چیرۆکەکە ھەموو بێ، یا بەشیکی بێ، بەکورتی بێگێرپیتەوہ یان بەدرێژی
لەھەموو رویەکەوہ ئیعیجازەکە ی خۆی لەدەست نادا.

زانایانی بەلاغەو تەفسیر فەرمویانە پەرەردگار چیرۆکی پیغەمبەرانی
لەقورئاندا گێراوہنەوہ، ھەندیکانی بەئوسلوبی جیا جیا چەند جاریکی
دووبارە کردوہنەوہ، وشەو رستەکانیان گۆرانکاری تێدا کراوہ، ئاستی بەلاغەو
خۆشخوانی چیرۆکەکان لەروی رەوانی و سفتو لووسی یەوہ جوداوازییان ھەبە،
چیرۆکی حەزرەتی یوسف دووبارە نەکراوہتەوہو یەک جار ھاتوہ، ھەمووشیان
لەرووی ئیعیجازەوہ سەرئاساو لەژووڕ پلە ی ئاسایین. چیرۆکەکە دووبارە
کراپیتەوہ یان یەکجار ھاتبێ لەپلە ی ئیعیجاز دانەبەزیوہو کەس نەیتوانیوہ
بەرەبەرەکانی بکا.

ئەم سورەتە هەموو چیرۆکی حەزرەتی یوسفی لەخۆ گرتووە، هەموو باسو رووداو و سەرنج راکیشەکان بەخۆشرو ناخۆشەو بەدلخۆشکەر و خەمناکەکانیەو کۆ کردۆتەو.

سەرەتا باسی پلەو پایە حەزرەتی یوسف دەکا لەلای یەعقوبی باوکی و ئاستی خۆشەویستی یوسف لەدەلی دا دەست نیشان دەکات، ئەمجار پەییوەندی یوسف بەبراکانیەو، پیلان و نەخشەکیشانیان بۆ لەناو بردنی و سەرەنجام خستنی ناو بیرەو، ئەمجار دەرھێنانی لەناو بیرەکو و پاشان بردنی بۆ ناو بازاری میصرو فرۆشتنی بەعەزیزی میصر وەکوو کۆیلەو دەستاو دەست پێ کردنی دوور لەنازی باوکی و دایک، دوور لەخەزم کەسو کارو دڵسۆزانی. ئەمجار پیلان و قیلێ ژنی عەزیزی میصرو ژنە هاوڵەکانی، پێش ئەوەش تاقیکردنەو بەرێرەکانی لەگەڵ ژنی عەزیزو دان بەخۆدا گرتن و بەرەنگار بوونەوی نەفس و ئارەزووی گەنجایەتی و شەھووە و ئیغرائات، ئەمجار راپێچ کردنی بۆ بەندینخانەو میحنەتی ناو ئەو کوونە رەشەو هەلسو کەوت کەردن لەگەڵ کۆمەڵێک بەندکراوی جیا جیاو نامۆ بۆ ئەو، ئەمەش پاش ئەو ژیا نە خۆشەوی کە ماوەیەک لەمائی عەزیزدا بەسەری برد. ئەمجار رزگار بوونی لەبەندینخانەو بوونی بەخاوەن دەسلالت و ئەمینداری کۆکردنەو و عەمبار کردنی بژێوی میللەتێک، بۆ ماوەیەکی دوور درێژ، چەند سالیێک لەو لێپرسراویە گەڕاوە ماوەو لەو فەرمانگە گەڕاوە کەسی یەکەم بوو: کە بژێوی ئەو ولاتەو ولاتانی دەورو بەریشی لەئەستۆدا بوو، ئەمجار هاتنی براکانی و چاوپێکەوتن و راسپاردنیان بۆ ئەوەی برا پچووکەکی تریشیان بێنێ و هەریەکیان باریک بژێو (قووت) بێنێ.

ئەم رووداو تاقیکردنەوانە هەموویان ئەزمونگەو بۆتە بوون بۆ یوسف و تێیاندا قان بوو، لەبەرەمبەر ئەم هەموو رووداو بەسەرھاتاندا ئەو خۆی راگرتو پستی بەخودا بەستو بانگەوازی بۆ خودا پەرستی دەکرد، هەولێ

دهدا خودا به خه لکی بناسینئ، له هیج کاتی کدا خودای له بیر نه کرد، هه موو روداوه کانی به سهر به رزیو راستالی به ده ستپاکی و داوینپاکی به پروای پۆلایینو وره ی به رزه وه پیچانه وه، دوا سهروه ریو دوا ئاواتی لهو کاته دا که باوکی و دایکی هاتنه لایی و به که سرو کاری شاد بووه وه خه ونه که ی هاته دی، لهو کاته دا که وئرای مولک سه لته نه تو زانیاری پله ی پیغه مبه رایه تیشی درابوویه، شوکرو سوپاسی خودا ده کاو لی ی ده پارێته وه که به موسولمانی بمرئو بخریته ریزی صالخانه وه.

له کۆتایی چیرۆکه که دا چهند عیبره تو په ندیکێ رانوانده، هه ره گرنگه که یان چه سپاندنی پیغه مبه رایه تی هه زره تی مرچه ممه دو دلدانه وه یو مزگینسی پیدانی به هاتنی خوشی دوا ی ته نگانه، نیستراحه تکردن دوا ماندوبوونه چونکه نه وه تا هه زره تی یوسف له به ندینخانه وه گواسترایه وه بۆ قه صری پاشا، کرا به عه زیزی میصرو نه مینداری قوتو بژئوی خه لک، هه ر که سیک صه بر له سهر به لاو ته نگانه بگرئ حه تمه ن رۆژیک له رۆژان ده رووی لی ده کریته وه ده که ویتته خوشی به وه، ههروه کوو چۆن هه ره شه له موشریکه کان ده کا به هاتنی عه زاب نه گه ر واز له هه لویتستی خۆیان نه هینن. هه زره تی یوسف کوپی هه زره تی یه عقوبه که به (ئیسرائیل الله) مه شهوره، نه ویش کوپی هه زره تی ئیسحاقه نه ویش کوپی هه زره تی ئیبراهیمه! هه زره تی یوسف زۆر جوانو روح سوکئو خۆین شیرین بوو، باوکی زۆری خوش ده ویت، نه مه ش وایکرد براکانی رقیان لی ی بیو پیلانی له ناو بردنو سه رنگونکردنی دا برێژن.

هیشتا ته مه نی حه قده هه ژده سال بوو: که له خه ودا بینسی یازده نه ستیره و خۆرو مانگ سوژده یان بۆ ده برد، که ئه م خه ونه ی بۆ باوکی گێرایه وه موژده ی پیغه مبه رایه تی و پله و پایه ی پی دا. پاش ماوه یه ک براکانی ویستیان نه خشه و پیلانه که یان ته نفیذ بکه ن، داوایان له باوکیان کرد: که

به مه بهستی گهشتو گوزارو یاریکردنو سهیران یوسفیان له گهلا دا بنیری بۆ دهشتو سارا، بردیانو خستیانه ناو بیریکهوه و ئیواره به گریانوه هاتنه وه بۆ لای باوکیان به درۆ وتیان: ئیمه له یوسف بی ئاگا بوینو گورگ خواردی، باوکیان برۆای پی نه کردنو قسه که یانی به درۆ ههلبهست زانی، پاشان کاروانیک هاتو دولچهیان داهیشه ناو بیره که بۆ ئاوو یوسف خۆی پیوه ههلواسی و هاته دهره وه، بردیان له بازاری میصر به به هایه کی کهم فروشتیان نهو که سهی یوسفی کړی عهزیزی میصر بوو، ناوی (فوطیفار) یان (تهطغیر) بوو خۆشی ویستو چوه دلپهوه، دهسلاتی دارایی و ئیسداری له مالی خۆی دا پیدا، کردی به لیپرسراوی خزمهتچی و پیاوه کانی، به زوله یخای خیزانیشی گوت: ریزی بگروه دهست بهر دهستی مه هینه..

جوانی و شوخی یوسف وای له خیزانی عهزیزی میصر کرد که ههزی لی بکاو داوای لی بکا شروال پیسی له گهلا بکا، نهک هه داواکردن به لکوه فەرمانی پی کردو زهختی به کار هینا. له بهرام بهر نه هه موو ئیغرائاتو زهخت لی کردنو هه و لدا نهی زوله یخا هه زهتی یوسف خۆی گرتو به یدهست نه بوو، برۆای پتهوی به خوداو پابه ند بوون به فەرمانو جلّه و گیریه کانی، وایان له هه زهتی یوسف کرد خۆ لهو خیانه ته بیاریزی، ههروه ها پیاوه تی عهزیزی میصری له بهر چاو بوو، هه رچهند بیری ده کرده وه: نابی پاساوی نهو پیاوه تیه بهو خیانه ته بداته وه، له هه مان کاتدا دابو نه پیتی ساوکتو باپیرانی ریگهی پی نادهن کاریکی ئاوا ناپیاوانه نه نجام بدا. هه رچهنده زوله یخا هه ولی داو زهختی لی کردو هه ره شهی لی کرد، یوسف نه هاته ژیر فەرمانی، نه مچار شه هوه تو ئاره زۆ شه وهنده ی تین بۆ زوله یخا هینا: که په لاماری بسداو له ئامیزی بگری، سابه لکوو یوسف له شه رمان یان له ترسان یان شه ویش ئاره زۆی بجوولتی و به مهستی خۆی بگا، هه رچهند زوله یخا پری داده بهو دهیه ویست له ئامیزی بگری هه زهتی یوسف پالی پیوه ده ناو داکوکی له خۆی

ده کرد، تا کار گه ییشته نهوه یوسف هه پشه ی کوشتنیشی کرد نه گهر وازی لی نه هینی نا لهو کاته دا یوسف چاوی لی بوو مهو کیبی عهزیز (می بردی زوله یخا) به رهو مال دیته وه، نیت به رهو ده رگای حهوشه رای کردو زوله یخا به دوی دا، پیش نهوه بگاته نزیک ده رگا زوله یخا له دوواوه پری دایه و یه خه ی کراسه که ی دراندو له ناو ده رگادا بهو حاله شپریوی سهیره، تووشی عهزیزی میصر بوون! که زوله یخا لهو حاله دا میرده که ی خوی بینی له بهر ده رگا و دهیه وی وه ژوور بکه وی، خیرا بوختانیکی بو یوسف هه لبه ستو وتی: نهوه تا: نه مه دهیه وی ده سترژی بکاته سه رم! حه زره تی یوسف خیرا به دروی خسته وه وتی: نه خهیر نهوه دهیه ویست نهوه کاره بقهومی من بی تاوانم، عهزیزی میصر ویستی به به لگه بوی ده رکه وی خه تا له کامیانمو کییان تاوانبارن. شایه دیک هاته پیشه وه وتی: پروانن نه گهر کراسه که ی له پیشه وه دادپاوه نهوه زوله یخا راست ده کاو یوسف درو ده کا، نه گهر له دوواوه دادپاوه نهوه یوسف راست ده کاو زوله یخا درو ده کا. که سهیریان کرد کراس به شیوه یه ک دادپاوه که راستی یوسف ده گه یه نیو زوله یخا به درو ده خاته وه. تاوانه که به زوله یخاوه لکاو یوسف به پاکی رزگاری بوو. نیت عهزیزی میصر فرمانی به یوسف کرد: که هه واله که داپوشریو بلاو نه بیته وه، فرمانیشی به زوله یخا کرد که داوای لیخوشبوون بکاو تویه بکاو جاریکی تر نه م تاوانه دووباره نه بیته وه.

به لام له گه ل نه وه شدا هه والی حه زلیکردنی خیزانی عهزیز به ناو شاردا بلاو بووه وه، هه موو که س بیستیان: که زوله یخا حه ز له بهنده ی خوی ده کاو باسی دلداری ناغه ژن له گه ل بهنده که ی بوو به بنیشته خوشکه ی بن ددان.

نافره تانی شار سه رزه نشتیان کرد، وتیان فلان حه ز له بهنده که ی خوی ده کا. نهویش بانگی کردن بو وه تاغو خواره مه نییه کی بو دانان که پیوستی به کیردو چه قوه بی وه هه ریه که ی کیردیکی دایه دهستیان و فرمانی به یوسف

کرد که بێته ناویانو بیبینن، کاتێ چاویان پێی کهوت جوانی و شوخو شهنگی تاساندنی هه‌ریه‌که‌یان له‌جیاتنی ئه‌وه‌ خوارد هه‌نیه‌که‌ به‌کێرده‌که‌ قاش بکه‌ن ده‌ستی خۆیان بپری سه‌رسام بو‌زو وتیان: ئه‌مه‌ ئاده‌میزاد نیه‌، ئه‌مه‌ فریشته‌یه‌، هه‌ر که‌سێ ئه‌مه‌ بیینی هه‌زێ لێ ده‌کاو زوله‌یخا لۆمه‌ی نا‌کرنێ: که‌وا عاشقی بووه‌..

ئه‌مه‌جار زوله‌یخا داشی سواریبوو وتی: ئاخ‌ر ئه‌وه‌یه‌: من عاشقی بووم ئیوه‌ سه‌ره‌زه‌نشتم ده‌که‌ن، ئه‌گه‌ر ئه‌وه‌ی پێی ده‌لێم: به‌گۆتم نه‌کا ده‌یخه‌مه‌ به‌ندینه‌خانه‌وه‌، سزای ده‌ده‌م. ئیتر هه‌والی خوشیستنی زوله‌یخا بو‌ حه‌زه‌ره‌نی یوسف له‌ناو خه‌لکا به‌ته‌واوی بلاو بووه‌وه‌ عه‌زیزی میصر وای به‌باش زانی بو‌ ئه‌وه‌ی سومعه‌ی خێزانه‌که‌ی نه‌شکی، یوسف به‌خاته به‌ندینه‌خانه‌وه‌، یوسف نێردرایه‌ به‌ندینه‌خانه‌وه‌ به‌ری‌که‌هوت دوو کو‌ری گه‌نجی تر له‌ته‌کیا نێردرانه‌ به‌ندینه‌خانه‌، یه‌کیکیان سه‌رکاری ئاشپه‌زه‌کانی مائی پاشا بوو یه‌کی‌کیشیان لێپه‌رساوی ناو گێ‌رو مه‌یگێ‌ره‌کانی مائی پاشا بوو.

مه‌یگێ‌ره‌که‌یان له‌خه‌ودا بی‌نی: که‌ نه‌پیا‌له‌ی پاشادا شه‌راب ده‌گوشی، ئه‌وه‌ی تریشیان وای بی‌نی له‌خه‌ویدا که‌ سسینی‌یه‌ک خوارد هه‌مه‌نی به‌سه‌ر سه‌ریه‌وه‌یه‌تی بالنده‌و ئاده‌میزاد لێیان ده‌خوارد. جا داوایان له‌یوسف کرد مانای خه‌ونه‌کانیان بو‌ لێک بداته‌وه‌: حه‌زه‌ره‌تی یوسف به‌توانایی خۆی له‌مانای خه‌وندا ده‌رخستو ئاماده‌باشی خۆی ده‌رپری بو‌ مانا لێدانه‌وه‌که‌، وه‌لێ پێش ئه‌وه‌ی ده‌ست بکا به‌مانا لێدانه‌وه‌ی خه‌ونه‌کان بانگه‌وازی ته‌وا‌زو به‌ندییه‌کانی تریشی کرد بو‌ خودا په‌رستی و یه‌کتا‌په‌رستی! ئه‌مه‌جار به‌مه‌یگێ‌ره‌که‌یانی گوت: تۆ رزگارت ده‌بی‌تو ده‌چیه‌وه‌ لای پاشاو ده‌بی‌ه‌وه‌ مه‌یگێ‌ر. به‌ئه‌وه‌ی تریشیانی گوت: نه‌تۆ ئیعدام ده‌کری‌یی و هه‌لده‌ها‌وه‌سری‌یو بالنده‌ گۆشته‌که‌ت ده‌خۆن.

ئەمجار بەئەوه یانی گوت: کە پیتی وا بوو رزگاری دەبی، لای پاشا باسی من بکە، پیتی بلی: پیاویکی ئاوا بی تاوان وا لەبەندینخانە دایەو دەزانێ مانای خەونیش لی بداتەو. بەلام شەیتان لەبیری بردەووە کە چوووە لای پاشا ئەو راسپاردەیهی هەر لەبیر نەهاتەو، نزیکەیی حەوت سالتیکی تریش لەبەندینخانەدا مایەو.

پاشان پاشا بۆ خۆی خەونێکی دی، خەونەکەیی زۆر لەسەر دلی کاریگەر بوو: لەخەویدا بینی: حەوت گای قەلەو حەوت گای کزو لاواز دەیانخواردن حەوت گۆلە گەنمی سەوزی جوان یەك لاسکیان هەبوو حەوت گۆلە گەنمی وشکەو بوو دەیانخواردن!! پاشا فەرمانی دەرکرد ساحیرو خەون لێدەرەوێان ئامادە کردن داوای مانای خەونەکیان لی کرا هەموو وتیان ئەمە خەونێکی بی سەر و بەرەو ئێمە مانای خەونی ئاوا پڕو پووج نازانین.

کابرای مەیگێری کۆنە هەوآلی یوسف لەبەندینخانەدا یوسفی بیر کەوتەو، پێشنیاری کرد بینێرن بۆ بەندینخانەو یوسف لەگەڵ خۆیدا بهێنێ بۆ خزمەت پاشاو مانای خەونەکەیی لێک دایەووە مانای خەونەکەیی بۆ پاشا بردەو، پاشا فەرمانی دەرکرد: هەر ئیستا بڕۆن ئەم کابرا زاناو ژێرەم بۆ بینن دەیکەمە راویژکاری خۆم. حەزرەتی یوسف رازی نەبوو هەروا بەئاسانی لەبەندینخانە بێتە دەرێ، ویستی لێکۆڵینەووە توێژینەو لەبارەیی پیلانی ژنەکانو خێزانی عەزیزی میصرو چۆنیتە بەندکردنەکەیی ئەنجام بدرو بەرئەتیی خۆی لەو تاوانە وەپالدرایەیی لەسەری بەند کراوە رابگەیه ندری.

پاشا فەرمانی دەرکرد ئافرەتەکانی کۆکردەو پرسیارو لێکۆڵینەوێ لەگەڵ ئەنجام دان، هەموو وتیان حاشا ئەئیمە هیچ خراپەیکەمان لەم پیاو نەبینیو، ژنی عەزیزی میصر (زولەيخا) هاتە قسەو بی تاوانی یوسفی راگەیانوو تی: من حەزم لی کردووە ویستومە بەیدەستم ببیو ئەو کەمەندیکیش نەبوو خۆی ئەداو بەدەستەو، ئەم پیاو پیاویکی راستو

داوینپاکتو بی تاوانه. نه مجار حه زره تی یوسف هاته قسه و تی: من نه م
توژینه م بویه مبهست بوو بۆ خاتری عه زیز (میردی زوله یخا) بزانی من
پاشه مله خیانه تم لی نه کرده، بزاندیج که خودا قیلۆ فجهری خیانه تکاران
سدرناخا، وه من نه فسی خۆم لهم بوختانه بهری ناکه م چونکه نه فسو ئاره زۆ
هه رده م فرمان به خراپه کاری ده که ن، مه گمر که سیک خودا ره حمی پی بکا.

حه زره تی یوسف له زیندان به بی تاوانو بهری رزگاری بوو هاته دهر، پاشا
داوای لی کرد بیکاته کار به دهستی خۆی وستی بزانی بۆ خۆی چ کاریکی
پی خۆشه؟ حه زره تی یوسف، و تی: بکه نه نه مینداری گهنچو خه زینه ی
میصرو ده سه لاتو توانای پیو یستم پی بدهن به م شیوه حه زره تی یوسف بوو
بهو زیری دارایی و بازرگانی و لیپرسراوی یه که م لهو فرمانگه گرنگه دا..

حهوت سال هه مرزانی تیپه ریزو سالانی گرانی سه ره تایان پهیدا بوو،
حه زره تی یوسف فرمانی کرد: که دهست بکری به فروشتنی شهو گهنه
خه له یه له سالانی هه مرزانی و هاته دا کوکراوه ته وه، به پی پی پیو یستی و
به شیوه یه کی ریکو پیک به پی نه خشه و ناماریکی پرپار له سه ر دراو
به فروشتنه وه به دانیشته وانی میصر.

نه مجار دانیشته وانی ولاتانی ده وه بهر برسیایه تی تینی بۆ هینانو
رویان کرده میصر بۆ کرینی خواره مه نی، دانیشته وانی فه له ستین کاروانیان
نارد بۆ میصرو حه زره تی یه عه قوب کوپه کانی خۆی به چه ند و شترو ولاغی
تره وه نارد بۆ میصر بۆ هینانی گهنه و جۆ، کاتیک کوپه کان هاتن، حه زره تی
یوسف ناسینی وه، به لام شه وان نه یان ناسیه وه، چونکه شه کاته ته مه نی چوبه
چل سالی و شیوه روخساری گۆرا بوو، پاشان داوای لی کردن: که برایه کی
باوکی پچوکیان هه یه به یه ن، خواره مه نی به کی به خۆپایی پی دانو
جه ختی لی کردن ده بی که هاتنه وه برا بچو که که یان له گه ل خۆیان دا به یه ن،

پاره و پولی که هینا بویان بۆ خۆراک کړین بۆیان خستنه وه ناو جه واولو هۆره کانیه وه.

روژان تپه پر بوونو برسیایه تی و گرانى تهنگى به دانىشتوانى فهله ستین هه لچنى، حه زه رته یه عقوب رى گای دا: که کوپه پچوله که ی (بونیا مین) له گه ل براکانى دا بچن بۆ میصر بۆ هینانى خۆراک، جا که حه زه رته یوسف هه والى هاتنى براکانى زانى پيشوازی لى کردنو دهعه ته خوادنو سفره و خوانى بۆ رازاندنه وه، وه لى بۆ خۆى له گه لى نه خواردن، چونکه دابو نه پرته میصریه کان وه ها بوو که له گه ل عیبرانیه کان دا نان نه خۆن.

پاشان حه زه رته یوسف فمرمانى کرد باره کانیا بۆ داگرن، شه مجار فمرمانیشى کرد: که همر یه که یان پاره و زیوه که ی هیناویه بیخه نه ناو باره که یه وه، ربه ی پاشاش بخه نه ناو بارى بونیا مینه وه، جا کاتى قافلە یان بارکردو وه پرئ که وتن بانگ راهیشترا: که ربه ی پاشا دزراوه، همر که سى دزیبیه تی خۆى ده کړته بارمته وه ده گیرئ، کاتیک باره کانیا بوشکینین ربه که یان له بارى بونیا مین دا دۆزیه وه، ئیتر براکانى یوسف تینیا بۆ هاتو په نایان برده بهر پاشا بۆ نه وه یه کیکیان له شوینى بونیا مین گل بده نه وه، چونکه باوکیکی پیری که نه فته هیه وه نه هه واله بیسی خۆى بۆ ناگیرئ. به لام پیشیاره که یان وه رنه گیرا، شه مجاره توپه بوونو وتیان: شه مه شه مپۆ که شه دزییه ی کردو له وه پیش برایه کی هه بوو شه ویش شاوا دزی لى رودرا. حه زه رته یوسف شه مه ی زۆر پى ناخۆش بوو به لام دانى به خۆى دا گرتو له دلى خۆیدا وتی: به لکوو ئیه زۆر تاوانبارترن له م کوپه ی: که ئیستا ربه که ی پاشا له باره که ی دا دۆزراوه ته وه.

به هه ر حال بونیا مین گل درایه وه برا گه وره که شیان له گه لى دا مایه وه، براکانى تر به غه مناکی هاتنه وه بۆ لای باوکیانو روداوه که یان بۆ گیرایه وه، ئیتر حه زه رته یه عقوب غه مو ناره حه تی زیاد بوو، چاوى پى سپى بوونو برینى

یوسفیشی کولانه‌وه‌و هاواری لی هه‌لسار وتی: ئای سهد داخو مخابن بۆ یوسف!

ئه‌مجار بۆ جاری سیههم براکانی یوسف هاتنه‌وه بۆ میصرو داویان له‌ه‌زهره‌تی یوسف کرد: که خواره‌مه‌نی تریان بداتی و پاره که‌مه‌که‌یان لی قبول بکاو برا گیراوه‌که‌یان بۆ به‌ره‌للا بکا.

ئه‌مجار ه‌زهره‌تی یوسف ئاواتی له‌وه‌پیشیانی ده‌رحق به‌خۆی وه‌بیر هینانه‌وه‌و وتی: ده‌زانن ئیوه کاتی خۆی چیتان ده‌رحق به‌یوسف کرد؟ ئه‌و کاته ئیوه نه‌قام برون له‌بیرتانه چ تاوانیکتان ده‌رحق به‌برای خۆتان نه‌نجام دا؟

ئیتیر براکان زانیان: که ئه‌وه یوسفه‌و ناسییانه‌وه‌و وتیان: بۆ تۆ یوسفی؟ ه‌زهره‌تی یوسف فهرمووی: به‌لێ من یوسفه‌و ئه‌مه‌ش برامه.

ئه‌مجار هه‌ندیکیان ناردنه‌وه‌و کراسی خۆی پیدان بۆ ئه‌وه‌ی بیهینن به‌سه‌ر ده‌مو چاوی باوکیاندا چاوه‌کانی چاک بینه‌وه‌و روناکایی بکه‌وتنه‌وه‌و ناویان وه‌موویان به‌خاوه‌و خیزانه‌وه‌و فه‌له‌ستین به‌جی به‌هیلن بگوزنه‌وه‌و بۆ میصر.

ه‌زهره‌تی یه‌عقوبه‌و خیزانو کوره‌کانی که گه‌یشته‌نه‌و لای یوسف سوجه‌ی ریزو ئیحتیرامیان بۆ نه‌نجامدا به‌یه‌کتر شادبوونه‌وه‌و، ه‌زهره‌تی یوسف فهرمووی: باوکه‌! ئه‌مه‌ ته‌عبیری خه‌ونه‌که‌مه‌ کاتی خۆی که بۆم گیرایه‌وه‌..

ئه‌مه‌ به‌کورتی روداوه‌کانی چیرۆکی یوسف بوو کردمانه‌ به‌رکۆل بۆ ئه‌وه‌ی به‌چاوتکی رونتره‌وه‌و به‌جینه‌و ناو راڤه‌ی نایه‌ته‌کانه‌وه‌و.

قورئان به زمانى عهده بى نيردراوه، پله و پايه ي چيرؤكه كانى

قورئان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّ تِلْكَ ءَايَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿١﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا
لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢﴾ نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ
بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْءَانَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ
لَمَنِ الْغَفِيلِ ﴿٣﴾

ئيبنو جهرير له ئيبنو عه بياسه وه ريوایت ده كا: ده فهرموى: به پيغه مبه ر
﴿كوترا برپا چيرؤكت بؤ بگيراي نه وه! ئيتر نايه تى ﴿نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ
أَحْسَنَ الْقَصَصِ﴾ نازل بوو..

وه كوو ناشكرايه سه ره تاي سوره تى يوسف ده شو به يته سه ره تاي سوره تى
يونس، به لام لي ره دا قورئان به (المبين) وه صف كراوه له وى به (الحكيم)
هؤيه كه شى ده گونجى شه وه بى: كه سوره تى يوسف باسى روداوى گه وه
گه وه ده كا: كه به سه ر پيغه مبه رى كى ريزدار هاتو وه خو ي له به رامبه ر شه
هموو ناخوشى يانه دا راگرتو وه، له كاتى تهنگانه دا سه برو له كاتى خوشى دا
شوكر رهوشتى بو وه. كه و ابو وه وه صف كردنى سوره تيئك كه شه روداوانه ي
له خو گرتبى به (مبين) گونجاوه، سوره تى (يونس) كه باسه كانى چه سپاندنى
بنه ماكانى ئايينو يه كتاپه رستى و راستى پيغه مبه رايه تى وهاتنى روژى
قيامه ته شه مهش وه صف كردنى به (الحكيم) گونجاوه.

ده فهرموی: ﴿الر﴾ نهم وشه ده بی به (الف، لام، را) بخویندر تیه وه،
 ده رباره ی ماناکه شی هه مان راو بۆ چون هه یسه که له سه ره تای سوره تی
 (البقرة) داو سه ره تای سوره تی (ال عمران) و شوینی تریش دا باس کراوه هه ره
 گرنگیان نه وه یه: که ده فهرموی: قورئان له م پیتانه پیک هاتوه، ئیه وش
 زوبانه که تان له م پیتانه پیک هاتوه، ده ئیه بتوانن له و پیتانه که لامیکی
 ناوا بخه نه پو!

﴿تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ﴾ نه و نایه تانه ی له م سوره ته دا بۆ تو هاتوه
 نه ی موحه ممه دا! که له و جو ره پیتانه پیک هاتوه نایه تی سوره تیکی
 ناشکراو نمایانه له وه دا: که عه ره به کازو غه یری نه وانیش ده سته وه سان ده کا.
 یان نایه تی قورئانی که که ناشکراو نمایانه هه چ گومانی تیدا نه،
 سه رئا سایه و عه ره به کان ده سته وه سان ده کاو بۆ ریان ده دا..

یان نایه تی قورئانی که که لا لا و حه را و حو که شه رعیه به کازو نه ندازه ی
 تو له و حه دو نه وه ی پیویسته له سه ر ئاده میزاد ده رباره ی ئایین دیاری ده کاو
 ناماژه ی پی ده کاو هه دا یه تده ره بۆ په ی بردن به به رژه وه ندی دونه یو قیامه ت،
 رتبا زی کامه رانی دونه یو قیامه ت نیشانی ئاده میزاد ده دا، جا وشه ی
 (الکتاب) به مانا سوره ت بی، یان به مانا قورئان بی چ خراپه کی تیدا نه،
 چونکه (الکتاب) ئیسمی جینه بۆ هه موو جینه که و بۆ هه ندی له نه فرادی
 جینه که ش به کار ده هیندری، له هه ردو حاله که دا مه بست به (المبین)
 چه سپاندنی صیفه تی قورئانه، چونکه صیفاتی قورئان له سوره تی که وه بۆ
 سوره تیکی تر جوداوازی تی ناکه وی. قورئان هه مووی واضیح و ناشکرایه،
 شتی نه زاندر او شی ده کاته وه، نایه ته کانی کاری نه ینی و شتی عامض ناشکرا
 ده که ن، حو که می شه ریه ت و یاسا و قانونی ژیان شی ده که نه وه. ئاده میزاد
 شاره زای رتبا زیکی پر خیر و خوشی دونه یو قیامه ت ده کا..

قورطوبی و نیبنو که تیرو نه بو حه بیان وشه ی (الکتاب) یان به قورئان مانا کردوه، زومه خشه ری ده لئی: مهبهست به (الکتاب) لی ره دا سوره تی یوسفه.

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا﴾ نیمه قورئانی کمان به زوبانی عه ره بی ناردوه بو سهر پیغه مبه ری خو مان که موحه ممه ده، نهو قورئانه ده خویندریته وه له بهر ده کری، بویه شمان به زوبانی عه ره بی ناردوه ﴿لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾ به لکوو به هوی نه م قورئانه وه عه قلو هوش پهیدا بکهن، چیرۆکوو سهرگورشته ی رابوردوان بزائن، فی ری ئادابو نه خلاقی جوانو نه حکامو شهریه ت ببن، ریبازی ژیا تان به گویره ی بهرنامه ی قورئان دیاری بکهن، بو نه وه ی قورئان بکه نه مهنه جی ژیا تان له رووی رامیاری و نابوری کو مه لایه تی و کاروباری ده ولته وه، بو نه وه ی له ماناو مهبهسته کانی تی بگهن، تاکو کو مه ل له سهر مهنه جی نهو قورئانه پهروه ده بکهن!

ماموستا سه عید هه ووا ده فره موئ: قورئان که ریزدارترین کتیه به به ریزدارترین زوبان له ریزدارترین نی ره وه بو ریزدارترین به ریزدارترین فره شته دا: که جویرائیله نی دراره بو ریزدارترین پیغه مبه ر: که هه زه تی موحه ممه ده ﴿۱۱﴾

منیش ده لیم: ده بویه بیشی کوتایه کراوه به مهنه جو ریبازی ریزدارترین گهل: که گه لی موسولمانه، چونکه به گویره ی ده قی قورئان گه لی موسولمان باشرین گهل نه ته وه نه گهر فره مان به چاکه وه نه هی له خراپه بکهن! وه کوو له شوینیکی تر دا ده فره موئ: ﴿کُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ آل عمران/۱۱۰.

﴿مَنْ نَقَضَ عَلَيْهِ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنُ﴾ نیمه جوانترین چیرۆکوو سهرگورشته ت به سهر دا ده خوینی نه وه به هوی نه وه: که

نهم قورئانه مان به نیگا بۆ ناردووی، قورئانیك كه ته‌واو بی عه‌یبه
 شیکمه‌وه‌ی هه‌موو شتیكه، چیرۆکی هه‌زه‌تی (یوسف)یش چیرۆکیکی
 ته‌واو سه‌رنج راکیشه، مه‌به‌ستو ته‌هدانی به‌رزی له‌خۆ گرتوون ﴿وَإِنْ كُنْتَ
 مِنْ قَبْلِهِ لَمَنِ الْعَافِلِينَ﴾ هه‌رچه‌نده تۆ نه‌ی موحه‌مه‌د! پێش نه‌وه‌ی نهم
 قورئانه‌ت به‌نیگا بۆ بنیڕین له‌پیری بی ناگایان بووی! تۆش وه‌کوو گه‌له‌كه‌ت
 له‌و باسانه‌ی له‌قورئان‌دان بی ناگابووی، چ زانیاریه‌كه‌ت ده‌رباره‌ی هه‌واڵو
 سه‌رگورشته‌ی پێغه‌مبه‌رانی پێشوو نه‌بوو، گه‌لو نه‌ته‌وه‌كه‌ت هه‌یچیان ده‌رباره‌ی
 شه‌ریعه‌تی یه‌عقووبو کوره‌کانی نه‌ده‌زانی، هه‌روا ناگادارییان به‌سه‌ر باری
 کۆمه‌لایه‌تی دانیشتوانی میصرو ژیارو شاره‌ستانیان‌دا نه‌بوو، تۆش له‌و تاقه‌و
 کۆمه‌له‌ بووی، له‌وان شاره‌زاتر نه‌بووی.

نایه‌ته‌کان به‌رونی نهم حوکه‌مانه‌یان لێ وه‌رده‌گیرین:

- ۱- قورئان کتییکی رونکه‌ره‌وه‌یه: هه‌لاڵو هه‌رامی لیک جیا
 کردوونه‌وه، نه‌حکامو شه‌ریعه‌تو ئادابو نه‌خلاق په‌سه‌ندی له‌خۆ گرتوه.
- ۲- قورئان به‌زوبانی عه‌ره‌بی نازل بووه‌و به‌زوبانی عه‌ره‌بی
 ده‌خوێندریته‌وه، که‌وابی عه‌ره‌به‌کان له‌هه‌موو که‌س شیاو ترن: که ئیمانی پێ
 به‌یێنو تی‌ی بگه‌زو به‌خه‌لکی تری رابگه‌یه‌نن.
- ۳- قورئان جوانترین چیرۆکو راسترین شوێنه‌وارو میژووی گه‌لانی
 رابوردووی تێدايه.

۴- چیرۆکو سه‌رگورشته‌ی هه‌زه‌تی یوسف جوانترین چیرۆکو سه‌رنج
 راکیشترین سه‌رگورشته‌یه. چونکه پره‌ له‌په‌ندو هه‌یکمه‌تو باسی
 یه‌کتا په‌رستی و فیه‌و مانای خه‌وزو رامیاری و چۆنیه‌تی هه‌لسرو که‌وت کردن
 له‌ناو خه‌زان‌دا، له‌گه‌ل کۆمه‌ل‌دا. گه‌لی نامۆژگاری سوود به‌خشی تێدان که بۆ
 دینو دنیا پێویستن باسی پێغه‌مبه‌رانو صالحانو فریشته‌و شه‌یاتینیو

جندۆکهو ئاده میزادو ئاژهلۆ په له موهر و پاشاو بازرگانو زانایانو نه زانانو پساوو
نافره تو پیلانه کانیاو ده کا.

چیرۆکی گشتی و هه مه جوړه. باسی ژیانی کۆمه لایه تی و ئابوری و
رامیاوی ئه ده بی ده کا. پره له پهنو نامۆزگاری که هه ره گرنگه که یان سه برو
خۆپاگریه له سه ر نه زیه تو لی بورده له کاتی ده سه لات دا.

باسی یه که م له چیرۆکی یوسف

خه ون بینینی یوسف و مانا کردنی خه ونه که یه له لایه ن هه زره تی
یه عقووبه وه

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ

أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ ﴿٤﴾
قَالَ يَبْنَىٰ لَا تَقْصُصْ رُءْيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا

إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٥﴾ وَكَذَلِكَ يَجْنِيكَ

رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِن تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ

وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَىٰ أَبَوَيْكَ مِن قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ

إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦﴾

ئه مه سه ره تای ده ست پێ کردنی چیرۆکه رازاوه که ی هه زره تی یوسفه.
پروانه: ئه م سه ره تا کورته سه رنج راکی شه له نێو باسه کانی چیرۆکی هه زره تی
یوسف دا. سه یرکه: چۆن سه رنجی خۆ نه رو گوێگر بۆ لای خۆی راده کی شه و

وايان لى ده كا ههول بدن چاوه پروان بن: سهره نجام چى رو ده دا، چۆن نهو گرى
كوپركه ده كرىته وه، نهو لهغه زهى خهون بينىنى يوسفو گىزانه وهى نهو خهونه
بۆ باوكى وه لامى باوكى بۆ كوپرى بچكۆلهى نهوره سیده: كه فهرمانى پى
ده كا خهونه كهى بۆ براكانى نه كپرىته وه نه وه كوو حه سوودى پى بهرنو نه خشهى
له ناوبردنى بۆ داپرىژن!

نهم جۆره ئوسلوبو شىوازه ئوسلوپىكى باوه لای چىرۆك نوسان، سه رتا
چىرۆكه كه به گرى كوپركه يه ك به لهغه زىك به هه والىكى سهره نچ راكيش
ده ست پى ده كه نهو نه مجار ورده ورده پىوه ده چن نهو گرى كوپركه يه
ده كه نه وه لهغه زه كه حل ده كه ن. بىگومان چىرۆكى حه زه رتى يوسف وه كوو
له م سوره ته دا هاتوه، نمونهى ته واوى مهنه جى ئىسلاميه له بوارى
چىرۆكه دا!

ههر چه نده مهنه جى قورشان له ناوه رۆكنو شىوازه يه كى كه جو داوازى
تىدا نيه. وه لى چىرۆكنو سهرگورشتهى حه زه رتى يوسف ده لى تى نمايشگايه كى
تايبه تيه له رانواندنى نهم مهنه جى له بوارى فه ننى نه دا كردن دا.

به لى چىرۆكه كهى حه زه رتى يوسف (كه خۆى كه سايه تى سهره كى
چىرۆكه كهى) به سهرهاتى نهو زاته راده نوينى به شىويه كى فراوانو له هه موو
تىوه گلانو تىكه لاوبوونى نهو كه سايه تيه به روداوه كانى ژيانى پر سه يرو
سه مه ريه وه!

له م چىرۆكه دا جۆره ها نه زمونو تا قىكرده وه راده نويندرى كه نهو زاته
تووشيان بووه. تا قىكرده وه كان جۆراو جۆرن، سروشتو شىويه يان جيا جيايه.
نه زمونى ناخۆشى و تا قىكرنه وهى خۆشى، جارىك روبه پرى فیتنهى
شه هوه تو ئاره زوبازى ده بىته وه، ده مىك گىرۆدهى تا قىكرده وهى
فه رمانه واو پاشايه تى ده بى به ره و روى جۆره ها ئىنفعى عالاتو هه ستى
ئاده ميزادانه بوته وه له جۆره ها وىسكه و له گه ل جۆره ها كه سايه تى تردا

هه لسو که وتی کرده، له هه مو بواره کاندای سهری ده کرد، هه مو ته زمونگه و تاقیگه کانی سهره رزانه برینو به و په پری به رانه تو داوین پاکو ده ست پاکیه وه ره ها بو، نمونه ی خودا په رستی و یه کتاپه رستی به، رابه ری زانایانی ده رووناسرو خه ون لیده ره وانه. نمونه ی هره به رزی گه نجی شوخو شهنگی داوین پاکو خاوه ن وه فاو نه مه که، پرؤفسیوری وه زیرانو فرمانپه واو کار به ده ستانی گه لو ولاته...

ده ی بابزانین قورنانی پیروژ چون نه م چیرۆکه رازاوه جوانو سهرنج راکیشه راده نوینی؟! **﴿إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ﴾** نه ی موحه ممه د! چیرۆکی یوسف بو گه لو

نه ته وه که ت بگیږه وه. نه وه بو گه له که ت باس بکه: که یوسف به باوکی (یه عقوب) گوت: **﴿يَا أَبَتِي﴾** نه ی باوکی خوشه وستم! **﴿إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ﴾** من له خه ودا: یازده نه ستیره و خورو مانگم دیتن سوژده یان بو بردم، واته: سوژده ی ریزو ته قدیرو فرمانبه رداری، نه ک سوژده ی عیباده تو په رستن..

بیگومان نه و ده مه ی حه زره تی یوسف نه م خه ونه ی بینى منداڅو بوو نه م جوړه خه ونه ش به وړاڅه ت له خه ونی منداڅو ناچى، چونکه منداڅو ساوا نه گهر خه ونی ناو هه بیینی، بینینه که یان به و جوړه ده بی مانگو خورو نه ستیره بکه ونه باوه شیه وه، له به رده می دا بن، یارییان پی بکا، که چی حه زره تی یوسف له خه ودا نه م شتانه ی بینى له شیوه ی عاقل مه نداندا سوژده یان بو برد، بینى خورو مانگو نه ستیره وه کوو شاده میزادو له شیوه ی نه واندای سهریان بو دانه واندو ریزیان لی گرت. بۆیه له نایه ته که دا وه صفی کرداری بکه ری ناعاقل به وه صفی عاقل مه ند کراوه که سوژده بزده، تا ناماژه بی: که نه و خه ونه خه ونی نیلهاو نیمچه نیگا بووه نه ک خه ونی پرو پوچو بی بناغه و خه یالپلاو! نیبنو عه بباس ده فهرموئ: خه ونی پیغه مبه ران نیگایه. خه ونی صالحو راست

به شیکه له پیتغه مبهرایه تی، به شیکه له هه وائی په نامه کی و نهی نی به مه رجی
صالح و دیندار بیبینی و زانا و صالح مانای لی بداته وه.

خهون بریتیه له وینه گرتنی روداو هکان له سهر روبه ری ناوینه گیانیکی
پاک. زوربه ی جار خهون له گهل گفتو گوی نه فسدایه کدی ده گرنه وه!
بیگومان هه زه ته یه عقوب که یوسف خهونه که ی بۆ گیرایه وه، تیگه یشت:
که نه مه خهونیکی راستو نیمچه نیگایه و یوسف پاشه پوژنیکی گهل میه زنی
ده بی، پلهو پایه یه کی وای ده ست ده که وی داخوازی نه وه ده بی که هه موو
براکانی و باو کو دایکی شی ریزی لی بگرنو سوژده ی ریزو ته قدیری بۆ بهرن،
له وه ترسا براکانی نه مه خهونه بیسنه وه وه کوو نه لی تی بگه نو هه سوو نی
پی بهرنو پیلانی له ناو بردنی نه خشه بکیشن! بۆیه جله وگیری لی کرد: که
به هیچ جوړیک خهونه که بۆ براکانی نه گیریته وه. ناموژگاری کردو ﴿قال:
یا بنی!﴾ وتی: نه ی کوری پچکولهو خۆشه وستم! ﴿لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلٰی
إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا﴾ خهونه که ت بۆ براکانت مه گیره وه، نه وه کوو
هه سوودیت پی بهرنو پیلانی وات بۆ داپرژن تووشی ناخوشی و چهرمه سهریت
بکه ن، چونکه ﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ﴾ بیگومان شهیتان دوژمنی
سهرسه ختی ئاده میزاده، به ناشکرا دوژمنایه تی خوی له گهل به ره ی
ئاده میزادا راگه یاندوه، نه که ی باسی خهونه که ت لای براکانت بدرکینی،
بترسه له وه ی شهیتان بچیته بن کلیشه ی براکانت هه وه هلیان خه له تینی و ده نه
ده نه یان بدا بۆ نه وه ی زیانت پی بگه یه نن، دابو نه ریتی شهیتان نه وه یه: که
ناکۆکی و دزایه تی بخاته نیوان ئاده میزادانه وه، زور جار له ریگای
هه سوودییه وه زه فهران پی ده با. وه کوو هه زه ته یوسف دوابی بۆ خوی
نامازه به هه سوودی براکانی ده کا، ده فرموی: ﴿مَنْ بَعْدَ إِنْزَغِ الشَّيْطَانِ بَيْنِي
وَبَيْنَ إِخْوَتِي﴾ یوسف/۱۰۰.

له فرموده ی پیغه مبهردا ﴿هَاتُوهُ﴾ هاتوه پیغه مبهرد ﴿هَاتُوهُ﴾ فرموده تی: (اذا رَأَىٰ أَحَدُكُم مَّا يَحِبُّ فَلْيَحْذَرِ بِهِ، وَإِذَا رَأَىٰ مَا يَكْرَهُ فَلْيَتَحَوَّلْ إِلَىٰ جَنْبِهِ الْآخَرِ، وَلْيَتَّقِ اللَّهَ عِنْدَ ذَلِكُمْ، وَلَا يَحْذَرِهَا مِنْ شَرِّهَا، وَلَا يَحْذَرِ بِهَا أَحَدًا فَتُحَاذَرُ لَهَا تَضَرُّهُ).
 نه گهر یه کئی له ئیوه له خهردا شتیکی دلخۆشکه ری بینی با بیگپرته وه،
 نه گهر شتیکی بینی پی ناخۆش بوو با خۆ وه رسوړینئ بۆ باریکی دیکه و
 سئ جار تف بکاته لای چه پی خۆی، په نا بگری به خوداو له شه ری شه یتانو
 خه ونه که ی بۆ کهس نه گپرته وه، چونکه نه گهر وا بکا خه ونه که نایه ته جی و
 زیانی پی ناگا..

ئیمام نه حمه دو هه ندئ کسی تر فرموده یه ک ریوایه ت ده که ن
 له مو عاوییه ی کور ی حه یه ده ی نه لقوشه ری ده لئ: پیغه مبهرد ﴿هَاتُوهُ﴾ فرمودی:
 (الرُّؤْيَا عَلَىٰ رَجُلٍ طَائِرٌ مَّا لَمْ تَعْبِرْ، فَإِذَا عَبُرَتْ وَقَعَتْ) خه ون له سه ر قاچی
 بالنده یه هه تا مانای لی نه ده یه وه، هه ر کاتئ مانای لی دارایه وه ده چه سپئ.
 ﴿وَكَذَلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ﴾ نه ی کور ی خۆشه ویستم! وه کوو چۆن
 په روه ردگار له خهردا ناوا نه ستیره و خۆرو مانگی نیشان داوی سوژده یان بۆ
 بردوی، خودای خۆت هه لئ ده بژیری و ده ست نیشان ت ده کا بۆ پیغه مبهرایه تی و
 پله و پایه ی ریزو نیحترامت به سه ردا ده پژی و جۆره ها به هره و سه روه ریت پی
 ده به خشی!

﴿وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ﴾ له لابه ن خۆیه وه زانیاری خه ون
 لیدانه وه ت قیر ده کا، واته: زانیاری تایبه تی خزیت قیر ده کا، ده توانئ مانای
 خه ون لی بده یه وه بزانی چۆن دیته جی و ناکام چی ده بی.

قیر کردنی مانای خه ون له لایه ن خودا وه بۆ یوسف، ته وه بووه خودا
 نیلها و که شفیک ی وای داوه تی: که بزانی مانای ته و خه ونه چۆنه و نیشانه ی
 چی ده بی. یان زه کا و فیراسه تیک ی پیش وه خت برئ شت بزانی و ه کوو یوسف

بۆ خۆی ئاماژه بۆ ئەمه ده‌كاو به‌دوو هاوه‌له‌كه‌ی به‌ندینه‌خانه‌ی ده‌لێ:
﴿لَا يَأْتِيَكُمَا طَعَامٌ تَرْزُقَانِهِ إِلَّا نَبَاتِكُمَا بَتَأْوِيلَهُ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذَلِكَمَا مِمَّا عِلْمِنِي
رَبِّي﴾ يوسف/ ۳۷.

﴿وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ﴾ هه‌روه‌ها په‌روه‌ردگار نيعمه‌ته‌ی
خۆی له‌سه‌ر تۆ ته‌واو ده‌كا، به‌و جۆره‌ ده‌تكا ته‌ پێغه‌مبه‌رو ره‌وانه‌ت ده‌كا بۆ
بانگه‌وازي‌کردن، هه‌روه‌ها نيعمه‌ته‌ی خۆی به‌سه‌ر يه‌عقوب و بنه‌مه‌اله‌كه‌شی‌دا
ته‌واو ده‌كا، به‌م جۆره‌ هه‌ليان بۆ ده‌ره‌خسێنێ كه‌ له‌لادێوه‌ بێنه‌ ناو شاری
ميصرو جێگه‌و رێگه‌ی باشيان بداتێ و پاشان زنجيره‌ی پێغه‌مبه‌ران له‌م
بنه‌مه‌اله‌يه‌دا بۆ ماوه‌يه‌كی زۆر به‌رده‌وام بێ.

﴿كَمَا أَتَمَّهَا أَبُوبُكَ مِنْ قَبْلِ إِبْرَاهِيمَ وَاسْحَقَ﴾ هه‌روه‌كوو چۆن له‌وه‌پێش
نيعمه‌ته‌ی خۆی رزاند به‌سه‌ر باپيرت و باوكی باپيرت‌دا. كه‌ ئيسحاق و ئيبراهيم
بوون.. له‌ئايه‌ته‌كه‌دا ئيبراهيمی پێش خست چونكه‌ پله‌و پايه‌ی ئه‌و به‌رز تره‌و
به‌باوكی پێغه‌مبه‌رانو (خليل الله) ناسراوه‌.

﴿إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ بێگومان خودای تۆ زاناو دانايه‌ به‌و كه‌سانه‌ی
هه‌ليان ده‌بژيرێ بۆ پێغه‌مبه‌رايه‌ته‌ی و ده‌زانێ كێ شياری فه‌ضلو نيعمه‌ته‌و
رێزلێنايه‌، هۆكاری بۆ ده‌ره‌خسێنێ بۆ ئه‌وه‌ی بگاته‌ ئامانجی خۆی و
ئاوا ته‌كانی به‌دی بێن. هه‌رچي ده‌يكا له‌زانيارو دانايه‌يه‌وه‌يه‌، ئيشی ئابه‌جی
ناكاو كاری خرابی لێ ناوه‌شێته‌وه‌.

باسی دووهم له‌چیرۆکی یوسف

یوسف و براکانی

﴿لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ﴾

ءَايَاتٌ لِّلسَّالِیْنَ ﴿٧﴾ إِذْ قَالُوا لِيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا

أَيْنَا مِنَّا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٨﴾ اقْتُلُوا

يُوسُفَ أَوْ اطْرَحُوهُ أَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ أَيِّكُمْ وَتَكُونُوا مِنْ

بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ ﴿٩﴾ قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ

وَأَلْقُوهُ فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ يَلْقَاهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ إِن كُنْتُمْ

فَاعِلِينَ ﴿١٠﴾

ئەمە سەرتای چیرۆکەکیە: لەوەپێش پەرەردگار دوو پێشەکی بو ئەم

چیرۆکە دیاری کرد:

یەكەم: وەصف کردنی قورئان بەو کە کەلامێکی خودایی‌بو بەزوبانی

عەرەبی نازل کراوە، بەلگەیە لەسەر راستی پێغەمبەراییەتی حەزەرەتی

موحەممەد ﷺ.

دووهم: بینینی ئەو خەونە سەرنج راکیشە لەلایەن یوسفەو، کاریگەری

خەونەکە لەسەر یەعقوب. ئیتر دوا بەدوای ئەو دوو پێشەکییە دەست دەکا

بەگێڕانەوی چیرۆکەکەو دەفەرموی:

﴿لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَأَخْوَتِهِ آيَاتٍ لِّلسَّائِلِينَ﴾ سویند بی به خودا له چیرۆکی یوسفو براکانی دا^(۱) پەندو نامۆژگاری هەن بۆ پرسایان، زۆر عیبرەتو نیشانه هەن لەسەر قودرەتو دەسەلاتی رەهای پەرورەدگارو زاناییو داناییو لوطف و کەرەمی بۆ بەندە هەلبژاردەکانی و پەرورەدەکردنیان بە پەرورەدەیه کی خودایی، بۆ هەر کەسیک پرسیار بکا لەروداوی چیرۆکە کەمو بیهوئ بەراستی چۆنیەتی روداوەکانی ئەم چیرۆکە بزانی و پەندیان لی وەرگری!

سەیر بکەو تێبفکەرە! ئەگەر براکانی یوسف هەسوودیان پی نەبردا یە نەیان دەخستە ناو بیرە کەمو، ئەگەر نەیان خستایە ناو بیرە کەمو نە دەگەشتە دەستی عەزیزی میصر، ئەگەر عەزیز بە ئەمێزو دەستپاکی نەزانیا یە نەیدە کردە ئەمێنداری خەرجی ناو مائی، ئەگەر ژنی عەزیز حەزی نی نە کردایە داوێنپاکی و نەزاهەتی دیار نە دەکەوت، ئەگەر (زولە یخا) لە پیلانە کەیدا تی نە شکایە یوسف نە دەخرایە ناو بەندینخانەو، ئەگەر

(۱) براکانی یوسف وەکوو لەمەواتی نیستا تۆمار کراوە نەمانن:

- ۱- راوین کوری لینه: کە براگورەیان بوو.
 - ۲- شەمعون کوری لینه: دووهم کوری یەعقوب بوو.
 - ۳- لاوی کوری لینه: سێیم کوری یەعقوب بوو.
 - ۴- یەهوذا کوری لینه: چوارەم کوری یەعقوب بوو.
 - ۵- دان کوری بەلەه کی راصیل: پینجەم کوری بوو.
 - ۶- نەفتالی کوری بەلەه: شەشەم کوری بوو.
 - ۷- جاد کوری زلفە کی لینه: حەوتەم کوری بوو.
 - ۸- ئەشیر کوری زلفە: هەشتەم کوری بوو.
 - ۹- یەساکیر کوری لینه: نۆیەم کوری بوو.
 - ۱۰- زویولون کوری لینه: دەیەم کوری بوو.
 - ۱۱- یوسف کوری راحیل: یازدەهەم کوری بوو.
 - ۱۲- بونامین کوری راحیل برا بچکۆلەیان بوو.
- بەگوێرە ی روایەتی روایەت لەکاتی هاتنە دنیای بونیا مین دایکی یوسفو بونیا مین کە ناوی راحیل بوو لەدوینا دەرچوو.

نه خرایه به ندینخانه وه مه یگیرو پیاوی مه لیک نه یانده ناسو نه یانده زانی که زانیه به مانای خهون! ههروا پاشا نه پده ناسو نیمانی پی نه ده هیناو نهیده کرده نه مینداری گهنچو گهنجینه ولات، نه گهر نه پلهو پایه ده ست نه که موتایه. نهیده توانی باوکتو براکانی و خزو که سو کاری له لادیوه بیتی بو شارو له برسیایه تی رزگاریان بکا، به لکوو نه به سهر هاتانه ی یوسف بوون به هوی نهوه: که گه لو نه ته وه یه که له برسیایه تی رزگار بکا. که و ابو هه به لاه ناخوشیه کی به سهری هات هه رچه ند به روا له ت شهرو نه گبه تی بوو به لام ناکامو سهره نجامی خیرو به هره و سهره ری بوو..

به لئی له چیرۆکی یوسف دا نایاتو نیشانه هه بۆ که ساتیک که بیان هوی پرسیار له روداو هکانی ناو نه چیرۆکه بکه ن، چ روداوی حیسی و ظاهری بن، یان زانیاری نه پیتی و په نامه کی بن وه کوو زانستی یه عقوب به سهره نجامی خهونی یوسف، یان به درۆ زانیی داوای براکانی یوسف که وتیان: یوسف گورک خواردویه تی، یان به رهنگ کردنی کراسه که ی یوسف، که هه له گه ل کاروانه که له خاکی میصر به ریکه موت نهو له که نعه انه وه بۆنی کراسی یوسفی کرد، یان زانیاری یوسف: که به گه یشتنی کراسه که بۆ لای باوکی و به سهر دهو چاوی خۆیدا به پیتی چاوی چاک ده بنه وه.

به راستی نامۆزگاری زۆرو زه به نده هه ن: **﴿إِذْ قَالُوا لِيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا مِمَّا﴾** کاتیک براکانی یوسف وتیان: وه لاهی یوسفو برا که ی بونیامین لای باو کمان له تیمه خوشه یست ترن، نه وان هه رچه نده له تیمه پچو کترنو کارو کاسبییان پی ناکرئ که چی نهوانی له تیمه خوشتر ده وی، تیمه هه موومان پیاوی به هیزو تاقه تو کارو کاسبی کار، چی پتویست بی بۆ دابینه کردنی باری ژیاو خه رچی ناو مال تیمه دابینی ده که یین که چی زیاتر گرنگی به نه وان ده دا!

﴿إِنَّا أَبَانَا لَقِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ بیگومان باو کمان لمو هه لو تسته ی دا که نهوانی له نئیمه خۆشتر دهوئ ریگی عه داله تکاری لی هون بووه به هه له چوو به هه له چوونه که ی ئاشکرایه هه موو که س ده یزانی، دنا چۆن دوو مندالی بیکاره هه یچ له بارا نه بوو پاساو ده داته وه به سهر کۆمه لیک کوری گهنجی به ده ستو بازو کاسبکهر خزمه تگوزارو پارێزه را!!

به لام له راستی دا نهوان هه له بوون نه کت هه زه ته یه عقوب، چونکه یوسفو بونیامینی برای هه مردوکیان پچکۆله بوونو دایکیان کۆچی دواپی کردبو، پتوستان به زیده نازکیشانو چاودیری پتر بوو، هه زه ته یه عقوب بهم زیده گرنگی دانه پتیاان ده یه وسته که لینی بی دایکیان بو پر بکاته وه، ههروه ها له هه زه ته یوسفدا پاشه روژی پرشکوو پیروزی ده بینی، عه قلو دانایی زیادی تیدا به دی ده کرد، به تایبه ته یه هه زه ته یه سفدا گه لی به هه وه شکۆمه ندی بو هه زه ته یوسف چاوه روان بوو ده یزانی نه م زاته دواروژتکی پرشنگذاری ده بی...

نایه ته که ناماژه ی نه وه ی تیدا یه: که پتوسته باوکتو دایک گرنگی به دن به به ختو کردنی منداله کانیاو یه کسانی به خه نه نئوانیا نه وه له خۆشه وسته یو مامه له له گه ل کردنا ته نانه ت له ماچ کردنیشیا نا، تا بویاان ده کرئ خۆیان پیاریزن له فهرقو جودایی کردن له نئوانیا نا. پیغه مبه ریش ﷺ له فهرمووده یه کی دا: که بوخاری موسلیمو هی تریش ریوایه تیاان کردوه له نوعمانی کوری به شیره وه ده فهرموئ: (اتقوا الله واعدوا بین اولادکم فی النحل کما تحبون ان یعدوا بینکم فی البر واللطف) خۆتان پیاریزن له سزای خودا، عه داله تکاری بکه ن له نئو منداله کاتان دا له باره ی خۆشه یسته یو سۆزه وه، وه کوو چۆن پتیاان خۆشه نهوان هه موویان وه کوو یه کت چاکه تان له گه ل بکه ن...

نه‌مجار په‌روهر دگار نه‌خشمو پیلانه‌که‌یان دیاری ده‌کا ده‌فرموی:
 براکانی یوسف ته‌گیریان کرد له‌ناو‌خو‌یان‌داو و‌تیا‌ن: ﴿اَقْتُلُوا يُوسُفَ اَوْ
 اَطْرَحُوْهُ اَرْضًا﴾ با یوسف بکوژینو له‌ناوی به‌رین بو شه‌وی باوکمان بروی
 بنیو هیچ هیوایه‌کی پی‌ک گه‌ی‌شته‌وه‌ی شه‌وی نه‌مینن، یان فری‌ی بده‌نه
 ولا‌تیک دور بی له‌ناو‌ده‌دانی، ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر نه‌ش مری‌ ری‌گای هاتنه‌وه
 نه‌زانن بیت‌وه بو لای باوکمان. ﴿يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ أَبِيكُمْ وَتَكُونُوا مِنْ بَعْدِهِ قَوْمًا
 صَالِحِينَ﴾ نیت‌ر به‌رجای باوک‌تان چو‌ل ده‌بی‌و دل‌و ده‌روونی بو نیمه‌ خالی
 ده‌بی، هم‌مو گر‌نگی‌به‌ک به‌نیمه‌ ده‌داو عه‌طفو سۆزی خوی ده‌دا به‌نیمه
 نه‌مجار نیو ته‌یه بکه‌نو بینه به‌نده‌ی صالحو راستال، کرده‌وی باش نه‌نجام
 ده‌دینو جار‌یکی تر تاوانی وا ناکه‌ین، به‌مه‌ش خودا له‌خو‌مان رازی ده‌که‌ینو
 باوکیشمان لی‌مان رازی ده‌بی.

بی‌گومان به‌دا‌رشتنی نه‌م پیلانه‌یان تاوان‌یکی گه‌وره‌یان نه‌نجام دا، خو‌یان
 بو کار‌یکی سامنا‌کو له‌خودا ره‌نجانو ناماده‌ کرد؛ پچرانی صیله‌ی ره‌حم،
 نه‌زه‌تدانی باوک، به‌زه‌یی نه‌هاتنه‌وه به‌پیری‌کی که‌نه‌فتی کونه‌ سال که‌ به‌هیچ
 شیوه‌یه‌ک نه‌زه‌تدانی دروست نیه، دل‌ شکاندنن تاوانی گه‌وره‌یه، پی‌شیل
 کردنی مافی باوک له‌سهر کو‌ر، نه‌وان هاتن باوکی پی‌رو که‌نه‌فتیان له‌مندالی
 ساواو خو‌شه‌ویستی خوی دا‌بری، باوکی دل‌ پر سۆزو عاطی‌فی‌یان له‌مندالی بی
 ده‌سه‌لاتو خو‌شه‌ویست جودا کرده‌وه! خودا لی‌یان خو‌ش بی!

﴿قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَالْقَوْهٖ فِيْ غِيَابَةِ الْجُبِّ يَلْتَقِطُهٗ بَعْضُ
 السَّيَّارَةِ اِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِيْنَ﴾ یه‌کی‌ک له‌برا‌کان: که‌ ناوی به‌هو‌داو برا گه‌وره‌یان
 بو، هه‌ندی‌کیش ده‌لین: روبیل بو، وتی: یوسف مه‌کوژن، بر‌کی‌شی کوشتنی
 مه‌که‌ن؛ چونکه‌ برای خو‌تانه‌و کوشتن تاوان‌یکی گه‌وره‌یه، به‌ل‌کوو فری‌یده‌نه
 ناو بیر‌یکه‌وه، کاروان‌یک (که‌ هاموشوی بازرگانی ده‌که‌ن) بو خو‌یان
 هه‌لیده‌گر‌نه‌وه، له‌کو‌ل نیو ده‌بی‌ته‌وه، به‌مه‌ مه‌به‌سته‌که‌تان دیت‌ه جی‌و

له‌باوکی دوور ده‌که‌وٚتسه‌وه‌و لی‌ی دیدار ناخیره‌ت ده‌بی، ئیستر پیویست به‌کوشتنی نا‌کا، نه‌گمر ئیوه‌ ده‌تانه‌وی شتی‌ک بکه‌ن عه‌قل په‌سندی بکا نه‌وه‌ ریگی له‌بارو گونجاوه!!

له‌راستی‌دا ئه‌م کردارو هه‌لوٚسته‌ی براکانی یوسف نیشانه‌ی نه‌وه‌یه: که پیغه‌مبهر نه‌بوون، چونکه پیغه‌مبهران نابی پیلانی موسولمان کوشتن دارژن. به‌لکو نه‌وان موسولمان بوونو تاوانیان نه‌نجام داوه‌و دوا‌یی تۆیه‌و ئیستیغفاریان کردوه. هه‌ندی‌کیش پٚیان وایه: نه‌و کاته‌ی ئه‌م پیلانه‌یان دارپشت پیغه‌مبهر نه‌بوون، دوا‌ی تۆیه‌یان کردوه‌و کراون به‌پیغه‌مبهر!

براکانی یوسف پیلانه‌که‌یان جی به‌جی ده‌که‌نو باوکیان
هه‌لده‌خه‌له‌تٚن

قَالُوا يٰٓأَبَا نَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَىٰ يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَصِحُونَ ﴿١١﴾ أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعْ وَيَلْعَبْ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿١٢﴾ قَالَ إِنِّي لَيَحْزُنُنِي أَنْ تَذْهَبُوا بِهِ وَأَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ ﴿١٣﴾ قَالُوا لَئِنْ أَكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّا إِذًا لَّخَسِرُونَ ﴿١٤﴾ فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَاجْتَمَعُوا أَنْ يُجْعَلُوهُ فِي غَيْبَتِ الْجُبِّ وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٥﴾ وَجَاءَ وَ

أَبَاهُمْ عِشَاءَ يَبْكُونَ ﴿١٦﴾ قَالُوا يَا أَبَانَا إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَقِ
وَتَرَكْنَا يَوْسُفَ عِنْدَ مَتْعِنَا فَاكَلَهُ الذِّئْبُ وَمَا أَنْتَ
بِمُؤْمِنٍ لَّنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ ﴿١٧﴾ وَجَاءُوا عَلَى قَمِيصِهِ
بِدَمٍ كَذِبٍ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ
وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾

نایه ته کان په یوه نندیان به نایه ته کانی پېشه ووه دهیه، چو نیه تی جی
به جی کردنی نه خشو پیلانه کی براکانی یوسف دیاری ده کا، نه وه دهرده خا:
که نهوان به زوبانی لووسو فرتو قیل یوسفیان له باوکی وهرگرتو بردیان.
ده فرموی: ﴿قَالُوا: يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ﴾
وتیان: نهی باوکی به ریزمان! نه وه تو چیه له نیمه دلنیانی دهر باره ی یوسف؟
ده ترسی لیمان تووشی نه زیه تی بکهین؟ نیمه خویشان ده وی، دلسوزین بوی،
ده مانه وی له خپرو خوشی دا بی، به دلخو به گیان نه صیحه تو نامورگاری
ده کهین، وه کوو چاوی خویمان ده پیاړیزین،!

نایه ته که ناماړه ی نه وه ی تیدایه که براکان ههستیان به وه کردبوو: که
باوکیان دلی لیان خراب بووه. ده شیانزانی باوکیان چوند یوسفی خوش ده وی،
به تایبه تی دوا ی بینینی خه ونه که حه زه تی یه عقوب زید گرنکی یه کی
تایبه تی پی دا بوو، چونکه پاشه روژکی پر شنگداری بو ده بینینی.

نه مجار وتیان: ﴿أَرْسَلَهُ مُعْنَا غَدًا يُرْتَعُ وَيُلْعَبُ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾ جا وا
نیمه وه کوو دابو نه ریتی خویمان به یانی ده چین بو سهیران. بو یاریو
رابواردن، جه نابیشته به دلنیایی یه وه یوسفمان له گه ل بنیره، با بوخوی

به ناره زوی خوی لهو دهشتو سارایه، لهو کیوو که ژه بهروبوم بخوا، له گهل
 تیمه شدا یاری بکاو پیشبرکیو توپینو سی بازین نه نجام بدا، تیمه
 پاریزگاری ده کهین ناهیلین تووشی هیچ ناخوشی دهک بیی، همر له بهر خاتری
 تو وه کوو چاوی خومان ده پاریزین!

حه زه رتی یه عقوب و هلامی دانوه: ﴿قَالَ: إِنِّي لِيَحْزُنُنِي أَنَّ تَذْهَبُوا بِهِ﴾
 وتی: ههست ده کهم به غم مو ناره حه تی و دلته نگ ده بم نه گهر یوسف لیم دور
 که ویتوه، نه گهر ئیوه له گهل خوتان بیبهن بو دهشتو دهر من بی نهو
 هه لناکه م، ﴿وَإِنِّي أَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ﴾ ده ترسم ریگا
 بدهم له گهل خوتانی بهرنو له بیابان لی ی که مته رخه م ببنو گورگ بیخوا،
 ده ترسم ئیوه سهر گهر می یاری کردنی خوتان بنو ناگاتان له یوسف نه مینو
 گورگ په لاماری بداو بیخوا!

وا پی ده چی نه گهر یه عقوب باسی گورکی بو نهوان نه کردایه، نهو
 درویه یان بو هه لته به سترایه و عه قلیان بهم عوزره درو نامیزه نه شکایه! به لام
 دور بینو حه زه رو ئیحتیاط کردن له پاریزگاری یوسف پالی پیوه نا نه م
 شتانه یان بو باس بکا!

﴿قَالُوا: لَنْ نَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّمَا إِذَا خَاسِرُونَ﴾ وه لامی
 باوکیان دایه وه و تیان: وه لاهی، نه گهر تیمه نه وهنده دهسته وه سان بین
 گورک بتوانی یوسفمان لی بفرینو بیخوا، نه گهر تیمه به هه موانمان نه توانین
 یوسف پاریزین (له کاتی که دا تیمه دهسته یه کی خاوهن هیزو تواناو دهستو
 بازوینو کوری تهنگانه و پیاوی روژی هه لته متو قوریانین) نه گهر نه وه مان بو
 نه کری، نیشانه ی نه وه یه: تیمه هیچو پوچین چمان له دهست نایه، جیگای
 متمانه نینو هیچ کاریکمان پی نه نجام ندریو چ خیرو بیریکمان تیدا نیه!

ئیتیر پیره میردی باوکیان که ئەم هەموو سۆتیندو بەلێنە ی لی بیستن
ئیحراج بوو بە نابه‌دلێ و ناچاری یوسفی دانه دەست.. بۆ ئەوێ قەزاو قەدەری
خودا بێتە دیو بە گۆڕە ی ویستی خودا چیرۆکە که تەواو ببێ.

ئێستا وا یوسفیان لە باوکی وەرگرتو بەرەو دەشتو سارا کەوتنە پێ و وا
خەریکی ئە نجامدانی پیلانە چەپەلە کە یان!

﴿فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَاجْتَمَعُوا أَن يُجْعَلُوهُ فِي غِيَابَةِ الْجُسْب﴾ کاتیک بەرێ
کەوتن و یوسفیان لە باوکی دوور خستەو، هەموو رایان هاتە سەر ئەو کە
بیهاریژنە قولایی بیرێ کە نەنەو و ئەوێ بریاریان لە سەر دا بوو ئە نجامی
بدەن. جا لەم حالە تەنگو چەلە مەیدە، لەم کاتە ناسکو ترسناکە دا کە مردن
لی ئی نزیک بۆتەو و هیچ فریارەس نیو کەس نیە فریای بکەوێ و دادو فوغان
دادی ناداو ئەم منداڵو بێ دەسلاتو ئەوان دە کەسی زە لاچو زە بە للاحو بێ
ویژدان، نا لەم ساتە ناسکە دا: کە یوسف لە ژبانی خۆی نا ئومید بوو،
پەروەردگار نیگای بۆ دە نیری و دنیای دە کا: کە ئەمە تاقیکردنەو یە،
تەنگانە یەو فەرەحی لە دوا یە. دە فەرموێ: ﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لُبِّتَهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَذَا
وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ نیگامان بۆ کرد، دنیامان کرد لەوێ: کە لەم تەنگانە
رزگارت دە بێ نامرێ تا ئەم کارە ناپیاوانە یان بە چاودا دە دیەو، تەریقیان
دە کە یەو، ئەوان لە سەر تادا نازان ئەوێ ئەم تانوتە یان لی دە دا ئەو یوسفە
منداڵە یە کە خستو یانە تە ناو بیرەو و بە خەیاڵی خۆیان لە کۆلیان بۆتەو!

با ئێستا یوسف لە تەنگانە ی ناو بیرە کە دا جێ بێلین، بێگومان ئیلهامی
خودا دنیای کردو و چاو و پوانی رزگسار بوونە، با یوسف جێ بێلین بزانی
برا کانی دوا ی ئە نجامدانی تاوانە کە یان چی دە کە نو چی دە لێن: ﴿وَجَاءُوا
أَبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ﴾ ئیسواری درەنگانیک کاتی عیشاء هاتنەو بۆ لای
باوکیان، خۆیان بە غەمبارو دلتەنگ نشان دە داو شین و رۆژیان دە کردو دادو
فیغانو برا رۆیان بوو!

﴿قَالُوا: يَا أَبَانَا﴾ وتیان: نهی باوکی به ریزمان! چیت لی وه شیرین ﴿إِنَّمَا
 ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ﴾ ئیمه چوین بو یاریو پیشبرکی و باز یازین ﴿وَوَكُنَّا يَوْسُفَ
 عِنْدَ مُتَاعِنَا﴾ یوسفمان لای که لوپه له کانمان دانا بوو ﴿فَأَكَلَهُ الذِّئْبُ﴾ گورک
 خواردی، ئیمه لی ی دوور بووینو سهرگهرمی یاریو رمبازی خومان بووین،
 ﴿وَمَا أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَّنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ﴾ ئیمه ده زانین: نه تو بروامان پی
 ناکه ی با ئیمه راستگوو جیگای بتمانهی جه نابت بین! چۆن تو گومانی خراپ
 به ئیمه ده به یی و پیت وایه ئیمه راست ناکه یین؟ به ههر حال له مه دا جه نابت
 بیانووت هدییه چونکه روداو ده که هیئنده غه ربیه ناچیتته عه قله وه شتی وا
 روبدا؟! نه تو دوینتی له م کاره ساته ترساند تینو ئیمه ره دمان دایه وه، به لام وا
 کاره سات روی داو شته که قه و ماوه!!

به کورتی ئیمه ههرچه نده راست بکه یینو راستگو یین نه تو بروامان پی
 ناکه ی تو مته تی فه وتانی یوسف ده خیه سهر شانی ئیمه، چونکه تو یوسنت
 زور خوش ده ویستو گومانیشته وایه ئیمه درو ده که یین!

نه مهش ناماژه یه بو نه وه: که نه وان بو خویان قه ناعه تیان به وته کانی
 خویان نه بوو ناراسته و خو دانیان به درو زنی خویان دا ده نا!

﴿وَجَاءُوا عَلَى قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ﴾ ههر بو چه واشه کاری چه سپاندنی
 قیله که ی خویان، ناسکیکیان سهربری به درو خوینی ناسکه که یان له کراسی
 یوسف هه لسو به نارپکتو پیکی کراسه که یان خویناوی کردو وایان نیشان دا:
 که نه م کراسه نه وه یه: که گورگه که یوسفی تیدا خواردوو، به لام ویستی خودا
 وابوو: که ده بی شوئندهستی تاوانه که یان ده ریکه وئ، قیله که یان تاشکرا ببی،
 نه وه یان له بیر چوو که هه ندیک کراسه که بشیوینن، بیلرینن، بیهه نجنن،
 چونکه نه گهر گورک بیخواردایه ده بوایه کراسه که بدرایه و ونجر ونجر ببوایه:
 به لام مهیدانی درو کورته و زور ناخیه نی.

حه زه رتی یه عقوب برپای پی نه کردن، روی لی وهرگیرانو گویی بو
 قسه کانیاں شل نه کردو شته کمی به درو زانی و فرمووی: ﴿بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ
 أَنْفُسُكُمْ أَمْراً﴾ به لکوو نهوه دلو دهرزونی ناپاکتان نه مهی پی کردونو
 کاریکی و ناپه سندی پی نه نجام داون، نهوهی ده یلین لهراستییهوه دوروه
 عه قل وهری ناگری!

﴿فَصَبْرٌ جَمِيلٌ﴾ صبر ده گرم، صبری جوانو په سند بومان باشه و نهوه
 چه کی خاوه ن باوه رانه و نارام ده گرم، پشت به خودا ده به ستم، چاوه پروانی
 دهروی ره حه تم، ﴿وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ﴾ خودا یارمه تیده رمه
 له سر نهوهی باسی ده که نو بومی ده گیر نهوه له هه واله دله زینه. به لی:
 نهوه نده له یوسف پر بوون قینیان لی بوو بویه ناوا به په لهو بی لی ورد بوونهوه
 نه درو شاخداره یان هه لبه ست. نه گهر له سهره خو عاقلو شه عصاب سارد
 بوونایه نده بوو و خیرا به په له نه و تاوانه یان نه نجام بدایه. نهوه یه که مجاره
 یه عقوب ریگا ده دا یوسف بهرن بوو ده شتو سارا، ده بویه نهوه روژه
 به سه لامه تی بیانیه یانه وه قسه ی خو یان ببردایه سهرو خو یان به درو
 نه خستایه وه! به لام و دیاره نهوان زور داخ له دل بوون په له یان له ناو بردنی
 بووه، ترساون جاریکی تر هه لی وایان بوو هه لنه که وی!!

ههروه ها نه فامیه که یان له وه دا بووه که گورگیان هی نایه ناو
 پیلانه که یان، نه مهش نیشانه ی هه له شهیی و سه ر لی شیوانیان بوو، چونکه
 دوینی باوکیان نهوه ی به گوچکه دا دان: که ترسی نهوه ی هه یه یوسف گورگ
 بیخوا، نهوان دا کوکیان له وه ده کردو ده یانگوت: چون شتی و ده بی؟ ده ی
 که نهوه عه قل و فامه به یانی دهریچنو یوسف بوو گورک دابنن؟ که روژی
 پیشو باوکیان ناگاداری کردنه وه و تی: ترسی نهوه م هه یه نیوه له یوسف بی
 ناگا بنو گورک بیخوا؟!

همر بهم شیوه هه لسه یی به یان هاتن کراسه که ی یوسفیان خویناوی کردو
 بوشایه دی له گه ل خویان ئیواره خستیان بهرده می باوکیان، وه لی به ناشکرا
 نهم کراسه خویناوییه، بوو به نیشانه ی دروژنی و بی بناغهی داواکه یان!
 حه زه تی یه عقوب به تیفکرین له روداوه کهو به لگه رواله تیه کانو هیتافی
 ناو دهروونی خوی ههستی بهوه کرد: که یوسف گورک نه یخواردوو، وه پستی
 وا بوو براکانی پیلانیکیان بو داپشتوو، ههستی کرد که نهم روداوه ی نهوان
 دهیگر نهوه شتیکی هه لبه ستر اوو بی بناغیه. نهوه ی نهوان دهیلین هه رگیز
 روی نه داوه! ته نانهت ریوایهت کراوه حه زه تی یه عقوب به شیوه یه کی
 گالته نامیز فرمووی: نای که گورگیکی له سه ره خوو هییدی هیمن بووی،
 کوره کهم ده خوی کراسه که ی نادرنی!!

تیینی:

پیشبرکی له تهنه گچییه تیدا، له غاردان به سواری ولاغ یان به بی
 دروسته مه بهست له پیشبرکی به شیوه ی راکردن راهینانی ئاده میزاده له سه ره
 شالو بردن و عه مبارزوو پهلامار دان: که رامبوون له سه ره راکردن سوودی
 ههیه بو کاتی شهرکردن له گه ل دوژمنو گه لی کارو باری تری زیان.
 ئیبنولعه ربی ده فرمو: پیشبرکی ریبازیکه له شه رعه تو ره وشتیکی
 جوانو به سووده، یارمه تیده ره بو کاتی جهنگ.

پیغه مبه ره بهراکردنی ناسایی و به سواری وشترو به سواری نه سپ
 پیشبرکی کردوه.

ریوایهت کراوه له گه ل عایشه ی خیزانیدا پیشبرکی کرد پیش عایشه
 کهوت دواپی که پیغه مبه ره بهراکردنی ناسایی و به سواری وشترو به سواری نه سپ
 عایشه پیشی کهوت! پیغه مبه ره بهراکردنی ناسایی و به سواری وشترو به سواری نه سپ
 جاره.

ههروا پیغه مبهەر ﷺ پیشبرکی تی له گهڵ نه بویه کړو عومه ردا کردوه
پیشیان کهوتووه.

کاتی که موسولمانان له (ذی قرد) گهزانوه بو مه دینه سه له مهی کوری
نه کووه پیشبرکی تی له گهڵ پیاوێکدا کرد سه له مه پیشی کهوت.

نیمامی مالی که له نیبنو عومه روه ریوایت ده کا: که پیغه مبهەر ﷺ
پیشبرکی تی له نیوان دوو نه سپدا نه نجامدا یه کیان ته ضمیر کرابوو، واته:
نالیکنو جۆی درابویه تا قهلهو بوبوو پاشان نالیکنو جۆی لی کهم کرابوه
تا قه دی باریک بوبوو، نهویتی ریان ته ضمیر نه کرابوو. عه بدو لای کوری عومه
یه کی که بوو لهوانه ی نه م پیشبرکی ته ی بهم جۆره نه سپه نه نجامدا.

ههروه ها پیشبرکی دروسته لهو شتر سواری دا له تیر نه ندازی
تفهنگ چیه تی دا.

نه سائی له نه بو هور پهیره وه ریوایت ده کا: دلێ: پیغه مبهەر ﷺ فهرمووی:
(الاسبق الا فی فصل او خف او حافر) نیمامی بوخاری له نه نه سی کوری
مالیکه وه ریوایت ده کا ده فهرمووی: پیغه مبهەر ﷺ وشتری کی هه بوو ناوی
(العضباء) بوو هیچ وشتری که نهیده توانی پیشی بکهوئ لهرا کردندا
کا براه کی عه ره ب هات وشتری کی (قعودی) پی بوو پیشبرکی له گهڵ
پیغه مبهردا کردو پیش وشتری (العضباء) کهوت، موسولمانان زۆریان پی
ناخۆش بوو، پیغه مبهەر ﷺ که به مهی زانی فهرمووی: (حق علی الله الا یرفع
شیئ فی الدنيا الا وضعه) خودا له سه ر خۆی پیویست کردوه هه ر شتی که
له جیهاندا بهرز بیته وه نیلا نزمی ده کاته وه. زانایانی نیسلام کۆریان هه یه:
که جائیزه وه رگرتن له سه ر شیوه ی گهروه و پیشبرکی دروست نه جگه له سی
جۆر: که پیشبرکی کردنه بهو شتر و لاغی سواری به تیر نه ندازه یی!!

نیمامی شافیعی ده فهرمووی: جگه له م سی شتانه پیشبرکی کردن
قوما ره.

پیشبرکئی کردن بهوشتر و نه سب کاتی دروسته که شوینی دیاریکراو
کاتی دیاریکراو بو پیشبرکئی به که هه بن، واته: ده بی ماوهی پیشبرکئی به که و
مه سافه دیاریکراو بن. ههروه ها له تیرنه ندازه یشدا ده بی مه سافه که و
تیره کازو چۆنیه تی هه نگاوتنه که دیاریکراو بی!

جانیزه وهرگرتن له سهر پیشبرکئی له دوو حالدا دروسته:

۱- یه که م فرمانره وای و هخت له مائی خۆی برپیک مال تهرخان بکا بو
نهو که سهی ده بیاته وه.

۲- یه کئی له پیشبرکئی کاره کان نه ندازه یه ک له مائی خۆی دیاری بکا
نه گهر هاوه له که ی پیشی کهوت بیداتی، نه گهر خۆیشی پیشکهوت بو خۆی
بی.

خه لات وهرگرتنی نادرست نه وه یه: هه دوولا له پیشبرکئی کاره کان
نه ندازه یه ک له مائی خۆیان دیاری بکه ن، هه رچییان پیشکهوت به شه که ی
خۆیشی هاوه له که ی بو خۆی به ری. نه م حاله کاتییک دروست ده بی که
که سیکی سییه م بیته ناو یاری به که وه نه وه شی لی بوه شیته وه که پیشیان
بکه وئ. جا نه گهر له پیشبرکئی به که دا نه م که سی سییه مه بر دیه وه نه وه هه ردو
به شه کان بو خۆی ده با نه گهر نه وانی تر هه رچییان پیشکهوتن خه لات که ده ساو
هیچ نادری به که سی سییه م.

باسی سیتهههه له چیرۆکی یوسف

رزگار بوونی و دهوانهوهی له مائی عهزیزی میصردا

۱- هیئانه دهروهوهی یوسف و رویشتنی له گهڵ کاروانه کهدا

وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا
وَارِدَهُمْ فَادَلَّىٰ دُلُوهٖ قَالَ يَكُبَّرِىْ هَٰذَا غُلَمٌۭ ؕ وَأَسْرُوهُ بَضْعَةً
وَاللّٰهُ عَلِيمٌۭ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ وَشَرُّهُ بِشَمِّ بَخْسِ
دَرَّهَمٍ مَّعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ ﴿٢٠﴾

له نایه ته کانی پیشوودا پهروهردگار نهوهی روونکردوه: که براکانی
یوسف چ کاریکی نامەردانهیان له گهڵدا کرد، چون به بی تاوانو به شیوهیه کی
بی ویژدانی خستیانە ناو قولایی بیرە کهوه، نه مجار لیڤه دا چۆنیه تی رزگار
بوونی لهو تهنگانهیه بههۆی کاروانه بازرگانییه کهوهو بردنی بو میصرو
فرۆشتنی له بازاردا دیاری ده کاو ده فەرموی:

﴿وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَادَلَّىٰ دُلُوهٖ﴾ کاروانیکی بازرگانی
به په له لهولاتی مه دینه نهوه به رهو میصر ده رویشتنو به لای بیرە کهدا تیپه پین،
یه کیکیان نارد ههول بدا ناویان بو پهیدا بکا، کابرا هاته سه ر بیرە کهو
دۆلچهی داهیشتن بو ناو بیرە که بو نهوهی پر بی له ناوو هه لیکیشیتتهوه. نهو
کاته سی رۆژ بوو یوسف لهو بیرە دا بوو، یه کییک له براکانی: که ناری یه هوذا
بوو خواردنی بو ده خسته ناو بیرە که.

ئیبنو ئیسحاق ده لئی: براكان پاش شه وهی یوسفیان خسته ناو بیره كه وه
 هه ندیكیان له تریك بیره كه وه خویان هشاردابوو، چاوه روان بوون جاخو كئی ده بیا.
 جا كه كابرای کاروانی دۆلچه كهی داهیشته هه زه تهی یوسف خوی پییه
 هه لواسی، کابراکه دۆلچه كهی هه لکیشایه وه کورپکی جوانکیلهی زور روح
 سووکتو خنجیلانهی بینی خوی به دۆلچه كه وه هه لواسیبوو، کابرا هاواری لی
 هه لساو موژدهی به هه قالانی دا ﴿یابشری﴾ وتی: ئای له م خیرو به ره كه ته!
 ئای له م ده سته كه وته به نرخه! مزگینی له خومان ﴿هَذَا غَلامٌ﴾ ته مه کورپکی
 جوانو شوخو شهنگه، وهرن سهیر بکهن! بزنان چ ده سته كه وتیکمان ده ست
 كه وت!! ﴿وَأَسْرُوهُ بَضَاعَةً﴾ له خه لکی تریان شارد ه وه کردیانه کالایه کی
 نهینی و له ناو شتو مه كه کانی خویان دا شاردیانه وه، بو شه وهی بیبه نه وه بو
 بازاری میصر بیفروشن، ﴿وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ﴾ خودا زانا بوو بهو
 کرده وانهی ده یانکرد، ناگادار بوو به کرده وهی براكانی یوسفو کپارو
 فروشیاره کانی ﴿وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ﴾ بردیانه میصرو
 به پاره یه کی كه م فروشتیان، نهو پاره ی له جیاتی یوسف وهریان گرت چهند
 دیره مه میکی كه م بوو، به ژماره وهرگیران نهك به کیشانه، چونکه دابو
 نه پرتیان وا بوو پاره ی كه میان به ژماره حیساب ده کردو پاره ی زوریان
 به کیشانه و ترازو حیساب ده کرد. هر پاره یه ك له چل دیره مه كه متر بویه
 ده یانه ژمارد، نه گهر له چل دیره مه زیاتر بویه ده یانکیشا، نهوان یوسفیان
 به بیست دیره مه یان بیستو دوو دیره مه فروشت ﴿وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ﴾
 نهوانه ی فروشتیان خواخوایان بوو له کولیان بیته وه، زور لی وهرز بوونو لایان
 بی نرخ بوو، چونکه ده یانه ویست له به کۆیله کردنو فروشتنی زرگاریان بی^(۱)
 به مهش کوتایی به ته نگانهی یه كه می هه زه تهی یوسف هات!!

(۱) هه لئێ له موفه سیره کان رانای (وشروه) ده گپ نه وه بو برامانی یوسف واته: نهوان فروشتیان به پاره کی كه چ
 لی وهرز بوون. به لام مانای سهروه ویتچووتره.

۲- له مالی عهزیزی میصردا

وَقَالَ

الَّذِي اشْتَرَيْتُهُ مِنْ مِّصْرَ لِأَمْرَأَتِي أَكْرِمِي مَثْوَاهُ عَسَى
 أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَخْذَهُ وَلَدًا وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي
 الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى
 أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢١﴾ وَلَمَّا بَلَغَ
 أَشُدَّهُ ءَاتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ نُجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٢﴾

وهلی وه کوو ده بینین ته نگانه یه کی تر له جوړنکی تر چاوه پروانی یوسف
 ده کا، نمو کاته ی له مالی عهزیزدا ره سیده ده بی و پې ده گا، خودا زانیاری و
 دانایی پې ده به خشی، بو نمو ی رو به پروی نمو ته نگانه به بیتموه که دینه
 ړنگای.

نهم ته نگانه ی له مالی عهزیزدا تووشی هه زه تی یوسف بوون
 تاقیکردنه وه یه کی گرنگ بوون، که سیک خودا پشتیوانی نه بی لیبان ده ریز
 نابې، نه ویش ته نگانه ی دلدارو هه ز لی کردنی زوله یخا بوو: که ده یه ووست
 یوسف ده ستی له گه لا ټیکه لاو بکا، ته نگانه ی فیسقو به ږه لایلی ناو باله
 خانه و تاغی چینی ده وله مه نده کان بوو، یوسف سهر به رزانه و داو ټپا کانه
 لیبان رزگار بوو، به لام زه ربه ی داو ټپا کی داو تووشی زور ده ردی سهری بوو!

ده فمرموی: ﴿وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لِامْرَأَتِهِ اكْرِمِي مَثْوَاهُ﴾ نهو
که سدی له میصر هه زره تی یوسفی کړی: که بر دیوه بو مال هوه به خیزانه که ی
خوی وت: ریزی پلهو مه قامی بگره!

قورن ان باسی نه م کابرایه نا کا چ کاره بووه ناوی چی بوو پلهو پایه ی لهو
حکومه تو فرمان ه وایه ی نهو روژده دا چی بووه؟ به لام وه کوو له مه دوا
ناماژه ی پی ده کړی کابرا عه زیزی میصر بووه.

هیندیک پیان وایه: سهره کت وه زیان بووه، هه زره تی یوسفیش دواپی که
کرا به کار به ده ست له قه بی عه زیزی میصری پی به خشرا.

هه ندیک ده لین: کابرا لیپرسراوی پولیسو سهر وکی پاریزه رانی پاشا برو
به ندینخانه کانی نهو ولاته ی له ژیر ده ست دا بوو، ناوی (فوطیفار) یان
(قطفیر) یان (أطفیر) بوو!

هه ندیک تر پیان وایه: که نهو که سدی یوسفی کړی نهو فیرعه ونه برو
که هه زره تی موساو هارونی بو سهر ره وانه کراو چوار سه د سال ته مه نی بوو.
ناماژه بهو به لگه یه که قورن ان ناماژه ی پی ده کاو ده فمرموی: ﴿وَلَقَدْ جَاءَكُمْ
يُوسُفُ مِنْ قَبْلِ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ غافر/۳۴.

به هه حال نیمه هه ره له یه که م روژی گه ییشتنی یوسف بو میصرو کړینی
له لایه ن عه زیزی میصره وه ده زانین: که یوسف گه ییشتوته جیگا و مه کانیکی
نه میزو له جیاتی ژبانی پر مهینه تی ناو بیرو مه ترسی ژبان له ده ست دان،
نیستا وا له باله خانه ی پیاوړکی ده ست رویشتووی مه زنه پیاودا ده حوړته وه و
به ناره زوی خوی دیو ده چی و که س ده ستی وه بهر ده ست ناهینی!

عه زیزی میصر که به خیزانه که ی ده لی ریزی لی بگره و دلنه وایی بکه،
هیواو ناواتی دواړوژی به نه م کوړه بو خیزانی ده درکینی و پی ده لی: ﴿عَسَى
أَنْ يَفْقَهُنَّ﴾ ریزی لی بگره به لکوو سوودی لی وه ریگرین، یارمه تیمان بدا بو
نیشرو پیوستی ژبان، مالو سامانی خومانی پی بخهینه کارو بهر ژه وه ندی

گشتی خۆمانی پئی بیارتیزین ﴿أَوْ نَتَّخِذْهُ وَلَدًا﴾ یان بیکهین به کورپی خۆمانو
 بییته فینکایی چاومانو بۆ کاتی پیریمان فریامان بکهوئو دوایی میراتو
 کهله پورمان لی بگرئ! وا دیاره عهزیزو خیزانه کهی مندالیان نه بوون، بۆیه
 عهزیز ته ماعی نهوئی لی کرد: که بیکا به کورپی خۆیان!
 له ههمان کاتدا فیراسه تو پیش بینی راست ده رچوو.

نه مجاره پهروه ردگار فه ضلوع به خششی خۆی به بیان ده کا: که به سهر
 یوسفی دا رشتن ده فهرموئ: ﴿وَكَذَلِكَ﴾ واته: وه کوو چۆن نیعمه تی خۆمانمان
 پئی به خششی به سه لامه تی له بیرى قولو تاریک دهرمان هیئا، له دهستی براکانی
 رزگارمان کرد شوینی حهوانه وهی باشمان بۆ دابین کرد، دلی عهزیزى
 میصرمان بۆ نهرم کردو سۆزیکى تایبه تی هه بوو بۆی، ههر بهو شیوه ﴿مُكْتَا
 لِیُوسُفَ فِي الْأَرْضِ﴾ له خاکى میصر دا جیگیربوونمان بۆ یوسف دابین کرد،
 پلمو پایهو شانو شکۆمه ندیمان پئی دا، بوو به فهرمانه وه او کاربه دهستیکی
 گهروهو لیها توو، کاروباری گه نجینه و مالو سامانی ولاتیکی فراوانی که وته
 ژیر دهستو زۆر به لیها تووی به پێوهی بردو بوو به مامۆستاو پیشه نگی
 نهوانه ی که ده بنه کارگیرى مالو سامانی گهلو وولات. به نهو پهری
 عه داله تکاریو شاره زاییو ده گت پاکیه وه نه رکى سهرشانی خۆی نه نجام دا،
 ته نانه ت پاشا که چاوی پیکه وتو قسه ی له گه لدا کرد چووه دلیه وه و
 به پیاویکی دهست پاکو لیزانی هاته به رچاو بۆیه پئی گوت: ﴿انك الیوم
 لدینا مکن امین﴾ یوسف/ ۵۴. هه زه ته یوسفیش پئی گوت: ﴿اجعلنی علی
 خزائن الارض﴾ انی حفیظ علیم ﴿یوسف/ ۵۵.

﴿وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ﴾ واته: ده سه لاتو توانای فهرمانه واییو
 به پیه بردنمان پئی به خششی بۆ نهوئی بیکهینه هوکمدارو قیری مانا لیدانه وهی
 خهونی بکهین، له روانگهی ته فسیری خه ونه وه بزانی چ رو ده داو داها توو چۆن
 ده بی! پیش وهخت خۆ بۆ روداوه کان ناماده بکا، بتوانی له تی فکرین له هه ندی

مه‌خلووقات به‌لگه له‌سهر ده‌سه‌لاتی خودا بدۆزیته‌وه، بزانی خودا چه‌ند به‌تواناو داناو به‌ده‌سه‌لاته.

﴿وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَىٰ أَمْرِهِ﴾ خودا به‌تواناو ده‌سه‌لاته بۆ ته‌نفیذ کردنی ههر کاریک بیهوی نه‌نجامی بدا؛ ههرچی ده‌رباره‌ی یوسف رویا ههر له‌دژایه‌تی براکانیه‌وه و دۆزینه‌وه‌ی له‌لایمن کاروانه‌که‌وه و به‌کۆله کردنو فروشتنی له‌بازاری میصردا، نه‌مجار ئامۆژگاری عه‌زیزی میصر بۆ خیزانه‌که‌ی که ریزی بگریۆ دواپی حه‌زلیکردنی زوله‌یخا لی نه‌مجار روداو‌ه‌کانی ناو به‌ندینه‌خانه هه‌موویان هۆکار بوونو خودا سازاندبوونی بۆ ئه‌وه‌ی یوسف له‌خاکی میصردا بیته ئه‌و فرمانپه‌وایه‌و به‌و پله‌و پایه‌یه بگا ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ به‌لام زوریه‌ی خه‌لک نه‌یینی روداو‌ه‌کان نازانن، ئاگاداری حیکمه‌تو پیلانی خودا نین، ته‌ماشای ظاهریری روداو‌ه‌کان ده‌که‌نو به‌و پییه هه‌ل‌سو که‌وت ده‌که‌ن. ئه‌وه‌تا براکانی یوسف پییان وا بوو: نه‌گهر یوسف له‌باوکیان دوور بخه‌نوه ئیتر باوکیان روویان ده‌داتۆ گرنگیان پی ده‌داو نه‌مجار تۆیه ده‌که‌نو ده‌بنه‌ تاقتیکی صالحو راستاو کاره‌که به‌ئه‌وه‌نده کۆتایی دی، نه‌یاند‌ه‌زانی که دوور خسته‌نه‌وه‌ی یوسف له‌باوکی ده‌بیته نه‌زمونگهر تاقتیگایه‌کی وا یوسف له‌بۆته ده‌داو ئه‌و پیاوه گه‌وره‌یه‌ی لی ده‌رده‌چی که ده‌بیته هۆی رزگار بوونی گه‌لو ولاتیکنو سه‌رباری پله‌و پایه‌ی دونیایی روتبه‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تیشی پی ده‌دریۆ بۆ هه‌تا هه‌تایه ده‌بیته نمونه‌ی گه‌نجی داوینپاکو ده‌ست پاکو خۆپاگرو خودا په‌رستو زاناو داناو فرمانپه‌وای دادپه‌روه‌رو لیها‌توو!!

﴿وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا﴾ کاتیکن گه‌ییشه ته‌مه‌نی ژیری هیزو توانای جه‌سته‌یی و عه‌ق‌لی ته‌واو بوو، زانیاری حوکمو برپاردانی راستو دروستو زانیانی به‌ئاکام گه‌ییشه‌نو سه‌ره‌نجامی روداو‌ه‌کانو مانای خه‌ونمان

پئ به خشی، زانیاریمان قیر کرد: چۆن ژیان به سهر بهرئو چۆن ههلسو کهوت بکا، چۆن ریگای راستو دروست په پیرهو بکاو خۆ لهرتازی چموت بیاریزی. پاش ئهوهی پهروهردگار ئهوهی روون کردهوه: که براکانی یوسف خراپه یان له گهڵ کردو ئهوهی خۆی راگرتو به صهبرو پشودریژ بوو ههتا خودا دهرووی رهحمهتی لی کردهوهو له خاکی میصردا جیگیری کرد.

تهمهنی ژیریو رهسیده بوونو خودا پشتزو تهواو بوونی هیزو توانا له نیتوان تهمهنی سی سالیو چل سالی دا پهیدا ده بی، هه ندیک ده لئین: له تهمهنی سیو سی سالی دا یان شتیک زیاتر ئاده میزاد کامل ده بیو ئه م رهوشانهی تیدا تهواوو کامل ده بن. هه ندیک پێیان وایه: له چل سالی دا ئه مه دهسته بهر ده بی..

﴿وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ﴾ بهو شیوه پاداشو ئه مه کدانهوه پاداشی چاکه کاران ده دهینهوه. هه مر که سیک رهوشتی ئاوا جوانو جوانمێرانهی تیدا بن، دلوو دهروونی خۆیان به خراپه کاریو تاوان پیس نه کرد بی، له لایه ن خۆمانهوه بههره ی حوکم کردن به عه دالهتو حه قخوازیان پی ده به خشین، زانیاری به سوودیان قیر ده کهین بتوانن حه قو به تال لیک جودا بکه نه وه، چونکه چاکه کاری کاریگهری خۆی ههیه له مشتو مالکردنی عه قلو گیاندا، وا له تاده میزاد ده کا تیگه یشتوو بی، حه قیقه تی شته کان بزانی، جگه لهو شتانهی بههۆی ههولدانو توێژینهوه قیریان ده بی.

باسی جواره‌م له چیرۆکی یوسف

یوسف و ژنی عه‌زیز

وَرَوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ، وَغَلَقَتِ الْأَبْوَابَ
وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ
إِنَّهُ لَا يَفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾ وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ، وَهَمَّ بِهَا
لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ، كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ
وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُمْ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ ﴿٢٤﴾ وَأَسْتَبَقَا
الْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ وَأَلْفَيَا سَيِّئَهَا لَدَا الْبَابِ
قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا إِلَّا أَنْ يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿٢٥﴾ قَالَ هِيَ رَوَدَّتْنِي عَنْ نَفْسِي وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ
أَهْلِهَا إِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ
الْكَاذِبِينَ ﴿٢٦﴾ وَإِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ
مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٧﴾ فَلَمَّا رَأَى قَمِيصَهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ إِنَّهُ
مِنْ كَاذِبِينَ إِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾ يُوسُفُ أَعْرِضْ عَنْ

هَذَا وَاسْتَغْفِرِي لِذَنبِكِ إِنَّكِ كُنتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ

ئەمەش تاقیکردنەوێهێکی ترە حەزەرەتی یوسف تی دەکەوێو بەداوینپاکی و دەستپاکی لی دەردەچێ، هەلبەتە ئەو ژینگەو دەورو بەرە یوسف تییدا دەژیا ریگای بەدکاری و داوینپەسی و رابواردنی و ناشیرینی دەدا، چونکە بینەکی بینەکی نازدارو خۆیستەنە بوو. کۆمەلگایەکی ئەرەستو قراطی و تەرەف نامیز بوو. یوسف لەو کۆمەلگایەدا کۆیلە بوو، لەتەمەنیکی زۆر حەسەس و فیتنە نامیزدا بوو، ئەم تاقیگایە یوسف پییدا تێپەری ماوێهێکی زۆری خایاندو جەوێکی وای بوو: هەلخلیسکان تێیدا بەشتیکی ناسایی دەژمێردرا، بەلام حەزەرەتی یوسف سەرەرزانی لی دەدرچوو، هۆکارو کاریگەری ئەو کەشو هەوایە نەیان تەوانی تۆز قالدێک ئەم زاتە لەخستە بەرزو سومەدی لەکەدار بکەن!

تەمەنی یوسف تەمەنی خانمی عەزیز هەردوکیان لەپلەو قوناغێکدا بوون داخوای ئەو بوون: یوسف هەلخەلەتیو بکەوێتە داوی زولەخواوە، بەتایبەتی کە حەزلیکردن و داخوایەکی زولەخوا بو یوسف شتیکی کوتو پری نەبوو، بەلکوو زۆر لەمیژ بوو زولەخوا نەخشە بوو دارشت بوو بەناشکرا حەزو ئارەزووی خۆی درکەند بوو، ناخۆ چەند جار لەو پێش بەدرکەو کینایە ئەم حەزە خۆی نیشان داوە.

دەفەرموی: ﴿وَرَأَوْتَهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ﴾ داوای دەست تێکەلکردنی لەیوسف کرد ئەو خانمە یوسف لەمالەکی دا ژانی بەسەردەبرد، بەلێ زولەخوا (ژنی عەزیز) کە ئاغا ژنو گەورە یوسف بوو داوای لەیوسف کرد کە دەستی لەگەڵ تێکەلاو بکا.

شۆخو شهنگی و جوانچاکی و قۆزی هه زه تی یوسف گه ییشتبوه ئاستیک،
 زوله یخای ناغازن داوا له یوسف بکا له گه ئی رابویری، دهستی له گه ئی تیکه لار
 بکا، ته نانهت کار گه ییشته ئاستیک زوله یخا هه موو شتیک بۆ ئه و هه زه
 ئاره زۆیهی دابین بکا، هه موو خۆپازاندنه وه جیگا سازکردنو قایمکارییه کی
 نه نجام دا. ﴿وَعَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ﴾ هه وت ده رگای باله خانه ی داخستن، فه رمانی
 دابوو که نیه کئو کاره که رو خزمه تچی له و ماله دا نه مینن، به کرده وه هه موو
 شتیک کی مادی ئاماده کردو هه زو ئاره زۆی گه ییشته ئاستیک په رده ی هیا
 بدری و به شیوه ی فه رمان روبکاته هه زه تی یوسف، به ناشکرا داوای لی بکا
 ئاره زۆی جینسی دابمرکی نیتموه ﴿وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ﴾ پیی گوت: ده ی خۆت
 ئاماده بکمو وه ره پی شه موو دهس به کاریمو دوامه که وه خیرابه!

ئه م بانگه وازییه هیا تاکاوییه بی شه رمییه ی زوله یخا بانگه وازی
 سه ره تای هه ز لی کردنه که ی نه بوو، به لکوو بانگه وازی کۆتایی و دوا پله ی
 فشار هینانی داخوازی جینسی بوو: که تهنگی به زوله یخا هه لچنی و باری
 دهروونی و لی کرد: که ئاوا بی شه رمانه ئه و داوایه له یوسف بکا، بیگومان
 ئه م داوایه به و جو ره ئا راسته ناکرئ ته گهر ئه و ئا فره ته نه گاته تینی و چاری
 ناچار نه بی و له وه پیش ریخۆشکه ره به رکۆلی جو را و جو ری بۆ نه نجام نه دابن!
 ئه وه تا یوسف به و شۆخو شهنگی و لاوچاکییه له و باله خانه دا له گه ئی
 ده ژیا، رۆژ به رۆژ گه نجایه تی کامل ده بی و لاوه تی تیدا به رجه سته ده بی،
 له لایه کی تره وه لایه نی مبینیه ی زوله یخاش و پرای جوانخاسی
 پیگه ییشتووی یوسف رۆژ به رۆژ سات داوی سات پی ده گاو گه شه ده کا،
 که وابوو ده بی له وه پیش له رۆژانی رابوردودا جو ره ها ئیغرائاتو تی فکری
 ته ماشا کردنو چاو داگرتنو پیگه نینو قسه ی خۆش له گه ئی کردنی روی دا بی و
 ریخۆشکه ره بووبن بۆ ته قینه وه ی ئه و فشاره جینسی یه کی تینی بۆ زوله یخا
 هینا و به و شیوه داوای له یوسف کرد!!

بهلام نایا حه زره تی یوسف له بهرام بهر نهم ئیغرائاتو داخوازییه ی
زوله یخا چ هه لوئستیکی نواندو چی کرد؟!

﴿قَالَ: مَعَاذَ اللَّهِ﴾ حه زره تی یوسف بهرمووی: په نا ده گرم به خودا هانای
بو ده بهم له وهی: که من شتی ناوا بکهیم! بهر خودا دهم پارێزی له وهی: که من
بچه پیڕی نه فامانه وه، من هه رگیز نه وهی تو داوام لی ده که یو ده ته وی
نه نجامی بدهم تو خنی ناکه وم، نه وه خیانه ته و بی وه فایی به و ناکه س به چه ییبه
من داوینپسی له گه ل تو دا بکهیم، چونکه تو خیزانی گه وره که می، بیگومان
تو خیزانی عه زیزی میصری ﴿إِنَّهُ رَبِّي﴾ نه ویش خاوه نی منه و گه وره مه و
نه من به ملکایه تی هی نه وم ﴿أَحْسَنَ مَثْوًى﴾ مامه له ی له گه ل دا زور پیاوانه
بووه ریزی لی گرتووم، وه کوو کوپی خوی حسیب کردووم، ته نانه ت نامۆزگاری
تۆشی کرد: که ریزم بگری! چون من پاداشی نه و چاکه یه ی به وه بده مه وه
خییانه تی نامووسی لی بکهیم؟! چون ده بی پاساوی پیاوه تی جوانمیری عه زیز
به وه بده مه وه داوینپسی له گه ل خیزانه که ی دا بکهیم؟! ﴿إِنَّهُ لَا يَفْلَحُ الظَّالِمُونَ﴾
بیگومان سته مکاران سه رکه وتوو نابن، خودا سته مکاران سه رناخا: نه وانه ی
سته م له خویان ده که نه و سته م له خه لکی تر ده که ن خییانه تیان لی ده که ن،
ده ستریزی ده که نه سه ر نامووسیان، نه له دونیا سه رکه وتوو ده بنو ده که نه
مه رامی خویان نه له قیامه ت دا ره زامه ندی خودایان ده ست ده که وی ده چه
به هه شته وه!!

﴿وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ﴾ بیگومان زوله یخا قه صدی یوسفی کرد به وه په لاماری
بداو تۆله ی مل نه دانی بو بهرمانه که ی لی بستینی، نه و ئاغای ژزو گه وره و
خاوه نیه تی و داوای کاریکی وای لی ده کاو به قسه ی ناکا، ده یه وی ته مبی ی
بکاو سزای نهم سه رپیچی کرد نه ی لی بستینی!

یان زوله یخا شالاوی بو یوسف هی ناو په لاماری داو باوه شی پیدا کرد بو
نه وه ی له گه لی تیکه لاو بی!

﴿وَهُمْ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ﴾ حه زره تی یوسفیش به گویره ی سروشتی ناده میزادو حاله تی گه نجیو بارودوخ ی روداو ه که له دل داو به شیوه ختوکه دانی نه فسرو خه تهره ی ناو دهر وون مه یلی کرد، خو نه گمر نیشانه ی خودای خو ی نه بینیا به ده که موته ژیر کاریگمری زوله یخواهو تاوان روی ده دا، به لام خدا پاراستیو خسته ده لیموه که باشتیرین چاره بو نمو هه لاتنمو هه مو بدای خو ی له دست زوله یخا رزگار بکا.

به کورتی جوداوازی نیوان قه صدی زوله یخا و قه صدی یوسف بهم

جو ره بوو:

زوله یخا ویستی کولی دلی خو ی پی برپژئی تۆله ی ملنه دازو سه ریچیکردنی لی بستینی، چونکه ناو اته که ی نه هاته دیو نه وه ی ده یه ویست نه هاته جی، به لکو وایده زانی که سوکایه تی پی کراوه و فهرمانی کردوه و فهرمانی جی به جی نه کراوه، ههستی به تیشکاو ی خو ی ده کرد، بۆیه ویستی رقی دلی پی برپژئی ته مبی بکا. حه زره تی یوسفیش خو ی ناماده کرد بو بهرگریکردن له خو یو کاتی که نیشانه ی نه وه ی بینی که شازاده ده یه وئ هه لمه تی بو بینی برپاری بهرگریکردن له نه فسی خو ی دا. به لام لهو کاته دا که زوله یخا ده یه وئ په لاماری بداو یوسف ده یه وئ بهرگری له خو ی بکا یوسف نیشانه یه کی خودایی بینی: که زوله یخا نه بینی، نه وه بوو خودا نه وه ی خسته دلی یوسفه وه که ریگای هه لاتن بدۆزیته وه، چونکه هه لاتن له م موقیفه ده بیته خیر بۆیو بهر وه ریبازی سهرکه و تنو رزگار بوون ده یبا، له تاوانی زینا یان کوشتنو برپین رزگاری ده کا. بۆیه بهر وه ده رگا رایکردو زوله یخا به ده یه وه.^(۱۱)

(۱۱) نه مه بوخته ی رای ته فسیری طه بهریو ته فسیری که بیرو رای په سندی قازی نمو به کری باقلاتی به. ته فسیری (المنار) یش همر رایه کی له م جو ره ی هه یه.

هه ندیك له رافه كه ران پێیان وایه وه كوو له وه پێش ئاماژه مان پێی كرد هه مو قه صدی زوله یخا بۆ نه نجامدانی داوێنپێسی و زینا كردن هیچ له مپه پرو مانیهیكی نه بوو به عه زمو جه زمه وه وستی یوسف دهستی له گه ل تیکه لاو بکا، یوسفیش له دل دا مه یلی کردو غه ریزه ی جینسی ختوکه ی دا، نه گهر نیشانو به لگه ی خودایی نه بینینایه وستی زوله یخای ده هینایه دیو نهو تاوانه ی نه نجام ده دا.

هه ندیكی تر له موفه سسرین پێیان وایه: یوسف به دلێش مه یلی نه بوو، نه قه صدی به رگری کردنی کردو نه له دلێش دا مه یلی زینای کردو. چونکه وشه ی (لولا) مانای پهیدا نه بوونی شتیك ده گه یه نێ له بهر هه بوونی شتیك به عه ره بی ده لێن: (لولا حرف امتناع لوجود) وه لامه که ششی حه زف کراوه. که وابی مانای ﴿وَهُمْ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ﴾ به م جوړه یه: حه زه ته ی یوسف به گوێره ی غه ریزه ی ئاده میزادی مه یلی کرد، نه گهر بورهانو به لگه ی خودای نه بینینایه به ته واوی ملی ده داو دهستی له گه ل تیکه لاو ده کرد له زمانه ی عه ره ییش دا شه م جوړه رسته و ده قانه زۆرو زه به نده ن ده گوته ی: (قصدت قتله لولا اني خفت الله) واته: (لولا اني خفت الله لقتلته) که وابو له نایه ته که دا ته قه دیمو ته ئخیر هه یه، رسته که پاشو پێشی پێی کراوه، واته: (لولا أن رأى برهان ربه لهم بها)

به کورته ی یوسف هیچ تاوانیکی نه نجام نه دا، نه گهر پارێزگاری و چاودێری خودا نه بوایه مه یلی بۆ ده کردو دهستی له گه ل تیکه لاو ده کرد. به لام خودا پاراستی و نه یه یشت هیچ تاوانیك بکا.

نه مجار نایا مه به ست به (هم) چیه؟ ده لێن: مه به ست به (هم) ناخاوتنی نه فسه، مه یلو ئاره زۆی ده ست تیکه لاو کردنه، نه مه ش سروشتی ئاده میزادییه، له شه ردا لۆمه ی له سه ر نیه، که وابی ناگوته ی: چۆن ده گونجی پێغه مبه رکی خودا مه یلو ئاره زۆی گونا ه بکا؟!

به لگه له سهر نه وه که مهیلو ناره زوی نه فس پرسینه وهی له سهر نیه: چونکه پلهی له خوار عزمو جه زموه یه، تیمامی به غه وی له فخر مووده یه کذا: که عه بلورره زاق ریوایه تی کردوه له صه حیچی (بوخاری و موسلیم) یشدا هاتووه، نه بو هوږه پره ده یگیر پته وه ده لی: پیغه مبر ﷺ فخر مووی: (اذا هه عبدي بحسنة، فاکتبوها له حسنة، فان عملها فاکتبوها بعشر امثالها، وان هه بسینة فلم یعملها فاکتبوها حسنة، فانما ترکها من اجرائی، فان عملها فاکتبوها بمثلها).

نه مچا نهو بورهانه ی که حه زره ته یوسف بینی، ده بی چی بووی؟! هه ندیک ده لئین: نه وه یه: که خدا له سهر موکه لله فاکانی پیوست کردوه که خویان له تاوان بیارین. یان به لگمو ده لیلی خودایه له سهر نه وه: که زینا حرامه، یان زانینی نه وه: که زیناکر عیقاب ده در یان پاک کردنه وهی دلو ده روونی پیغه مبرانه لهره وشتی ناشیرینو ناپه سند، یان نهو روتبهو نیشان پیغه مبرایه تیه یه: که ده بیته له مپهر له به رده م تاوانو ره وشتی ناشیرین دا، ده گونجی هه موو نه م مانایانه بهر چاو بگرین..

ده توانین بلئین: مه به ست به (رب) له رسته ی ﴿لَوْلَا اَنْ رَأٰی بُرْهَانَ رَبِّهٖ﴾ ده عیززی میصره نه ک خودای مه زن. چونکه له زار او وهی عه ره بی دا (رب) به مانا به خپو که رو مالیک هاتووه. نهو کاته مه به ست به (بورهان) نهو ده به به بهو سازو سه متورو ته پلو ده فیه که له گه له عه زیزدا دوا دهوام ده گه رانه، چونکه عاده ته ن پاشاو کار به دهستی گه وره ده ستو پیوه ندر حه ره سو هه یتو هوتیان له خزمه تدا یه. جا به م پییه ده بی لهو کاته دا: که زوله یخا پیکیشی له یوسف کردوه قه صدی نه وهی کردوه که توله له یوسف بستنینه یو یوسف ویستویه تی بهرگری له خوی بکاو ته نانه ت هه موو هیژر توانای خوی بخاته کار بو دیفاع کردن له نه فسی خوی، نا لهو کاته دا که ژاو وهی

عه زیزی بینوه به ره مال هاتوته وه، ئیتر له جیاتی نه وهی دیفاع بکا به ره وه ده رگا قاچاندویه تی و یستویه تی خوی رزگار بکا.

ئه مه به کورتی نه و رافه و تهفسیرانه بوون که بۆ ئه م نایه ته به پیوستم زانی بیانخه مه به ده ستو به و یچوو گونجاوم زانین.

شایانی باسه هه ندی تهفسیری تر هه ن: که کاریگه ری ئیسراییلیاتیان پیوه دیاره پیوسته زۆر به حه زه ره وه شتیان لی وه ربگرین چونکه چیروکۆ ئه فسانه ی وه نه ده سه یرو سه مه ره یان هیناون که پیاو سه ری له گیلی و سافیلکه یی نه و موفه سیرانه سوڤ ده مینی، بۆ نمونه یوسف و اراده نوینن: که شه هوه تو ئاره زۆی تینی بۆ هینابی و له زوله یخا زیاتر به کۆل بووی، وای نشان ده ده ن که خودا ده یه وی به به لگه له و تاوانه ی وه گپری، به لام ناگه پرتمه وه. وینه ی باوکی له سه قفی هوده که چاو پێ ده که وی و قامکی خوی له داخان ده گه زێ و ده لی: کوڤه نه که ی! چه ند له وحیه کی بۆ کیشراون: که نایه تی قورئانیان له سه ر نووسراوه (به لی نایه تی قورئان) نه ی لی ده که ن که نه و کاره ناشرینه نه کا. به لام به مانه ش دانه په تاو ئاره زۆی دانه مرکایه وه!! هه تا خودا جویرائیلی نارد مسته کۆله یه کی له سنگی یوسف داو پاشه و پاش گیرایه وه دواوه!!! نه مجار وازی هینا!!^(۱)

ده ی تو خوا نه گه ر ئه مه وابی نازیه تی یوسف له کوی دایه و خوراگری یه که ی چیه!؟

﴿كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ﴾ ئاوا به و جوڤه یوسف به گرتی مه یلی دلی نه کردو پرکیشی تاوانو خیانه تی نه کردو به داوینپاکی مایه وه، به م جوڤه یوسفمان له سه ر پاکو خاوینی و داوینپاکی په روه رده کردو راممان کرد له سه ر به رده وام بوون له سه ر نه و رهوشته به رزانه، بۆ نه وه ی خراپه ی

(۱) سهیری (الاساس) ج ۲۶۵۱/۵ بکه.

خییانه‌تو تاوانی زینا کردنی لیّ دوور بخه‌ینه‌وه، بۆ نه‌وه‌ی له‌پیری
چاکه‌کاراندا بمینیتیه‌وه نه‌چیته ناو تا قمی سته‌مکارانه‌وه.

﴿إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ﴾ بیگومان یوسف یه‌کیک بوو له‌به‌نده
راستاله‌کانی نیه، دلسۆز بوو بۆ نایینی خودا، هه‌لبێژارد ه‌بوو شه‌یتان
نه‌یتوانی له‌خشته‌ی به‌ری!

جا وه‌کوو له‌پیشه‌وه ئاماژه‌مان پێ کرد زوله‌یخا که زانی یوسف من
نادا بۆ داواکه‌ی ویستی په‌لاماری بداو تۆله‌ی سه‌رپێچی لیّ بستینی،
(یوسف) یش ویستی به‌رگری له‌خۆی بکا به‌لام که بوره‌ازو به‌لگه‌ی خودایی
بینین، یان مه‌وکیبو که ژاوه‌ی عه‌زیزی میصری بیننی به‌ره‌و مال ده‌هاته‌وه
برپاریدا هه‌لێو خۆی ده‌رباز بکا، نیتر ﴿وَأَسْتَبَقَا الْبَابَ﴾ هه‌را دوکیان به‌ره‌و
ده‌رگای ده‌ره‌وه رایان کرد؛ یوسف له‌پیشه‌وه زوله‌یخا به‌دواوه، یوسف
ده‌یه‌ویست بگاته ده‌رگای هه‌وشه‌و ده‌رچی، زوله‌یخا به‌دوا‌ی‌دا راده‌یکرد
ده‌یه‌ویست نه‌هیلێ له‌ده‌رگا ده‌رچی، له‌کاتی یه‌کتر راوانانه‌که‌دا زوله‌یخا
له‌دواوه له‌یوسف نزیک که‌وته‌وه ﴿وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ﴾ کراسی یوسفی
گرتو دراندی، ویستی له‌دواوه یه‌خه‌ی کراسه‌که‌ی بگریو بۆ دواوه
بیگێرپته‌وه نه‌هیلێ ده‌ربازر بی، یه‌خه‌ی کراس دراو له‌و کاته ناسکه‌داو به‌و
حاله‌ته سه‌رنج راکیشه موفاجه‌ته‌یه‌کی سه‌یر قه‌وما چونکه ﴿وَالْفَيَّا سَيِّدَهَا
لَدَى الْبَابِ﴾ هه‌ردوکیان؛ یوسفو زوله‌یخا لوتیان به‌لوتی عه‌زیزه‌یه
هه‌له‌تقییه‌وه له‌ناو ده‌رگا که‌دا به‌ره‌و‌پوی بوونه‌وه!

نیتر زوله‌یخا هه‌ولێ دا به‌مه‌کرو حيله‌ خۆ له‌تاوانه‌که ده‌رباز بکاو
تۆمه‌ته‌که وه‌پال یوسف بدا، وه‌لامیکێ ئاماده‌کراوی بۆ په‌رسیارێک که شه‌یره
گوماناوییه‌که هه‌لیساندبوو خیرا دایه‌وه، ویستی تۆمه‌ته‌که بخاته نه‌ستۆی
هه‌زده‌تی یوسف ﴿قَالَتْ: مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا؟﴾ وتی: نه‌وه سه‌زی
نه‌و که‌سه‌ چیه: که بیه‌وی ده‌ستدریژی بکاته سه‌ر خێزانی تۆ؟ به‌لام له‌م

کاته شدا چونکه زوله یخا نهوینی یوسفی هه بوو، ترسی نهو هی هه بوو عه زیز،
یان که سانی دیکه، برپاری سزایه کی بو بدهن: که یوسف له ناو بجی، بویه
خیرا جوړی سزا که دیاری کردو وتی: ﴿إِلَّا أَنْ يُسَجَّنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾
مه گهر بهند بکړی، یان دارکاریه کی باش بکړی سزایه کی به تیش بدری.
نیمامی رازی لیره دا چهند به لگه یه ک ده هیئتیه وه هه موویان نیشانه ی
نهو هن که یوسف راست ده کاو زوله یخا دروژنه:

۱- یوسف به پروالته له مائی زوله یخادا کوپله بوو، کوپله ش هه رگیز نهو
ده سه لاتهی به سهر خاوه نی خوئی دا نابی.

۲- به چار بیندرا یوسف رایده کرد بو نهو هی دهر بجی و زرگاری ببی. ده ی
که سیک بیهوی له گهل نافرته تیکدا رابوړی ناوا له بهری راناکا.

۳- زوله یخا خوئی نارایش دابوو، به جوانترین شیوه خوئی رازاندبوه وه،
به لام یوسف وانه بوو.

۴- له وه پیشو لهو ماوه دوورو درژده دا یوسف به داو تنپیس مه شهوور
نه بوه و حاله تیکی لی نه بیندراوه که له گهل نهو کرده وه بگونجی.

۵- زوله یخا به صه راحت نیسبه تی فاحیشه که ی وپال یوسف نه دا
به لکوو به موجه لی قسه که ی درکاند.

نه مجار یوسف ده یه وئ تومه ته که له خوئی دوور بخاته وه، راستی
ده درکینی و تومه تی پوچو بی بناغه رت ده کاته وه ﴿قَالَ هِيَ رَاوَدَّتْنِي عَنْ
نَفْسِي﴾ فهرمووی: نه خیر وا نیه و من هیچ ده سترژییه که م نه کردو ته سهر
نم نافرته به لکوو نهو هه وئی دا به مه کرو حيله بازی له خسته م به ری، هه لم
خه له تینی نهو ویستی من که مه ندکیش بکاو من به قسم نه کرد، کیشه یان
تیکه و تو هه ریبه که یان نهوی تری تاوانبار ده کردو به لگه ی له سهر بی تاوانی
خوئی ده هیئایه وه، هه تا کار گه ییسته نه وه ﴿وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ أَهْلِهَا﴾
یه کیک له خزمه کانی زوله یخا شایه تی دا وتی: سهیر بکه نو بزائن ﴿إِنْ كَانَ

قمیصه قَدْ من قبل فصدقت وهو من الکسلذین ﴿نه‌گهر کراسه‌که‌ی یوسف له‌پیشه‌وه دادپاوه، نه‌وه زوله‌یخا راست ده‌کاو یوسف له‌پیری درۆزنانه. ﴿وَإِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قَدْ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ نه‌گهر کراسه‌که‌ی له‌دواوه دادپاوه نه‌وه زوله‌یخا درۆ ده‌کاو یوسف له‌راستگۆیانه.

نه‌مجار ماوه‌ته‌وه بزانی‌ن نه‌م شاهیده کی بوو؟ له‌کوئو چۆن نه‌م شایه‌تیه‌ی دا؟ نایا نه‌م شایه‌ته له‌گه‌ل عه‌زیزی می‌صردا بوو؟ له‌گه‌ل مه‌وکیبی نه‌و داده‌هاته‌وه حازری روداوه‌که بوو؟ یان عه‌زیز به‌تایبه‌تی له‌دووی ناردو روداوه‌که‌ی بۆ گیرایه‌وه داوای نه‌وه‌ی لی کرد له‌م باره‌وه بریاریک بدا، وه‌کوو چۆن باوه: که له‌و حاله‌تانه‌دا پیاماقولیک له‌بنه‌ماله‌ی ئافره‌ته‌که بانگ بکریو به‌سهر روداوه‌که‌دا ئاگادار بکریو رای وه‌ربگیری، به‌تایبه‌تی له‌ناو چینه‌و توژیکی خوین ساردو فاسیدی وه‌کوو کۆمه‌لگای نه‌و سهرده‌مه‌دا.

نه‌مجار زانیانی ته‌فسیر ده‌باره‌ی نه‌م شایه‌ته دوو رایان هه‌یه:

نایا مندال بووه یان گه‌وره بووه؟؟ نایا ئاده‌میزاد بووه یان کراسه‌که بوو؟! که‌وابوو بۆ دیاریکردنی نه‌و شایه‌ته سی را دینه‌پیشه‌وه:

١- نه‌و کابرایه‌ کوپی مامی زوله‌یخا بوو، پیاوئیکی دانساو عاقل مه‌ند بوو، که سه‌یری روداوه‌که‌ی کرد وتی: نه‌گهر کراسه‌که‌ی له‌پیشه‌وه دادپاوه نه‌وه زوله‌یخا راست ده‌کاو یوسف درۆزنه، نه‌گهر درانی کراسه‌که له‌دواوه‌یه، نه‌وه یوسف راست ده‌کاو زوله‌یخا درۆزنه.. جا که‌سه‌یری کراسه‌که‌سان کرد له‌دواوه درابوو، ئیتر نامۆزا که‌ی زوله‌یخا به‌زوله‌یخای گوت: ﴿إِنَّهُ مِنْ كَيْدِ كُنْ﴾ واته: نه‌مه ئیشی تویه، نه‌مجار به‌(یوسف) یشی گوت: داوای لی خوشبوون بکه‌و عوزر بینه‌وه.

٢- نه‌و شاهیده وه‌کوو ئیبنو عه‌بباسو کۆمه‌لێک ده‌لێن: مندالێکی ساوا بوو خودا زمانی کرده‌وه ده‌ستی کرد به‌ئاخوتن.

ئیبنو جهریری طه‌به‌ری له‌ئیبنو عه‌بباسه‌وه ریوایه‌ت ده‌کا ده‌فه‌رموئ: پیغه‌مبه‌ر فه‌رموویه‌تی: (تکلم اربع وهم صغار: ابن شطلة بنت فرعون، وشاهد یوسف، وصاحب جریج، وعیسی بن مریم) چوار که‌س به‌مندالی زمانیان پڙاوه‌و که‌وتوونه ناخاوتن: کچی فیرعه‌ونو شایه‌دی یوسفو هاوه‌لی جوره‌یج و عیسی کورپی مه‌ریه‌م..

۳- شایه‌ته‌که کراسه‌ دپاوه‌که بوو، ئیمامی رازی ده‌فه‌رموئ: ئەم رایه زۆر لاوازه، چونکه کراس به (أهلها) وه‌صفدار ناکرئ.

جا ﴿فَلَمَّا رَأَىٰ قَمِيصَهُ قَدْ مِّنْ دُبُرٍ﴾ که‌ عه‌زیزی میصریان شایه‌ته‌که ته‌ماشای کرد، بینئ: کراسه‌که‌ی له‌دواوه‌ دپاوه‌، به‌م پییه‌ ده‌رکه‌وت: که راستگو یوسفو حق به‌لای نه‌وه‌وه‌یه، که له‌مه‌ دلتیا بوو: ﴿قَالَ: إِنَّهُ مِّنْ كَيْدِ كُنَّ إِنَّ كَيْدَ كُنَّ عَظِيمٌ﴾ وتئ: نه‌وه له‌مه‌کرو حیلە‌ی تۆیه‌ نه‌ی زوله‌یخا! ئەمه به‌شیکه له‌قیله‌کانت، به‌راستی حیلە‌و قیلئی ئیوه‌ی ئافه‌رت کاریگه‌رن له‌سه‌ر دلۆ ده‌روون، زۆر سه‌رسوو‌په‌ینه‌رنو پیاوان که‌م وا هه‌یه‌ زوو په‌ییان پئ به‌رن، هه‌رگیز پیاوان قیلئی وا نازانن! بیگومان ئەم جو‌ره‌ قسانه‌ بو‌ ئافه‌رت به‌سه‌رزه‌نشتکردن ناژمیردین، چونکه وه‌پالدانی مه‌کریازی بو‌ لای ئافه‌رت، ناماژه‌ کردنه‌ بو‌ نه‌وه: که ژنیه‌تی ته‌واوه‌و توانای میپینه‌یه‌تی زۆر به‌هیزه‌!! ﴿يُوسُفُ أَعْرَضَ عَنْ هَٰذَا﴾ نه‌ی یوسف! نه‌و شته‌ پاشگوئ بخه‌و گرنگی پئ مه‌ده‌و باسی مه‌که‌و په‌رده‌پۆشی بکه‌!

ئه‌مجار نامۆژگاری خانم ده‌کا: که‌ حە‌زی له‌کۆیله‌ی خۆی کردوه‌، له‌دواوه‌ کراسی کۆیله‌ی خۆی دراندوه‌و به‌م تاوانه‌وه‌ گیراوه‌! ده‌لئ: ﴿وَاسْتَغْفِرِي لِذَنبِكِ. إِنَّكَ كُنْتَ مِنَ الْخَاطِئِينَ﴾ نه‌ی زوله‌یخا! تۆ تاوانباری داوای لئ بوردن له‌تاوانه‌که‌ت بکه‌، بیگومان تۆ له‌پیری تاوانبارانی!

باسی پیتجه م له چیرۆکی یوسف

بلاو بوونه وهی هه والی جه زلیکردنی زوله یخا له یوسف به ناو ئافره تانی

شارداو پیلانی زوله یخا

﴿۳۰﴾ وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ تُرْوَدُ فَتَنْهَىٰ

عَنْ نَفْسِهِ ۖ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا ۚ إِنَّا لَنَرَبهَا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿۳۰﴾
فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكًا ۖ وَآتَتْ

كُلَّ وَاحِدَةٍ مِّنْهُنَّ سِكِّينًا ۖ وَقَالَتِ أَخْرِجْ عَلَيْنَ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ ۖ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا ۖ إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ

كَرِيمٌ ﴿۳۱﴾ قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَّنِي فِيهِ ۖ وَلَقَدْ رَوَدْتُهُ عَنْ

نَفْسِهِ ۖ فَاسْتَعْصَمَ ۖ وَلَئِنْ لَّمْ يَفْعَلْ مَا ءَامُرُهُ لَيُسْجَنَنَّ وَلَيَكُونَا

مِّنَ الصَّاغِرِينَ ﴿۳۲﴾ قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي

إِلَيْهِ ۖ وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُن مِّنَ الْجَاهِلِينَ

﴿۳۳﴾ فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ ۖ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ ۖ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ

الْعَلِيمُ ﴿۳۴﴾ ثُمَّ بَدَأَ لَهُمْ مِّنْ بَعْدِ مَا رَأَوُا الْآيَاتِ لَيَسْجُنُنَّهُ ۖ

حَتَّىٰ حِينٍ ﴿۳۵﴾

پاش ئەم روداوەش عەزیز نەهات زولە یخا و یوسف لێک دابڕی،
نەزولە یخای دەرکرد، نە یوسفی گواستەوێ بۆ شوینیکی دوور، بە لکۆو
هەر وەندە ی پێ کرا داوای لە یوسف کرد روداوێکە پاشگوێ بخا و پەردە پۆشی
بکا و نامۆزگاری زولە یخاشی کرد کە خۆی بە هەلە کار بزانێ و داوای لێبوردن
بکا!!

روژان هاتو روژشتو یوسف لە مائێ عەزیزدا مایە وەو زولە یخا شاژنو
خانمی مائە. کاروباری قەصری عەزیز وەکوو خۆی دەرۆیشت. بەلام قەصری
لێپرسراوان دیواری تایبەتی خۆی هەیە رەنجەر و کارە کەری تێدان، کاریکی
ئاوا لەناو حەرەمی عەزیزدا رویدا دانا پۆشری، کوردی و تەنی: (قەسە کەوتە
زاری دەرکەوتتە شاری) چونکە بێتە کە بێتە کە بێتە کە بێتە کە بێتە کە
ئەو کۆمەلگای بێتە کە بێتە کە بێتە کە بێتە کە بێتە کە بێتە کە
روداوانە ی کە لەو دەورو بەرەیاندا رودەدا، بۆیە ئەم هەواڵە بەناو ئافەرەتانو
خانمانی شاردایا بڵاوبووە، هەر یەکە بە جۆریکی لێی دەدا و هەر کەسە
لە لایەن خۆیوە سەر زەنشتی زولە یخایان دەکرد، کە چۆن عاشقی کۆیلەو
بەندە ی خۆی بوو؟!

دەفرموی: ﴿وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ: امْرَأَةُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَنْ
نَفْسِهِ﴾ کۆمەلێک ژنی هاوێ و هاوشانی زولە یخا لەناو شاردایا کەوتنە
(تەحاتو ئەیهەرۆ ئەیهەرۆ) وتیان: ژنە کە ی عەزیز خەریکی دلداری بوو لە گەڵ
غولامە کە ی، هەمیشە خەریکی لە خشتە بردنیەتی، دەیهوێ رانی بکا و
دەستی لە گەڵ تیکە لاو بکا، بەردەوامە لە سەر هەوێو تەقە لا بۆ رامکردنی!
﴿قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا﴾ بە راستی ئەوینو خوشەوێستی ئەو غولامە چوو تە نا
پەرهی دلی زولە یخاوە ﴿إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ بێگومان ئێمە لەم بارەو
زولە یخا بە گومراو سەرلی شیواو دەزانین، چونکە چۆن دەبی شارێتیکی وەکوو

زوله یخا حز له خزمه تکاری خوی بکا؟ کهی کزیله و بهنده شیایو نه وه یه:
ژنی عهزیز دلدارى له گهل بکا؟؟!

موحه ممه دی کوری نیسحاق ده فهرموئ: ژنه کان هه والی جوانی و شزخو
شهنگی یوسفیان پی گه ییشتبوو حزیان ده کرد چاویان پی بکهوئ، بهم قسمو
باسانه ی بلاویان کرده وه مه بهستیان نه وه بوو زوله یخا و لئ بکهن یوسفیان
نیشان بدو قه ناعهت بکهن نایا حهقیقه تی هیه یان نا؟! مه بهسنیان
نه صیحه تو ناموژگاری نه بوو، به لکوو مه کریازی قیل بوو بو نه وه ی یوسف
ببینن..

﴿فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ﴾ کاتیک زوله یخا قسمو باسی ژنه کانی بیسته وه،
به ناشکرا نهو قسانه یان بلاو ده کرده وه بوو نه وه زوله یخا بیان بیستیته وه رقی
هه لستی و بانگیان بکاو یوسفیان نیشان بدا، پیلانه که یان سه ری گرتو
ویسته که یان هاته دی: نه وه بوو: ﴿أَرْسَلْتُ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدْتُ لَهُنَّ مَتَكًا وَآتَتْ
كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ سَكِينًا﴾ زوله یخاش قیلی خوی له کردنه وه، بانگی کردن
بوو خوانیک له مالی خوی دا، کورسی و سدرینی بوو ناماده کردن خواردنیکسی بوو
ناماده کردن که پیویستی به وه بی به کیردو چه قوه له تی بکهن. که هاتزو
کۆبوونه وه خواردنه کهی له بهردهم داناو هه ریبه که یان کیردیکسی پی دان، جا که
ژنه کان خه ریکی قاش کردنی خوادنه که بوون، ﴿وَقَالَتْ أَخْرِجْ عَلَيْنَهُ﴾
فه رمانی به یوسف کرد وتی: وهره بوو ناو نه م ژنانه و خوتیان نیشان بده! و
دیاره یوسف له ژوریک دابوو نریک نهو دیوه خانه ی ژنه کانی لی کۆبوونه وه،
له ژنه کان نادیارو له زوله یخا دیار بووه، به نه نقه سستو بوو نه وه ی فیله که ی
سه ریگری کاتیک یوسفی بانگ کرد بیته ناویان: که نه وان سه رگه رمی
قاشکردنی خواره مه نییه که بن، ده یزانی: که هاتنه ژوره وه ی یوسف بوو ناویان
به ناگه هانو کتوپر کاریگر ده بی و رولی خوی ده بینن..

بۆیه ﴿فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ﴾ که یوسف هاته ناویانو چاویان پیکهوت، زۆر به شکۆمهندی جوانو شوخ هاته بهرچاویانو سهریان له جوانی و پیاوه تی یوسف سوورپماو چاویان تی بریو به هۆی ته ماشا کردنیان بۆ نهو هۆشیان لای خۆیان نه ماو له جیاتی نهو کێرده که له خوارده مه نییه که بنیزو پیی قاشقاش بکهن دهستی خۆیان بری، دهستو په نجهی خۆیانیان بریندار کردو به خۆیان نه زانی و ههستیان به تازاری برینه که یان نه کرد. ﴿وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ﴾ هه موو وتیان: پاکو بی عه بی بۆ خدا، خدا هه موو تواناو دهسه لاتیکی ههیه، به راستی نه مه جیگای سهرسوورپمانه، خدا توانای به سهر هه موو شتی کدا ههیه و ده توانی ئاده میزادی ناوا شوخو شهنگ دروست بکا، نه مه ئاده میزاد نهو فریشتهیه کی ریزدارو خاوهن قه دره له شیوهی ئاده میزاددا خۆی ده نوینی!! دلتیابه ئیمه له مه و دوا سهرزه نشت ناکه یزو هه رچی ده که ی خۆته، کی ده توانی له بهرامبهر نه م کورپه لاوه شوخو شهنگدا خۆ راگری؟!

پیغه مبه ر ﴿وَدَفَعْنَاهُ رَمْلًا﴾ ده فهرموئ: شهوی (نیسرا) له ئاسمانی سییه م به لای یوسفدا تیه پریم بینیم نیوهی جوانی درابوویه.

ئیمامی رازی ده فهرموئ: ژنه کان که چاویان به یوسف کهوت نیشانه و شکۆمهندی پیغه مبه رایه تی و داوینپاکی و بی تاوانیانیان به سهره وه بینی، بۆیه خیرا دیاردهی شه هوه تی به شهری و رهوشتی ئاده میزادییان لی دارپی و رهوشتی فریشته یان بۆ چه سپاند! جا زوله یخا که گوئی له شایه دی ژنه کان بوو هه لسه کوتیانی بینی وای زانی: سهرکه وتوووه داشی سواره! ههستی کرد: که ژنه کان له جوانی یوسف سهریان سوورپماوه گیرۆدهی جوانی و شوخی بوونو کهس له ئاستی جوانی و شکۆمهندی نه ودا خۆی ناگری، بی شارده وه و به دهنگی بهرز ﴿قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنِي فِيهِ﴾ وتی: ناخر نا نه م جوانو دلر قینهیه: که خۆتان به چاوی خۆتان دیتان و له جوانی سهرسام بوونو گیرۆدهی

ئهوینی بوون، ئهه غولامهیه: که ئیوه سه رزه نشتی منی له سه ر ده که نه ره خه نه لئ ده گرن، ده پروانن خۆتان چیتان به سه ر هاتو چۆن به بینینی شاگه شکهو سه رسام بسوونو دهستی خۆتان بریندار کردو ههستان به تازاری برینداریه که تان نه کرد.

سه رنج به نه هه رچه نه ده یوسف له زوله یخا نزیک بسووه ده بویه به وشه ی (هذا) که بۆ موشاروئیه یه ی نزیک به کار دئ نیشاره ی بۆ به کردایه، که چی به وشه ی (ذلك) که بۆ موشاروئیه یه ی دوور به کار ده هیندرئ نیشاره ی بۆ کرد، تا ئامازه بی بۆ به رزی پلهو پایه و شکۆمه ندی جوانی و شوخو شهنگی وه کوو ئه وه بلئ: ئا ئه وه یه: ئه وه گه نه جه دلر قینه شوخو شهنگیه که من گیرۆده ی ئه وینی بومو دلئ لئ ستاندومو هه جمینی لئ برپومو مهستو مه دهوشی کردوم، ئه من عوزرم هه یه و چارم ناچاره، کهس خۆی له به رامبه ر جوانی ئه ودا ناگرئ، ئیتر من چۆن خۆم پئ به گیرئ!!؟ جا: که ئه وه حالو وه زعی ئیوه بی له م ماوه که مه دا، ئه دی من چیه که م و چۆن هه لکه م: که ئه وه هه موو کاتئ له ماله وه له گه لمه و چاوم لئیه تی. بۆیه لیتانی ناشارمه وه دانی پیا ده ئیم: ﴿وَلَقَدْ رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ﴾ بیگومان چۆن ئیوه ی سه رسام کرد، منیشی ئاوا سه رسام کردوه، به راستی من زۆرم پیکیشی لئ کردوه، هه ولَم داوه بۆ رامکردنی و که ی بوونی بۆم، به لام ئه وه خۆی به دهسته وه نه داومو خۆی گرتوه.

ئه مه جار زوله یخا بالادهستی خۆی راده گه یه نی و هه ره شه ی توندو تیژی ئاراسته ده کا، جاریکی تر هه زلیکردنو ئه وینی خۆی به ناشرکراو بی په رده له ناو ژنه کاندا راده گه یه نی و ده لئ: ﴿وَلَمَّا لَمْ يَفْعَلْ مَا أَمَرُهُ لِيُسْجَنَ وَلِيَكُونَ مِنَ الصَّاعِرِينَ﴾ سویند ده خۆم عه هه و په یمان بی، ئه گه ر ئه وه ی من له وم ده وئ نه نجامی نه دا، ئه وه ی فه رمانی پئ ده که م پابه ندی نه بی، به ته نکید ده خرته به نه دینه خانه وه ده چیه ریزی پئرو تا قمی زه لیلو چه وساهه کازو داماو

ده کرئ، چونکه میړده کم همرچی پئی بلیم به گویم ده کاو سهرپیچی فدرمانم
ناکا. چۆنم بوی ناوا سزای ددها، ده یخاته کوونه رهشی به ندینخانه وه زه لیلو
داماوی ده کا!

حه زره تی یوسف بو خوی گوئی له م هره پشه یه و ده زانی که سزای بو
توند ده کرئ، له وه پپش هره پشه ی لئ کرد به لام وا توندو تیژ نه بوو، هره پشه ی
به ندکردنی لئ کرد به به ندکردنیکي ساده و بی بازار له وانه بوو به به ندکردنی
له هودیه کی باله خانه که دا کیفایه ت بکری!

به لام نه مجاره هره پشه کانی توندنو کاریگرم، به تایبه تی که باسی
سوکایه تی پیکردنو زه لیل کردنو داماو کردنی تیدا بوو، نه فسی به رزو ناسک
نهم جوړه هره پشه ی له سهر شان گرانه، به تایبه تی نه فسی یوسف که تا بلئی
ناسکو به رزو هه سساس بووه. ناخوشتین بازارو ناخوشتی لای نه و جوړه
نه فسانه سوکایه تی پیکردنو داماو کردنه.

جا وه کوو له سییاقی نایه ته که ی دواپی دهرده که وئ، هه موو ژنه کان
دانیان به وده نا: که نیختیاریان له ده س داوه و به رامبه ر به جوانی یوسف
سهرسامو ساتو حه یران بوون، نیتر ژنه کان ده ستیان کرد به ناموژگاریکردنی
حه زره تی یوسف هه ولیان دا: که وای لئ بکه ن له وه دوا سهرپیچی فدرمانی
زوله یخا نه کا، بو نه و ی گیرود هی زیندانو سوکایه تی پیکردن نه بی!

نه لالا نه لالا به راستی نه مه مه و قیفیکه کیو به له رزه دینی و هه ستو شعور
ده هه ژینی، به هیترین که س ناتوانی خوی بو رابگری، نه وه تا ثافه تیکي
مه کربازی ناز لئ گیراو په رده ی حه یای خوی دراندوه و له به رده م کومه لیک
له ژنانی خیزانه نه شرافه کانی شاری مصر دا نه یینی ناو دلی خوی ناشکرا ده کا،
په رده له سهر روداوه کانی ناو باله خانه ی عه زیزی میصر لاده دا. حه زره تی
یوسف له به رامبه ر نهم هره پشه و ترسانده دا په نا بو باره گای په روه ردگار ده باو
له خودا ده پارپته وه پشته ی بگریو بیپاریزی ﴿قَالَ: رَبِّ السَّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا

تدعوننی الیه ﴿ وتی: خودایه! به ندینخانه له لای من زۆر خۆشتره لهو کاره
ناشیرینهی: که نهو ژنانه داوام لی ده کهن نه نجامی بدهم!

﴿والآ﴾ نه گینا خودایه! نه گهر تو پشتیوانم لی نه که یو فرتو قیلی نهو
ژنانهم لی لانه دهی ﴿أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُنْ مِنَ الْجَاهِلِينَ﴾ لهوایه نه بکهومه
داویانه وه مه یلیان بده می، ده ست بکه م به را بواردن له گه لیان دا، نهو کاته
ده چه پیری ناره زۆبازانو نه فاجو گومرپایانه وه!!

نه مه نمونه ی نزاو پارانه وه ی ناده میزادی خودا ناسو خۆناسه: که
هر گیز به بی تاوانی و خۆراگری خۆی له خۆی بایی نابیی، ده پارپتیه وه خودا
زیاتر پشتیوانی بکاو یارمه تی بدا بۆ رزگار بوون له فرتو قیلی
هه لئه تینه ران. واته: ده لی: خودایه! نه گهر تو پشتگیری نه که یو هه
به ته ما خۆم بم، نه وه من هیزی به رهنگاری کردنی نهو ژنانهم نیه، بۆیه من
هانا بۆ قایی باره گای تو دینم، په نا به هیزو توانای تو ده به م، هه ر نه تو ی
پشتیوانو په نام، خودایه بی پشتیوانی خۆتم مه که!

﴿فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ﴾ په روه ردار وه لامی دوعاو پارانه وه که ی دایه وه نزاو
لالانه وه که ی وه رگرت ﴿فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ﴾ شه پو نه گبه تی و فرتو قیلی
ژنه کانی لی لادا، پاراستی له وه ی بکه ویتسه نیو داوی هه وه سبازی و
شه وه ته وه، وه زعیکی وای ره خساند که دلی عه زیز هاته سه ر نه وه یوسف
لهو باله خانه دوور بخه نه وه، بیگومان خودا شنه وایه به دوعاو پارانه وه ی
نهوانه ی په نای بۆ ده به ن، زانایه به راستی بیرو باوه رپیانو ده زانی حالو
وه زعیان چۆنه و چییان بۆ باشه و به رژه وه ندییان له چی دایه!!

خودا پاریزگاری کرد، په روه رده ی کرد به شیوه یه ک که شیایو په روه رده
کردنی پیغه مبه ران بی!

نه وه بوو لهو ته مه نه گه نجی به داو وێرای نهو بارو دۆخه ی بۆ نهو
ره خسابوو خۆی دوور گرت له وه ی ده ست له گه ل ژنی عه زیزی میصر تیکه ل

بکا، که شهویش لهئهوپهپری جوانی و نازکی دا بوو، وپرای جوانی سروشتی
خۆشی نارایش دابوو و هندهی تر خۆی به جوان دهواندا!

له ترسی خرداو به ته مای پاداشی قیامت، چوونه ناو به ندینخانهی
ههلبژاردو مهبهستی زوله یخای رهن کزده وه... ههتا دنیا دونهیا به یوسف
نمونهی گهنجی داوینپاکی خۆراگرو له خودا ترسهو پیشه وای گهنجانی
داوینپاکو دهستپاکه. به کورتی پیغه مبه ره ههلبژاردی خودایه و هر نهو
جۆره ههلوستهی لی چاوه پروان ده کری!!

له صه حیه دین دا هاتوه: پیغه مبه ﷺ فرموویه تی (سبعة يظلم الله في
ظله، يوم لا ظل الا ظله: امام عادل، وشاب نشأ في عبادة الله، ورجل قلبه معلق
بالمساجد، اذا خرج منه حتى يعود اليه، ورجلان تحابا في الله، اجتمعا عليه
وتفرقا عليه، ورجل تصدق بصدقة فأخفاها، حتى لا تعلم شماله ما انفق
يمينه، ورجل دعتة امرأة ذات منصب وجمال، فقال اني اخاف الله، ورجل ذكر
الله خاليا ففاضت عيناه...) واته: ههوت كهس ههه خودا رۆژی قیامت
دهیانخاته ژیر سیبه ری عهرشی خۆیه وه، له رۆژیکدا جگه له سیبه ری عهرشی
خودا چ سیبه ری تر نین: پاشایه کی دادپهروه، گهنجیک كه به خودا په رستی
پهروه ده بووی، پیاویك دلّی په یوه ست بئ به مزگه وه کانه وه، كه هاته
دهروه له مزگه ویک ههزی لی بئ به چیه وه ناوی، دوو پیاو له بهر خاتری
خودا یه کترین خوش بوی، له سهه خوشه وستی خودا کۆبینه وه، له سهه
خوشه وستی خوداش لیک جیا بینه وه، پیاویك مالی خۆی بیه خشی
به نهینی، به جۆریك لای چهپی نه زانی دهستی راستی چی به خشیوه. پیاویك
شافره تیکی خاوهن پلهو پایه و شوخو شهنگ بانگی بکا بو داوینپسی،
له وه لامدا بلّی: من له خودا ده ترسم، پیاویك به ته نیاو له شوینیکی چۆلدا
خودای بیر بکه ویته وه له ترسی خودا بگریاو چاری ناو بریژن.

﴿ثُمَّ بَدَأْ لَهُمْ مِنْ آوَايَاتِ لَيْسَجُنَّهُ حَتَّىٰ حِينٍ﴾ جا پاش ماوه یه کی
 کهم له کپکردنه وهی باسی شه م روداوه، دواى شه وهی نیشانه ی راستی و
 داوینپاکى یوسفیان بو ده رکهوت، عهزیزو زوله یخا و پدیوه نداران وایان به باش
 زانی: که تا ماوه یه ک یوسف بخه نه به ندینخانه وه، بو شه وهی وای نیشان
 به دن: که یوسف ویستویه تی دلی زوله یخا بو لای خوی رابکیشی و هه وللی
 کاری نادرستی داوه، همر له سهر شه تاوانه مه وهوومه بی بناغه یه و له سهر
 داخوازی خیزانی عهزیز که وادیاره به سهر میرده که ی دا ده ست رویشتو و
 بووه و عهزیز له حاندای دا هیچ ده سه لاتیکی نه بوه، بویه ویستی ره زامه ندی
 ژنه که ی به ده ست بیئی و به ههر نرخیک بی رازی بکا.

وا پی ده چی زوله یخاش له به رو بوومی هه ولله کانی نا تو مید بووه و
 زانیویه تی هیچی ده ست ناکه وی؛ ههروه ها له وانه یه هه و آله که زیاتر ته شه نه ی
 کردبی و به ناو خه لکدا بلاوه ی کردبی، نه مجار بو گیرانه وهی سومعه و
 نیعتیار بو بنه ماله ی عهزیز، هاتن برپاری به ند کردنی یوسفی بی تاوانیان دا.

باسی شه شه م له چیرۆکی یوسف

یوسف له به ندینخانه دایه و بانگه وازی بو ئایینی حه ق ده کا

الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾ قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ إِلَّا نَبَأُكُمَا
 بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذَٰلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي إِنِّي تَرَكْتُ
 مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٣٧﴾

وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِيْ ۖ اِبْرٰهِيْمَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ ۚ مَا كَانَاۤ اَنْ نُّشْرِكَ بِاللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ ۚ ذٰلِكَ مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُوْنَ ﴿٣٨﴾ يٰصٰحِبِ السِّجْنِ ۚ اَرْيَاۤ اَمْ تَفَرَّقُوْا خَيْرًا ۚ اَمِ اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٣٩﴾ مَا تَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْنِهٖ ۚ اِلَّا اَسْمَاءَ سَمَّيْتُمُوْهَا اَنْتُمْ وَاَبَاؤُكُمْ ۖ مَا اَنْزَلَ اللّٰهُ بِهَا مِنْ سُلْطٰنٍ ۚ اِنِ الْحُكْمُ اِلَّا لِلّٰهِ ۚ اَمَرَ اَلَّا تَعْبُدُوْا اِلَّا اِيَّاهُ ۚ ذٰلِكَ الدِّيْنُ الْقَيِّمُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿٤٠﴾

دوای نه‌وی عه‌زیزو راویژکاران برپاریان دا حه‌زره‌تی یوسف بخه‌نه به‌ندینه‌خانه‌وه همره‌چنده دلنیا بوون له‌پاکی و بی تاوانی و داوینپاکی! نه‌مجار لیره‌دا په‌روه‌ردگار باسی جی به‌جی کردنی برپاره‌که‌ی عه‌زیزو دارو ده‌سته‌که‌ی ده‌کا: که بریتیه له‌به‌ند کردنی یوسف. جا که یوسفیان خسته به‌ندینه‌خانه‌وه، دوو خزمه‌تکاری پاشاشیان له‌گه‌ل دا ناره‌ده به‌ندینه‌خانه‌وه. ده‌فه‌رموی: ﴿وَوَدَّخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانًا﴾ واته: کاتی وستیان یوسف به‌ند بکه‌نو به‌ندیان کرد، وپرای حه‌بس کردنی یوسف دوو خزمه‌تکاری پاشاشیان به‌ند کردن. نه‌مه‌ش ریکه‌وت نه‌بوو به‌لکوو ته‌قدیری خودا وا بوو. نه‌م دوو خزمه‌تچیانه به‌تاوانی نه‌وه زیندانی کران گوايه: وستیویانه پاشا ده‌رمانخواردوو بکه‌ن!

جا به هۆی ده نگدانه وهی ده نگویاسی روداوی ناو مائی عه زیزی میصره وه، ده رکردنی بریار به زیندان کردنی یوسف بلا و بۆوه، خه لک زۆریان دلتیا بوون له وهی: که یوسف کورپکی به حورمه تو دلو داوینپاکو خاوه نه فسیکی بهرزو پاکه، له م رووه وه دوو خزمه تکاره کانی پاشا باوه پریان پی پی پتمو بوو، وه گری بوونو زانیان: که یوسف شیای ته وه یه: ته گبیرو راویژی پی بکریو داوای مانا لیدانه وهی خه ونیشی لی بکری.

سییاقی نایه ته کان باسه که زۆر به کورتی راده نوینی و هه لسو که وتی یوسف له زیندان دا کورت ده کاته وه باسی ته وه ناکا: که ده سپاکی و داوینپاکی و صالحو زانیی و دانایی یوسف به ناو زیندانه کان دا بلا وهی کردو، بووه جیگی بتمانهی خه لکانی ناو به ندینخانه که، که ژماره یان زۆر بوو، زۆری له وانه تیدا بوو: که به ختی رهشیان رۆژگاریک خستبونییه ناو قه صرو باله خانه کانی پاشاو دارو دهسته کانی و توشی هه له یه ک بوونو له زیندانیان په ستاو تبوون.

سییاقه که ته م زانیارانه هه موو کورت ده کاته وه، بۆ ته وهی نمایشیک رانوینی، نمایشی یوسف له به ندینخانه داو له ته نیشتی دا دوو گهنج وه گری بوونو هاتوونه لای ته عبیری خه ونیان بۆ لیک بداته وه، خه ونیان بینیه وه بۆ یوسفی ده گیرنه وه داوای ته عبیری راستو دروست بۆ خه ونه کانیانی لی ده کهن. چونکه نیشانه ی پاک و چاکی و خودا په رستی و نه خلاق جوانی یان تیدا به دی ده کرد.. هاتن به تۆره خه ونه کانیان بۆ گیرایه وه: ﴿قَالَ أَحَدُهُمَا: إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا﴾ یه کیکیان وتی: له خه وما دیم تریم ده گۆشی و ده مکرده شه راب بۆ پاشا ﴿وَقَالَ الْآخَرُ: إِنِّي أَرَانِي أَجْمَلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْزًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ﴾ ته ویتریان وتی: له خه وما دیم ناو له سه ر سه رم دانا وه و بالنده داته بارین به سه رماو له و نانه یان ده خوارد! ﴿نَبْنَأُ بِنَاءً لِی﴾ و تیان: ده مانه وی مه عنای ته م خه ونانه مان پی بفرمووی: بزانی چیه ده گیه من ﴿إِنَّا نُرَاكَ مِنَ الْغُثَّيْنِ﴾ بیگومان ئیمه و ده زانیان جه نابت مروقیکی لیزانو له پی پی پیاو چا کانی و

له ته عبیری خهوند دا زۆر شاره زاو کارامهی. پیاوێکی مروّف دۆستی و خێرو چاکهی ئاده میزادانت دهوێ.

حه زه ته یوسف که زانی ئهم دوو خزمه تکاره نه وهنده بتمانیهان پێیه تی و خودای مه زنیش ئاگاداری کرد بوو له وه: که مه یگوشه که یان رزگاری ده بی و ده چیه لای پاشاو ریزی لی ده گیرێ، وستی ئهم هه له بقوژته وه و خۆی ده ربخاو بیرو باوه پری سه حیحی خۆی بلاو بکاته وه و بانگه وازی بکا بۆ خودا په رستی و ئهرکی سه رشانی خۆی شه نجام بدا، ئیتر لی برا بۆ بانگه وازی کردنی دوو خزمه تکاره که وه به ندیه کانی تریش بۆ یه کتا په رستی و وازه یانان له به ته په رستی!

به رکۆلو ریخۆشکه ره یه کی بۆ قسه کانی دامه زراند ﴿قَالَ: لَا يَأْتِيَكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ إِلَّا نَبَأَكُمَا بِهِ أَفَلَا يَأْتِيَكُمَا﴾ پێی سه رموون: من نه ک ههر بۆ ته عبیری خهون پرسم پێ ده کرێ، به لکوو خودا زانیاریه کی وای پێ به خشیوم: ههر خواره مه نییه ک له لایهن کاربه ده ستو ناشپه زی زیندانه وه بۆ ئیه ره وانه ده کرێ بۆ خواردن، پێش نه وه ی خواره مه نییه که بگاته لاتان، ده زانم چ خواردنیکه وه ده توانم هه وائتان بده من چ جوړه خواره مه نییه که وه خواردنی سودی هیه بۆتان یان زیان! ﴿ذَلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي﴾ ئهم زانیاریانه له و زانیاریانه یه که خودای خۆم فێری کردوم. وه من به هه وائته قیری ئهم زانستانه نه بووم، نه یینی ئهم به هره وه سه ره وریانه نه وه یه: که ﴿إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ﴾ من ده ست به رداری نایینی گه لو نه ته وه یه ک بووم: که به وایان به خودای تاکو ته نیا نیه و پێیان وا نیه روژی قیامت هه بی و برۆا ناکه ن زیندوو بوونه وه هه بی و پادا شو سزا له سه ر چاکه و خراپه بدریته وه.

مه به ستی به م گه لو نه ته وه یه: به مه الهی عه زیزی میصرو دارو ده ستی پاشاو نه و خه لکه یه که وا به ستی ئه وان بوون.

هه لبه ته دوو خزمه تکاره کهش له سهر نایینی دارو ده سته ی پاشاو
عه زیزی میصر بوون، به لام چه زره تى يوسف راسته و خو کوفرو بی دینی به که
نا راسته ی خودی نه وان ناکا، به لکرو به شیوه یه کی گشتی وه پالی گه له که یانی
ده دا بو نه وى نه وان نیحراج نه کا.

ده شگونجی مه به سستی به گه لو نه توه کافرو بی دینه که که نعانیه کانو
خه لکانی تری دانیشتوی فله ستینو نه و میصریانه بی که خودا دروزنه ی
جوړاو جوړیان ده په رستن، هه یانبوو خوړیان ده په رست، هه بوو گویره که
په رست بوو، هه بوو فیرعه ون په رست بوو، نه وانه هه چیان پروایان وا نه بوو که
روژی قیامت هه بی و پاداشو سزای تیدا وهریگیرتموه!

﴿وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي ابْرَٰهِيْمَ وَاسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ﴾ من شوینی نایینی
باوکنو باپیره کانی خوّم که وتووم: که یه عقوبو نیسحاقو نیسبراهیم،
هه موویان پیغه مبهری ره وانه کراو بوون، بانگه وازیان بو یه کتا په رستی
کردوه..

که ده فهرموئ: (آبائی) ناماژیه به نه و: که باپیریش حوکی باوکی
هه یه، هه روه ها خانه واده ی نه و خانه واده ی پیغه مبهرایه تییه، له بنه مالیه ی
پیغه مبه رانه، نه مه شی بو نه و راگه یاند: که سهرنجیان رابکیشی و هه لیان نی
بو نه وى گوئی لی بگرنو شوین قسه کانی بکه ون!

نه مجار په یروو پروگرامی پیغه مبه ران به شیوه یه کی گشتی دیاری
ده کاو ده فهرموئ: ﴿مَا كَانْ لَنَا اَنْ نُّشْرِكَ بِاللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ﴾ ناگونجی و بو نیمه
ره و نیو نابی: که شهریکو ها وه بو خودا دابنن، هه رگیزاو هه رگیز هه
شتیک ناکه ین به شهریک بو خودا.

﴿ذٰلِكَ مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ﴾ نه م ریبازو په یروو پروگرامه
پیروزیه فاضلو به خششی خودایه به سهر نیمه ووه به سهر نه و که سانه شه ووه
که نیمه پیغه مبه رانین ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُوْنَ﴾ وه لی زوربه ی

ئاده میزاد نازانن که ئەم بەهره یه چەند بەرزو پیروژو پاکه، شوکرو سوپاسی
پهروردگار ناکەن، که ئەم نایینه ی بۆ ناردون له جیاتی شوکر شه ریکی بۆ
داده نین، بیر له داهاتووی خۆیان ناکه نه وه. ههست بهو نيعمه ته مه زنه ناکەن
که ناردنی پیغه مبه رانه بۆ سه ریان!

ئەمجار دوا ئەوه ی: که هه زره تی یوسف بته پرستی پوچ کرده وه
بته پرستانی به گومراو نه فام دانان، پیغه مبه رايه تی چه سپاندو بانگه وازی کرد
بۆ یه کتاپه رستی خالیص و بۆ خه وشرو داننان به هه بوونی خودایه کی تاکو
ته نیا ده فهرموئ: ﴿يَا صَاحِبِ السِّجْنِ! أَلَا بِأَبْ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ
الْقَهَّارُ؟﴾ ئە ی دوو هاو پیکانم لهم به ندين خانه یه دا! ئە ی هاوه لانی زیندانم!
نایا په رستنی چەند خودایه کی جیا جیا لی وه له وئ، په رستنی چەند
خودایه کی دژ به یه کی جوداواز له زاتو صیفات دا: که ئەم جوداوازی به یان
سه رده کیشی بۆ کیشو به ره نگاری کردنی یه کتری و تیک چوونی بوونه وه
له ناکام دا، نایا ئە وه باشتره بۆ ئی وه غه یری ئی وه له باره ی هینانی سودو
گیرانه وه ی زیانو ئاگاداری کردو چاودیری کردن! یان خودایه کی تاکو ته نیاو
خاوه ن ده سه لاتو بۆ ناتاج له هه موو شتی، که هه یج شتی ک نیه به توانی
به رامبه ری بوهستی و نیشی لی تیک بدا، خودایه کی بالاده ستو زاله به سه ر
هه موو شتی ک دا! نایا ئەم خودایه باشتره یان ئەو خودا درۆزنانه ی ئی وه که
هه یجیان بۆ ناکرئ؟؟

ئەمجار هه قیقه تی خودا درۆزنه کان ده رده خاوه ده فهرموئ: ﴿مَاتَعْبُدُونَ
مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءَ سَمِعْتُمُوهَا أَتْتُمْ وَأَبَاؤُكُمْ﴾ ئی وه که عیبادەت بۆ ئەو خودا
درۆزنانه ده که نو له جیاتی خودای مه زن ده یان په رستن، له راستی دا عیبادەت
بۆ چەند شتی ک ده که ن که شیای عیبادەت بۆ کردن نین چونکه خودا نین،
بۆ خۆتان ناوتان لی ناو، ئی وه باوکو باپیرانتان به نا په وا به خوداتان داناو
﴿مَا أُنْزِلَ إِلَيْهَا مِنْ سُلْطَانٍ﴾ خودای مه زن هه یج به لگه و نیشانه یه کی له سه ر

به خودا دانانیان نازل نه کرده تا بیکه نه بیانوی عیبادهت بۆ کردنیان، نهوانه بۆ خۆتان نارتان ناوان خودا، هیچ به لگمو دهلیل له سهر خودایه تی نهوانه نیه. ﴿إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ﴾ حوکمو فرمانو خاوه نیه تی هه مووی ههر هی خودای تا قو ته نیایه..

﴿أَمْرٌ إِلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ﴾ نهو خودایه ی من ده پیه رستم فرمانی به بهنده کانی کرده: که جگه له نهو عیبادهت بۆ که سی تر نه کهن، نهو هی من بانگموازی تان ده کهم بۆ په رستنی و دلسۆزی بۆ جی به جی کردنی فرمانه کانی، نهو خودای حه قو نایینی په سنده راستو به جییه، نهو نایینه یه خودا فرمانی پی کردوین په پیه وی بکه یزو به لگمو ده لیلی له سهر راستی و په سندی نازل کردون!

﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ به لام زوربه ی زۆری ئاده میزاد نازانن: که نهو نایینی حه قو خودا په سنده ریبازکی شه قامه ریبو هیچ خواری ختیچه کی تیدا نیه!

تا بهو جۆره بهم چهند وشه کورتو پر مانایانه حه زره تی یوسف هه موو نیشانه یه کی نایینی خودا په سندی رهنگریژ کرد، هه موو بنه ماو پیکهاته ی عه قیده ی راستو رهوانی شی کرده وه، هه موو پایگا و سه نگه ره کانی شیرکتو بته رستی و مله ورانی وه له رزه هیئا.

بیگومان طاغوتو مله وره کان ههر که له شوی نیک جی پی خۆیان کرده وه، یه کسه ر داوای تایبه تترین ده سه لاتی خودای مه ززو تاکو ته نیا ده کهن، داوای ربوبیه ت ده کهن؛ داوا ده کهن خه لک گه ر دنکه چی فرمانو یاسایان بن، پابه ندی قانونو نیظامیان بن.

ناشکراشه ده ره به گنو مله ور کاتی سه ره له ده وه پهیدا ده بن: که نایینی حه قو راست له گۆرئ نه بی، کاتی که طاغوت پهیدا ده بن: که نایینی حه قو خودا په سنده له دلی ئاده میزاده کان دا ره گی دانسه کوتابی، ههر کاتی دلو

د هروونی ناده میزاده کان به تیمانی ساغو پتهو ناوهدان بی، ملهوران جیگیان
نایتهوه، به لکون ناتوانن سر ده ریئن!

به شی هه وه هم له چیروکی یوسف

مانا لیدانه وهی یوسف بو خه ونی هاوه لانی به ندینه خانه

يُصَاحِبِي السِّجْنِ أَمَّا أَحَدُكُمَا
فَيَسْقِي رَبَّهُ خَمْرًا وَأَمَّا الْآخَرُ فَيُصْلَبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ
مِنْ رَأْسِهِ قُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ ﴿٤١﴾ وَقَالَ لِلَّذِي
ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا أَذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنْسَنَاهُ
الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ

پاش نه وهی: هه زره تی یوسف باسی یه کتا په رستی و پیغه مبه ریه تی بو
هاوه لانی کرد، نه مجار هاته سر ته عبیری خه ونه کانیا زو فهرمووی: ﴿يَا
صَاحِبِي السِّجْنِ! أَمَّا أَحَدُكُمَا فَيَسْقِي رَبَّهُ خَمْرًا﴾ نهی دوو هاوړتی زیندانم!
یه کیکتان، واته: نه وه تان: که له خه ویدا بینویه تی تر یی ده گوشو و ده یکرده
شهراب بو پاشاکه ی! نه وه ده گه ریته وه بو سر کاری پیشووی وه کوو جاران
مه ی پیشکesh پاشا ده کا.

﴿وَأَمَّا الْآخَرُ فَيُصْلَبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ﴾ به لام نه ویترتان نه وه
تاوانبار ده کریو حوکمی نیعدامی به سهردا ده دریو ته نفیز ده کریو

هه لده هاوه سړی به سمر سیداره وه و بۆ چاو ترساندن خه لک به سیداره وه ده مینیته وه، بالنده و په له وه ری گوشت خور له گوشتی سهری ده خون!

ده گیرنه وه ده لین: حه زره تی یوسف به نه میانی گوت: خه و نیکی خراپت بینوه، دواى سى روژی تر پاشا هه لک ده هاوسى و بالنده له گوشتی سهرت ده خون، نه مه ناماژه بۆ نه وه ده کا: که نه ماشپه زه تاوانبار کراوه به ژه هراویکردنی خواره مه نی پاشا.

هه وه ها ریوایت کراوه: که یوسف معنای خه ونه کانی بۆ لیک دانوه، وتیان: درۆمان کردو خه و نمان نه بینوه. نیتر حه زره تی یوسف فهرمووی: ﴿قُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ﴾ له سهری مه رۆن کار له کار ترازاه وه نه وه ی پرسیارتان ده رباره ی هه بوو هاته جی و برایه وه، واته: ناکامی زیندانی کردنتان له روانگه ی ته عبیری خه ونه کانتانه وه نه مه یه: که من بۆم شی کردنه وه..

نه مه راست ده رچوو، یوسف به هاوه له کانی راگه یاند: که نه مه دیته جی و به چاوی خوتان ده بینن، چونکه خه ون له سهر قاچی بالنده یه تا مانای لی نه ده یه مه نایه ته جی، ههر کاتى معنات لی دایه وه دیته دی.

نیمام نه حمده له معاوییه ی کورپی (حیدة) وه ریوایت ده کا که پیغه مبر ﷺ فهرمویه تی: (الرؤيا على رجل طائر مالم تعبر، فاذا عبرت وقعت)

ناشکراشه حه زره تی یوسف به هه واته وه لامی نه دانوه، مانا لیدانه وه که ی له شکو گومانه وه سهرچاوه ی نه گرتوه، به لکوو له سروش و نیگای خودایی یه وه هه لقولاوه و پشتی به و سهرچاوه روونه به ستوه، سروش و نیگاش یه قین و دلیایییان لی په یدا ده بی.

حه زره تی یوسف کابرای مه یگوشی به ند کراوی بی تاوانی خو ش ده و یستو لی ی روون بوو که نه ویش به هه واته خراوه ته کونه ره شی زیندانه وه به بی لیکۆلینه وه تی فکرین پاشا دوچارى نه مزایه ی کرده،

دهیزانی نه میس وه کوو خۆی تاوانیان بۆ هه لبهستوو وه دهسته چهوری خۆیان به نهو سپوه، بۆیه یوسف پێی خوش بوو که به هۆی نه مه وه سکالای خۆی بگهیه نیتشه پاشا بۆ نه وهی لهقه زیه که ی بکو لیته وه و چی دی بی تاوان لهزنداندا نه مینیته وه.

﴿وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا: اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ﴾ به دزیسه وه بهوینی گوت: که پێی وا بوو لهزندان رزگاری ده بی، واته: کابرای مه یگیر، پێی فهرموو: کاتی چو ته ده رۆ گه پرایه وه بۆ سه ر وه زیفی خۆت، لای پاشا باسی من بکه، بلێ: یوسف به نار وه او ستم لهزنداندا هیلرا وه ته وه، تاوانی نه کرد وه به تاوانبار لهقه له م درا وه، به لکوو پاش لی کو لینه وه وه ده رکوتنی بی تاوانیم به زه یی پیم دا بیته وه وه له م کونه ره شه رزگارم بکا، به لام کابرا: که رزگاری بوو، گه پرایه وه بۆ سه ر کاری پیشووی تیکه ل به کو رو مه جلیسی پاشا بو وه وه، راسپارده که ی یوسفی فهرما وش کرد، چونکه ﴿فَأَنسَاهُ الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ﴾ شهیتان با سو خوا سی یوسفی له لای پاشا له بیر کابرای رزگار بووی مه یگیر برده وه، هه ر به خه یالیا نه هاته وه وه بیری نه که وته وه!! وستی خودا وابوو: ده بویه یوسف ما وه یه ک لهو به ندینخانه دا بمینیته وه، بانگه وازی بکا بۆ یه که تاپه رستی، بۆ عیباده تکردن بۆ خودای تاکو ته نیا، به ره نگاری به تپه رستی و به تپه رستان بکا، ﴿فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ﴾ ئیتر یوسف له به ندینخانه دا نزیکه ی هه وت سالتیکی تر مایه وه، به بی نه وه ی که س با سی بکا و به خه یالێ که س دا گوزه ریکا. هه ر له بیر چه وه وه..

زور به ی زۆری رافه که رانی سه له ف پتیان وایه: هه زرده تی یوسف دوای رزگار بونی کابرا هه وت سالتی ته واو له به ندینخانه دا ما وه ته وه.

ئیبنو عه بباس ده فهرمو ی: دوا زده سال ما وه ته وه.

(الضحاک) ده فهرمو ی: چوا رده سال ماته وه: به لام رای سه حیح رای یه که مه.

شتیکی ناشکراو باسکراوه له شه ریه تی ئیسلامدا: که داوای کۆمه کی کردن له ناده میزادان بۆ نه هیشتنی ستهم، کاریکی رهواو دروسته. وه لی وه کوو گوتراوه: ﴿حَسَنَاتُ الْأَبْرَارِ سَيِّئَاتُ الْمُقْرِبِينَ﴾ هه ندی شت بۆ پیغه مبه رانۆ نزیکانی باره گای خودا باش نیهو له سهریان ده که وی، پیویسته نهو خوشه ویستانه ی خودا په نا بۆ هیچ کهس نه بدن جگه له خودا، بۆیه خودا ویستی زیاتر هه زره تی یوسف له بۆته بدا، ویستی تیی بگه یه نی: که واز له هه موو هوکاره کان بیینی و خۆی بداته ده ست خاوه نی بوونه و هرو پشت هه ر به نهو بههستی، داوای رزگار بوون له ته نگو چه له مه هه ر له خودا بکا.

ئیمامی قورطبی ده گیرپتسه وه ده فهرمو: ریوایهت کراوه: هه زره تی جویرائیل هاتوو به بۆ لای هه زره تی یوسف له به ندینخانه دا، سه رزه نشتی کرد له سه ر په نا بردن بۆ ناده میزادو پیی گوت: نه ی یوسف! کی تۆی له مردن به دهستی براکانت رزگار کرد، هه زره تی یوسف فهرمو: خودا رزگاری کردم، نه مجار پیی فهرمو: کی تۆی له بیر هینایه ده ری؟! وتی: خودای مه زن، نه مجار وتی: کی تۆی له فرتو قیلی ژنه کان رزگار کرد؟ وتی: خودای مه زن. نه مجار پیی فهرمو: نه دی چۆن خودات له بیر کردو داوای رزگار بوون له به ندینخانه ت ئاراسته ی خودا نه کردو بتمانته به پیای پاشاو داروده سته که ی پاشا کرد بۆ رزگار بونت له به ندینخانه ??

نه مجار هه زره تی یوسف دهستی نزاو پارانه وه ی به رز کرده وه وتی: خودایه! قسه یه ک له ده مم ده رچوو! نه ی خودای ئیبراهیم خودای یه عقووبی پیرو که نه فت! داوات لی ده کهم به زه ییت پیمدا بیته وه جویرائیل پیی فهرمو: سزای تۆ نه وه یه: چه ند سالتیکی تر له به ندینخانه دا بمینیتسه وه.^(۱)

(۱) ته فسیری قورطبی به رگی: ۹/ ۱۹۵-۱۹۶.

بیگومان بهنده راستاله کانی خودا پیوسته ئیخلاصی تموایان بو خودا
 هه بی، هه موو پارانه وه عیباده تیکیان له خودا بیو بو ئمو بی، هه کاتیکیش
 به هوئی لاوازی ئاده میزادیانه وه پهنا بو هوکارکی مادی بهرنو به موو
 له خدمت لایه دن، خودا له دونیادا سزایان ده داو ده یان خاته بو ته ی پالفته
 کردنه وه، تا به تموای خوی پیو بسپیرنو به ئمو پیری ره زامه ندیه وه
 به ندایه قی بکمنو به موو له ریبازی پمرو ردگار لانه دن!!

خه ون بینینی پاشاو په یوه ندیکردن به یوسفه وه بو مانا لیډانه وه
 ﴿٤٣﴾ وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ
 سَبْعُ عِجَافٍ وَسَبْعُ سُنبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ
 يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي رُءْيَايَ إِن كُنْتُ لِلرُّءْيَا بَعِيرٌ ﴿٤٤﴾
 قَالُوا أَضْغَثُ أَحْلَمَ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَامِ بِعَالَمِينَ ﴿٤٥﴾
 وَقَالَ الَّذِي نَجَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ أَنَا أُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ
 فَأَرْسِلُونِ ﴿٤٦﴾ يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ
 سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعُ عِجَافٍ وَسَبْعِ سُنبُلَاتٍ خُضْرٍ
 وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ لَعَلِّي أَرْجِعُ إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٤٧﴾ قَالَ
 تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأَبًا فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرَوْهُ فِي سُنْبُلِهِ إِلَّا

قَلِيلًا مِّمَّا نَأْكُلُونَ ﴿٤٧﴾ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ
مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِّمَّا تَحْصِنُونَ ﴿٤٨﴾ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ
عَامٌ فِيهِ يُمْغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْصِرُونَ ﴿٤٩﴾

تیستائیمه وا له کۆرۆ مدجلیسی پاشاداین، پاشا له خمو ههستاوه،
په شوکاوه، خهونیکی سهرنج راکیشی بینیه، دهیهوی بزانی: مانای چیهو چی
ده گهیهنی، داوا له کاهینو که شیشه کانی ده رباری ده کا تهعبیری خهونه که ی
بو بکمن، ههرچهنده بیریان لی کرده وهو سهری خۆیان هیناو برد، نه یانتوانی
مانایه کی راست بو خهونی پاشا بدۆزنه وه، ناچار وتیان: نه مه له خهونه
پروپووجو بی بناغه کانهو چ مه عنایه ک نابخشێ! جا وه کوو زانیمان
له نایه ته کانی پێشوو دا پهروه ردگار باسی مانا لیدانه وهی هه زه ته یوسفی کرد
بو خهونی دوو هاوه له زیندانیه کانی، نه مجار لی ره دا باسی خهو بینینی
پاشای میصر ده کا: که یه کێک بووه له پاشا کانی عمره بو ناوی (هه کسوس)
بووه ده فهرموی: ﴿وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَانِي سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ
عِجَافٌ﴾ پاشای میصر وتی: من له خهوم دا شتیکم دی سهر سوپهینهر،
خهونیکم بینیه سهرسامی کردوم: له خهوم دا دیتم ههوت مانگای قه لهو
له چه میکی وشک هاتنه ده ره وه، ههوت مانگای له رو لاواز خواردیانن،
﴿وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ خَضْرَوٍ أُخْرٍ يَابَسَاتٍ﴾ ههروه ها ههوت گوله گه نمی
وشکه وه بوو به سهریان دا زال بوونو به سهریان دا کهوتنو دایانپوشین، له م خهوه م
سهرم سوپ ماوه نازانم چیمان دیته ری وولاتمان توشی چی ده بی؟

کاهینو که شیشی ولاتی کو کردنه وه، گه وهه پیاوانی حکومه ته ناماده
کردنو خهونه که ی بو گیرانه وه، نه مجار وتی: ﴿يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ افْتُونِي فِي رُؤْيَايَ إِنَّ
كُنْتُمْ لِلرُّؤْيَا تَعْبُرُونَ﴾ نهی خه له کینه! نهی زاناو فامیده ی ولات! نهی پیاو

ماقۆلۆ کاربه دهستانی حکوومهت! مانای ئەم خەونەم بۆ لێک بدەنەوه، ئەگەر
ئێوه لەو کەسانەن کە شارەزای مەعنای خەونن. پێم بڵێن: ئاماژە بەچی
دەکاو چی لێ وەرده گیرئ؟!

﴿قَالُوا: أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ﴾ هەموویان وتیان: ئەمە جوۆرێکە لەخەونو
خەیاڵی تێکەڵو پێکەڵو بێ سەرو بەرو پڕو پووج، نوستوو لەلاشعوری خۆدا
دەیانبینئو مانا نادەن بەدەستەوه، لەناکامی ناریکی هەزمکردنۆ تێکچوونی
مەعیدەو ماندوو بوونی گیان پەیدا دەبێ. ﴿وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَامِ بِعَالَمِينَ﴾
ئێمە مانای خەونی ئاوه‌ها بێ بناغەو پڕوپووج نازانین چونکە حەقیقەتی نیه!
وئ دەچئ ماناکەیان زانیبئ، بەلام هەستیان کردبئ: کە ئاماژە بۆ
شتێکی ناخۆش دەکا، نەیانویستبئ بیدرکێننۆ دلی پاشا ناخۆش بکەن،
چونکە دابو نەپرتی دەستۆ پێوەندی پاشاو خەلکانی دەرباری وا هاتوو
هەموو کاتئ خۆ دەدزنەوه لەو شتانەي کە دلی پاشا ناخۆش دەکاو هەمیشە
هەولئ ئەوه دەدەن شتێک بخەنە رو: کە دلی پاشا خۆش بکا!

تا ئیستا سئ خەون بینرانۆ هەولئ مانا لێدانەوه‌یان درا؛ خەونی
حەزرەتی یوسف، خەونی دوو هاو‌ه‌لە زیندانیه‌کانی، خەونی پاشا، گرنگی دان
بەخەونۆ مانا لێدانەوه‌ی وێنەیه‌کی ئەو رۆژگارەمان بۆ دەکێشئ،
تارماییه‌کی بارو دۆخی میصرو دەورو بەریمان نیشان دەدا، ئەمجار ئایا
ئەو زانسته خوداییه‌ی کە بەیوسف دراوه‌و لەو رۆژگارەدا گرنگی پئ دراوه
بەموعجیزەي حەزرەتی یوسف حسێب دەکړئ؟ ئەمە باسیکەو دوورو درێژە
زەحمەتە بەناسانی یەکاڵا بکړیتەوه!!!

جا کە خەونی پاشا بەمانا لێ نەدراوه‌ی مایه‌وه‌و بووه موشکیله‌ی ناو
قەصرو پاشا پئ تەنگەتاو بسو، دەستۆ پێوەند کەوتنە هەولۆ تەقەلای
تەعبیری خەونەکە ﴿وَقَالَ الَّذِي نَجَّا مِنْهُمْ﴾ ئەو کاتە کابرای کە لەزینداندا
هاو‌ه‌لئ یوسف بسو بوو خەونی بینیبوو یوسف مانای خەونەکەي بۆ لێ

دابوه وه رزگاری بوبوو شهیتان راسپارده که یوسفی له بیر بردبوه وه، ﴿وَأَدَّكَرُ
بَعْدَ أُمَّةٍ﴾ پاش تئیه پربوونی چهند سالیکی نمو کابرا مه یگی په ی پاشا، یوسفی
که وتهمه بیرو یادی تهمه ی کرده وه که خوی خهونی بینیه یوسف مانای بو
لی دایمه وه راست دهرچوو، راسپارده که ی (یوسف) یشی هاتمه بیرو وتی:
﴿أَنَا أَنبِئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِ﴾ من خه برتان دده می به مانای تهم خهونه
فرمان بفرموون بم نیرن بو لای یوسفی هاوه لم: که تئستا له زیندان دایه! (وا
دیاره لهو رۆزگار هدا کهس نهیتوانیه بی فرمانی پاشا بچیته ناو زیندانه وه
بهند کراوان بینی).

پاشا خیرا فرمانی داو کابرایان نارد بو زیندان بو لای یوسفی گه یشته
لایو پئی گوت: ﴿يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ﴾ نه یوسف! نه ی هاوه لی دیرینم!
نه ی ناده میزادی خودا پیدای قسه راستو کار دروست! نه ی راستگوی زور
راستگو! له گوftarو ره فتاردا ﴿أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعُ
عِجَافٍ وَسَبْعِ سُنبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ﴾ ته عبیری تهم خهونه مان بو
لیکی بده ره وه، خهونیکی گرنگو پاشا دیویتی به لکوو مانا لیدانه وه که بو تو
بیته هوی رزگار بونت له به ندینه خانه. خه برمان بده ری دهریاره ی خهونی
پاشا: که له خهودا دیویتی: حموت گای لهرو لاواز حموت گای قه لمویان
خوارد، حموت گوله گه نمی وشکی پوکاوه به سهر حموت گوله گه نمی سهوزی
دانه ویله له خهم ره خسیوو پیگه یشتوودا که وتزو دایانپوشین، مانای تهم
خهونه م بو شی بکه ره وه ﴿لَعَلِّي أَرْجِعُ إِلَى النَّاسِ﴾ به لکوو من بکه پرمه وه بو
لای پاشاو ده ستو پیوه نده کانی و باسه که یان بو بگی پرمه وه ته عبیره که ی تو یان
پی رابگه یه نم ﴿لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ به لکوو شهوانیش له مانای خهونه که حالی
ببزو بزائن: ناکامی چی ده بی و ناماژه بو چی ده کا، له هه مان کاتدا زانینو
فه ضلو هونه ری توش بناسو فرمانی رزگار بوونت دهریکه ن!

﴿قَالَ: تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأْبًا﴾ هزره تي يوسف فدرموي: مانای نمو
خهونه نهو هیه: ئیوه حموت سال کشتو کال ده کهن، به بی پسانهوه ئیوه
سدرگرمی چاندنو دروینه دهن، ﴿فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُوهُ فِي سَبَلِهِ إِلَّا قَلِيلًا
مِّمَّا تَأْكُلُونَ﴾ همرچی دهیدروونهوه لهناو گوله که می دا بیهیلنهوهو به گوله که یهوه
عه مباری بکهن، مه گمر که می نه بی لهوهی: که پیوستان ده بی بو خواردن
لهم ساله هاتانه دا. تا ده توانن پهیرهوی نیقتیصاد بکهنو به پیو دان دانه ویله
بو خواردن وه لا بنیزو به نه ندازه ی پیوست لی خمرج بکهن!
﴿ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِّمَّا
تُحْصِنُونَ﴾ پاش نمو حموت ساله پر پیتو بهره که ته حموت سالی گرانی دین،
حموت سال قاتوقری ده بی، همرچی نمو رزقو روژییه ی له ساله هاته کاند
عه مبارتان کردوه هه لتان گرتوهو بو ساله گرانییه کان ده یخون، مه گمر
که می نه بی لهوهی که هه لی ده گرن بو توو چاندن له سالی داهاتودا واته:
سالی دوا ساله قاتوقریه کان.

﴿ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْصِرُونَ﴾ پاش
تیپه ربوونی ساله گرانییه کان، سالیکی هاتو باراناوی دی لهو ساله دا
دانیشتوانی ولات کشتو کالیان تیرو ده بیو بهرو بوومو دانه ویله یان زور
ده بی، لهو ساله دا خه لک تریو زهیتونو همر میوه یه ک که بگوشری
ده یگوشنو شهریه تو پیخوور بو خواردن دروست ده کهن!

نهم هه والدانه به نه یینی یه کانی داهاتوو له نیگا و سروش خودایی یه وه
سدرچاوه ی بو هه لگیراوه، همر ته عبیری خهون نیزو بهس! نهمه مزگینی یه
که دوا ساله گرانییه کان سالیکی پر پیتو بهره که ت پهیدا ده بی!

شایانی باسه له خهونه که دا هیچ ناماژه کردنیکو ره مزیک نیه بو سالی
پاش گرانی، که وای هزره تی يوسف به نیگا و سروش نهمه ی زانیوهو بو
مزگینی موژده ی به کابرای مه یگیرو هاوه لی زیندانی داوه، بو نهوه ی نهویش

له لایه ن خۆیه مه موژده به خه لکی بداو رایبگه یه نی که پاش حموت سا ل گران ی
سالتیکی هه رزانی و هات پهیدا ده بی.

نایه ته کان به ناشکرا ئه و یان لی وهرده گیر ی که خه من دوو جو ره، خه من ی
پرو پوو چو بی بناغه هه یه، خه من ی راستو حق هه یه.

ئهم نایه تانه به لگه ن له سه ر ئه و که ئه و قسه مه شه ورو با وه ی: که
ده لئین: گوا یه خه من یه که م جار چۆن مانای لی درا یه و به و شی وه دیته ج ی
نا راسته. ئه و تا خه من ی پاشا خه لکه که هه مو و تیان: ﴿أَصْغَاثُ أَحْلَامٍ﴾ ه
که چی به و شی وه نه هاته دی. به و شی وه هاته دی: که یوسف مانای لی دایه و.
که وایی ئه و فه رمو ده ی که ئه بو یه علا له ئه نه سه و به مه رفو و ع ی
ده یگیر پته و گوا یه پیغه مبه ر ﴿فَرَمُوْهُ تِی﴾ (الرؤیا لأول عابر) وا دیاره
زه بو ونو لا وازه !!

سه عید هه و ده فه رمو ی: کاتی وایه: که مانا لیده ره وه که زانا و لیزان
بی له بواری ته عبیردا له روانگه ی زانستو عیلمه و ته فسیری بکا.
هه ره ها به لگه یه له سه ر بی بناغه یی ئه و فه رمو ده یه ی که له وه پیش
باسمان کرد: که ده لی: ﴿الرؤیا علی رجل طائر فاذا عبرت وقعت﴾ به گو یه ی
ئهم نایه ته هه دیته که راست نیه.

ئیمانی قورطبی له ته فسیری نایه تی: ﴿تَزْعُونَ سَبْعَ سِنِينَ﴾ دا
ده فه رمو ی: ئهم نایه ته به نه مایه که له بواری به رژه وندی شه رع ی دا، یه کی که له و
ده قانه ی که مه صالح ی شه رع ی ده چه سپینی که بریتین له پاراستنی ئایین و
گیانو عه قلا و نژاد و مال و سامان. هه ر شتیک پارێزگاری یه ک ی له م پینج شته
یان هه مو انیان بکا ئه و مه صله هه ته و په سنده، هه ر شتیک یه ک ی له م پینج
شتانه به وه وتینی ئه و مه فسه ده یه و به ره نگاری کردنو ره تکر د نه و ی
به رژه و هندی به و پیوسته. هه مو زانایانیش کو پرایان هه یه له سه ر ئه و که
مه به ستی هه مو شه ر یه ته ئاسمانییه کان شار هه زه کردنی ئاده میزاده بو

و ده‌سته‌ی نانی به‌رژ و هندییه دنیایی به‌کان تا به‌هژی شو به‌رژ و هندیانه‌وه بتوانن، خودا بناسزو به‌ندایه‌تی و عیباده‌تی بۆ شه‌نجام بدن، که شه‌مه‌ش سمرده‌کیشی بۆ به‌خته‌وه‌ری ده‌ونیو قیامت.

به‌شی بیتنجه‌م له‌چیرۆکی یوسف

پاشا داوا ده‌کا یوسف ببینی و له‌به‌ندینه‌خانه رزگاری بکه‌ن، یوسف داوا ی لیکۆلینه‌وه ده‌کا

وَقَالَ الْمَلِكُ أَتُونِي

بِهِ فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ أَرْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ فَسَأَلَهُ مَا بَأْسُ

الْيَسَافَةِ الَّتِي قَطَعْتَ أَيْدِيَهُنَّ إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ ﴿٥٠﴾ قَالَ

مَا خَطْبُكُمْ إِذْ رَوَدْتُمْ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهِ قُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ

مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ قَالَتِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ افْعَلْ مَا تَصِفُ

أَلْحَقْ أَنَا رَوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٥١﴾ ذَلِكَ

لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِنِينَ ﴿٥٢﴾

داوا شه‌وی کا برای مه‌یگی گه‌رایه‌وه بۆ لای پاشا و ته‌عبیر لیدانه‌وه‌ی خه‌ونه‌که‌ی له‌لایه‌ن یوسفه‌وه پێ راگه‌یاند، مانا لیدانه‌وه‌که‌ی به‌لاوه په‌سند بوو، ده‌ست به‌جێ داوا ناماده کردنی یوسفی کرد، بۆ شه‌وی خودی خۆی ببینی و زیاتر مانای خه‌ونه‌که‌ی بۆ شی بکاته‌وه‌وه بیرو بۆچوونی له‌م باره‌وه بزانی، ده‌فه‌رموی: ﴿وَقَالَ الْمَلِكُ أَتُونِي﴾ پاشا فه‌رمانی ده‌رکردو داوا

کرد: که یوسفی لائاماده بکهن، دست به‌جی پیاویکیان نارد بۆ به‌ندینخانه بۆ لای یوسف، ﴿فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ﴾ جا که کابرای فرستاده هاته لای حه‌زرتی یوسفو په‌یامی رزگار بوونی پی راگه‌یاندو ویستی پاشای بۆ روون کرده‌وه، حه‌زرتی یوسف هیچ خۆی تیگ نه‌داو هه‌والی رزگار بوونو موژده‌ی برپاری به‌ه‌لا کردنی له‌به‌ندینخانه شاگه‌شکه‌ی نه‌کرد، به‌لکوو چوونه دهره‌وه‌شی له‌به‌ندینخانه رت کرده‌وه.

ئهو‌تا تیمه ده‌بینین: یوسف که ئهو ماوه درێژه‌ی له‌به‌ندینخانه‌دا به‌سهر بردوه په‌له له‌چوونه دهره‌وه ناکا تا قه‌زیه‌که‌ی لی‌کۆلینه‌وه‌ی تیدا نه‌کړیو به‌رائه‌تی رانه‌گه‌یه‌نری مان له‌چوونه دهره‌وه ده‌گړی. مانه‌وه له‌به‌ندینخانه‌دا بۆ یوسف بووه بۆته‌ی پالفته کردنو قال کردن، خودا په‌روه‌رده‌ی کردو جوانی پی‌گه‌یاند، ئهم په‌روه‌رده کردنه په‌روه‌رده کردنه‌و قالکردنه بتمان‌ه‌و نارامی خسته نئو دلی یوسفه‌وه، په‌له په‌لی سه‌ره‌تای چوونه ناو به‌ندینخانه‌ی پیوه دیار نه‌ماوه!!

بی‌گومان کاریگه‌ری ئهم په‌روه‌رده یه‌زدانییه به‌سهر یوسفه‌وه ناشکراو نمایانه، جوداوازی نئووان مه‌وقیفی سه‌ره‌تای چوونه ناو به‌ندینخانه‌ی که به‌هاوه‌له‌که‌ی ده‌لی: ﴿اَذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ...﴾ له‌گه‌ل مه‌وقیفی دوا ئهو ماوه درێژه‌ی: که له‌به‌ندینخانه‌دا ماوه‌ئهو زۆر ناشکراو دیاره. ئهو‌تا: حه‌زرتی یوسف داوای چوونه لای پاشا رت ده‌کاته‌وه، له‌باتی ئهو‌هی خیرا هه‌ستیو خۆوه‌پیچی به‌وه قه‌صری پاشا بکه‌ویته ریو به‌ندینخانه جی بیلی: ﴿قَالَ ارْجِعْ اِلٰی رَبِّكَ﴾ به‌فروستاده‌که‌ی فهرموو: بگه‌ریره‌وه بۆ لای پاشاکه‌تو داوای لی بکه با لی‌کۆلینه‌وه له‌و تۆمه‌ته بکا که وه‌پان من دراوه ﴿فَاَسْأَلُهُ مَا بَالُ النَّسُوءِ الَّذِي قَطَعْنَ اَيْدِيَهُنَّ﴾ برۆ عه‌رزى پاشا بکه! فهرمان بدا ئهو ژنانه‌ی ده‌ستی خۆیان به‌ری له‌گه‌ل ژنی عه‌زیزی می‌صردا کۆیان بکاته‌وه‌و پرسیاریان لی بکا: حالی ئه‌وان چۆن بووه‌و حالی من چۆن بووه؟ لی‌یان پیرسی له‌سهر چی ئهو ژنانه داوایان له‌من کرد فهرمانی شاژن جی به‌جی بکه‌م؟ ئه‌من

له به ندینخانه نایه مه ده ره وه تا نمو لیکوژینموه شه نجام نه دری، چونکه پیم ناخوشه من بیمه لای پاشاو نمو تو مه تم به دو وه بی. ﴿إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِمْ عَلِيمٌ﴾ بیگومان خودای مه زن ناگاداری قیلو حیل به بازی نمو ژنانه یمو بی تاوانی من ناشکرایه، داواکارم پاشا نمو ژنانه کژیکاته وه به لکوو دان به ناپاکی خویانو پاکی من دابنن!

پاشا نمو ژنانه ی دهستی خویان بری بو له گهل ژنی عه زیزدا کوی کرد نه وه رووی تی کردو ﴿قَالَ: مَا خَطْبُكَ إِذْ رَأَوْنِي يُوسُفُ عَنْ نَفْسِهِ﴾ وتی: مه بهستان چی بو نمو رژه ی؛ که دهوری یوسف تان دابو له مالی عه زیزی میصرو ده تانه ویست یوسف له خسته بهرنو رامی بکه ن بو ژنی عه زیز، نایا یوسف هاته سهر مه بهستی نیوه به لینی دا داخوازی به که تان جی به جی بکا!!

﴿قُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ! مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ﴾ نمو انیش هه موو وتیان: نه وه لا حاشا نیمه هه یج ره فتارو هه لسو کهوتیکی ناپه سه ندمان له یوسف نه دیوه، نه له سهره تاوه نه له کوتایی دا هیج خراپه به کمان لی نه دیوه!!

نیتر نه زعی خیر له دلی زوله یخادا سهری هه لدا دانی به راستی دانا؛ وه کوو ده فهرموئ: ﴿قَالَتِ امْرَأَةُ الْعَزِيزِ﴾ ژنی عه زیز کهوته قسه و وتی: ﴿الآن حَصْحَصَ الْحَقُّ﴾ نیستا حق ده ره کهوئو خوئ ده نوئنی، چیتان لی بشیرمه وه ﴿أَنَا رَأَوْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ﴾ نهم ژنانه په یوه ندییان به قه زیه ی یوسف وه نیه، من هه وئ له گهل داوه و یستوومه بو خوئی رام بکه م، زورم نه ملاو نه ولا له گهل دا کردو هه وئو ته قللام دا بو نه وه ی سازی بکه مو بو خوئی بگرنجینم، به لام نمو ملی نه داو به قسه ی نه کردمو نه هاته سهرخت. به راستی یوسف داوینپاکهو ﴿وَإِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ﴾ بیگومان نمو له گو فتارو هه لوئستدا راستو راستخوازه، نمو کاتهش که له بهر ده م عه زیزدا ره دی دامه وه راستگو بوو. نهم داننانه ی زوله یخا شایه دیبه کی ره پو ره وانه له سهر نه وه: که یوسف

داوینپاکو نیاز پاکو سروشت پاکه، هیچ تاوانو خیانه‌تکارییه کی نه نجام نه‌داوه!!

﴿ذَلِكَ﴾ نهم دان بیانانهم تاوا به‌ناشکراو بی منجه منجو شایه‌تیدانم به‌راستگویی و بی تاوانی یوسف بو نه‌ویه: ﴿لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ﴾ که یوسف بزانی من لهو کاتانه‌دا که نهو له‌به‌ندین‌خانه‌دا بوو خیانه‌تم لی نه‌کردوه، تانمو تهمشرم له‌شهره‌فو داوینپاکو نه‌فس به‌رزی نهو نه‌داوه، ته‌نانت که ژنه‌کانیشم بانگ کردن بو مالی خوځو خوارده‌مندی و کی‌ردم دانه ده‌ستو یوسفم هینایه سهریانو له‌عه‌یبه‌تاو له‌تاوا ده‌ستی خوین ب‌ری، به‌ناگاداری نه‌وان دانم بموه دانا: که من همولم داوه له‌خشته‌ی به‌رجو بو‌خومی که‌وی که‌و کولی دلی خومی پی دامرکینم! به‌لام یوسف به‌یده‌ست نه‌بوو، خوی گرتو بو‌م رام نه‌بوو.

زومه‌خشمری ده‌فرموو: رسته‌ی ﴿لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ﴾ وی ده‌چی له‌ناخاوتنی چه‌زده‌تی یوسف بی‌و په‌یوه‌ست بی به‌وته‌کی ب‌شروی که فرموو ﴿إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ﴾.

نهو کاته مانای رسته‌ی ﴿لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ﴾ به‌م جوړه ده‌بی: من که داوای نهم لی‌کولینهمه‌وهم کردو ویستم پاشا نه‌نجامی بدا بو نه‌وه بوو: که عه‌زیز (میردی زوله‌یخا) بزانی و دنیا بی من خیانه‌تم لی نه‌کردوه، له‌مال نه‌بوونی نه‌وم به‌هل نزانیه ده‌ست له‌گهل خیزانه‌کی‌دا تیکه‌لاو بکه‌م!^(۱)

نه‌بو حدیبیان ره‌خنه‌ی لهم ته‌فسیر کردنه‌ی زومه‌خشمری گرتووه ده‌لی: نه‌وانه‌ی پییان وایه رسته‌ی ﴿ذَلِكَ لِيَعْلَمَ...﴾ له‌ناخاوتنی یوسفه، خوین تووشی گپرو گرتی نه‌گرنجانی پیکه‌وه گریدانی نهم رسته‌یه له‌گهل رسته‌ی پيشوودا کرده، هیچ به‌لگه‌یه‌کیان به‌ده‌سته‌وه نیه: که نه‌وه قسه‌ی یوسف بی.

(۱) تفسیری که‌شاف ج ۲/ ۱۴۲.

هدهبته زومه خشهری وه لامي نه بو. حهییانی داوه تهوه وه ده لی: گونجانی
مهعنا باشرین به لگه یه: که نهوه له که لامي یوسفه..
﴿وَإِنَّ اللَّهَ لَأَيُّهْدِي كَيْدَ الْخَائِنِينَ﴾ با هه موو کهس بزانی و دلیا بی که
خودا فرتو فیللی خائینان جی به جی ناکا و سهرکه وتوویان ناکا به لکوو
به تالیان ده کاتهوه.

نهوه ی له نایه ته کان وهرده گیرن نه هه یه:

- ۱- هانا بردنی پاشا بو یوسف نیشانی نهویه: که زانیاری زور بهنرغو پیروزه.
 - ۲- زانیاریو کرداری چاک بهیه کهوه هوکاری رزگار بونن له تهنگو
چه له مهی دونیاو قیامت.
 - ۳- دروسته ههر کاتی ئینسان هه لی بو هه لکهوت حهقو
راستی بچه سپینئ.
 - ۴- خورازاننده وه بهره وشتی سه برو هیدیو هیمنی و نهفس بهرزیو
که رامهت پاراستن بنه مای نه خلای پیغه مبه رانن.
 - ۵- به گویره ی شهر یعت پیوسته ئینسانی موسولمان په له له که دار
کردنی ناموسی خه لک نه کا، نهوه تا حه زره تی یوسف خوی پاراست له وه ی که
تومه تی خراپه ناراسته ی ژنه کان بکا، به لکوو داوای کرد پاشا بو خوی لهو
باره وه لیکو ئینه وه نه نجام بدا. ته نانهت باسی زوله ی خاشی به خراپه نه کرد.
 - ۶- راگه یانندی حه قیقه ته درک اندنی قسه ی حهقو نازایه تی نواندن
له ده رخستی راستیه کان داو ویزدان به خهرجدان بهرام بهر بی تاوانانو ته صدیق
کردنی خودا په رستانو خورباریزان به شیکن له ره وشتی بهرزو جوازو په سندن.
- به یارمه تی خودا له پاکنو و ساس جزمی دوانزه ههم بوومه وه به مهش
به رگی شه شه سی ته فسیری به وان نه واو ده به خودا یارمه تیمان بدا بو
نه واو کردنی جزمه کانئ تو ...

۱۹۹۹/۳/۱۵

مهلا محمود احمد

